

ग्रन्थाङ्क १९)

श्री पार्वतीपुत्रनित्यनाथसिद्धनिरचित-

रसरत्नाकरांतर्गतश्चतुर्थो

ऋद्धिखण्डः-त्रादिखण्डः

२३

राजवैद्य प. जीवराम कालिदास शास्त्रिभिः

रसशाला औपधात्रम गोटल,

कार्यालयाध्यक्षे

सशोधितः परिष्कृतश्च

तैरेव

स्वकीये

रसशाला विद्युन्मुद्रणयंत्रालये मुद्रितः

वि. स.

१९९६

प्रथमावृत्ति सत्या १५००

(मूल्य पचदशरुप्यका १५)

प्रिस्ताब्दाः

१९५०

RASASHĀLA GRANTHAMALA

Book No. 19.

Ruddhikhanda

Vadikhanda

From

Rasa Ratnakar

Composed

Shri Parvati Putra Nityanath Siddha

EDITED

By

Rajvaidya Jivaram Kalidas Shastri

Published By

RASASHALA AUSHADHASHRAM,

GONDAL KATHIAWAR INDIA

V S

1996

FIRST EDITION

1500 Copies

A D

1940

Price Rs, 15 -

RASASHALA AUSHADHASHRAM

Under the patronage of

H. H. Maharaja Saheb of Gondal.

His Highness Maharaja

Shree Bhagvatsinhji

G.C.S.I., G.C.I.E. LL.D., M.D., FR.S.E., F.R.C.P.E., ETC.

The Maker of Modern Gondal.

राजवेद्य जीवराम कालिदास शास्त्री.

Idya Jivaram Kalidas Shastri.

राजवैद्य जीवराम कालिदास शास्त्री.

Rajvaidya Jivaram Kalidas Shastri.

The present volume constitutes the fourth Khanda of Rasa Ratnakar-Vadi Khanda. It has also been known as **Ruddhi Khanda**. Vadi Khanda is useful and interesting to alchemists. **Ruddhi Khanda** implies the knowledge to prepare by chemical experiments gold, silver, diamonds and such other precious jewels and thereby to enhance wealth and riches. Several experiments of this Khanda are rather very easy but for the greater part of them considerable difficulty will have to be experienced in the performance of several specific practical rites. The main reason for this is that the true knowledge of such rites as handed down by preceptors to their pupils, has not been inherited or may have perhaps been forgotten. The sages and the hermits as well as their pupils in mountains like Himalaya, Vindhya and Girnar and in other holy places might perhaps be possessing the knowledge of these mysterious rites, but we definitely write here that we have no such knowledge nor any practical experience in this direction. As such, we express our inability to understand the mystery or the secret of the experiments given by the author in his work. We can well advise those who want to study this work to approach some well learned preceptor-conversant with rites and experiments described in this work. Such sort of practical knowledge under the guidance of able revered preceptors can alone bring the successful accomplishment of all these experiments.

The fifth khanda of **Rasa Ratnakar Mantra Khanda** has been already published by me on the authority of an ancient ms in V S 1982. At that time I came to read **सिद्धनागार्जुन रुद्रपुट** published in Calcutta in A D 1915. A perusal of this work showed to me that it was none else but the fifth Mantra Khanda of **Rasa Ratnakar** written by **Shri Parvati Putra Nityanath Siddha Siddha Nagarjun** had nothing to do with that work. Hence it is difficult to understand why the publishers at Calcutta associated **Siddha Nagarjun's** name with that work, or styled the book by that name. There is no preface etc in the book which can help us in the satisfactory solution of such doubts. We had entered into correspondence with the Calcutta publishers to elucidate this matter at that time but we received no replies from them. The manuscript copy of **Rasa Ratnakar** in our library defi-

Ruddhikhanda—Vadikhanda

from

Rasa Ratnakar

Composed by

Shri Parvati Putra Nityanath Siddha

Preface

It is a fact well-accepted and well-reputed throughout the world that India has been the source of all branches of learning. We can well witness to day thousands of books on varied sciences written in India by erudite, versatile preceptors and Brahmans in ancient times. Scholars in America, Germany and other countries of the world nowadays make strenuous efforts for renaissance of ancient stores of learning, to probe the truths and the secrets which be in such works and to place them before the people for their benefit at large. It can aptly be written here that the governments and the citizens in general of these countries contribute lacs of rupees towards encouraging such useful research activities and their publication.

Great regret it is to write that India which was once respected as the cradle of learning which was once hailed as a divine place for gods to take birth in which was reputed throughout the entire world as the principal seat of learning is nowadays in a state of decline and downfall. The scholars, literary persons and research workers in this country have nowadays been rendered completely helpless in the publication of principles of learning which their forefathers had studied and developed to a high standard. They are lacking in scientific means, financial assistance and hereditary practical knowledge, so essential for publishing their elaborate works.

Our freedom and independence, in their true sense lie imbedded in vast stores of ancient manuscripts which sages and hermits of old have written and preserved with considerable life-long labour and sacrifice. We the Indians to day are not endowed with means to afford genuine protection to such precious treasures of learning, bequeathed to us by our brilliant forefathers. Thou-

Ruddhikhandā—Vadikhandā

from

Rasa Ratnakar

Composed by

Shri Parvati Putra Nityanath Siddha

Preface

It is a fact well-accepted and well-reputed throughout the world that India has been the source of all branches of learning. We can well witness to day thousands of books on varied sciences written in India by erudite, versatile preceptors and Brahmins in ancient times. Scholars in America, Germany and other countries of the world nowadays make strenuous efforts for renaissance of ancient stores of learning, to probe the truths and the secrets which be in such works and to place them before the people for their benefit at large. It can aptly be written here that the governments and the citizens in general of these countries contribute lacs of rupees towards encouraging such useful research activities and their publication.

Great regret it is to write that India which was once respected as the cradle of learning, which was once hailed as a divine place for gods to take birth in, which was reputed throughout the entire world as the principal seat of learning is nowadays in a state of decline and downfall. The scholars, literary persons and research workers in this country have nowadays been rendered completely helpless in the publication of principles of learning which their forefathers had studied and developed to a high standard. They are lacking in scientific means, financial assistance and hereditary practical knowledge, so essential for publishing their elaborate works.

Our freedom and independence, in their true sense, lie imbedded in vast stores of ancient mss. which sages and hermits of old have written and preserved with considerable life-long labour and sacrifice. We, the Indians, to day are not endowed with means to afford genuine protection to such precious treasures of learning, bequeathed to us by our brilliant forefathers. Thous-

ands of valuable ancient Indian manuscripts on different important subjects lie at present in the libraries of foreign countries abroad. It can scarcely be imagined whether they will ever return to the shores of sacred India—Bharat Khand—sanctified by the holy Himalayas. Several manuscripts of the past have hitherto survived the ravages of time but sorry it is to write that they are still being taken away by people from foreign countries. This deplorable state of affairs cannot but show our apathy, lack of appreciation and aversion to our sacred, precious, cherished treasures of learning.

Even the manuscripts which can still be found in our country are not used in an apt and beneficent way. They do not meet with due respect and attention and are generally lying concealed in the houses of people in treasures of kings in boxes and cupboards, in underground recesses, wrapped up in old and worn-out cloths, besmirched with dust and often eaten away by insects etc. Sometimes they are found to have been utilised as waste papers in the shops of grocers or other merchants. We are extremely pained to see this sorry plight of our ancient mss. Our hearts break down with grief when we think of it. We are constrained to write that we are helpless in this matter. We are without wealth. Even the kings and the states of whom we may well be proud, display little care and regard for such ancient treasures of learning. We receive no co-operation from princes or from people for the resuscitation of such works.

The Rasashala Aushadhashram, Gondal has for the last 31 years been collecting and still collects such rare ancient mss—some of them are on parchments—with considerable labour and at an expense of thousands of rupees. As a result, we have at present, in our Granth Bhandar Department, thousands of mss on varied branches of learning. Included among these are hundreds of mss on Ayurveda and Rasayan Shastra (Chemistry). We have also got with us in them a complete manuscript of Rasa Ratnakar written by Shree Parvati Putra Nityanath Siddha and which incorporates in it five Khandas (sections) 1. Rasa Khanda, 2 Rasendra Khanda 3 Rasayan Khanda, 4 Vadi Khanda and 5 Mantra Khanda.

Of these, the first **Rasa Khanda** and the second **Rasendra Khanda** of **Rasa Ratnakar** have been printed in one volume in Calcutta in 1874 A. D. It has been mentioned in this volume that the author of this work is Nityanand Siddhanta but it is not correct. The real author of this work is Nityanath Siddha. Sanskrit books published at Calcutta generally do not contain a preface. As such, it is rather difficult for us to know whence the manuscript copy of Calcutta edition of **Rasa Ratnakar** was procured, what peculiarities it had, who the real author of the work was and such other specific details. A reference to the manuscript of **Rasa Ratnakar** with us leads us to conclude that its edition published in Calcutta is incomplete, it contains only two khandas of **Rasa Ratnakar** and that its real author is not Nityanand Siddhanta but Nityanath Siddha.

No man bearing the name of Nityanand is to be found among authors and writers on Ayurveda and Rasa Shastra. A Hindi edition of **Rasa Ratnakar** has also been printed in Bombay on the basis of the Calcutta one. It also cites the name of the author as Nityanand Siddhanta. The publishers of both these editions have regarded their works as complete edition of **Rasa Ratnakar** but in fact they are not so. They contain merely two khandas. If comparison be made, 10 Upadeshas (उपदेशs) of **Rasa Khanda** in Calcutta and Bombay editions correspond to some extent-notwithstanding many variants-with those in the manuscript copy of **Rasa Ratnakar** in our Granth Bhandar department, but 30 Upadeshas of **Rasendra Khanda** in those editions completely differ from those in our edition. When the manuscript of **Rasa Ratnakar** with us will be duly published, Vaidyas will be delighted to know that it is the best and the complete work.

The third khanda of **Rasa Ratnakar-Rasayan Khanda** has been published at Bombay by my esteemed friend Vaidyraj Jadavji Trikamji Acharya in Samvat 1969. Its comparison with the **Rasa Ratnakar** manuscript with us reveals that the manuscript with us contains hundreds of interesting and wonderful variants. The manuscript with us has also 8 Upadeshas in this **Rasayan Khanda**. But the significant difference between the two is that in our manuscript, 8th Upadesha in this khandas is not शैलकल्प but it is चानुपादात्मक.

The present volume constitutes the fourth Khanda of Rasa Ratnakar-Vadi Khanda. It has also been known as Ruddhi Khanda Vadi Khanda is useful and interesting to alchemists. Ruddhi Khanda implies the knowledge to prepare by chemical experiments gold, silver, diamonds and such other precious jewels and thereby to enhance wealth and riches. Several experiments of this Khanda are rather very easy but for the greater part of them considerable difficulty will have to be experienced in the performance of several specific practical rites. The main reason for this is that the true knowledge of such rites is handed down by preceptors to their pupils, has not been inherited or may have perhaps been forgotten. The sages and the hermits as well as their pupils in mountains like Himalaya, Vindhya and Girnar and in other holy places might perhaps be possessing the knowledge of these mysterious rites, but we definitely write here that we have no such knowledge nor any practical experience in this direction. As such we express our inability to understand the mystery or the secret of the experiments given by the author in his work. We can well advise those who want to study this work to approach some well learned preceptor-conversant with rites and experiments described in this work. Such sort of practical knowledge under the guidance of able revered preceptors can alone bring the successful accomplishment of all these experiments.

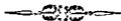
The fifth Khanda of Rasa Ratnakar Mantra Khanda has been already published by me on the authority of an ancient ms in V S 1982. At that time I came to read *सिद्धनागार्जुन वक्षस्पुष्ट* published in Calcutta in A D 1915. A perusal of this work showed to me that it was none else but the fifth Mantra Khanda of Rasa Ratnakar written by Shri Parvati Putri Nityanath Siddha Siddha Nagarjun had nothing to do with that work. Hence it is difficult to understand why the publishers at Calcutta associated Siddha Nagarjun's name with that work or styled the book by that name. There is no preface etc in the book which can help us in the satisfactory solution of such doubts. We had entered into correspondence with the Calcutta publishers to elucidate this matter at that time but we received no replies from them. The manuscript copy of Rasa Ratnakar in our library defi-

nitely and conclusively proves that this 'सिद्धनागार्जुन कक्षपुट' is no independent work, but it is solely and simply the fifth Mantra Khanda of Rasa Ratnakar. We were greatly grieved to see hundreds of misprints and several faulty readings in the Calcutta edition. Such incorrectly published works do not prove helpful and useful to those who buy them. They merely fill in the coffers of those who get them published. Instead of getting such works hastily and haphazardly published, it would be better if manuscript copies thereof be first procured from various places and proper research work be done on them to bring about uniformity and to eliminate faults and errors. This will also give us the knowledge of the author of the book. In that way only, can real justice be done to the author and the purchasers of the book will find their expense amply rewarded.

There are no sources and as such I have not been able to ascertain when Shree Nityanath Siddha the author of Rasa Ratnakar flourished in Bharat Khanda. The author has cited in his work Ruddhi Khanda names of 27 mighty kings such as Vyalacharya, Chandrasen, Narvahan, Nagarjuna, Ratnaghosha, Surananda, Yashodhar and others. This leads us to conjecture that the author might have flourished after the reigns of these kings. I shall give more details if possible about the author in the introduction when I shall publish all these first five Khandas of Rasa Ratnakar in one volume or when other works by the same author will happen to come in our hands.

I have endeavoured to the best of my ability in research and publication of this work but as no other manuscript was available, the one in our Granth Bhandar Department was taken as a basis to write on. We shall feel thankful if any one will kindly let us know of the existence of another manuscript of this work in any Granth Bhandar or library. We shall arrange to send for it and if deemed necessary, alterations will be introduced in the next edition of this work.

Rajvaidya Jivaram Kalidas Shastri,
Managing Proprietor, The Rasashala Aushadhashram,
 GONDAL, kathiawar.

॥ ऋद्धिखण्डस्य विषयानुक्रमणिका ॥

॥ प्रथमोपदेशः १ ॥

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
मद्गलम्	१	रक्तवर्गः	९
रसनामानि	"	पीतवर्गः	"
अस्य शास्त्रस्य हेतुः	२	दिव्योपधीगणः	"
आचार्यः	२	विषवर्गः	१०
शिष्यः	"	वज्रमूषा	११
अनुचराः	"	रसशोधनविधिः १	"
कुपात्रशिष्याः	"	" २	१२
रसशाला	३	" ३	"
रसमंडपः	३	तप्तसल्वः	"
रसलिंगं तत्पूजनफलं	"	द्विगुलात्पारदनिष्कासनं १	"
ध्यानं पूजनं	४	" २	१३

॥ तृतीयोपदेशः ३ ॥

रसदीक्षा	४	वज्रजातयः	१३
रससिद्धौ उपकरणानि	६	वज्रशोधनं १	१४
माचीन रससिद्धाः	"	" २	"
		" ३	"
<u>॥ द्वितीयोपदेशः २ ॥</u>		वज्रमारणं १	"
नानावर्गः	८	" २	"
क्षारवर्गः	"	" ३	१५
श्वेतवर्गः (शुक्रवर्गः)	"	" ४	"
अम्लवर्गः	८	" ५	१६
लवणपंचकं	"	" ६	"
क्षारत्रयं	९	" ७	"
मूत्रवर्गः	"	" ८	१७
मित्रपंचकं	"	" ९	"
पित्तवर्गः	"	" १०	"
वर्मापंचकं	"		

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
वज्रमारणं ११	१७	॥ चतुर्थोपदेशः ४ ॥	
” १२	”	गंधकपिष्टिः	२५
वज्रौदनं-वज्रमृदूकरणं १	”	स्वर्णपिष्टिः	”
” २	१८	षड्गुणगंधकजारणम्	”
” ३	”	शतगुणगंधकजारणं सिद्धयोगेनवेधः २६	”
” ४	”	गंधपिष्टिः १	”
” ५	१९	” २	”
” ६	”	” ३	२७
वैक्रांतशोधनं	”	” ४	”
उपरसानां शोधनं	”	” ५	”
गंधक १	”	” ६	२८
” २	”	गंधपिष्टिस्तंभनं	”
गंधकस्य तैलपातनं	२०	स्तंभितगंधपिष्टि जारणं	”
गंधकस्य गंधनिवारणं	”	गंधपिष्टी मारणं	”
हरितालशुद्धिः १	२१	गंधपिष्ट्या तारवेधः १	२९
” २	”	तारवेधः २	”
विमलशुद्धिः	”	” ३	३०
रसकशुद्धिः	”	” ४	”
धान्याभ्रकरणं	२२	” ५	”
अभ्रकभस्मविधिः १	”	” ६	”
” २	”	तारारिष्टं १	३१
सर्वपातुशुद्धिः	२३	” २	”
नागभस्म	”	तारारिष्टवेधः १	”
लोहभस्म	”	तारवेधः ७	”
वंगभस्म	२४	तारारिष्टस्य वेधः २	३२
ताम्रभस्म	”	” ३	”
रौप्यभस्म	”	” ४	”
सुवर्णभस्म	”	नागभस्मना तारवेधः	”
कांस्य पित्तल भस्म	२५	तारवेधः ८	३३
		” ९	”

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
तारवेधः १०	३३	सितस्वर्णवेधः ७	४०
” ११	”	सितस्वर्णवेधः ८	”
” १२	३४	पक्ववीजं	४१
सिद्धचूर्णं	”	पक्ववीजेन सितस्वर्णवेधः	”
ताररंजनं	”	अष्टवर्णं स्वर्णस्य दशवर्णकरं	”
तारवेधः १३	३५	हेमरक्ति करणं	”
सिद्धचूर्णेन ताम्रवेधः	”	अष्टवर्णं स्वर्णस्य दशवर्णकरं	४२
तारवेधः १४	”	स्वर्णस्य वर्णविवर्धनम्	”
” १५	”	” ”	”
” १६	३६	” ”	”
” १७	”	ताम्रस्य कालिकाविनाशनं	४३
तारारिष्टकरणं ३	”	तत्ताम्रेण जोटकः	”
” ४	”	वर्णविवर्धनं	”
” ५	”	<u>॥ पष्ठोपदेशः ६ ॥</u>	
” ६	३७	नागरंजनं १	४४
” ७	”	” २	”
” ८	”	” ३	”
ताम्रवेधः	३८	” ४	४५
तारवेधः १८	”	” ५	”
” १९	”	ताम्रवेधः १	४६
<u>॥ पंचमोपदेशः ५ ॥</u>		ताम्रतारवेधः २	४७
सितस्वर्णस्य कनक १	३९	” ३	”
सितस्वर्णस्य स्वर्णक्रिया २	”	” ४	”
सितस्वर्णवेधः ३	”	” ५	”
” ४	४०	” ६	४८
” ५	”	” ७	”
” ६	”	” ८	”
तारवेधः २०	”	पारदवेधः	४९
			”

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
रसवेधः	४९	खोटवद्धेन ताम्रवेधः	५९
ताम्रवेधः ९	"	तारताम्रवेधी कल्कः	"
" १०	५०	ताम्रवेधी कल्कः	६०
" ११ सहस्रवेधीः	५१	तारताम्रवेधी कल्कः	"
सितस्वर्णवेधः	"	नाग-रौप्यवेधकः कल्कः	६१
वर्णविवर्धनम्	५२	तारवेधः	६२
ताम्रवेधः १२	"	चंद्रार्कवेधः	"
॥ सप्तमोपदेशः ७ ॥		सितस्वर्णवेधः	६३
पिष्टीगोलः १	६३	॥ अष्टमोपदेशः ८ ॥	
" २	५४	वंगनिर्मलीकरण	६३
पिष्टीगोलस्य निगडः १	"	वंग स्तम्भनं वेधः १	६४
निगडः २	"	वंगवेधः २	"
" ३	"	" ३	"
" ४	"	" ४	"
रसखोटः १	५५	" ६	६६
" २	"	" ६	"
रसखोटस्य जारणं	"	" ७	"
तेन सर्वधातुवेधः	"	" ८	"
रसखोटस्य द्रावणं	५६	" ९	"
रसद्रावणं	"	" १०	६६
द्रुतसूतयोगेन तारताम्रवेधः	५७	" १२	"
नागवेधः	"	" १३	"
चंद्रार्कवेधः	"	" १४	६७
ताम्रवेधः	"	" १५	"
तारवेधः	५८	" १६	"
"	"	ताम्रस्य रौप्यं १	६८
"	५९	ताम्रस्य तारं २	"
खोटवद्धरसः	"	ताम्रवंगवेधः ३	६९

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
ताम्रस्य तारं ४	६९	वज्रमूतमेलापनं	७६
” ५.	६९	स्वर्णवज्रमेलापनं द्वंद्वखोटः १	७६
तारकरणं ६	७०	” ” २	७६
ताम्रस्य तारं ७	७०	” ” ३	७६
तारजोटकः १	७०	ताम्रवेधः (सहस्रपेधी)	७७
दलयोग्यताम्र करणं १ ताम्रशुद्धिः	७१	लक्ष्मणे वज्रकलकः (अस्यैव	
” २ ”	”	खोटस्य सितस्वर्णे रंजनं	७७
” ३ ”	”	लक्ष्मणे की कलकः सितस्वर्णे	७७
ताम्रस्य तारं ८	”	” ताम्रे	७८
तारजोटकः २	”	कोटिवेधी कलकः तारे ताम्रे	७८
तारजोटकः ३	७२	तत्र पारदे अभ्रजारणम्	७९
तारजोटकः ४	७२	अभ्रपिष्टी	७९
तालसत्त्वेन ताम्रवेधः	७२	कोटिवेधी कलकः ताम्रे	७९
तालसत्त्वेन ताम्रवेधः	७२	चंद्रार्कवेधः	८०
ताम्रस्य तारं	७३	सहस्रपेधीकलकस्ताम्रे	८०
तारजोटकः ५	७३	शतपेधीकलकस्ताम्रे	८१
तारजोटकः ६	७३	शतपेधीकलकस्ताम्रे तारं	”
ताम्रस्य तारं	७४	शतपेधीकलकस्ताम्रेतारे	८२
धातुमृदुकरणं १	७४	षोडशपेधीकलकस्तारं	८०
” २	७४	शतपेधीकलकस्ताम्रे	८३
” ३	७४	सहस्रपेधीकलकस्तारारिष्टे	८३
दलस्य निर्मलीकरणं १	७४	सहस्रपेधीकलकस्ताम्रस्य तारं	८४
” २	७५	कोटिपेठीकलकस्ताम्रे	८४
॥ नवमोपदेशः ९ ॥		शब्दवेधीकलकः	८४
वज्रद्वंद्वमेलापनं १	७५	॥ दशमोपदेशः १० ॥	
” २	७५	पञ्चवीज करणं १	८५
” ३	७५	पञ्चवीज करणं २	८५
” ४	७५	पञ्चवीज करणं ३	८६

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
पञ्चवीज करणं ४	८६	विडः ८	११
नागवीज करणं	८६	ज्वालामुखो विडः ९	११
पञ्चवीजरंजनं	८६	विडः १०	११
तन्नागभस्मोपयोगः	८७	बडवोनल विडः ११	११
पञ्चवीजरंजनतैलं	८७	विडः १२ सत्वजारणे	९२
तारवीज करणं १	८७	तीत्रानलवीडः १३ सुवर्णं जारणे	९२
तारवीजम् २	८८	विडः १४ हेम जारणे	९२
तारवीजम् ३	८८	विडः १५ हेम जारणे	९२
तारवीजम् ४	८८	विडः १६ हेम जारणे	९२
तारवीजरंजनं	८८	विडः १७ सर्व जारणे	९२
सारणा तैलं	८८	विडः १८ अभ्रक ग्रासार्थं	९२
क्रामण सत्वम् १	८९	सिद्धविडः १९ हेम जारणे	९२
११ २	८९	<u>॥ एकादशोपदेशः ॥</u>	
११ ३	८९	रसस्य १८ संस्कार वर्णन	९३
११ ४	८९	धान्याम्ल करणं	९३
११ ५	८९	स्वेदनम् १	९३
११ ६	८९	मर्दनम् २	९४
११ ७	८९	मूर्च्छनम् ३	९४
इतिक्रामणं		उत्थापनम् ४	९५
अथ वज्राद जारणे मूषालेपार्थं		ऊर्ध्वपातनम् ५	९५
विडयागाः		अधःपातनम् ६	९५
महाविडः १ रसे रत्नादि जारणे	९०	तिर्यग्पातनम् ७	९५
विडः २ रसयुभुक्षितकरणे	९०	निरोधनं ८	९५
विडः ३ सर्वजारणे	९०	दीपनम् ९	९६
विडः ४	९०	अनुवासनम् १०	९६
विडः ५ अभ्रसत्वजारणे	९०	<u>॥ द्वादशोपदेशः १२ ॥</u>	
विडः ६ सर्गलोहजारणे	९०	गंधरुजारणं (१०० गुणित)	९६
वह्निमुखो विडः ७ सर्वजारणे	९१	११ ११	९७

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
पक्वबीजं जारणं १	९७	सत्वस्य मृदुकरणम्	१०४
" २	९७	अभ्रकसत्व पातनम् २	१०५
पक्वबीजं सारणा	९७	माक्षिकं सत्वं १ गुंजानिभं	"
रसस्य मुखबंधनं १	९८	" २ इंद्रगोपवर्णं	"
तद्रसबंधनं	९८	" ३ मणिनिभं	"
तद्रसेन मुखवर्णकरणम्-रौप्यवेधः	९८	माक्षिकं सत्वं ४ शुक्रतुंडनिभं	१०५
रसस्य मुखकरणम् २	९८	" ५ शूलनिभं	"
" ३	९८	" ६ किंशुकनिभं	१०६
" ४	९९	" ७ विमलासत्वं	"
जारणसारणफलं पूजाविधिश्च	९९	पातनम्	"
अथ चारणयोग्ये अभ्रके अभिषेकः		" ८ धौतसत्वम्	"
संस्कारः	९९	" ९ लाक्षानिभं	"
चारणयोग्याभ्रकं करणम् १	९९	मनः शिलासत्वं १ हेमनिभं	"
" २	१००	" २ वालार्ककिरणोपमम्	"
" ३	"	हरितालं सत्वम् १ स्फटिकोपमम्	१०७
सिद्धौषध्यः-सिद्धमूलिकाः	१०१	" २	"
समुत्खसूते अभ्रकचारणम्	"	" ३	"
लक्षकोटिवेधी रसः	"	" ४	"
लक्षकोटिवेधी रसः	"	तुत्थं सत्वम् १ किंशुकं प्रभं	"
कोटिवेधी रसः	"	" २	"
" "	"	" ३ शुक्रतुंडाभं	१०८
निर्मुत्खरसं चारणा १	१०२	वरनागं संज्ञकं सत्वं	"
" २	"	रसकं सत्वम् १	"
अभ्रकजारणाक्रमेण वेधः	"	" २	"
॥ त्रयोदशोपदेशः १३ ॥		वैक्रान्तं सत्वम् १ रौप्यसदृशम्	"
सत्वपातनं द्वंद्वमेलनं अभिषेकः	१०३	" २	"
अभ्रकसत्वपातनात्पूर्वं संशोधनं	"	" ३ शंखतुंदेन्दुनिभं	१०९
अभ्रादीनां सत्वपातनम् १	१०४	" ४ इंद्रगोपसमम्	"

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
गैरिक सत्वम्	१०९	गंधक जारणम् १६ गुणितं	११४
सौराष्ट्री सत्वम्	"	वासनामुत्थितरसजारणम्	११५
सस्यक सत्वम्	"	गंधक जारणं	"
कासीस सत्वम्	"	सहस्रवेधी रसः	११६
राजावर्त सत्वम्	११०	स्वर्णबीजं १	"
स्रोतोऽंजन सत्वम्	"	" २	११७
अथ द्वंद्वमेलापनं		स्वर्णबीजयोगेन वेधः	"
व्योमसत्व मेलापनम्	११०	स्वर्णबीजं ३	११७
सर्वसत्वमेलापनम् १	"	" ४	"
" २	"	स्वर्णबीजयोगेन वेधः	११८
सर्वसत्व सर्वलोह महारस मेलापनं	"	स्वर्णबीजं तस्य जारणं वेधश्च १	"
सर्वमेलापनम् १	"	" " २	"
" २	१११	" " ३	"
" ३	"	" " ४	११९
सर्वद्वन्द्व मेलापनम्	"	कोटिवेधी रसः	"
वंगाभ्रसत्व मेलापनम् १	"	शतपेधि तारबीजं वेधः १	"
" २	"	" २	"
" ३	"	" ३	"
अभिषेकः १	११२	तारबीजं दशसहस्रपेधी	१२०
" २	"	॥ पंचदशोपदेश १५ ॥	
सारणायां संज्ञेः	"	अथ गर्भद्रावणयोग्यं बीजजारणम्	
॥ चतुर्दशोपदेशः १४ ॥		बीजसाधनम् १	१२१
चारणम्	"	" २	"
जारणम्	११३	" ३	"
ग्रासप्राही रसः	"	" ४	"
बीजानां जारणम्	"	" ५	१२२
जारणम्	११४	" ६	"
सिद्धबीजकरणं तेन जारणं	"	गर्भद्रावित बीजमूत्रे ग्रासः	"

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
रसरंजकं बीजं १	१२२	धूमनेधी रसः	१३१
” २	१२३	॥ पोडशोपदेशः १६ ॥	-
” ३	”	भूनागसत्वम् १	१३२
” ४	”	” २	”
नागस्य वेधः	”	” ३	”
द्रावणं जारणं वेधः (सहस्रनेत्रः)	”	” ४	”
सहस्रवेधी रसः	१२४	” ५	”
गंधनागद्रुतिः	”	” ६	”
तत्र पूर्वैरसशोधनम्	१२५	” ७	”
पश्चात् गंधनागद्रुतिजारणा	”	इति भूनागसत्व पातनविधिः	
तेन जारित रसेन वेधः	”	भूनागतैलम् १	१३३
सूते व्योमसत्वचारणजारणं	”	” २	”
इति चारण जारणम्		गुह्यसूतः	”
गर्भद्रावणं गर्भद्रुतिः	१२६	गुह्यसूत जारणम्	”
गर्भद्रावितानां जारणं	”	गुह्यसूतजारणेन कोटिवेधः	१३४
जारितानां पुनः रंजनं	”	गुह्यसूतेन शतनेधी रसः	”
बीजद्रावणं रंजनं सारणं (कोटिवेधी) ”	”	इति भूनागसत्व गुह्यसूताभ्यां हेमररणम्	
सहस्रवेधी रसः	१२७	अथ रक्तवैक्रातयोगेन सस्वर्णेन	
गंधक जारणम्	”	जारितरसस्य अयुतवेधित्वम्	१३५
इति गंधक जारणा	१२८	पीतवैक्रांतयोगेन सस्वर्णेन कोटि-	
तस्य गंधक जीर्णरसस्य जारणा-	”	वेधी रसः	१३६
योगेन कोटिवेधी करणं	”	कृष्णवैक्रांतजारणेन समुवर्णेन	
रसबीजकरणम्	१२९	शतनेधी रसः-ताररणं	”
रसबीजस्य जारणम्	”	श्वेत वैक्रातयोगेन ताररणम्	
तेन सहस्रनेत्रः	”	लक्षवेधी रसः	१३७
समुखे सूते जारणेनेधः कोटिवेधी	१३०	ताम्रवर्ण वैक्रातयोगेन स्पर्णकरणम्	
कोटिवेधी रसः रौप्यकरणम्	”	लक्षवेधी रसः	”
” (ताम्रे नागे वेधः) ”	”	रक्तवैक्रांतयोगेन सहस्रनेत्री रसः	१३८

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
रक्तवैक्रान्तियोगेन सहस्रनेथी रसः	१३८	सुवर्णद्रुतिः १	१४४
चपलाभेदाः	"	सुवर्ण रौप्यद्रुतिः २	"
चपलायोगेन वेधः	"	तीक्ष्णलोहद्रुतिः १	१४५
चपलायोगेन शतनेत्री रसः	१३९	" २	"
चतुःपट्टिवेधी रसः	"	सर्वधातुद्रुतिः १	"
गंधरुजारणाक्रमेण वेधः	१४०	" २	"
इति गंधरुजारणं वेधः		सुवर्णद्रुतिः ३	"
<u>॥ सप्तदशोपदेशः १७ ॥</u>		" ४	"
अभ्रद्रुतिः १	१४१	" ५	"
" २	"	तीक्ष्णलोहद्रुतिः ३	"
" ३	१४२	कांतलोहद्रुतिः	१४६
" ४	"	सर्वलोहद्रुतिः ३	"
" ५	"	" ४	"
" ६	"	" ५	"
" ७	"	माक्षिकसत्वद्रुतिः २	"
" ८	"	सर्वरत्नानां सर्वलोहानां द्रुतिः	"
" ९	१४३	वज्रद्रुतिः १	१४७
" १०	"	" २	"
" ११	"	वैक्रान्तद्रुतिः १	"
" १२	"	" २ सर्वरत्नानां द्रुतिः	"
" १३	"	सर्वद्रुतीनां स्थापनाधारः	"
" १४	"	<u>॥ अष्टादशोपदेशः १८ ॥</u>	
अभ्रकसत्वद्रुतिः १	१४३	द्रुतीनां रसेन सह मेलापनम् १	१४८
" २	१४४	" २	"
" ३	"	" ३	"
" ४	"	" ४	"
" ५	"	" ५	"
" ६	"	" ६	"

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
अत्र १३ श्लोकादारभ्य ५६ श्लोक पर्यन्तं पाठः खण्डितः		रसवीजं शतवेधी	१५६
लिप्त मूपा	१४९	शब्दवेधी रसः	"
शतवेधी रसः (द्रुतिजारणेन)	"	इति रसवीजस्य जारणा हेमक्रिया	
सहस्रवेधी रसः (") १	"	रसवीजम्	"
" " २	"	धूमवेधी शब्दवेधी पापाणवेधी रसः	१५७
लक्षवेधी रसः " १५०	"	॥ एकोनविंशोपदेशः १९ ॥	
दशलक्षवेधी रसः " "	"	पञ्चरागकरणम्	१५९
शतवेधादारभ्य कोटिपर्यन्तं वेधः	"	इन्द्रनीलकरणम्	१६०
रौप्यकरणं " "	"	मरकतमणिकरणम्	"
अत्र श्लोकैकः खण्डितः	"	गोमेदमणिकरणम्	"
२० सहस्रवेधः रौप्यकरणं " १५१	"	पुष्पराग करणम्	"
लक्षवेधीरसः " " "	"	नीलमाणिक्य करणम्	"
कोटिवेधी रसः १ " "	"	मुक्ता करणम् १	१६१
" २ " "	"	मुक्ता करणम् २	"
इति एकविंशतिक्रमेण वेधः	"	मुक्ता करणम् ३	"
वज्रवीजं १५२	"	मुक्ता करणम् ४	१६२
इति वज्रवीजकरणम्		प्रवाल करणम् १	"
वज्रवीज जारणेन स्पशवेधी		" २	"
शब्दवेधी रसः १५३		हिंगुळ करणम्	"
अथ विविधवेध प्रकार कथनम्		सिंदूर करणम् १	१६३
धूमवेध विधिः १५४		" २	"
स्पशवेध विधिः " "		" ३	"
शब्दवेध विधिः " "		" ४	"
पापाणवेध विधिः " "		संघव करणम्	१६४
मेदिनीवेध विधिः " "		सुवर्चल (संचळ) करणम्	"
त्रैलाक्य व्यापकविधिः १५५		हिंगु करणम् १	"
इति विविध वेधप्रकार कथनम्		" २	"
रसवीजं शतवेधी १५५		" ३	"
शब्दवेधी रसः " "		" ३	"

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
द्विगु करणम् ४	१६५	पारदबंधनम् ४	१७२
वंग करणम् १	"	" ५	"
वंग करणम् २	"	" ६	"
अम्लमेतस करणम्	"	" ७	"
साहीकरणम्	१६६	" ८	१७३
घृतकरणम् १	"	" ९	"
" २	"	" १०	१७४
" ३	"	" ११	"
" ४	"	" १२	"
चन्दन करणम्	१६७	" १३	"
कर्पूर करणम्	"	" १४	"
जवादीयां कस्तूरी करणम्	"	" १५	"
कस्तूरी करणम्	१६८	" १६	"
कुंकुम-कंकु करणम् १	१६९	" १७	"
" २	"	" १८	१७५
" ३	"	" १९	"
दिव्य धूपः १	"	" २०	"
दिव्य धूपः २	"	" २१	"
पुष्पद्रुतिः	१७०	पारद भस्म १	१७५
धान्यवृद्धि करणम् १	"	" २	१७६
" २	"	" ३	"
" ३	"	खोटनद्वारसस्य मुखकरणम्	"
द्रव्याणि वृद्धि करणम्	"	ताम्रस्य स्वर्ण १	"
धान्यवृद्धि करणम् ४	१७१	" २	१७७
॥ विंशतितमोपदेशः २० ॥		सहस्रमेधी कल्कः १	"
पारदबंधनम् १	१७१	नागस्य स्वर्णम्	"
" २	१७०	सहस्रमेधी कल्कः २	"
" ३	"	ताररीज कल्कः	"

विषयः	पृष्ठं	विषयः	पृष्ठं
रौप्यरूपणम् वंगस्य	१७८	कठिनधातोर्मृदुकरणम् ४	१८१
स्वर्णकरणम् १	"	अभ्रग्रासी रसः	"
" २	"	शुद्धाख्यसूतेन नागवेधः	१५
ताम्रवटस्य स्वर्णत्व माप्तिः	"	शुद्धाख्यसूतेन वंगवेधः	"
ताम्रस्य स्वर्णं ३	"	शुद्धाख्यरूपणं तेन वेधः	"
रौप्यस्य स्वर्णं	१७९	शुद्धयोगः	१८२
ताम्रस्य स्वर्णं ४	"	कामनेतुः १	"
स्फुटितधातोर्मृदुकरणम् १	"	" २	"
वंगस्य रौप्यम्	"	" ३	१८३
ताम्रस्य स्वर्णम् तारस्य रौप्यम्	"	तारवेधी कल्कः	"
वंगवेधः	१८०	नागवेधः	"
नागमुखकरणम्	"	सितस्वर्णवेधः	"
कठिनधातोर्मृदुकरणम् २	"	गगनग्रासः	"
" ३	१८१	ग्रन्थस्यास्य लेखनसमयः	१८४

श्री वादिखण्डः

उपदेशः	श्लोक संख्या.	उपदेशः	श्लोक संख्या:
१	" ७६	१२	" ८५
२	" ५४	१३	" १०५
३	" १२९	१४	" १०७
४	" १७३	१५	" १२८
५	" ५६	१६	" १२०
६	" १०३	१७	" ७३
७	" १२७	१८	" १८२
८	" १४४	१९	" १३९
९	" १२२	२०	" १४३
१०	" ९०		
११	" ३६		
			२२१२

SHREE BHAGAVAD GITA

Price Rs. 5/-

Eng Introduction pp. 28, Eng. gloss Siddhidatri pp. 153, Sanskrit Verses 18 chapters pp. 77, Sanskrit commentry Chandraghanta and its English translation three chapters pp. 113—in all about 400 pages—a fine well-bound volume. There is in Rasashala Granth Bhandar a manuscript copy of Shree Bhagvad gita with bare text dated Samvat 1236. Compared with the current text of the Gita, this manuscript had 250 variant readings and 23 more verses. So Rajvaidya Jivaram Kalidas Shastriji wrote a Sanskrit gloss Siddhidatri and commentary Chandraghanta on that manuscript explaining the variants. The present volume is an English translation of that Sanskrit gloss. Along with it there is also given the Chandraghanta commentary in Sanskrit on first three Adhyayas together with its English translation. Ever since this edition has been published, it has caused a great stir among the literary persons of the world, who evince a keen interest in the philosophy of Gita. Scholars and learned persons of all branches have been greatly astonished to read this monumental edition which has revealed so many variations and additional stanzas in the Gita text read for last 5000 years. Equally wonderful to all have been the gloss Siddhidatri written in support of the variants, the Sanskrit commentary Chandraghanta on the first three chapters and its English translation written altogether on novel lines and without any sort of sectarian bias. We have received many encomiums and opinions of praise for this edition from great many literary persons. The edition has been well reviewed even in all prominent newspapers in detail. In short, this Gita edition has proved to be highly wonderful in the literary sphere. It has caused great discussions among learned persons who eagerly await the publication of our full gloss and commentary on all the eighteen chapters.

SHREE SUKTAM

Second Edition. Price: 6 As. (Including Postage)

Shree Sukta must be read daily by those who wish to get wealth, happiness, long life and welfare in this and the other world. It is a booklet which is acceptable to persons of all sects or creeds. In it there is given a prayer in praise of Goddess of Wealth as prescribed in Vedas. Rajavaidya Jivaram Kalidas Shastriji has published this work with its Sanskrit commentary and Gujarati translation written by himself. There are 102 pages in this book giving an interesting description of rites such as Kara Nyas, Prayer, Manasopchar Worship, Worship of 4 Avaranas, Panch Dashopchar Worship, Yugma Bij with 16 Mantras together with a Sanskrit commentary on 16 mantras and of 35 other Mantras of Prayer, the order for recitation of Mantras, their secret performances, the rite of Purascharan, Vishnu Stavan and Kanakdhara Stavan

RASAPRAKASH SUDHAKAR (रसप्रकाश सुधाकर)

Third Edition: Price Rs. 2.

This book had been written by a great chemist of Junagadh named Yashodhara. It is very useful for the preparation of Bhasmas, Rasa Rasayanas and for the purificatory processes, of mercury. There are also described in this book several chemical experiments to be performed with gold and silver. Rajavaidya Jivaram Kalidas Shastri has published this book with original Sanskrit Verses and their Gujarati translation. The Rasa Rasayans and medicines etc. described in this work are indeed wonderful and bring about immediate effect. The book contains 13 chapters covering 182 pages. 18 purificatory processes of Parad (mercury), modes for purifying Dhatus, Updhatus, Ratna and Up-Ratan, methods for preparing Bhasmes, Rasa Rasayans, pills and vitalising aphrodisiac medicines, chemical experiments for preparing gold and silver etc. are described in this book.

RUDDHI KHANDA-VADI KHAND (रुद्धि खंड-वादि खंड)

Being printed in Sanskrit with original verses and on the authority of an ancient manuscript. We have procured and have decided to get printed several ancient

manuscripts on alchemy in search for which hundreds of alchemists have wasted considerable amounts of money. Price: Rs. 15/- Rasa Ratnakar composed by Nityanath Siddha has been divided into five parts. The present work is one of these parts and deals with hundreds of wonderful experiments of Dhatuvads and alchemy. Persons interested in alchemy spend large amounts of money to get this book but with no result. Hence we publish this book on the basis of 2 ancient manuscript copies of the original volume. The reason that actuates us to print this work is that on account of lack of time we are not able to perform experiments described in this book by ourselves and so others who might read this book could perform those experiments for themselves and might be benefited by them. The book will be a good guide to such persons who are interested in alchemy. This will also be a sort of good service rendered by us for the cause of the Shastras, the religion and the country. The present work is indeed greatly useful and valuable, for it cannot be procured from anywhere even at great cost. It opens a new channel for those who perform experiments of Dhatuvada and Suvarra Siddhi. A small number of copies of this work are being printed. If the number of the purchasers exceeds the number of copies printed, the book will be difficult to be obtained afterwards. Those who wish to purchase this work beforehand or afterwards should send in a certificate that he is interested in the work of Rasa Siddhi. The book will be despatched after being convinced that the purchaser evinces interest in this branch and works for it.

KAYA KALPA : GUJARATI and ENGLISH

pp 16. Price including postage 3 As. and 4 As. In this work, the Kaya Kalpa experiment undergone by Pandit Shree Malaviyaji and other Kuti Praveshika and Vatatapiya experiments are nicely described. Rules and rites to be followed for Kayakalpa are also given in detail. On the strength of this book any man can perform any experiment to gain longevity, preserve health and to sustain youth and vitality.

THE RASASHALA AUSHADHASHRAM,

GONDAL, Kathiawar-India.

॥ १ ॥ ओं श्रीरस्तु ॥

॥ १ ॥ श्री पार्वतीयघ्ननिर्लनाधिंसिद्धविरचितम्
 ॥ १ ॥ रसरत्नाकरं वक्ष्ये देहे शिवंकरम्
 ॥ वादिखण्डः-रुद्रिखण्डः अथ प्रथमोऽपदेशः १ ॥

॥ २ ॥ मुष्टं येन विदा चिदात्मखमरुत्तेजा जलावाग्निः
 ॥ १ ॥ सत्सविच्चिबुधाक्तिभैरवकलाः श्रीकण्ठपञ्चाननः ॥
 ॥ ईशांन्द्रमुरारिधातृविबुधाश्चन्द्राकनारागणाः
 सोऽयं पातु चराचरं जगदिदं निर्नामनामाधिपः ॥ १ ॥

॥ ३ ॥ सूर्ते सतवरे वरे च कनके शिवात्परं स्वशना-
 द्रुमाद्रिध्यति-तत्क्षणादेघर्षे सख्यां सिखीशः ॥
 ॥ ४ ॥ सङ्घ-धामवुद कोटि-लक्षमयुतं युक्त्या सहस्रं शतम्
 दत्ते ॥ खेगतिमक्षयं शिवपदं तस्मै परस्मै नमः ॥ २ ॥

॥ ५ ॥ नत्वा श्रीपार्वतीं देवीं भैरवं सिद्धैस्तततिम् ॥
 रसरत्नाकरं वक्ष्ये देहे शिवंकरम् ॥ ३ ॥
 ॥ रसनामनि ॥

॥ ६ ॥ शिवयोजः सृतराजः पारदश्च रसेन्द्रकः ॥
 ण्तानि रसनामनि तयान्यानि शिवयया ॥ ४ ॥
 ॥ ७ ॥ दत्ते शिवपदं सिद्धि साधकानां महात्तमाम् ॥
 ॥ शिवयोजं तदाख्यातं सर्वसिद्धिप्रदायकम् ॥ ५ ॥

यनः परशिवत्सुनस्तेः सृतः स चादितः
 ॥ ८ ॥ ॥ संसारस्य परं परिरं दत्तेऽसौ ॥ पारदं सृतराजं ॥ ६ ॥
 ॥ सीभवंति ॥ लोहानि देहा अग्निमुसेवनि ॥
 रसेन्द्रस्तेन विख्यातो द्रव्यराज रमः सृतः ॥ ७ ॥

॥ ९ ॥ रमद्रास्त्रेषु सर्वेषु शमुना मुचिं पुरा ॥

॥ अस्य शास्त्रस्य हेतु ॥

रसो रसायन दिव्य सुचनान्नैव बुध्यते ॥ ८ ॥

सिद्धैः शिवमुखात्प्राप्तं तेषां सिद्धिस्तु साधनात् ॥

सप्रदायक्रमो युक्तिस्तैः स्वशास्त्रेषु गोपिता ॥ ९ ॥

मयापि तन्मुखात्प्राप्तं साधितं बहुधा ततः ॥

रसशास्त्राणि सर्वाणि समालोक्य यथाक्रमम् ॥ १० ॥

साधकानां हितार्थाय प्रकटीक्रियतेऽधुना ॥

न क्रमेण विना शास्त्रं न शास्त्रेण विना क्रमः ॥ ११ ॥

शास्त्रं क्रमयुतं ज्ञात्वा यः करोति स सिद्धिभाक् ॥

॥ आचार्य ॥

आचार्यो ज्ञानवान्दक्षो रसशास्त्रविशारदः ॥ १२ ॥

मंत्रसिद्धो महावीरो निश्चलः शिवयत्सलः ॥

देवीभक्तः सदाधीरो देवतायागतत्परः ॥ १३ ॥

सर्वाज्ञायविशेषज्ञः कुशलो रसकर्मणि ॥

एव लक्षणसयुक्तो रसविद्यागुरुर्भवेत् ॥ १४ ॥

॥ शिष्य ॥

गुरुभक्ताः सदाचाराः सत्यवन्तो दृढव्रताः ॥

निरालसाः स्वधर्मज्ञाः सदाज्ञापरियालकाः ॥ १५ ॥

दममात्सर्यनिर्मुक्ताः कुलाचारेषु दीक्षिताः ॥

अत्यन्तसाधकाः शान्ता मंत्राराधनतत्परः ॥ १६ ॥

इत्यैवं लक्षणैर्युक्ताः शिष्याः स्यु रससिद्धये ॥

॥ अनुचर ॥

सहायाः सोद्यमाः सर्वे यथा शिष्यास्ततोऽधिकाः ॥ १७ ॥

कुलीनाः स्वामिभक्ताश्च कर्तव्या रसकर्मणि ॥

॥ कुपारशिया ॥

नास्तिका ये दुराचाराश्चुम्बकाः शुकनन्पगाः ॥ १८ ॥

विद्यां गृहीतुमिच्छन्ति चौर्येण च बलाच्छलात् ॥

न तेषां सिध्यते किञ्चिन्मणिमञ्जौषधादिकम् ॥ १९ ॥

कुर्वन्ति यदि मोहेन नाशयन्ति स्वकं धनम् ॥

इह लोके सुखं नास्ति परलोके तथैव च ॥ २० ॥

तस्माद् भक्तिबलादेव संतुष्यति यथा गुरुः ॥

तथा शिष्येण सा ग्राह्या रसविद्यात्मसिद्धये ॥ २१ ॥

हस्तमस्तकयोगेन धरं लब्ध्वा सुसाधयेत् ॥

॥ रसशाळा ॥

आनन्दरहिते देशे धर्मराज्ये मनोरमे ॥ २२ ॥

उमामहेश्वरोपेते समृद्धे नगरे शुभे ॥

कर्तव्यं नाधनं तत्र रसराजस्य धीमता ॥ २३ ॥

अत्यन्तोपवने रम्ये चतुष्टोरिपशोभिते ॥

तत्र शाला प्रकृतव्या सुविस्तीर्णा मनोरमा ॥ २४ ॥

सम्यग्दानायनोपेता दिव्यचित्रैर्विचित्रिता ॥

॥ रसमंडप ॥

नत्समीपे समे दीर्घे कर्तव्यं रसमण्डपम् ॥ २५ ॥

अतिगुप्तं सुविस्तीर्णकपाटागलभूपितम् ॥

ध्वजच्छत्रवितानाढ्यं पुष्पमालाविलम्बितम् ॥ २६ ॥

भेरी-कारुल-घण्टादिशृङ्गिनादविनादितम् ॥

भूः समा तत्र कर्तव्या सुदृढा दर्पणोपमा ॥ २७ ॥

तन्मध्ये वेदिका रम्या कर्णव्या लक्षणान्विता ॥

॥ संलिङ्गं तस्य फलं ॥

निष्कत्रयं हेमं च रसेन्द्रो नवनिष्ककम् ॥ २८ ॥

अम्लेन नर्दयेन्नामं तेन लिङ्गं तु कारयेत् ॥

दोलायन्त्रे सारनाले जंघीरस्थं दिनं पचेत् ॥ २९ ॥

- ॥ तद्विद्धं पूजयेत्तत्र सुदुर्भैरवचिारकैः ॥ १० ॥
- ॥ ११ ॥ लिङ्गकोटिसहस्रस्य च्युत्फलं सम्यगर्चनति ॥ ३० ॥
 तन्फलं कोटिगुणितं रसलिङ्गार्चनाद्वये ॥ ३१ ॥
- ॥ १२ ॥ द्विह्यहत्या सहस्राणि गोहत्याप्रयुतान्यपि ॥ ३१ ॥
 तत्क्षणाद्विलेयं यान्ति रसलिङ्गस्य दर्शनात् ॥ ३२ ॥
- ॥ १३ ॥ स्पर्शानां प्रीप्यते मुक्तिरिति सत्यं शिवादितम् ॥
 वाङ्मत्यां श्रीमधोरेण मधराजेन चार्चयेत् ॥ ३२ ॥
 ॥॥ ध्यानं पूजन ॥
- ॥ १४ ॥ अष्टादश भुजं शुभ्रं पञ्चवक्त्रं त्रिलोचनम् ॥ ३३ ॥
 प्रेताखण्डं नीलकण्ठं रसलिङ्गं विचिन्तयेत् ॥ ३४ ॥
- ॥ १५ ॥ तस्योत्सर्गं महादेवीमेकवक्त्रां चतुर्भुजाम् ॥ ३४ ॥
 अक्षमालाङ्कुशं दक्षे वामे पाशाभयं शुभम् ॥ ३५ ॥
- ॥ १६ ॥ दधन्ती तस्येमाभां पीतवक्त्रां विचिन्तयेत् ॥ ३५ ॥
 वाङ्मत्यां श्रीकामराजं शक्तिर्वीजरसाङ्कुशं ॥
 ये नमो द्वादशतेषां कामविद्या रसाङ्कुशा ॥ ३६ ॥
 अनया पूजयेद्देवीं गन्धपुष्पाक्षतादिभिः ॥
- ॥ १७ ॥ भिन्दि भृङ्गि महाकालान्पूजयेत् पूर्यदिस्क्रमात् ॥ ३७ ॥
 पूजयेन्नाममंत्रेस्तु प्रणवादिनमोऽन्तकैः ॥ ३८ ॥
- ॥ १८ ॥ एवं नित्यार्चनं तत्र कर्तव्यं रससिद्धये ॥ ३८ ॥
 ॥ रसदीक्षा ॥
- ॥ १९ ॥ रसदीक्षा शिवेनाक्ता दातव्या साधकाय वै ॥
 यथाक्तेन विधानेन गुरुणा मुदितात्मना ॥ ३९ ॥
 सुमुहूर्ते सुनक्षत्रे चन्द्रताराबलान्विते ॥
- ॥ २० ॥ कलशं तोपसंशुणं हेमरत्नफल्युतम् ॥ ४० ॥
 स्थापयेद्रसलिङ्गाग्रे दिव्यवक्त्रेण वेष्टितम् ॥ ४१ ॥
- ॥ २१ ॥ गन्धपुष्पाक्षतैर्धूपदीपनवेद्यतोऽर्चयेत् ॥ ४१ ॥

- पूजान्ते हवन कुर्याद्योनिकुण्डे सुलक्षणे ॥
 ॥ १ ॥ तिलाज्यैः पांससैः पुष्पैरष्टाधिकशतैः पृथक् ॥ ४२ ॥
 अधोरेण रसाङ्कुश्या होमान्ते जिप्यैमावहेत् ॥
 ॥ २ ॥ काकिनीशक्तिसंयुक्त रससि द्वपरायणम् ॥ ४३ ॥
 तस्याः सकुचिताः केशाः श्यामा या पद्मलोचना ॥
 ॥ ३ ॥ सुरूपा तर्कणी चित्रा विस्तीर्णजघना शुभा ॥ ४४ ॥
 मकीर्णरदना पीनस्तनभारेण चानता ॥
 ॥ ४ ॥ शुम्बेर्लिङ्गनस्पर्शकामला मृदुभाषिणी ॥ ४५ ॥
 अश्वत्थपत्रसदृशयोनिदेशेन शोभिना ॥
 ॥ ५ ॥ कृष्णपक्षे पुष्पवती सा नारी काकिनी स्मृता ॥ ४६ ॥
 रसगन्धे प्रयोगे च उत्तमा रससाधने ॥
 ॥ ६ ॥ नन्दभावे सुरूपा तु या काचित्तरुष्णाङ्गना ॥ ४७ ॥
 तस्या देय त्रिसप्तह गन्धक घृतसयुतम् ॥
 ॥ ७ ॥ कपकैक प्रभाते तु सा भवेत्काकिनीसमा ॥ ४८ ॥
 ग्व शक्तियुता योऽसौ दीक्षयेत्त गुरुत्तमः ॥
 ॥ ८ ॥ सुस्नातमभिषिञ्चेत् त्रिमलैः कलशोदकेः ॥ ४९ ॥
 अधोरमङ्कुशीं विद्यां दद्याच्छिष्याय सदगुरुः ॥
 ॥ ९ ॥ अथाशक्त्याथ जिघेण वातया गुन्दक्षिणा ॥ ५० ॥
 अथाज्ञया शूरोर्मन्त्रे लक्ष लक्ष एतज्जपेत् ॥
 दशांशेन हुनेत् कण्ठे त्रिकोणे हस्तमात्रके ॥ ५१ ॥
 ॥ १० ॥ कमल चतुरस्रं च चतुर्गोत्रैः सुशोभि-म् ॥ ५२ ॥
 ॥ जानिपुष्प त्रिमयक्त पूर्णान्ते रुन्धकार्यनम् ॥ ५३ ॥
 ॥ ११ ॥ कृत्वाथ प्रविशेच्छ्यां शृभां लिभां मुवेदिकान् ॥ ५४ ॥
 पद्कोण भण्डल तत्र सिद्धरेण जिह्वरश्म ॥
 वेदिकायां लिखेत्सम्यक् तद्विधाष्टत्रयम् ॥ ५५ ॥
 ॥ १२ ॥ कमल चतुरस्रं च चतुर्गोत्रेषु शोभितम् ॥ ५६ ॥

॥ रससिद्धौ उपकरणानि ॥

कार्णिकायां न्यसेत्खल्व लोहज स्वर्णरेखितम् ॥ ५४ ॥

तन्मध्ये रसराज तु पलानां शतमात्रकम् ॥

पच शत्पचविंश वा पूजयेद्रसलिङ्गवत् ॥ ५५ ॥

वज्रवैक्रान्तवज्राभ्रकान्तपापाणग्ङ्गणम् ॥

भूनाग शक्तयश्चैताः पट्सु पत्रेषु पूजयेत् ॥ ५६ ॥

गन्धतालरुकासीस शिला कङ्कुष्ठ-भूखगम् ॥

राजावर्तो गैरिक च रन्यातां उपरसा अमी ॥ ५७ ॥

पूज्या अष्टदलेष्वेते पूर्वादीशान्तगाः क्रमात् ॥

रसक विमला ताप्य चपला तुत्थमङ्गनम् ॥ ५८ ॥

हिंगुल सस्यक चैव ख्याता एते महोरसाः ॥

पूर्वादीशानपर्यन्त पत्राग्रेषु प्रपूजयेत् ॥ ५९ ॥

पूर्वद्वारे स्वर्णरौप्ये दक्षिणे ताम्रसीसके ॥

पश्चिमे यङ्गकान्तौ च उत्तरे तीक्ष्णमुण्डके ॥ ६० ॥

सर्वमेतदधारेण पूजयेद्दङ्कुशान्वितम् ॥

विडकालिकयन्त्राणि क्षारमृत्लवणानि च ॥ ६१ ॥

कोष्ठी मूपा वकनाली तुपाङ्गारचनोपलाः ॥

भस्त्रिका दशिकानेका शिलाखल्वाप्युदूखलम् ॥ ६२ ॥

स्वर्णकारोपकरण समस्ततुलनानि च ॥

मृत्काष्ठताम्रलोहाद्यपात्राणि विविधानि च ॥ ६३ ॥

दिव्यौषधानि वर्गाश्च रत्नक स्नेहानानि च ॥

एतानि द्वारबाह्ये तु मूलमन्त्रेण पूजयेत् ॥ ६४ ॥

वाङ्मार्ग्या ह्ये ततः क्ष्मे च क्ष्मश्च पचाक्षरो मनुः ॥

अनेन मूलमन्त्रेण भैरव तत्र पूजयेत् ॥ ६५ ॥

सर्वेषां रससिद्धानां नामानि कीर्तयेत्तदा ॥

॥ प्राचीन रससिद्धा ॥

व्यालाचार्यश्चन्द्रसेनः सुषुद्धिर्नरवाहनः ॥ ६६ ॥

॥ नागार्जुनौ, रत्नघोषः सुरानन्दो यशोधरः ॥
इन्द्रद्युम्नश्च माण्डव्यश्चर्षटिः शूरसेनकः ॥ ६७ ॥

वाहवो नागवुद्धिश्च खण्डः कापालिको हरः ॥

कामली नात्विकः शंभुर्लोको लम्पटशारदौ ॥ ६८ ॥

जणासुरो मुनिश्रेष्ठो गोविन्दः कपिलो बलिः ॥

एते सर्वे तु भूपेन्द्रा रससिद्धा महाबलाः ॥ ६९ ॥

चरन्ति सर्वलोकेषु निर्जरामरणाः सदा ॥

सप्तविंशतिसंख्याता रससिद्धिप्रदायकाः ॥ ७० ॥

घन्त्याः पूज्याः प्रयत्नेन ततः कुर्याद्रसायनम् ॥

हर्षयेद् द्विजदेवांश्च तर्पयेदिष्टदेवताम् ॥ ७१ ॥

कुमारीयोगिनीयोगिमुनिमायिकसाधकान् ॥

तर्पयेत्पूजयेद्भक्त्या निजशक्त्यनुसारतः ॥ ७२ ॥

इत्येवं सर्वसंभारयुक्तं कुर्याद्रसोत्सवम् ॥

सर्वविघ्नप्रशान्दर्थं सर्वेप्सितफलप्रदम् ॥ ७३ ॥

अन्यथा चेद्विमूढात्मा मंत्रदीक्षाक्रमं विना ॥

कर्तुमिच्छति सूतस्य साधनं गुरुयजितः ॥ ७४ ॥

नासौ सिद्धिर्भवामोति यत्नकोटिशतैरपि ॥

तस्मात्सर्वप्रयत्नेन शास्त्रोक्तां फारयेत् क्रियाम् ॥ ७५ ॥

सम्पक्साधनसोद्यमा गुरुयुता राजाज्ञयालङ्कृता

नानाकर्मणि कोविदा रसपरास्त्वद्दया जनैश्चार्यतः ॥

माश्रायन्त्रसुपाककर्मकुशला सर्वोपधीकोविदा-

॥ स्तेपां सिध्यति नान्यथा विधिबलात् श्री पारदः पारदः ॥७६॥

। इति श्री रसरनाकरे वादिसखंडे परमापपूर्वकं रसदीक्षानाम प्रथमोपदेशः ।

॥ अथ श्री वादिरुते द्वितीयोपदेशः ॥ २ ॥

भक्त्याः शास्त्रविचारणाद्गुणिनः पूजविधेः, पालना-

॥ १ ॥ त्स्वात्मानन्दनिमज्जनात्, परहितात्-कार्यनित्यागोपनात् ॥

नित्यं सद्गुरुसेवनादनुभवात् सूतस्य सद्भावना-

॥ २ ॥ दास्यन्ते निजरश्मयो बरवलान् सत्सप्रदायात्स्फुटम् ॥ १ ॥

रसादिलेहपर्यन्त शोधने, मारणे हितम् ॥

॥ ३ ॥ भावनायां, कश्चिच्चैव नानावर्गो निगद्यते ॥ २ ॥

अङ्गे नोक्ते भवेन्मूल द्रवः सर्वाङ्गतो भवेत् ॥

॥ ४ ॥ अमात्रायां समा मात्रा विज्ञेया रसकर्मणि ॥ ३ ॥

॥ अथ नानावर्गः ॥

॥ ५ ॥

निलापामार्ग कदली चित्रकार्द्रक, मूलकम् ॥

॥ ६ ॥ शिशुमोक्ष पशुशं च सर्वमन्तःपुटे दहेत् ॥ ४ ॥

समालोह्य जलैर्यस्त्रैर्वध्वा ग्राह्यमर्षोजलम् ॥

॥ ७ ॥ शोधयेत्-पाचयेदग्नौ मृद्गाण्डेन तु तिलजलम् ॥ ५ ॥

ग्राह्यं, क्षारावशेषं तद्रवृक्षक्षारमिदं स्मृतम् ॥

॥ ८ ॥

चुम्बं कूर्पं शंखं शुक्तिं वरोटैः शुक्लवर्गकः ॥ ६ ॥

॥ ९ ॥ कपोतं चाप गृध्राणां शिबि कुबुटयोश्च चित् ॥

॥ १० ॥

॥ ११ ॥ चाङ्गोरी चिण्मांस्तं तु मातुलुङ्गाम्लधेतसम् ॥ ७ ॥

॥ १२ ॥ चिचा नारंगं जंथीरमम्लवर्गं इति स्मृतः ॥ ८ ॥

॥ इत्युत्तरं ॥

सामुद्रं सैधव काचं चुल्लिका च सुवर्चलम् ॥ ८ ॥

चूलिका नवसारः स्यादेतल्लवणपंचकम् ॥

॥ क्षारत्रय ॥

सज्जीक्षारं यवक्षारं टड्डुणं च तृतीयकम् ॥ ९ ॥
क्षारत्रयमिदं ख्यातं— ॥

॥ मूत्रवर्ग—मित्रपंचक—पित्तवर्ग वसावर्ग ॥

... .. अजाश्वमहिपीगवाम् ॥
नारीमेपीखरोप्राणां मूत्रवर्गो गजस्य च ॥ १० ॥

मित्र पंचकम् मध्वाज्यटंकणं गुंजा शुडः स्यान् मित्रपंचकम् ॥

पित्त वर्गं नराश्वशिखिगोमत्स्यपित्तानि पित्तवर्गके ॥ ११ ॥

वसा पंचकम् मत्स्याहिनरमेपीणां शिखिनां च वसा मता ॥

॥ रक्तवर्ग ॥

मञ्जिष्ठा कुकुमं लाक्षा दाडिमं रक्तचन्दनम् ॥ १२ ॥
बन्धुकं करवीरं च रक्तवर्गो ह्ययं भवेत् ॥

॥ पीतवर्ग ॥

कुसुमं किंशुकं रात्रिः पतङ्गं मदयतिका ॥ १३ ॥
पीतवर्गो ह्ययं ख्यातो दिव्यौषधिगणं शृणु ॥

॥ दिव्यौषधिगण ॥

अजकर्णी शखपुष्पी रुदंती काकतुण्डिका ॥ १४ ॥

हंसपादी व्याघ्रनखी चांडाली क्षीरकंदकः ॥

बन्ध्याकर्कोटकी रंभा गोजिह्वा कोकिलाक्षकः ॥ १५ ॥

शाकवृक्षो हेमवल्ली पातालगरुडी शमी ॥

कटुतुम्बी वज्रलता सूरणं वनसूरणम् ॥ १६ ॥

मेपशृङ्गी चक्रमर्दा जलकुम्भी शतावरी ॥

शुक्रा कोशातकी नीली आरुकर्णी त्रिपर्णिका ॥ १७ ॥

कुङ्कुमी कृष्णतुलसी पुंग्वा श्वेतापराजिता ॥

गरुडी लादली ब्राह्मी चाङ्गेरी पद्मचारिणी ॥ १८ ॥

॥ अथ श्री वादिखण्डे द्वितीयोपदेशः ॥

॥ ८१ ॥

भस्त्राः शास्त्रविचारणाद्गुणैः पूजाविधेः पालना

॥ ८२ ॥ त्स्वात्मानन्दनिमज्जनात् परहितान्-कार्यनि

नित्यं सद्गुरुसेवनादनुभवात् स्रष्टव्य सद्भावना-

॥ ८३ ॥ हास्यन्ते निजरश्मयो वरबलान् सत्सप्रदा

रसादिलोहपर्यन्त शोधने, मारणे हितम्

॥ ८४ ॥ भावनायां कश्चिच्चैव नानावर्गो निगद्य

अङ्गे नोक्ते भवेन्मूल द्रवः सर्वाङ्गतो

॥ ८५ ॥ अमात्रायां समा मात्रा विज्ञेया-रस-

॥-अथ नानावर्गः ॥

॥ ८६ ॥

॥-अथ नानावर्गः ॥

तिलापामार्ग कदली चित्रकार्दिक :

॥ ८७ ॥ शिशुमोक्ष पञ्चाशं च सर्वमन्तःपुं

समालोह्य जलैर्बलैर्बध्वा ग्राह्यम्

॥ ८८ ॥ शोधयेत् पाचयेदग्नौ मृद्गाण्डेन

ग्राह्यं क्षारावशेषं तद्वृक्षक्षारमि

॥ ८९ ॥ ॥-अथ नानावर्गः ॥ (शुक्लो

चुम्बं कूर्प शंखं शुक्ति वराटैः

॥ ९० ॥ कपोत चाप गृध्राणां शिबि

॥-अथ नानावर्गः ॥

॥ ९१ ॥ चाङ्गोरी घण्टामूलं तु मातुलः

॥ ९२ ॥ चिचा नारंगं जंघीरमेम्लवर्ग इ

॥-अथ नानावर्गः ॥

सामुद्रं सैधवं काचं चुल्लिका च

चुल्लिका नवसारः स्यादेतल्लवणा

मूषाविधानं वज्रमूषा १

..... मूषाकरणमुच्यते ॥

तुपं वज्रं समं दग्धं तत्पादांशा च मृत्तिका ॥

कूपी पापाणपादं च वज्रवल्लीया द्रवैर्दिनम् ॥ ३१ ॥

मर्दयेत् कारयेन्मूषां वज्राख्यां रसवन्धकाम् ॥

॥ वज्रमूषा २ ॥

वल्मीकमृत्तिकाहाराः पुराणं लोहकटकम् ॥ ३२ ॥

श्वेतपापाणकं चैतत् सर्वं चूर्ण्यं समं समम् ॥

सर्वतुल्यं तुप दग्धं सर्वं तोयैश्च मर्दयेत् ॥ ३३ ॥

मूषासपुटकं कुर्यात् सन्धिं लिप्याच्च तेन वै ॥

सर्वकार्यकरा एषा वज्रमूषा महाबला ॥ ३४ ॥

॥ वज्रमूषा ३ ॥

गारा दग्धास्तुपा दग्धा दग्धा वल्मीकमृत्तिका ॥

गजाश्वानां मल दग्धं यावत्तत् कृष्णतां गतम् ॥ ३५ ॥

पापाणभेदीपत्राणि कृष्णा मृच्च समं समम् ॥

वज्रवल्लीया द्रवैर्मर्द्यं दिनं वा शोपयेद् दृढम् ॥ ३६ ॥

तेन कोष्ठं वङ्कनालं वज्रमूषां च वारयेत् ॥

- वर्तुला गोस्तनाकारा वज्रमूषा प्रकीर्तिता ॥ ३७ ॥

मूर्च्छने मारणे बन्धे द्रुममेलापके हिता ॥

सैव छिद्रान्विता मध्यगम्भीरा सारणोचिता ॥ ३८ ॥

प्रकटा आवकाकारा धीजनिर्वापणे हिता ॥

॥ इति सर्ववर्गा ॥

॥ अथ रसशोधनमाह ॥

॥ रसशोधनविधि १ ॥

सूतं धान्याभ्रकं तुल्यं दिनं पुनर्नवाद्रवैः ॥

मर्दिनं तप्तगन्धे तु वज्रमूषां धिनं पचेत् ॥ ३९ ॥

अजामारी काकमाची देवदालीन्द्रवारुणी ॥	
काकजंघा शिखिशिखा सर्पाक्षी नागवल्लिका	॥ १९ ॥
मीनाक्षी कृष्णधत्तूरो बला नागवला जया ॥	
मुण्डी महाबला पूगी त्रिविधं चित्रकं निशा	॥ २० ॥
मूर्वा काञ्चाननं कन्या पेठारी सूर्यवर्तकः ॥	
विष्णुकान्ता कारवल्ली वाकुची सिन्दुवारिका	॥ २१ ॥
स्वर्णपुष्पी खण्डजारी मञ्जिष्ठा पीलुक वचा ॥	
स्तुही रक्तस्तुही बिल्वं कार्पासः कंगुणी घना	॥ २२ ॥
पलाशाङ्गोलविजया मेघनादार्कसर्पपाः ॥	
ब्रह्मदण्डी महाराष्ट्री श्वेता रक्ता पुनर्नवा	॥ २३ ॥
उदुंबरः सोमलता कुंभी पुष्करमूलकम् ॥	
तिलपर्णी कृष्णजीरा वृश्चिकाली च कालिका	॥ २४ ॥
करवीरोन्निदमनी बृहती भूमिपाटली ॥	
यवचिञ्ची चन्द्रलता मर्कटी वनराजकम्	॥ २५ ॥
बदरी लज्जरी लाक्षा चणा वर्तुलपत्रका ॥	
अपामार्गो भूकदंबो विपमुप्र्येकवीरकः	॥ २६ ॥
गोरंभा कदली जाती मुशली सहदेविका ॥	
एरण्डः सैन्धवं पथ्या शुंठी मण्डूकपर्णिका	॥ २७ ॥
मरूचको हिंशु वालो लक्ष्मणा हस्तिमूलिका ॥	
क्षीरवृक्षाश्च ये सर्वे तथा नानाविधं विपम्	॥ २८ ॥
दिन्यौपधिगणः ख्यातो रसराजस्य साधने ॥	
व्यस्तं वाथ समस्तं वा यथालाभं नियोजयेत्	॥ २९ ॥

॥ विपवर्ग ॥

तीव्रगंधरसस्पर्शविचिधैस्तु बनोद्भवैः ॥	
मर्दनात्स्वेदनात्सूतो म्रियते वध्यतेऽपि च	॥ ३० ॥
रक्तशृंगी कालहूटं हरिद्रं सक्तूकं तथा ॥	
मौस्तिकं विपवर्गः स्यात्—	॥

मूषाविधानं वज्रमूषा १

..... मूषाकरणमुच्यते ॥

तुपं वज्रं समं दग्धं तत्पादांशा च मृत्तिका ॥

कृपी पापाणपादं च वज्रवह्न्या द्रवैर्दिनम् ॥ ३१ ॥

मर्दयेत् कारयेन्मूषां वज्राख्यां रसवन्धकाम् ॥

॥ वज्रमूषा २ ॥

वल्मीकमृत्तिकाक्षाराः पुराणं लोहकिटकम् ॥ ३२ ॥

श्वेतपापाणकं चैतत् सर्वं चूर्ण्य समं समम् ॥

सर्वतुल्यं तुपं दग्धं सर्वं तोयैश्च मर्दयेत् ॥ ३३ ॥

मूषासंपुटकं कुर्यात् सन्धिं लिप्याच्च तेन वै ॥

सर्वकार्यकरा एषा वज्रमूषा महाबला ॥ ३४ ॥

॥ वज्रमूषा ३ ॥

गारा दग्धास्तुपा दग्धा दग्धा वल्मीकमृत्तिका ॥

गजाश्वानां मलं दग्धं यावत्तत् कृष्णतां गतम् ॥ ३५ ॥

पापाणभेदीपत्राणि कृष्णा मृच्च समं समम् ॥

वज्रवह्न्या द्रवैर्मर्द्यं दिनं वा शोषयेद् दृढम् ॥ ३६ ॥

तेन कोष्ठं वङ्कनालं वज्रमूषां च कारयेत् ॥

- वर्तुला गोस्तनाकारा वज्रमूषा प्रकीर्तिता ॥ ३७ ॥

मूर्च्छने मारणे धन्वे छंद्रमेलापके हिता ॥

सैव छिद्रान्विता मध्यगम्भीरा सारणोचिता ॥ ३८ ॥

प्रकटा आवकाकारा बीजनिर्वापणे हिता ॥

॥ इति सर्ववर्गाः ॥

॥ अथ रसशोधनमाह ॥

॥ रसशोधनविधि १ ॥

सूतं धान्याप्रकं तुल्यं दिनं पुनर्नवाद्रवैः ॥

मर्दिनं तसगन्धे तु वज्रमूषांभितं पचेत् ॥ ३९ ॥

भूधरस्य पुटैकेन समुद्धृत्य विमर्दयेत् ॥
 पूर्ववत्पूर्वजैर्द्रावैस्तद्द्रु रुध्वा च पाचयेत् ॥ ४० ॥
 पुनर्मर्द्य पुनः पाच्यं दशवार च पूर्ववत् ॥
 पातयेत्पातनायत्रे सम्यक् शुद्धो भवेद्रसः ॥ ४१ ॥

॥ रसशोधनविधि २ ॥

रसस्य दशमांशं तु गन्ध दत्त्वा विमर्दयेत् ॥
 जम्बीरोत्थैर्द्रावैर्याम पात्य पातनयत्रके ॥ ४२ ॥
 पुनर्मर्द्य पुनः पात्यं सप्तवार विशुद्धये ॥

॥ रसशोधनविधि ३ ॥

अथवा पारद् मर्द्यं तप्तखल्वे दिनावधि ॥
 कुमारी-रजनी-चुन्नैः पात्य पातनयत्रके ॥ ४३ ॥
 कन्याग्नित्रिफलाभिश्च पुनर्मर्द्य च पातयेत् ॥
 पुनर्मर्द्य पुनः पात्यं सप्तवार विशुद्धये ॥
 इत्येव सप्तधा कुर्यात् सम्मक् शुद्धो भवेद्रसः ॥ ४४ ॥
 युक्तं सर्वस्य सूतस्य तप्तखल्वे विमर्दनम् ॥
 शोधने चारणे चैव जारणे च विशेषतः ॥
 मूर्च्छने मारणे चैव बन्धने च प्रशस्यते ॥ ४५ ॥

॥ तप्त ख व ॥

अजाशकृत्तुपाग्निं च भूगर्ते त्रिनयं क्षिपेत् ॥
 तस्योपरि स्थितं खल्व तप्तखल्वमिदं भवेत् ॥ ४६ ॥
 खन्व लोहमयं शस्त मर्दकं चैव लोहजम् ॥
 तदभावे शिलोत्थ वा योग्यं खल्व च मर्दकम् ॥ ४७ ॥

॥ हिंगुलात् पारदनिष्काशनविधि १ ॥

अथवा हिंगुलात् सूतं ग्राहयेत्तन्निगद्यते ॥
 गोमूत्रैर्माहिर्पैर्मूत्रैस्तिलतैलसुराम्लकैः ॥ ४८ ॥
 सप्ताहं हिंगुल पाच्यं लोहपात्रे ऋमाग्निना ॥
 चालयेद्गोहृदण्डेन द्राव दत्त्वा पुनः पुनः ॥ ४९ ॥

सद्रवं तं समादाय शिखिपित्तेन भावयेत् ॥

दिनान्ते पातनायन्त्रे पातयेच्चण्डबहिना ॥ ५० ॥

सप्तकञ्जुकनिर्मुक्तः ख्यातोऽयं शुद्धसूतकः ॥ ५१ ॥

कन्याभिस्त्रीफलाभिश्च पुनर्मर्द्यं च पातयेत् ॥

इत्येवं सप्तधा कुर्यात् सम्यक् शुद्धो भवेद् रसः ॥ ५२ ॥

॥ हिङ्गुलतपारदनिष्कासनविधि २ ॥

दिनैकं हिङ्गुलं खन्वे मर्द्यमम्लेन केनचित् ॥

पातयेत् पातनायन्त्रे दिनान्ते तत्समुद्धरेत् ॥

विना कर्माष्टकेनैव सूतोऽयं सर्वकार्यकृत् ॥ ५३ ॥

सर्वसिद्धमतमेतदीरितं सूतशुद्धिकरमद्भुतं परम् ॥

अल्पकर्मविधिभूरिसिद्धिदं देहलोहकरणे हि शस्यते ॥ ५४ ॥

इति श्री पार्वतीपुत्रश्रीनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरांतर्गतवादिखण्डे

ऋद्धिखण्डापरनामके वर्गसाधनादिरसशोधनान्ते द्वितीयोपदेशः ॥ २ ॥

॥ अथ श्री वादिखण्डे तृतीयोपदेशः ३ ॥

पट्काष्टकं छष्टकमष्टकं च शोध्यं विमर्द्यं च यथोदितं तत् ॥

वज्रादिलोहान्तकमुक्तपूर्वं तद्वक्ष्यंतं सूतवरस्य सिद्ध्यै ॥ १ ॥

॥ वज्रजातयः ॥

श्वेता रक्ताः पीतकृष्णा छिजाद्या वज्रजातयः ॥

पुंस्त्रीनपुंसकाश्चेति लक्षणेन तु लक्षयेत् ॥ २ ॥

घृत्ताः फलकसंपूर्णास्तेजस्वन्तो बृहत्तराः ॥

पुरुपास्ते समालयाता रेखाविन्दुविवर्जिताः ॥ ३ ॥

रेखाविन्दुसमायुक्ताः पट्स्त्रास्ताः त्रियः स्मृताः ॥

त्रिकोणं पत्रदेहं यद्दीर्घं यत्स्यान्नपुंसकम् ॥ ४ ॥

सर्वेषां पुरुपाः श्रेष्ठा वेषका रसपन्धकाः ॥

स्त्रीवज्रा देहसिद्धयर्थं कामकं स्यान्नपुंसकम् ॥ ५ ॥

॥ वज्रशोधन १ ॥

गृहीत्वाथ शुभ वज्र व्याघ्रीकन्दोदरे क्षिपेत् ॥
 महिषीविष्टया लिप्त्वा तुलाग्नौ च पुटे पचेत् ॥ ६ ॥
 अहोरात्रात्समुद्धृत्य ह्यमूत्रैर्निपेचयेत् ॥
 व्याघ्रीकन्दे पुनः क्षिप्त्वा वज्रकदोदरे क्षिपेत् ॥
 ह्यमूत्रैर्निचिच्याच्च पुटेत्सिंच्याच्च पूर्ववत् ॥ ७ ॥
 एव सप्तदिनैः शुद्ध वज्रं स्यान्नात्र सशयः ॥

॥ वज्रशोधन २ ॥

कुलत्थकोद्रवकाथह्यमूत्रस्तुहीपयः ॥ ८ ॥
 क्षिप्त्वा भाण्डे क्षिपेत्तस्मिन् व्याघ्रीकन्दगत पविम् ॥
 दोलायत्रे दिवारात्रौ समुद्धृत्य पुनः क्षिपेत् ॥ ९ ॥
 व्याघ्रीकन्द महाकदे क्षिप्त्वा गजपुटे पचेत् ॥
 तत्पक्व कांचनाद्रावैः सेचयेच्छुद्धिमाप्नुयात् ॥

॥ वज्रशोधन ३ ॥

आखुकर्णी मेघनादः प्रियङ्गुर्मेषशृङ्गिका ॥
 अम्लवेतसनिर्गुण्डीकुलत्थकोद्रवाः शमी ॥ ११ ॥
 मुनिश्च ह्यमूत्रेण कपाय कारेच्छुभम् ॥
 जम्बीरे सूरणे वाऽथ क्षिप्त्वा वज्र दिन पचेत् ॥ १२ ॥
 पूर्वकाथेन दोलार्या शुद्धिमाप्नोति नान्यथा ॥

॥ वज्रमारण १ ॥

शुद्ध वज्र मत्कुणानां रक्तौर्लिप्त्वा धमेत्तु तत् ॥ १३ ॥
 अग्निवर्णी क्षिपेन्मूत्रे गर्दभोत्थे पुनः पुनः ॥
 लेपित धामित तद्वदेव कुर्यात् त्रिसप्तधा ॥ १४ ॥

॥ वज्रमारण ३ ॥

तालरु मत्कुणैः पिष्ट्वा गोले तस्मिन्क्षिपेत्तु तत् ॥
 रुध्वा मूपां धमेद् दाह्यात् ह्यमूत्रे विनिक्षिपेत् ॥ १५ ॥

समुद्रृत्य पुनस्तद्वत् सप्तवारान्मृतो भवेत् ॥

॥ वज्रमारण ३ ॥

मेपशृंगी भुजगास्थि कूर्मवृष्टं शिलाजतु ॥ १६ ॥

गन्धकं कान्तपापाणं मुनिपुष्पं सतालकम् ॥

त्रिक्षारं पंचलवणं मेपशृङ्गीन्द्रवारुणी ॥ १७ ॥

वज्रबल्ली मूपकर्णी वदरीकुड्मलानि च ॥

मूपकस्य मलं स्तन्यं स्तुह्यर्कक्षीरमत्कुणाः ॥ १८ ॥

पंचाङ्गां शरपुष्पां च हस्तिनीरं नृछागयोः ॥

पेटारीविजं स्त्रीपुष्पं पारावनमल शिलाम् ॥ १९ ॥

पुष्पाणि चैव वाकुच्याः पंचाङ्गं निम्बकस्य च ॥

घात्रीवृक्षस्य पंचाङ्गं गोरंभा चाजमूत्रकम् ॥ २० ॥

हंसापादी वज्रकन्दं वृहतीफलसूरणे ॥

गोजिह्वा कर्कटं मांसं मूत्रवर्गं च मिश्रयेत् ॥ २१ ॥

एतत्समस्तं व्यस्तं वा यथालाभं सुपिण्डितम् ॥

तत्पिण्डे निक्षिपेद्वज्रमन्धमूपागतं पुटेत् ॥ २२ ॥

कुलत्थं कोद्रवं पिष्ट्वा ह्यमूत्रैर्विलोडयेत् ॥

तन्मध्ये सेचयेत्तप्तं मूपां पुटविनिर्गताम् ॥ २३ ॥

एवं पुनः पुनः कुर्यादेकविंशतिवारकम् ॥

आदाय पूर्वजं वज्रताले मत्कुणपेपिते ॥ २४ ॥

गोलके निक्षिपेद्वृध्वा मूपां तीव्रानले धमेत् ॥

इत्येवं सप्तधा धाम्यं ह्यसूत्रैर्निपेचयेत् ॥ २५ ॥

अनेन क्रमयोगेन मृतं भवति निश्चितम् ॥

तं मृतं चूर्णयेत्तन्वे सिद्धयोग उदाहृतः ॥ २६ ॥

॥ वज्रमारणं ४ ॥

भ्रामकस्य मुग्यं ताप्यं पेटारीपीजटङ्गणे ॥

क्षारं चोत्तरचारुण्या गन्धकं तालकं शमी ॥ २७ ॥

चिञ्चावीजं मेषशृंगी स्त्रीपुष्पं चाम्लवेतसम् ॥	
पञ्चाङ्गं शरपुङ्खायाः शशदन्ताः शिलाजतु	॥ २८ ॥
एतत्समस्तं व्यस्तं वा यथालाभं सुचूर्णयेत् ॥	
स्तुह्यर्कोन्मत्तवारुण्याः क्षीरैः स्तन्यैर्विमर्दयेत्	॥ २९ ॥
तद्गोलके क्षिपेद्वज्रं रुध्वा मृपां धमेद् दृढम् ॥	
गुडचीं सैन्धवं हिंशु समुस्तोत्तरवारुणीम्	॥ ३० ॥
काथैः कौलत्थकैः पिष्ट्वा तस्मिन्द्रावे निपेचयेत् ॥	
तद्वज्रं पूर्ववद्गोले क्षिप्त्वा रुध्वा धमेत्तथा	॥ ३१ ॥
सेचनान्तं पुनः कुर्यादेकविशतिवारकम् ॥	
तालमत्कुणयोगेन सप्तवारं पुनर्धमेत्	॥ ३२ ॥
सेचयेदश्वमूत्रेण तद्वज्रं त्रिपते ध्रुवम् ॥	

॥ वज्रमार्गं ५ ॥

त्रिचर्परूढकार्पासमूलमादाय पेपयेत्	॥ ३३ ॥
त्रिचर्पनागवल्या वा निजद्रावैः प्रपेपयेत्	
तद्गोलके क्षिपेद्वज्रं रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥	॥ ३४ ॥
एवं सप्तपुटैः परु एकैकेन मृतो भवेत् ॥	

॥ वज्रमार्गं ६ ॥

तालकासीससौराष्ट्रयोर्धूपामार्गस्य भस्म च	॥ ३५ ॥
पिष्ट्वा कौलत्थकैः काथैस्तस्मिन्वज्रं सुतापितम् ॥	
क्षित्वा त्रिसप्तवाराणि त्रिपते नात्र संशयः	॥ ३६ ॥

॥ वज्रमार्गं ७ ॥

वैक्रान्तभस्मना सार्धं पेपयेदम्लवेतसम् ॥	
तद्गोलके क्षिपेद्वज्रमन्धमूपागतं धमेत्	॥ ३७ ॥
सेचयेदश्वमूत्रेण पूर्वगोले पुनः क्षिपेत् ॥	
रुध्वा ध्मातं पुनः सेच्यमेवं कुर्यात्त्रिसप्तकम्	॥ ३८ ॥
त्रिपते नात्र सन्देहः सर्वकर्मसु योजयेत् ॥	

॥ वज्रमारणं ८ ॥

उत्तरावारुणीक्षीरैः कान्तपाषाणजं मुखम् ॥ ३९ ॥

क्षणं पिष्ट्वा तु तद्गोले वज्रं क्षिप्त्वा पचेदनु ॥

मृतैले गन्धतैले वा त्रियते नात्र संशयः ॥ ४० ॥

॥ वज्रमारणं ९ ॥

भूनागं गन्धकं वाथ नारीस्तन्येन पेपयेत् ॥

तद्गोलस्थं पचेद्वज्रं पूर्वतैले मृतं भवेत् ॥ ४१ ॥

॥ वज्रमारणं १० ॥

स्तुहीक्षीरेण विमलां पिष्ट्वा तद्गोलके क्षिपेत् ॥

वज्रं निरुध्य मूषां तां शुष्कां तीव्राग्निना धमेत् ॥ ४२ ॥

तप्तमश्वस्य मूत्रे तु क्षिप्त्वा वज्रं समाहरेत् ॥

इत्येवं सप्तधा कार्यं ततस्तालकमत्कुणाः ॥ ४३ ॥

कृत्वा गोलं क्षिपेत्तस्मिन्वज्रमूषां निरुध्य च ॥

धामितं पूर्ववत्सेच्यं सप्तवारैर्मृतं भवेत् ॥ ४४ ॥

॥ वज्रमारणं ११ ॥

वज्रं मत्कुणरक्तेषु क्षिप्त्वा लिप्त्वातपे क्षिपेत् ॥

शुष्कं लेप्यं पुनः शोष्यं यावत्सप्तदिनावधि ॥ ४५ ॥

विष्णुक्रान्तापेटकार्योर्द्वैः सिंचेत् पुनः पुनः ॥

तप्तं तप्तं तु तद्वज्रं शतवारान्मृतं भवेत् ॥ ४६ ॥

॥ वज्रमारणं १२ ॥

गन्धकं चूर्णितं भाव्यं स्त्रीपुष्पेण तु सप्तधा ॥

पुनः स्त्रीरजसालोड्य तस्मिन्वज्रं सुतापितम् ॥ ४७ ॥

सेचयेत्तापयेदेवं मृतं स्यात्तु त्रिसप्तधा ॥

॥ वज्रोदनम् ॥ (वज्रमृदूकरणं)

मातुलङ्गगतं वज्रं रुध्वा घाल्ये मृदा लिपेत् ॥

पचेत् पुटे समुद्धृत्य तद्वच्छतपुटैः पचेत् ॥ ४८ ॥

नागवल्या द्रवैर्लिप्तं ^१तत्पत्रेणैव वेष्टितम् ॥
जानुमध्यस्थितं यामं तद्वज्रं मृदुतां व्रजेत् ॥ ४९ ॥

॥ वज्रोदन वज्रमृदुकरण ॥

मातृवाहकजीवस्य मध्ये वज्रं विनिक्षिपेत् ॥
जम्भीरोदरगं वाऽथ दोलायन्त्रे दिनं पचेत् ॥ ५० ॥
कुलत्थकोट्टवकाथैस्त्रैफले वा कपायके ॥

अहोरात्रात् समुद्रृत्य जम्भीरे तु पुनः क्षिपेत् ॥ ५१ ॥
मातृवाहकजीवे वा क्षिप्या पक्त्वा च पूर्ववत् ॥

पुनः क्षेप्यं पुनः पान्यं त्रिदिनान्ते समुद्धरेत् ॥ ५२ ॥
वदरीवटनिवानामंकुराणि समाहरेत् ॥

पिष्ट्वा तद्गोलके वज्रं पूर्वपक्वं विनिक्षिपेत् ॥ ५३ ॥
अश्वत्थपत्रकैर्वेप्र्यं तद्गोलं जानुमध्यगम् ॥

दिनं वा धारयेत् कक्षे मृदुर्भवति निश्चितम् ॥ ५४ ॥

॥ वज्रमृदुकरणं ॥

पारदं तीक्ष्णचूर्णं च दिनमम्लेन मर्दयेत् ॥
तद्गोले निक्षिपेद्वज्रं सूत्रेणावेष्टयेद्दहिः ॥ ५५ ॥

नागवल्लीद्रवैश्चैव वेष्टितं धान्यराशिगम ॥
मासान्ते तत्समुद्रृत्य नागवल्या द्रवैर्लिपेत् ॥

तद्दलैर्वेष्टितं जानुमध्यस्थं मृदुतां व्रजेत् ॥ ५६ ॥

॥ वज्रमृदुकरणं ४ ॥

फान्तपाप्राणवज्रं वा चूर्णं वा फान्तलोहजम् ॥ ५७ ॥
सन्ततमम्लयोगेन दिनमेकं विमर्दयेत् ॥

तद्गोले-निक्षिपेद्वज्रं निम्बकापांसकोलजैः ॥ ५८ ॥
पत्रैः पिष्टैस्तु संपेष्ट्य नागवल्लीदलैस्तनः ॥

वेष्ट्यं तज्जानुमध्यस्थं दिनान्ते मृदुतां व्रजेत् ॥ ५९ ॥

१ मर्दय इति पाठान्तरम्

॥ वज्रमृदूकरणं ५ ॥

गरण्डवृक्षमध्ये तु तत्फले वा क्षिपेत्पविम् ॥

मासमात्रात्समुद्घृत्य जानुमध्ये तु पूर्ववत् ॥ ६० ॥

कोमलं जायते वज्रं दिनान्ते नाऽत्र संशयः ॥

॥ वज्रमृदूकरणं ६ ॥

वज्रं तित्तिरमांसेन वेष्टयेन्निक्षिपेन्मुखे ॥ ६१ ॥

अतिस्थूलस्य भेकस्य मुखं सूत्रेण वेष्टयेत् ॥

निखनेद्दस्तमात्रायां भूमौ मासात्समुदरेत् ॥ ६२ ॥

मण्डूकसंपुटे रुध्वा सम्पगजपुटे पचेत् ॥

तद्वज्रं पूर्वगोलस्थं जानुमध्ये गतं दिनम् ॥ ६३ ॥

भवेद्द्विजौदनं साक्षान्मार्यं पश्चाच्च योजयेत् ॥

सर्ववज्रौदनानां तु मारणं पूर्ववद्भवेत् ॥ ६४ ॥

॥ वैक्रान्तशोधनम् ॥

त्रिक्षारैः पंचलवणैर्वसामृत्राम्लकोद्रवैः ॥

मत्स्यपित्तैस्तैलघृतैः कुलत्थैः काञ्जिकान्धितैः ॥ ६५ ॥

सप्ताहं देालकाग्रन्त्रे व्याघ्रीकन्दगतं पचेत् ॥

सप्तवर्णं तु वैक्रान्तं शुद्धिमायाति निश्चितम् ॥ ६६ ॥

॥ उपरसानां शोधनम् ॥

जम्बीराणां द्रवे मग्नमातपे धारयेद्दिनम् ॥

शुध्यन्ति टङ्कणं शंखो वराशञ्जनगैरिकम् ॥

कासीसं भृग्वगं चैव शुद्धं योगेषु योजयेत् ॥ ६७ ॥

॥ गन्धकशुद्धि १ ॥

यामैकं गन्धकं मर्शं द्रवैर्निम्बाजगन्धयोः ॥

शृगीधचूरयोर्वाध तिलपर्ण्याश्च वा द्रवैः ॥

तदादाप घृतैस्तुल्यं छोटपात्रे क्षणं पचेत् ॥ ६८ ॥

लघ्यग्निना द्रुतं तट्टे अजाक्षीरे विनिक्षिपेत् ॥

इत्येवं सप्तधा कुर्याच्छुद्धिमायाति गन्धकम् ॥ ६९ ॥

॥ गंधकशोधनम् २ ॥

करञ्जैरण्डतैलं च छागीदुग्धं च भाण्डके	॥ ७० ॥
क्षिप्त्वा तस्य मुखं रुध्वा स्वच्छवस्त्रेण बुद्धिमान् ॥	
गन्धकं धूर्तजैर्द्रावैर्दिनं भाव्यं विशोपयेत्	॥ ७१ ॥
तच्चूर्णं पूर्वभाण्डस्य वस्त्रोपरि निधारयेत् ॥	
आच्छाद्य च शरावेण पृष्ठे देयं पुटं लघु	॥ ७२ ॥
द्रुतं गन्धं समादाय भाव्यं धत्तूरजैर्द्रवैः ॥	
तद्द्रव्याव्य पुनर्भाव्यं द्रावयेच्च पुनस्ततः	॥ ७३ ॥
आदाय मत्स्यपित्तेन सप्तधा भाव्यमातपे ॥	
ततः कोशातकीषीजचूर्णेन सह पेपयेत्	॥ ७४ ॥
भावयेद्भृङ्गजैर्द्रावैः सप्ताहमातपे खरे ॥	
तोयेन क्षालितं शोष्यं ततो मृद्वग्निना क्षणम्	॥ ७५ ॥
घृताक्ते लोहपात्रे तु द्रावितं ढालयेत्ततः ॥	
भृङ्गराजद्रवान्तस्थं सम्यक् शुद्धं भवेत्तु तत्	॥ ७६ ॥
॥ शुद्धगंधकस्य तैलपातनविधि, गंधनिराग च ॥	
अथ शुद्धस्य गन्धस्य तैलपातनमुच्यते ॥	
अम्लपर्णी देवदाली दाडिमं मातुलङ्गकम्	॥ ७७ ॥
नारङ्गं वा यथालाभं द्रवमेकस्य चाहरेत् ॥	
गन्धकस्य तु पार्दाशं दड्ढुणं द्रवसंघुतम्	॥ ७८ ॥
पृताभ्यां गन्धकं भाव्यं घर्मे वारत्रयं पुनः ॥	
धत्तूरस्तुलसी कृष्णा लशुनं देवदाञ्जिका	॥ ७९ ॥
त्रियुमूलं काकमाची कर्पूरं शङ्खपुष्पिका ॥	
कृष्णागुरु च कस्तूरी चंघ्यामर्कोटकी समम्	॥ ८० ॥
मातुलङ्गरसैः पिष्ट्वा क्षिपेद्देरण्डतैलके ॥	
अनेन लोहपात्रस्थं भावयेत्पूर्वगन्धकम्	॥ ८१ ॥
द्विवारं क्षौद्रतुल्यं तत्रायते गन्धयजितम् ॥	
रुदं गन्धकतैलं स्यात्तत्तयोगेषु योजयेत्	॥ ८२ ॥

॥ हरितालशुद्धि १ ॥

स^१ चूर्णेणारनालेन दोलायन्त्रेण तालकम् ॥
दिनं पक्षं विचूर्णार्थं भाद्यं कूष्माण्डजैर्द्रवैः ॥ ८३ ॥
शोष्यं पेय्यं पुनर्भाज्यं शनवारं विशुद्ध्ये ॥

॥ हरितालशुद्धि २ ॥

तालकं कणशः कृत्वा तालात्पादांशद्वुणम् ॥ ८४ ॥
द्वयं जम्बीरजैर्द्रवैः क्षालयेत्काञ्जिकैस्तथा ॥
तच्छुष्कं पोटलीयद्र सचूर्णे काञ्जिके पचेत् ॥ ८५ ॥
द्विदिनं दोलायन्त्रे तद्वत्कूष्माण्डजैर्द्रवैः ॥
पाचितं शुद्धिमायाति तालं सर्वत्र योजयेत् ॥ ८६ ॥

॥ विमलशुद्धि. ॥

सुवर्णवर्णं विमलं ताप्यं वा कणशः कृतम् ॥
पुनर्नवायाः कल्कस्थं कालत्ये स्वेदयेज्जले ॥ ८७ ॥
सैन्धवैर्धीजपूराक्तैर्युक्तं वा पोटलीकृतम् ॥
दोलायन्त्रे दिनं स्वेयं शुद्धिमायाति निश्चितम् ॥ ८८ ॥

॥ रसकशुद्धि. ॥

रजस्वलारजोमूत्रै रसकं भावयेद्दिनम् ॥
तैरेव दिनमेकं तु मर्दयेच्छुद्धिमाप्नुयात् ॥ ८९ ॥
पुनर्नवामेघनादकपिजम्बीरतिन्दुकैः ॥
अगस्तिपुष्पकुमुदघवचिशाम्लवेतसैः ॥ ९० ॥
घवगूरुणभूघात्रीमाण्डूकीरुच्यीरकैः ॥
कारचल्लीक्षीरकन्दरक्तोत्पलशर्माघनैः ॥ ९१ ॥
मेघशृंग्या चोप्यसाशाकवाग्निद्वुणैः ॥
तैलमत्स्यवसाज्योपैर्द्रवैरनैः सकाञ्जिकैः ॥ ९२ ॥

एतैः समस्तैर्व्यस्तैर्वा दोलायन्त्रे दिनत्रयम् ॥
 अभ्रपत्राद्युपरसान् शुद्धिहेतोस्तु पाचयेत् ॥ ९३ ॥
 सूर्यावर्ते वज्रकन्दः कदली देवदालिका ॥
 शिशुः कोशातकी वन्ध्या काकमाची च वालुकम् ॥ ९४ ॥
 आसामेकरसेनैव त्रिक्षारपट्टपञ्चकम् ॥
 भावयेदम्लवर्गेण तीव्रधर्मे दिनावधि ॥ ९५ ॥
 एतत्कल्केन संलेप्यमभ्रकं वज्रमाक्षिकम् ॥
 वैक्रांतं सस्यकं तालं कान्तपाणकाञ्जनम् ॥ ९६ ॥
 विमलां च शिला तुत्थमन्यानुपरसांस्तथा ॥
 दोलायन्त्रे सारनाले पूर्वकल्कयुते पचेत् ॥
 तीव्रनाले दिनैकेन शुद्धिमाशान्ति तानि वै ॥ ९७ ॥

॥ धान्याभ्रकरणम् ॥

शुद्धमभ्रं भिन्नपत्रं कृत्वा ग्रीहियुते दृढे ॥
 वज्रे बध्वा सारनाले भाण्डमध्ये विमर्दयेत् ॥ ९८ ॥
 हस्ताभ्यां स्वयमायाति यावदम्लान्तरे तु तत् ॥
 द्रव्यं त्यक्त्वा तु तच्छेष्यं दिनं धान्याभ्रकं भवेत् ॥ ९९ ॥

॥ अभ्रक भस्म १ ॥

एतद्धान्याभ्रकं मर्द्य भानुदुर्घैर्दिनावधि ॥
 कृत्वा धूपं भानुपत्रैर्वेष्टितं पाचयेत्पुटे ॥ १०० ॥
 इत्येवं दशधा पाच्यं दुर्घैर्भाव्यं पुनः पुनः ॥
 ततो वटजटाकाथैर्मर्द्यं दशपुटैः पचेत् ॥ १०१ ॥
 सघृतैर्महिषीक्षीरैर्मर्द्यं देयं पुटत्रयम् ॥
 निश्चन्द्रं जायते ह्यभ्रं योजनीयं रसायने ॥ १०२ ॥

॥ अभ्रक भस्म २ ॥

पुनर्नवाद्यौषधानि ख्यातानि ह्यभ्रशोधने ॥ १०४ ॥
 धान्याभ्रकं तु तैरेव त्रिदिनं तु पुटे पचेत् ॥
 पूर्ववत्क्रमयोगेन म्रियते पंचभिः पुटैः ॥ १०४ ॥

॥ सर्वधातु शुद्धि. ॥

तैले तत्रे गवां मूत्रे काञ्जिके रविदुग्धके ॥
 कुलत्थानां कपाये च जम्बीराणां द्रवे तथा ॥ १०५ ॥
 तप्त्वा तप्त्वा निषिञ्चेत् एकैकस्मिंस्तु सप्तधा ॥
 स्वर्णादिलोहपत्राणि शुद्धिमायान्ति निश्चितम् ॥ १०६ ॥
 द्राघिते नागवद्ने च पचेत्तद्विद्विशुद्धये ॥
 त्रिक्षारं पंचलवणं जम्बीराम्लेन सप्तधा ॥ १०७ ॥
 भाषयेदातपे तीव्रे तत्कल्केन विलेप्य च ॥
 घोषारताम्रपत्राणां शुद्धये गजपुटे पचेत् ॥ १०८ ॥

॥ नागभस्म ॥

लोहपात्रे पचेन्नागं तुल्यं यावद्द्रुतं भवेत् ॥
 चाल्यं पलाशदण्डेन भस्मीभूतं समुद्धरेत् ॥ १०९ ॥
 भस्मतुल्यां शिलां तस्मिन्क्षिप्त्वा चाम्लेन केनचित् ॥
 पेपयेद्याममात्रं तु रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥ ११० ॥
 स्वाद्गृहीतं पुनः पिष्ट्वा विंशत्यंशशिलायुतम् ॥
 अम्लेन याममात्रं च रुध्वा पचेच्च पूर्ववत् ॥
 एवं पष्टिपुटेः पको मृते भवति पन्नगः ॥ १११ ॥

॥ लेहभस्म ॥

नारीस्तन्येन संपिष्टं हिंशूलं पलपंचकम् ॥ ११२ ॥
 तेन लोहस्य पत्राणि लेपयेत् पलपंचकम् ॥
 रुध्वा गजपुटे पच्यन् कपायैस्त्रैफलेः पुनः ॥ ११३ ॥
 जम्बीरैरारनालैर्यां विंशांशदरदेन च ॥
 पिष्ट्वा रुध्वा पुटेऽल्लोहं तद्वत्पाच्यं पुनः पुनः ॥ ११४ ॥
 पत्यारिंशत्युदैरेण तीक्ष्णं कान्तं च मुण्डकम् ॥
 द्विगते नाम संदेहो दत्त्वा दत्त्येव हिंशुलम् ॥ ११५ ॥

॥ वंगमस्य ॥

लोहपात्रे द्रुते बद्धे पादांशं तालकं क्षिपेत् ॥
 चाल्यमश्वत्थदण्डेन जातं भस्म समुद्धरेत् ॥ ११६ ॥
 तद्भस्म हरितालं तु तुल्यमग्लेन मर्दयेत् ॥
 पलाशकद्रवैर्वाऽथ यामान्ते चोद्धृत पुटेत् ॥ ११७ ॥
 उद्धृत्य दशमांशेन तालेन सह मर्दयेत् ॥
 पूर्वद्रावैस्तु यामैकं रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥
 चत्वारिंशत्पुटैरेवं पक्वं स्यान्मृतयद्गकम् ॥ ११८ ॥

॥ ताम्रमस्य ॥

कण्टवेधीकृतं ताम्रपत्रं तुल्यांशगन्धकैः ॥ ११९ ॥
 अम्लपिष्टैः प्रलिप्याथ रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥
 उद्धृत्य चूर्णयेत्तस्मिन् पादांशं गन्धकं क्षिपेत् ॥ १२० ॥
 जम्बीरैरारनालैर्वा पिष्ट्वा रुध्वा पुटेत् पुनः ॥
 एवं चतुःपुटैः पच्याद्गन्धो देयः पुटे पुटे ॥ १२१ ॥
 मातुलुङ्गद्रवैरेवं पुटमेकं प्रदापयेत् ॥
 सितशर्करया पंचपुष्टं देयं मृत भवेत् ॥ १२२ ॥

॥ रोष्यमस्य ॥

माक्षिकेनाम्लपिष्टेन तत्रुल्यं तारपत्रकम् ॥
 लिप्त्वा रुध्वा पुटे पक्त्वा समुद्धृत्य विचूर्णयेत् ॥ १२३ ॥
 कणामाक्षिकसिंधुत्थभूधाऽथश्च समं समम् ॥
 पूर्वचूर्णेन तुल्यांशमिदमग्लेन मर्दयेत् ॥ १२४ ॥
 रुध्वा गजपुटे पच्यत्तैरेवं मर्दयेत् पुटेत् ॥
 एवं सप्तपुटैः पक्वं तारं भस्मत्वमाप्नुयात् ॥ १२५ ॥

॥ स्वर्णमस्य ॥

मृतं नागं स्तुहीक्षीररथवाम्लेन केनचित् ॥
 पिष्ट्वा तेन समांशेन स्वर्णपत्राणि लेपयेत् ॥ १२६ ॥

रुचा गजपुटे पक्त्वा समुद्धृत्य त्रिचूर्णयेत् ।
तस्मिन्नेव मृत नागमष्टमाशेन लेपयेत्
यामैक मर्दयेदम्लै रुचा गजपुटे पक्वेत् ।
एवमष्टपुटैः पक्व मृतं भवति हाटम्

॥१२७॥

॥ कास्य पित्तल भस्म ॥

आरे घोषे प्रवर्तव्यं ताम्रवन्मारणं परम्
विविधपरमयोगैर्युक्तिर्युक्तैः प्रसिद्धै-

॥१२८॥

रनुभवपथदृष्टैः शोधनं मारणं च ।

पविधलिगगनानां सर्वलोहे विशेषाद्-

गदितमिह द्वितार्थं वार्तिकानां विभूत्यै

॥१२९॥

इतिश्री पार्वतीपुत्रश्रीनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरात्मते चादिखण्डे
ऋद्धिखंडापरनामके चक्रशोधनादि धातुमारणं नाम तृतीयोपदेश ॥ ३ ॥

॥ अथ श्री ऋद्धिखण्डे चतुर्थोपदेशः ॥

सम्यक् सिद्धमतान्तरैः समुचितैः सस्तंप्रदायैः शुभैः
ख्यातैर्गन्धकजारणादिविधैर्योगैः सुसिद्धैः क्रमात् ॥
यद्दृष्टं सुलभं सुवर्णकरणं तारस्य सरजनात् ।

सत्यं सज्जनरक्षणातुरतया सतन्यते तत्रतः ॥१॥

॥ गन्धपिष्टि ॥

दशनिष्कं शुद्धसूत निष्कैकं शुद्धगन्धकम् ।
स्तोत्रं स्तोत्रं क्षिपेत्स्वल्वे मर्दकेन शनैः शनैः
कुट्टनाज्जायते पिष्टिः सेयं गन्धपिष्टिका ।

॥२॥

स्वर्णपिष्टि

भागत्रयं शुद्धसूतं भागैकं शुद्धहाटम्
अम्लेन मर्दयेत्प्रामं ख्यातेयं स्वर्णपिष्टिका ।

॥३॥

॥ पङ्गुणगंधकजारणं ॥

गन्धपिष्टिं हेमपिष्ट्या समया वेष्टयेद्द्वि-

॥४॥

वस्त्रेण वेष्टयेद्गाढं मृताख्ये लोहसंपुटे ।
 निधाय पोटलीमध्ये सर्वतुल्यं च गन्धरुम् ॥५॥
 क्षिप्त्वा निरोधयेत्सन्धिः मृच्छोणेन च रोधयेत् ।
 भूधराख्ये पुटे पक्त्वा जीर्णं गन्ध पुनः क्षिपेत् ॥६॥
 पद्मगुणे गन्धके जीर्णे शनैर्वस्त्रं निवारयेत् ।

॥ शतगुणगंधकजारणं ॥

पुनः पुनः समं गन्धं दत्त्वा जार्यं शनैः शनैः ॥७॥
 निःशेषं नैव कर्तव्यं प्रमादात्प्राति स्युतकः ।
 एवं शतगुणे जीर्णे यन्नादुभृत्य पिष्टिकाम् ॥८॥

॥ सिद्धयोगेन वेध ॥

तत्तुल्ये संपुटे हेमिनि रुन्ना वाह्ये च वेष्टयेत् ।
 कुमारीद्रवपिष्टेन काचेनाद्गुलमानरुम् ॥९॥
 तद्गहिष्टं कणेनैव लोणमृत्तिकया ततः ।
 वेष्टयमंगुलितैलेन सूर्यतापेन शोपितम् ॥१०॥
 कोष्ठीयन्त्रे गतं धाम्यं चङ्कनाले दृढाग्निना ।
 तत्त्वोटं जायते दिव्यं सिन्दूरारुणसंनिभम् ॥११॥
 तेन वेधस्तु तारस्य द्रुतस्य शतभागतः ।
 देयः संजायते स्वर्णं सिद्धयोग उदाहृतः ॥१२॥

॥ गन्धकपिष्टि १ ॥

गन्धरुं शोधितं चूर्ण्य सप्तया कनकद्रवैः ।
 भावयेदातपे तद्गन्धारीणां रजसा पुनः ॥१३॥
 तद् गन्धं कर्ममेवं तु नरपित्तेन लोलितम् ।
 पल्लवं पारदं शुद्धमातपे सर्परे क्षिपेत् ॥१४॥
 तत्पृष्ठे लोलितं गन्ध क्षिप्त्वाद्गुष्टेन मर्दयेत् ।
 पिष्टिका जायते दिव्या सर्वकामफलप्रदा ॥१५॥

॥ गंधकपिष्टि २ ॥

तिलपर्णीरसेनैव सप्तया शुद्धगंधरुम् ।
 भावयेत्पेपयेत्तच्च छायाशुष्कं पुनः पुनः ॥१६॥

शुद्धं सूतं पलैकं च मूपायां हि निधापयेत् ।
 शुद्धस्वर्णस्य गुलिकां निष्कमात्रां विनिक्षिपेत् ॥१७॥
 तां मूपां बालुकायन्त्रे स्थापयेत्पूर्वगन्धकम् ।
 तुटिशस्त्रुटिशो दत्त्वा चुल्ल्यां मन्दाग्निना पचेत् ॥१८॥
 पादांशे गन्धके जीर्णे जायते गन्धपिष्टिका ।
 गन्धपिष्टिः पृथग्ग्राह्या स्वर्णस्य गुलिकां विना ॥१९॥

॥ गन्धकपिष्टि ३ ॥

छायायां गन्धकं भाव्यं शतधा मर्कटीद्रवैः ।
 घर्मे मृत्त्वपरि सूतं क्षिपेत्किञ्चिच्च गन्धकम् ॥२०॥
 मर्कटीद्रवसंयुक्तं जीर्णे गन्धे द्रवं पुनः ।
 देयं पादांशकं यावद्गन्धकं सद्रवं क्रमात् ॥२१॥
 जायते पिष्टिका दिव्या सर्वकामफलप्रदा ।

॥ गन्धकपिष्टि ४ ॥

गन्धकं सूक्ष्मचूर्णं तु काञ्जिकैः क्षालयेत्त्रिधा ॥२२॥
 त्रिधा जम्बीरजैर्द्रवैर्हसपाचाश्च सप्तधा ।
 कर्पूरं च पृथग्भाव्यं श्वेताद्रिकर्णिकार्द्रैः ॥२३॥
 आतपे त्रीणि वाराणि ततो जारणमारभेत् ।
 द्विगुञ्जामात्रकर्पूरैर्यन्त्रगर्भं प्रलेपयेत् ॥२४॥
 तद्गर्भे भावितं गन्धं सार्धनिष्कं प्रदापयेत् ।
 शुद्धसूतं पलं चार्धं कर्पूरं पूर्वतुल्यकम् ॥२५॥
 पूर्वतुल्यं ततो गन्धं क्रमेणाथ प्रदापयेत् ।
 श्वेताद्रिकर्णिकामूलं गोमूत्रेण प्रपेपयेत् ॥२६॥
 आन्डाश्च तेन कल्केन शरावेण निरुध्य च ।
 पाचयेन्नलिकायन्त्रे दिनान्ते तं समुद्धरेत् ॥२७॥
 कर्पूरादि पुनर्देयं तद्गन्धं दिनावधि ।
 इत्येवं तु पुनः कुर्याज्जायते गन्धपिष्टिका ॥२८॥

॥ गन्धकपिष्टि ५ ॥

पारदस्य पलैकं तु रूपैकं शुद्धगन्धकम् ।
 स्निग्धखल्वे कराडगुल्या देवदालीद्रे प्लुतम् ॥२९॥

मर्दयेदातपे तीव्रे जायते गन्धपिष्टिका ।

॥ गंधरू पिष्टिः ६ ॥

शुद्धसूतं पलैकं तु कर्पायं शुद्धगन्धरुम् ॥३०॥

निधाय ताम्रखले तु तदधोभि मृदु क्षिपेत् ।

कराङ्गुष्ठेन समर्थं यामाद्भवति पिष्टिका

॥३१॥

॥ अथ गन्धरूपिष्टिनां स्तम्भनमाह ॥

॥ गन्धरूपिष्टिस्तम्भनं ॥

तिक्तकोपातकीवीजं चाण्डालीरुन्द एव च ।

नारीस्तन्येन संपिप्य लेपयेद्गन्धपिष्टिकाम् ॥३२॥

निक्षिपेत्सूरणे कन्दे क्षीररुन्दोदरे तथा ।

वन्ध्याकर्कोटकीवज्ररुन्दे वा कुड्डुंजिके ॥३३॥

मुखं कन्दस्य मज्जाभी रुन्ध्वा कन्दमृदा लिपेत् ।

पुटयेद्भूधरे यन्त्रे करीपाश्रीं दिनावधि ॥३४॥

ऊर्ध्वाधः परिवर्तेन यथा रुन्दो न दहते ।

ततः पिष्टीं समुद्धृत्य स्तम्भिता जायते ध्रुवम् ॥३५॥

॥ स्तम्भित गंधरू पिष्टि जारणं ॥

अथास्या जारणा कार्या स्तनारग्ये लोहसंपुटे ।

निधाय जारयेद्गन्धं तुल्यं तुल्यं तु भूधरे ॥३६॥

जीर्णे गन्धे पुनर्देयं यन्त्रे जार्यं च पूर्ववत् ।

एवं शतगुणं जार्यं जीर्णं यन्त्रात्समुद्धरेत् ॥३७॥

सर्वासां गंधपिष्टीनां रञ्जनं स्यात्तु जारणात् ।

॥ अथ जारितानां गन्धरूपिष्टीनां मारणमाह ॥

॥ गन्धरू पिष्टि मारणं ॥

दिव्योपमगणद्रावैः पिष्टिः खले विमर्दयेत् ।

दिनान्ते गोलरू कृ-या वीजदिव्यगणोद्भवैः ॥३८॥

लेपयेद्ब्रह्ममृपां तु गोलं तत्र निरोम्येत् ॥

दिनैकं भूधरे पन्थादूर्ध्वाधः परिवर्तयेत् ॥३९॥

समुद्धृत्य पुनर्मर्द्यं प्रवद्रावैस्तु पूर्वम् ।

पुटान्तं कारयेदेव दशवारं पुनः पुनः ॥४०॥
 म्रियते नात्र संदेहो गन्धपिष्टयस्ततः पुनः ।

॥ गन्धपिष्टया तारवेध १ ॥

मृतपिष्टिपलैकं तु पेपयेद्वासकरुद्रवैः ॥४१॥

तत्कल्फैर्नागपत्रं तु लेपयित्वा पलाष्टम् ।

छायाशुष्कं न्यसेत्पिण्डे वासापत्रसमुद्भवे ॥४२॥

तं पिण्डं संपुटे रुचा पुटेदारण्यकोत्पलैः ।

समुद्भृत्य पुनर्देया पलैका मृतपिष्टिका ॥४३॥

वासाद्रावैर्दिनं मर्द्यं तं गोल वेष्टयेत्पुनः ।

वासापत्रोत्थपिण्डेन रुचा गजपुटे पचेत् ॥४४॥

एवं पुनः पुनः कुर्यात्तत्तवर्णं मृतं भवेत् ।

तन्नागं पलमात्रं तु यामैकं वासरुद्रवैः ॥४५॥

मर्दितं लेपयेत्तेन ताम्रपत्रं पलाष्टम् ।

दिनैकं पाचनायन्त्रं पाचयेन्म्रियते ध्रुवम् ॥४६॥

पोडशांशेन तेनैव तारे वेधं प्रदापयेत् ।

तत्तारं जायते स्वर्णं जाम्बूनदसमप्रभम् ॥४७॥

यथा कया गन्धपिष्टया स्तम्भनं जारणं विना ।

पूर्ववत्क्रमयोगेन दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥४८॥

॥ तारवेध २ ॥

अर्जुनस्य त्वचो भस्म वासाभस्म समं समम् ।

शुद्धरुन्याद्रवैर्मर्द्यं दिनैकं तेन लेपयेत् ॥४९॥

ऋष्टवेद्यं नागपत्रं रुचा लघुपुटे पचेत् ।

उद्भृत्य मर्दयेद्यामं पूर्वद्रावैः सभस्मकैः ॥५०॥

रुचा गजपुटे पक्त्वा म्वाङ्गशीतं समुद्धरेत् ।

एवं शतपुटैः पाच्यं भस्म द्वावैश्च मर्दयेत् ॥५१॥

तेनैव तारपत्राणि मधुलिप्तानि लेपयेत् ।

रुचा गजपुटे पक्त्वा पुनर्लिप्त्वा पुटे पचेत् ॥५२॥

इत्येव तु त्रिधा कुर्यात्तारमायाति काञ्चनम् ।

॥ तारवेध ३ ॥

लोहपात्रे द्रुते नागे चूर्णितं रसकं समम्	॥५३॥
क्षिप्त्वा चुल्ल्यां पत्र्यामं चाल्यं पापाणमुष्टिना ।	
यामांति हिङ्गुलं क्षेप्यं चूर्णितं नागतुल्यरुम् ।	॥५४॥
सुसूक्ष्मं मर्दयेत्तावत् दृढं पापाणमुष्टिना ॥	
पत्रेचण्डाग्निना तावद्दिनानामेकविंशतिम्	॥५५॥
जायते कुङ्कुमाभं तु तार तेनैव वेधयेत् ।	
चतुःषष्टितमांशेन दिव्यं भवति काञ्चनम्	॥५६॥

॥ तारवेध ४ ॥

द्रावयेत्त्वर्परे नागं पादांशं तत्र निक्षिपेत् ।	
चिञ्चाश्वत्थत्वचः क्षारं लोहदव्यां विमर्दयेत्	॥५७॥
यामान्ते तत्समृद्धृत्य बज्रीक्षीरैर्दिनावधि ।	
मर्द्य खल्वे समुद्धृत्य मृद्गाण्डान्तर्निरोधयेत् ॥	॥५८॥
पत्रेद्रात्रीं चतुर्धामं चुल्ल्यां चण्डाग्निना पुनः ।	
उद्धृत्य मर्दयेत्त्वल्ने बज्रीक्षीरैर्दिनावधि	॥५९॥
रात्रीं पान्य दिवा मर्द्य यावत्पण्मासमेव च ।	
यथा न पतते तस्मिञ्जलं धूलिस्तु रक्षयेत् ॥	
सहस्रांशे धृते तारे वेधे दत्ते सुमांजनम्	॥६०॥

॥ तारवेध. ५ ॥

शिलागन्धरुक्पूरकुङ्कुमं मर्दयेत्समम् ।	
जम्बीरोत्थद्रवैर्यामं तत्समं नागपत्रम्	॥६१॥
लिप्त्वा लिप्त्वा पुटैः पन्थाद्यावच्छष्टिपुटी भवेत्	॥६२॥
तन्नागं विष्टुदाभासं जायते तेन वेधयेत् ।	
चतुःषष्टितमांशेन तारमायाति काञ्चनम्	

॥ तारवेध ६ ॥

तीक्ष्णं शूल्य नागपत्रीं द्रुत नागं तु तुल्यरुम् ।	
चूर्णितं भागमैकं द्वौभागी हेममाक्षिरुम्	॥६३॥
बज्रमृषागतं रुग्ण ध्मातं खोट गुचूर्णितम् ।	
सिद्धचूर्णेन संयुक्तं ताग्मायाति काञ्चनम्	॥६४॥

॥ तारारिष्टं १ ॥

शुल्वचूर्णं तीक्ष्णचूर्णं तुल्यं रुध्वा धमेत् दृडात् ।
 तत्खोटं सिद्धचूर्णं च मर्द्यं पान्यं च पूर्ववत् ॥
 तेनैव मधुयुक्तेन तारपत्राणि लेपयेत् ।
 रुध्वा गजपुटे पच्यादेवं वारत्रयं कृते ॥
 पीतवर्णं भवेत्तत्तु तारारिष्टं निगद्यते ।

॥ तारारिष्टं २ ॥

वंगनागसमं कांतमथवा ताम्रनागरुम् ॥
 माक्षिकं शुल्वतीक्ष्णं वा शुल्वनागं सवंगरुम् ।
 एते योगास्तु चत्वारः पृथक् चूर्णानि कारयेत् ॥
 पृथग्ध्मातानि खोटानि सिद्धचूर्णयुतानि च ।
 मर्दनादिपुटान्तानि तारारिष्टकराणि वै ॥
 पूर्ववद्वेपयोगेन प्रत्येकेन तु कारयेत् ।
 तारारिष्टस्य तस्यैव स्वर्णीकरणमुच्यते ॥

॥ तारारिष्टस्य वेधः १ ॥

शुद्धवैक्रान्तभागैकं किंवा वैक्रान्तसत्त्वरुम् ।
 नागचूर्णं च भागैरुभयमूपागतं धमेत् ॥
 सिद्धचूर्णेन संयुक्तं मर्दनादिपुटान्तरुम् ।
 कर्तव्यं पूर्ववत्प्राज्ञैस्तामादाय विमर्दयेत् ॥
 मधुना याममात्रं तु तेन लेपं तु कारयेत् ।
 शतांशेन तु पत्राणां तारारिष्टस्य यत्नतः ॥
 रुध्वा गजपुटे पच्याद् दिव्यं भवति काश्चनम् ।

॥ तारवेधः ७ ॥

मूलपत्रफलं विल्याच्छाकटशाच तत्रयम् ।
 त्रिशुमूलं रसं चैतन्मर्दयेन्त्रिशुमूत्रैः ॥
 अनेन नागचूर्णं तु मर्द्यं मर्द्यं पुटे पचेत् ।
 एवं शतपुटैः पर्यं जायते पत्ररागवत् ॥
 तेनैव तारपत्राणि मधुलिप्तानि लेपयेत् ।
 रुध्वा गजपुटे पच्यादेवं वारत्रये कृते ॥
 ततारं जायते दिव्यं जाभ्यूनदसमप्रभम् ।

॥ तारारिष्टस्य वेधः २ ॥

राजावर्तं हिंगुलकं कंकुष्टं च प्रवालकम् ॥
प्रत्येकं कर्पमात्रं स्याद्रसकस्य पलं तथा ।
सृक्ष्मचूर्णं कृतं सर्वं सिद्धचूर्णन संयुतम् ॥
अंधमृपागतं ध्मातं मर्दनादि पुटान्तरम् ।
पूर्ववत् कारयेत्पश्चान्मधुना सह मिश्रयेत् ॥
तारारिष्टस्य पत्राणि लेपयित्वा पुटे पचेत् ।
एवं वारत्रयं कुर्याद् दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥

॥ तारारिष्टस्य वेधः ३ ॥

माक्षिकं दरदं तुल्यं राजावर्तं प्रवालकम् ।
एतानि समभागानि द्विभागं रसकं भवेत् ॥
मेपीक्षीरेण तत्सर्वं दिनमेकं त्रिमर्दयेत् ।
छायाशुष्कं तु तत्कृत्वा तुल्यांशं मित्रपंचकम् ॥
दत्त्वा तु मर्दयेत् खल्वे तारारिष्टं तु लेपयेत् ।
प्रथमं समकल्केन रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥
अर्धकल्केन लेप्याथ पादकल्केन वा पुनः ।
एवं पुत्रयं देयं दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥

॥ तारारिष्टस्य वेधः ४ ॥

रसकं नागसंतुल्यं रुध्वा खोटे प्रकारयेत् ।
सिद्धचूर्णनं संयुक्तं पुष्टांतं पूर्ववत् कृतम् ॥
तेनैव मधुनोक्तेन तारारिष्टं प्रलेपयेत् ।
रुध्वा रुध्वा पुटे पच्यान् त्रिधा भवति काञ्चनम् ॥

॥ नागभस्मना तारवेधः ॥

गंधकं तालकंशुल्यं समहिंगुलपेषितम् ।
मातुलइद्रवैः सार्धं नागपत्राणि तेन वै ॥
लिप्त्वा रुध्वा पुटे पच्यात्पुनस्तेनैव मर्दयेत् ।
एवं पट्टिपुटैः पक्वो नागः स्यात्कुङ्कुमप्रभः ॥
तेन तारस्य पत्राणि मधुलिप्तानि लेपयेत् ।
रुध्वा तीव्राग्निना धाम्यमेवं वारत्रये कृते ॥

तत्तारं जायते दिव्यं जाम्बूनदसमप्रभम् ।

॥ तारवेध ८ ॥

लाङ्गली गिरिकर्ष्यभिः करवीरजमूलरुम् ।

सौवीरं टङ्कणं स्तन्यैः पिष्ट्वा पिष्टं प्रकल्पयेत् ॥९०॥

चतुर्धा विमला शुद्धा तेष्वेका पलमात्ररुम् ।

द्विपलं पारदं शुद्धं शुद्धं हेमपलत्रयम् ॥९१॥

यामेकं मर्दयेत् सर्वं पूर्वपिण्डोदरे क्षिपेत् ।

तत्पिण्डं वज्रमूपायां रुन्वा धाम्यं हठाग्निना ।

तत्खोटं शतमांशेन द्रुतं नागं तु वेधयेत् ॥९२॥

तन्नागेन शतांशेन द्रुतं शुल्वं तु वेधयेत् ।

तत्खोटं शतमांशेन द्रुतं नागं तु वेधयेत् ।

जायते कनकं दिव्यं देवाभरणमुत्तमम् ॥९३॥

॥ तारवेधः ९ ॥

पारदं कुङ्कुमं गन्धं स्त्रीपुष्पेण दिनावधि ।

मर्दयेत्तुल्यतुल्यांशं तेन कल्केन साधयेत् ॥९४॥

शुद्धानि तारपत्राणि लिप्त्वा रुन्वा धमेद्धठात् ।

पत्रं कृत्वा पुनर्लेप्यं रुन्वा धाम्यं च पूर्ववत् ॥९५॥

इत्येवं सप्तधा कुर्याल्लेपनं द्वात्रिंशत् क्रमात् ।

ततस्तस्यैव पत्राणि तेन कल्केन लेपयेत् ॥९६॥

उद्घाटं द्वात्रयेत्तं च द्रुतमाज्ये विनिक्षिपेत् ।

सप्ताहं धारयेत्तस्मिन्दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥९७॥

॥ तारवेध १० ॥

कुङ्कुमं गन्धकं सृतं मृज्जिष्ठा तत्समं समम् ।

शाकटक्षफलद्रावैः सुपस्वैर्मर्दयेद्दिनम् ॥९८॥

तेन तारस्य पत्राणि प्रलिप्तानि विशोपयेत् ।

आवर्त्य ढालयेत्तस्मिन्स्तेन कल्केन भाषितम् ॥९९॥

एवं पुनः पुनः कुर्यादेकत्रिंशत्त्रिवाररुम् ।

तत्तारं जायते स्वर्णं सम्यग्द्वादशवर्णरुम् ॥१००॥

॥ तारवेधः ११ ॥

पारदं कान्तपाषाणं गन्धकं रक्तचन्दनम् ।

रुदन्तीद्रवसंयुक्तं दिनमेकं विमर्दयेत्	॥१०१॥
तेन तारस्य पत्राणि प्रविलिप्तानि शोपयेत् ।	
धामयेदन्वमूपायामेवं कुर्यान्निसप्तथा	॥१०२॥
शाकृत्क्षस्य मूलं तु भाव्यं तत्पत्रजैर्द्रवैः ।	
रक्ताश्वमारजैश्चैव पृथग्भाव्यं त्रिधा त्रिधा	॥१०३॥
अनेन पूर्वतारस्य द्रुतस्य प्रतिवापनम् ।	
दापयेत्सप्तवारं तु दिव्यं भवति काञ्चनम्	॥१०४॥
॥ तारवेधः १२ ॥	
गन्धकं गन्धमूली च रविदुग्धेन मर्दयेत् ।	
मृग्मये संपुटे रुन्वा मासं भूमौ विनिक्षिपेत्	॥१०५॥
उद्धृत्य तेन तारस्य पत्रलेपं तु कारयेत् ।	
पूर्वतारे द्रुते देयः प्रतिवापः पुनः पुनः	॥१०६॥
सप्तविंशतिमे वापे तत्तारं काञ्चनं भवेत् ।	
॥ सिद्धचूर्णम् ॥	
शुद्धमृतसमं गंधं खल्वे मर्द्य दिनावधि	॥१०७॥
जायते कज्जली श्रेष्ठा सर्वकार्यकरी शुभा ।	
कज्जली टङ्कणं ताप्यं मृत्येकं कर्पमारकम्	॥१०८॥
कर्पद्रव्यं शुद्धगन्धं यामं सर्वं विचूर्णयेत् ।	
सिद्धचूर्णमिदं ख्यातं भवेत् पादादिकं पलम्	॥१०९॥
यत्र यत्र मिलत्येतत्तत्र चूर्णं पलं पलं ।	
योजयेल्लोहवादेषु तदिदानीं निगद्यते	॥११०॥
॥ ताररंजनं ॥	
ताम्रतीक्ष्णारकान्तानां चूर्णमेकस्य चाहरेत् ।	
यथा लोहे पलैकं तु सिद्धचूर्णं संयुतम्	॥१११॥
वज्रमूपागतं रुन्वा ध्मातं खोटं भवेत्तु तत् ।	
तुल्यैर्भूनागजीवैर्वा गन्धकेन समेन वा	॥११२॥
मर्दयेन्मातुलुङ्गाम्लैः पूर्वखोटं दिनावधि ।	
तत्रपिण्डं पक्वमूपायां रुन्वा गजपुटे पनेत्	॥११३॥
आरंभ्योपलकैरेवं पुटं दद्याच्चतुर्दश ।	
इन्द्रगोपकसंकाशं जायते पूजयेन्निष्ठवम्	॥११४॥

क्षौद्रयुक्तेन तेनैव तारपत्राणि लेपयेत् ।
रुद्ध्वा धमेत्पुटेद्वाथ एवं वारत्रये कृते ॥११५॥

जायते कनकं दिव्यं सिद्धोयं ताररंजकः ।
इत्येवं सर्वयोगानामत्रत्यानां पृथक् पृथक्
सिद्धचूर्णेन संयुक्तं कर्तव्यं विधिना बुधैः । ॥११६॥

॥ तारवेधः १३ ॥

शुल्वं नागं समं धाम्यं समं वा शुल्ववंङ्गकम् ॥११७॥
आवर्तते तु तच्चूर्णं सिद्धचूर्णं पूर्ववत् ।

शुल्वं नागं वंङ्गघोपं यथेष्टैकं विचूर्णयेत् ॥११८॥
तत्समं तीक्ष्णचूर्णं च त्वंधमूपागतं धमेत् ।

एतत्त्वोटं विचूर्ण्यथ सिद्धचूर्णेन संयुतम् ॥११९॥
पूर्ववत् क्रमयोगेन तारमायाति काञ्चनम् ।

॥ सिद्धचूर्णेन ताम्रवेधः ॥

शुल्वस्य भागत्रितयमेककं नागवङ्गयोः ॥१२०॥
समावर्त्य विचूर्ण्यथ सिद्धचूर्णेन पूर्ववत् ।

नागमेकं द्वयं शुल्वं तच्छुल्वेनैव पन्नगम् ॥१२१॥
रुद्ध्वा ध्मातं च तच्चूर्ण्यं सिद्धचूर्णेन पूर्ववत् ।

सिद्धचूर्णत्रयो भागा भागकं हेमगैरिकम् ॥१२२॥
रुद्ध्वा ध्मातं पुनश्चूर्ण्यं सिद्धचूर्णेन पूर्ववत् ।

॥ तारवेध १४ ॥

गन्धकेन हतं शुल्वं माक्षिकं च समं समम् ॥१२३॥
हंसपाच्चित्ररुद्रावैर्दिनमेकं विमर्दयेत् ।

तेनैव तारपत्राणि लिप्त्वा रुद्ध्वा पुटे पचेत् ॥१२४॥
तमुद्धृत्य धमेत्पश्चात्कृत्वा पत्राणि लेपयेत् ।

पूर्वरुलकेन रुद्ध्वाथ पुटं दत्त्वा समुद्धरेत् ॥१२५॥
इत्येवं दशधा कुर्यात्तारमायाति काञ्चनम् ।

॥ तारवेधः १५ ॥

तीक्ष्णं द्वयं त्रयं घोपमारं भागचतुष्टयम् ॥१२६॥

- नवभागं ताम्रचूर्णं नागं च नवभागरूपम् ।
 अंधमूपागतं ध्मातं तत्खोटं सूक्ष्मचूर्णितम् ॥१२७॥
 सिद्धचूर्णेन संयुक्तं पूर्ववत् ताररञ्जनम् ।
 ॥ तारवेद्यः १६ ॥
- मृतनागसमं तुल्यं द्वाभ्यां तुल्यं च माक्षिकम् ॥१२८॥
 केवलं मृतनागं वा सिद्धचूर्णेन पूर्ववत् ।
 ॥ ताररंजनं १७ ॥
- नागाभ्रं वाऽथ यद्वाभ्रमन्वयित्वा धमेद्धटात् ॥१२९॥
 तत्खोटं सूक्ष्मचूर्णं तु सिद्धचूर्णेन संयुतम् ।
 पूर्ववत् क्रमयोगेन तारमायाति काश्चनम् ॥१३०॥
 तीक्ष्णं शूल्यं नागवङ्गं मृतं नागं तु तुल्यरूपम् ।
 चूर्णितं भागमेकैकं द्वौ भागी हेममाक्षिकम् ॥१३१॥
 वज्रमूपागतं रुन्वा ध्मातं खोटं सुचूर्णितम् ।
 सिद्धचूर्णेन संयुक्तं तारमायाति काश्चनम् ॥१३२॥
 ॥ तारारिष्ट करणं ३ ॥
- शुल्बचूर्णं तीक्ष्णचूर्णं तुल्यं रुन्वा धमेद्धटात् ।
 तत्खोटं सिद्धचूर्णं तु मर्द्यं पान्यं च पूर्ववत् ॥१३३॥
 तेनैव मधुयुक्तेन तारपत्राणि लेपयेत् ।
 रुन्वा गजपुटे पच्यादेवं वारत्रये कृते ॥१३४॥
 पीतवर्णं भवेत्तु तारारिष्टं निगद्यते ।
 ॥ तारारिष्ट करणं ४ ॥
- वङ्गं नागं समं कान्तमथवा ताम्रनागरम् ॥१३५॥
 माक्षिकं शूल्यतीक्ष्णं च शूल्यं नागं सप्तङ्गरूपम् ।
 एते योगास्तु चत्वारः पृथक् चूर्णानि कारयेत् ॥१३६॥
 पृथग्भातानि खोटानि सिद्धचूर्णयुतानि च ।
 मर्दनादिपुदान्तानि तारारिष्टकराणि वै ॥१३७॥
 ॥ तारारिष्टरंजनं ५ ॥
- पूर्वबलेपयोगेन प्रत्येकेन तु कारयेत् ।

तारारिष्टस्य तस्यैव स्वर्णीकरणमुच्यते ॥१३८॥
 शुद्धवैक्रान्तभागैकं किंवा वैक्रान्तसत्वकम् ।
 नागचूर्णं तु भागैकमन्धमूपागतं धमेत् ॥ ॥१३९॥
 सिद्धचूर्णेन संयुक्तं मर्दनादिपुटान्तरम् ।
 कर्तव्यं पूर्ववत्प्राज्ञैस्तमादाय विमर्दयेत् ॥१४०॥
 मधुना याममात्रं तु तेन लेपं तु कारयेत् ।
 शतांशेन तु पत्राणां तारारिष्टस्य यत्नतः ॥१४१॥
 रुध्वा गजपुटे पक्त्वा, दिव्यं भवति काञ्चनम् ।

॥ तारारिष्ट रंजनं ६ ॥

राजावर्तं हिङ्गुलकं कंकुष्ठं च प्रवालकम् ॥१४२॥
 प्रत्येकं कर्पमात्रं स्याद्रसकस्य पलं तथा ।
 सूक्ष्मचूर्णं कृतं सर्वं सिद्धचूर्णेन संयुतम् ॥१४३॥
 अन्धमूपागतं ध्मातं मर्दनादिपुटान्तरम् ।
 पूर्ववत् कारयेत्पश्चान्मधुना सह मिश्रयेत् ॥१४४॥
 तारारिष्टस्य पत्राणि लेपयित्वा पुटे पचेत् ।
 एवं वारत्रयं कुर्याद्दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥१४५॥

॥ तारारिष्ट वेधः ७ ॥

माक्षिकं दरदं तुत्थं राजावर्तं प्रवालकम् ।
 एतानि समभागानि द्विभागो रसको भवेत् ॥१४६॥
 मेघीक्षीरेण तत्सर्वं दिनमेकं विमर्दयेत् ।
 छायाशुष्कं तु तत्कृत्वा तुल्यांशं मित्रपंचकम् ॥१४७॥
 दत्त्वा तु मर्दयेत् खल्वे तारारिष्टं तु लेपयेत् ।
 प्रथमं समकल्केन रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥१४८॥
 अर्धकल्केन लेप्योऽथ पादकल्केन वै पुनः ।
 एवं पुटत्रये दत्ते दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥१४९॥

॥ तारारिष्ट वेधः ८ ॥

रसकं नागसंतुल्यं रुध्वा खोटं प्रकारयेत् ।
 सिद्धचूर्णेन संयुक्तं पुटान्ते पूर्ववत्कृतम् ॥१५०॥
 तेनैव मधुनाक्तेन तारारिष्टं मलेपयेत् ।

रुद्ध्वा रुद्ध्वा पुटैः पच्यात्रिधा भवति काञ्चनम् ॥१५१॥

॥ ताम्रवेधः ॥

शुक्लपत्राणि तप्तानि आरनाले विनिसिपेत् ।
पुनः पाच्यं पुनः क्षेप्यं यावत्तत्रैव शीर्यते ॥ ॥१५२॥

तत्पत्रमारनालस्थ क्षालयेदारनालकैः ।
पादांशं टङ्कणं दत्त्वा याममम्लेन पेपयेत् ॥१५३॥

रुद्ध्वा लघुपुटैः पच्यादेवं शतपुटैः पचेत् ।
मन्वाज्यं टंरुणः पश्चात्पच्याद्रुद्ध्वा धमेद्धटात् ॥१५४॥

तच्छुद्ध्वं कालिकाहीनं जायते शुम्भतुण्डवत् ।
तच्छुद्ध्वं त्रिगुणं तारे निर्वाप्यं काञ्चनं भवेत् ॥१५५॥

॥ तारवेध. १८ ॥

शिग्रुपत्रसमैः पत्रैर्मूलैः प्रवालसंनिभैः ।
ज्ञेया दिव्यौषधी सिद्धा नाम्ना सा कीटमारिणी ॥१५६॥

तद्द्रवैः पारदो मर्था यावत्सप्तदिनावधि ।
तेनैव तारपत्राणि प्रलिप्तानि विशोषयेत् ॥१५७॥

रुद्ध्वा गजपुटे पच्यादेवं कुर्यात्त्रिसप्तधा ।
जायते कनकं दिव्यं पुरा नागार्जुनोदितम् ॥१५८॥

॥ ताररंजनं १९ ॥

शुद्धसूतसमा राजी सूतपाद च गन्धरुम् ।
मृद्गाण्डे पाचयेच्छुल्यां घट्टूरद्रवसंयुतम् ॥१५९॥

वासाक्राण्टेन तन्मर्द्यं द्रवो देयः पुनः पुनः ।
एवं दिनत्रयं कुर्याज्जायते भस्मसूतम् ॥१६०॥

तन्मर्द्यं मातुल्लङ्गाम्लैर्दिनमेकं तु तेन वै ।
चतुःषष्टितमांशेन तारपत्राणि लेपयेत् ॥१६१॥

रुद्ध्वा गजपुटे पच्यादेवं वारत्रये कृते ।
तत्तारं जायते स्वर्णं महादेवेन भापितम् ॥१६२॥

तारस्य रञ्जनमिदं सुख भोग हेतु-

कृत्वा विपेरुमतिभिर्भुवने जनानाम् ।

देयं सदा सकलकीर्तिशुभाप्तिसिद्धयै

नो चेद्ने वसतिरेव परा हि धन्या

॥१६३॥

इतिश्री पार्वतीपुत्रश्रीनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरांतर्गते वादिखण्डे
खण्डिखंडापरनामके चञ्चशोधनादि ताररत्नं नाम चतुर्थोपदेशः ॥ ४ ॥

:०:

॥ अथ श्री वादिखंडे पंचमापदेशः ॥

सितस्वर्णस्य (स्वर्ण तारपोज.) कनकं १

महारसैश्वोपरसैः सम्यैर्हेन्द्रो दलं रञ्जनमत्र युक्त्या ।

नानाविधं वर्णाविवर्धनं च तत्कथ्यते वार्तिकशुक्तियोग्यम्

॥१॥

वैक्रान्तसत्वभागैकं शुद्धवैक्रान्तमेव वा ।

कांस्याख्या विमला वापि हेमाख्या विमलापि वा

॥२॥

समेन नागचूर्णेन अन्धमूपागतं धमेत् ।

सिद्धचूर्णेन संयुक्तं मर्दनादिपुदान्तरुम्

॥३॥

आदाय मधुना पेप्यं याममात्रं प्रयत्नतः ।

स्वर्णं तारं समं द्राव्यं तेन पत्राणि कारयेत्

॥४॥

सितस्वर्णमिदं ख्यातं पूर्वकलकेन लेपयेत् ।

रुध्वा गजपुटे पच्यादेवं चारत्रये कृते

॥५॥

जायते कनकं दिव्यं सेचयेद्ध्रवणोदकैः ।

लोहसंक्रान्तिनुत्यर्थं सेच्यं ब्राह्मीद्रवेण वा

॥६॥

एवं विमलनागाभ्यां पृथग्योग उदाहृतः ।

॥ सितस्वर्णस्य स्वर्णप्रिया २ ॥

नागवैक्रान्तयोगेन मधुच्छिष्टेन लेपयेत्

॥७॥

सहस्रांगेसिते हेमे दिव्यं भवति काञ्चनम् ।

॥ सितस्वर्णवेधः ३ ॥

मेपीक्षीराम्लवर्गाभ्यां द्रुदं घर्मभारितम्

॥८॥

शतधा तत्प्रयत्नेन शोष्यं पेप्यं पुनः पुनः ।

अनेन सितस्वर्णस्य पत्रं लिप्त्वा पुटे पत्रेत् ॥

॥९॥

एवं त्रिसप्तधा कुर्याद्विद्व्यं भवति काञ्चनम् ।

॥ सितस्वर्णवेधः ४ ॥

नागचूर्णं ताप्यचूर्णं नागवैक्रान्तमेव वा ॥१०॥

अंधमूपागतं खोटं सिद्धचूर्णेन संयुतम् ।

मर्दनं पुटपाकं च पूर्ववत्कारयेत्क्रमात् ॥११॥

तेनैव मधुनाक्तेन शुद्धं हाटरुपत्रकम् ।

लिप्त्वा लिप्त्वा पुटैः पच्याद्यावत्कुङ्कुमसंनिभम् ॥१२॥

एतेत्स्वर्णशतांशेन सितस्वर्णं तु वेधयेत् ।

जायते कनकं दिव्यं रक्तवर्गेण सेचयेत् ॥१३॥

॥ सितस्वर्ण वेधः ५ ॥

वैक्रान्तं नागचूर्णं च पुटान्तं पूर्ववत्कृतम् ।

शतांशे नैव वेधेतु सितहेमेन पूर्ववत् ॥१४॥

लेपनात्पुटपाकाच्च दिव्यं भवति कांचनम् ।

॥ सितस्वर्ण वेधः ६ ॥

माक्षिकस्य समांशेन राजावर्तं दिनत्रयम् ॥१५॥

मातुलुङ्गद्रवैर्मर्द्यं तेनपत्राणि लेपयेत् ।

पूर्वाक्तसितस्वर्णस्य रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥१६॥

पुनर्लेप्यं पुनः पाच्यं सप्तधा कांचनं भवेत् ।

॥ तारवेध २० ॥

राजावर्तं च सिद्धं पारावतमलं समम् ॥१७॥

अशीत्यंशेन कुरुते स्वर्णं रौप्यं च पूर्ववत् ।

॥ सितस्वर्ण वेधः ७ ॥

रसैः शिरापपुष्पस्य आर्द्रकस्य रसैः समैः ॥१८॥

भावयेत्सप्तवाराणि राजावर्तं सुवृणितम् ।

तेनैव शतमांशेन स्वर्णतारं द्रुतं समम् ॥१९॥

वेधयेत्पूर्ववत् सिद्धं दिव्यं भवति काञ्चनम् ।

॥ सितस्वर्ण वेध ८ ॥

कङ्कुष्ठं विमला ताप्यं रसकं द्रुतं शिला ॥२०॥

राजावर्तं प्रवालं च कांसीगैरिकटङ्गणम् ।

सैन्धवं चूर्णयेत्तुल्यमशीत्यंशेन वापयेत् ॥२१॥

द्रुते समे स्वर्णतारे पूर्ववत्सेचयेत्प्रभात् ।

त्रिवार वापयेदेव दिव्य भवति काञ्चनम् ॥२२॥

पक्वरीजं (हेमरक्तिका) स्वर्णस्यर्ण विमर्धनार्थं सितस्वर्ण वेध

गैरिकं च प्रवालं च काकमाच्या द्रवैः समम् ।

यामं मर्द्य तु तद्रुध्या आरण्योत्पलकैः पुटेत् ॥२३॥

इत्येवं तु त्रिधा कुर्यान्मर्दनं पुटपाचनम् ।

तदर्धं हिङ्गुलं शुद्धं क्षिप्त्वा तस्मिन्विमर्दयेत् ॥२४॥

काञ्जिकैर्यामं मात्रं तु पुटेनैकेन पाचयेत् ।

अस्य कलरुस्य भागैकं भागाश्चत्वारि हाटम् ॥२५॥

अन्धमूपागतं ज्ञातं समादाय विचूर्णयेत् ।

पूर्ववत् पूर्वकलेन रुग्णा देयं पुष्टं पुनः ॥२६॥

एवं चतुःपुष्टैः पर्यं स्वर्णं सुद्धानिभं भवेत् ।

पर्यवबीजमिदं सिद्धं तत्तत्कर्मणि योजयेत् ॥२७॥

॥ पर्यवबीजेन सितस्वर्णं वेधः ॥

अनेन पोडशांशेन सितस्वर्णं तु वेधयेत् ।

सेचयेत्कुणीतैले रक्तवर्गेण वापितम् ॥२८॥

पुनर्वैभ्यं पुनः सेच्यं पोडशांशेन बुद्धिमान् ।

एव वारत्रयं वेधे दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥२९॥

॥ अष्टवर्णस्वर्णन्य दशवर्णकरं ॥

पूर्वेक्तपक्वरीजेन वेधयेदष्टवर्गम् ।

तत्स्वर्णं दशवर्णं स्यात्पुटे दत्ते न हीयते ॥३०॥

॥ हेमरक्तिकरणम् ॥

निष्काः पोडशा तुल्यस्य सप्तहिङ्गुलगन्यरुम् ।

दृक्कणं च तैर्यैः योज्यं निष्कचतुष्टयम् ॥३१॥

सर्पमेतद्दिनं मर्त्यं त्रिशास्त्रनुवपयान्वितम् ।

निष्कमात्रा रतीं कृत्वा श्रेष्ठे स्वर्णं द्रुते क्षिपेत् ॥३२॥

एकैकं निष्कमात्रं तु मूपामये दिनं धमेत् ।

जीर्णं जीर्णं पुनर्देया एव सर्वाः प्रदापयेत् ॥३३॥

गुग्गावर्णं भवेत्स्वर्णं रप्यातेयं हेमरक्तिज्ञा ।

॥ अष्टवर्णस्वर्णस्य दशवर्णकर ॥

अष्टवर्णसुवर्णस्य द्वावितस्य दशांशतः ॥३४॥

क्षिपेत्तज्जायते सत्य दशवर्ण तु शोभनम् ।

॥ स्वर्णस्य वर्णविवर्धनम् ॥

ताम्रतुल्येन नागेन शोधयेद्धमनेन च ॥३५॥

ताम्रतुल्य शुद्धहम समावर्त्य तु पत्रयेत् ।

इष्टिमा तुमरी चैत्र खटिका लवण तथा ॥३६॥

गैरिक भागवृद्धयांशमारनालेन पेपयेत् ।

तेन लिप्त्वा पूर्वपत्र रुचा गजपुटे पचेत् ॥३७॥

एवं पुनः पुनः पाच्य यावत्स्वर्णावशेषितम् ।

तत्स्वर्ण ताम्रसयुक्तं समावर्त्य तु पत्रयेत् ॥३८॥

पूर्वपत्र पुटपात्रेण पतेत्स्वर्णावशेषितम् ।

इत्येव पङ्कण ताम्र स्वर्णं गच्छ क्रमेण तु ॥३९॥

तत्सर्वं जायते दिव्य पद्मरागसमप्रभम् ।

पत्रिंशांशेन तेनैव अष्टवर्णं तु वेधयेत् ॥४०॥

तत्स्वर्णं जायते दिव्यं दशवर्णं न सशयः ।

॥ वर्णविवर्धनम् ॥

सम ताप्य ताम्रवर्णं ताप्यार्थं लोहचूर्णम् ॥४१॥

कन्याद्रात्रि क्षण मर्त्य वर्मे तेनैव भाषयेत् ।

एव वाराञ्चतुःपष्टिस्ततः शुष्क त्रिचूर्णयेत् ॥४२॥

शोडशांशेन तेनैव अष्टवर्णं तु वेधयेत् ।

तत्स्वर्णं जायते दिव्यं दशवर्णं न सशयः ॥४३॥

॥ वर्णविवर्धनम् ॥

रसम् घोषताम्रं च काचं श्वेतं नृमेशम् ।

पलानि पंचपत्रैश्च प्रत्येकं चूर्णयेत् पृथक् ॥४४॥

रसकात्रिगुणं योज्यं तीक्ष्णचूर्णं पुनस्ततः ।

गन्धक रसकं कांस्यमाक्षिकं चाष्टनिष्कम् ॥४५॥

विंशनिष्कं धूमसारं सर्वमेतदिनायधि ।

मर्त्यं जम्बीरजैर्द्रावैः कार्शं वट्टीकृतम् ॥४६॥

कोष्ठीयन्त्रे दृढाद्भ्राम्यं यावत्ताम्रावशेषितम् ।
 पद्गुणम् तस्य ताम्रस्य सीमे वाद्य धमन्धमन् ॥४७॥
 पद् त्रिशांसेन तेनैव अष्टवर्णं तु वेद्येत् ।
 दशवर्णं भवेत्तच्चु नात्रकार्या विचारणा ॥४८॥

॥ ताम्रस्य कालिका विनाशनं ॥

अथान्यस्य च ताम्रस्य नागशुद्धस्य कारयेत् ।
 निर्गुण्डिकारसेनैव पंचाशद्द्वारदालनम् ॥४९॥
 कुप्पाण्डस्य रसेनैव सप्तवारं तु दालनम् ।
 निशायुक्तेन तत्रेण सप्तवारं तु दालनम् ।
 एवं ताम्रं द्रुतं दाल्यं कालिकारद्वितं भवेत् ॥५०॥

॥ कालिकाहीनताम्रेण जोटकं ॥

एतत्ताम्रं त्रिभागं स्याद्भागाः पंचैव हाटम् ।
 रौप्यं भागद्वयं शुद्धं सर्वमावर्तयेत्ततः ॥५१॥
 जायते कनकं दिव्यं पुरा नागार्जुनोदितम् ।

॥ वर्णविवर्धनम् ॥

अङ्कोलकाष्ठं प्रज्वाल्य आरण्योपलचूर्णकम् ॥५२॥
 अङ्कोल्लरीजचूर्णं तु ज्वलत्काष्ठोपरि क्षिपेत् ।
 तद्द्वारान्समादाय शीतलांश्च पुमर्धमेत् ॥५३॥

अङ्कोल्लरीजचूर्णं तु क्षिप्त्वा वस्त्रेण रजयेत् ।
 तद्द्वैमः स्वर्णपत्राणि दन्तवर्णानि धृपयेत् ॥५४॥

द्रावयित्वा क्षिपेत्तैले पुनर्जीरोत्थिते पुनः ।
 एतं वारद्वये क्षिप्ते वर्धते वर्णमद्भ्यम् ॥५५॥

अल्पाल्पयुक्ति र्भिषैः मृगसाययोगै-

रल्पाल्प कर्मविधिना ऋभिर्विधेयैः ।

लाभार्थपाददन्तमार्गसरोपदेशः

प्रोक्ती मया सकललोकहिताय सत्यम् ॥५६॥

इति श्री पार्यंतीपुत्रश्रीनित्यनाथमिश्रविरचिते रत्नरत्नाकरांतर्गते याद्विद्वष्टे
 ऋद्धिसंदायरत्नामये वर्णोत्कर्षणा-वर्णविवर्धना नाम पंचमोपदेशः ॥ ५ ॥

॥ अथ श्री वादियण्डे षष्ठोपदेशः ॥

नानारक्तमुपीतपुष्पनिचयादादाय सारं निजं ।
 तस्मिञ्छोधितपन्नगं द्रुतमतः सँढालयं वारं शतम् ।
 पश्चाद्भजनवेधनं च विधिना चन्द्रार्कताम्रस्य यत् ।
 तत्सर्वं गुरुशास्त्रतः स्वमतिना संक्रुध्यते सांप्रतम् ॥१॥

॥ नागस्य रंजन १ ॥

स्तम्भिता गन्धपिष्टी या गन्धजारणवर्जिता ।
 तस्याः षोडशभागा वै भागैकं मृतवज्रकम् ॥२॥
 देवदाल्याः शहपुष्प्या द्रवैर्मर्द्यं दिनत्रयम् ।
 पचेत्कञ्छपयन्स्थं पुष्टैकेन समुद्धरेत् ॥३॥
 यामैकं पूर्वजैर्द्रवैर्मर्द्यं तत्पूर्ववत्पुष्टेत् ।
 एवं सप्तपुष्टैः पको यामं मर्द्यथ तैर्द्रवैः ॥४॥
 दिनैकं पातनायन्त्रे पाचयेत्पुनाग्निना ।
 पुनर्मर्द्यं पुनः पाच्यं यावद्धूर्ध्वं न गच्छति ॥५॥
 अधोयन्त्रे यदा तिष्ठेत्तदा स्याद्रक्तपारदः ।
 रक्तपारदं भागैकं द्वयं कृष्णाभ्रसत्वकम् ॥६॥
 टङ्कणस्य च भागैकं सर्वं मर्द्यं दिनावधि ।
 वज्रीक्षीरेस्तु तत्पिण्डं रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥७॥
 पुनर्मर्द्यं पुनः पाच्यमेवं वारांश्चतुर्दश ।
 षोडशांशेन नागस्य वेधे दत्ते च काञ्चनम् ॥८॥
 जायते दिव्यरूपादृथं देवाभरणमुत्तमम् ।

॥ नागस्य स्वर्ण २ ॥

शाकृन्निशुककोरण्ट्रवैः कङ्कणितैलतः ॥९॥
 मर्दयेन्नागचूर्णं तु दिनं संपुष्टगं पचेत् ।
 सम्पगजपुटेनैव मर्द्यं पाच्यं पुनः पुनः ॥१०॥
 चत्वारिंशत्पुष्टैः सिध्यं दिव्यं भवति काञ्चनम् ।

॥ नागस्य स्वर्ण ३ ॥

रसकं कुङ्कुमं तुल्यं बालयन्सपुरीषकम् ॥११॥

पीताभ्रकं विपं तुल्यं मातुलुङ्गद्रवैर्दिनम् ।	
मर्दितं छायाया शुष्कं मधुना सह कल्कयेत्	॥१२॥
तेन नागस्य पत्राणि लिप्त्वा शोप्याणि छायाया ।	
अन्यमूपागतं ध्मातं शाकपत्रद्रवे ततः	॥१३॥
सेचयेदुद्धरेत्पश्चात्प्रकटं द्रावयेत्पुनः ।	
शाकपत्रद्रवैः सेच्यं पुनर्द्राव्यं च सेचयेत्	॥१४॥
इत्येवं सप्तधा कुर्यात्पुनः पत्राणि कारयेत् ।	
लेपयेत्पूर्ववच्छोष्यं रुध्वा धाम्यं च पूर्ववत्	॥१५॥
सेचनं द्रावणं चैव सप्तवाराणि कारयेत् ।	
इत्येवं सप्तधा कुर्याल्लेपादि द्रावणान्तम्	॥१६॥
तन्नागं जायते दिव्यं जाम्बूनदसमप्रभम् ।	
॥ नागस्य स्वर्णं ४ (भूनागतेलं)	
दग्धं तु चुन्नपापाणमारनाले विनिसिपेत्	॥१७॥
मृत्पात्रे लोलितं स्थाप्यं दिवारानं प्रयत्नतः ।	
तत्स्वच्छं ग्राहयेद्ग्राहं तद्द्रावैः शाककुङ्कुमलान्	॥१८॥
पेपयेत्तेन कल्केन नागचूर्णं विमर्दयेत् ।	
यामान्ते शोपयेद्दर्भे पुनर्मर्धं च शोपयेत्	॥१९॥
इत्येवं दशधा कुर्यात्तद्गोलं निसिपेत्पुनः ।	
शाकदण्डस्य सार्द्रस्य गर्भं तेनैव रोधयेत्	॥२०॥
मृदा लिप्तं तु तच्छुष्कं सम्यग्गजपुटे पचेत् ।	
समुद्धृत्य भनेत्पीतं स्तंभनं चास्य रुध्यते	॥२१॥
गोमूत्रैः क्षालयेदादौ भूनागाञ्जीवसंयुतान् ।	
सौवीराञ्जनमेतेषु तुल्यं क्षिप्त्वा विमर्दयेत्	॥२२॥
दिनैकं महिषीमूत्रैर्जातं गोलं समुद्धरेत् ।	
तस्मात्पातालपत्रेण ग्राह्यं तैलं प्रयत्नतः	॥२३॥
तस्मिंस्तैले पूर्वनागमथया शुद्धनागम् ।	
द्रावितं द्रावितं क्षेप्यभेकविंशतिवारकम्	॥२४॥
तन्नागं जायते दिव्यं जाम्बूनदसमप्रभम् ।	
॥ नागस्य स्वर्णं ५ ॥	
शुद्धनागस्य चूर्णं तु समं भूनागचूर्णकम्	॥२५॥

शाककिंशुक कोरुष्टपुष्पाणां ग्राहयेद्रसम् ।	
यथालाभेन तद्वाचैर्दिनमेकं विमर्दयेत्	॥२६॥
अंधमूपागतं धाम्यं ततश्चूर्णं तु कारयेत् ।	
पूर्ववन्मर्दितं धाम्यमेवं कुर्यात्त्रिसप्तधा	॥२७॥
जायते कनकं दिव्यं तन्नागं देवभूषणम् ।	
॥ ताम्रवेधः १ ॥	
शुद्धनागपलैकेन मूपा कार्या सुवर्तुला	॥२८॥
पलं शुद्धरसं तस्यां क्षिपेद्दन्धं पलद्वयम् ।	
तां मूपां मृण्मये पात्रे धारयेदातपे खरे	॥२९॥
दिनं जम्बीरनीरेण काकमाची द्वैर्दिनम् ।	
कासमर्दरसैश्चाहो दिनं धतूरजैर्द्रवैः	॥३०॥
क्रमेण भावयेदेवं घर्मं दिनचतुष्टयम् ।	
मृत्पात्रात्सर्वमुद्धृत्य यथा किञ्चिन्न गच्छति	॥३१॥
पिष्ट्वा धतूरजैर्द्रवैः करञ्जस्य तु घोजकम् ।	
तेनैवाङ्गुलमात्रं तु मूपागर्भं प्रलेपयेत्	॥३२॥
पूर्वं पिण्डं क्षिपेत्तत्र पलैकं चाय गन्धकम् ।	
भूनगानां द्रवं तत्र निक्षेपेन्निष्कपंचकम्	॥३३॥
विधाय लेपकलकेन ततो मूपां निरुध्य च ।	
भूधरे दिनमेकं तु करीपात्री विपाचयेत्	॥३४॥
स्वाङ्गशीतं समुद्धृत्य मूपायां पूर्ववत्क्षिपेत् ।	
लेपं गन्धं च भूनागं पूर्ववच्च पुष्टे पत्रे	॥३५॥
एवं विंशगुणं यावज्जार्यं गन्धं मुसाधितम् ।	
सार्धं पलद्वयं तालं रसकं चापि तत्समम्	॥३६॥
पलैकं टङ्कणं पिष्ट्वा द्विधा कुर्यान्नयं पृथक् ।	
काचकूप्यन्तरे क्षिप्त्वा तालकार्थं ततः क्षिपेत्	॥३७॥
रसकं टङ्कणं पथात्सिद्धं पूर्वरसं पुनः ।	
टङ्कणं रसकं तालं क्रमाद्दद्यात्पुनश्चयम्	॥३८॥
काचकूप्या मुखं दीपनं स्वाङ्गन घेष्टयेत् ।	
अथवा काचकीलेन रुद्ध्वा मृष्टवणेन च	॥३९॥

कूपिकां च मृदा लेप्य सर्वत्रांगुलमात्रकम् ।
 तां शुष्कां भूधरे यन्त्रे क्षिप्त्वा पूर्व च खर्परम् ॥४०॥
 दत्त्वा मृदा लिपेतसंधि देयं गजपुटं पुनः ।
 स्वाङ्गशीतं समुद्धृत्य बलि पूजां च कारयेत् ॥४१॥
 चतुःपष्टितमांशेन द्रुतं शुल्वं तु वेधयेत् ।
 स्वर्णं भवति रूपाद्यं सिद्धयोग उदाहृतः ॥४२॥

॥ ताम्र तारवेधः २ ॥

पलानि दशगन्धस्य सूतकस्यैकविंशतिः ।
 महाकालस्य बीजोत्थतैलं पंचपलं भवेत् ॥४३॥
 सर्वं स्निग्धघटे रुद्ध्वा पाचयेन्मृदुबहिना ।
 मापपिष्टं प्रलेपेन यथा धूमो न गच्छति ॥४४॥
 स सुतो जायते खोटश्चन्द्रार्कं द्राविते क्षिपेत् ।
 सहस्रांशेन तेनैव दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥४५॥

॥ ताम्र वेधः ३ ॥

पारदं गंधकं तुल्यं देवदालीद्रुचौर्दिनम् ।
 मर्दितं तेन ताम्रस्य पत्रलेपं तु कोरयेत् ॥४६॥
 आवर्त्य चान्धमृपायां समुद्धृत्य ततः पुनः ।
 शाकवृक्षस्य पत्राणां कोमलानां द्रवं हरेत् ॥४७॥
 तद्द्रवे पूर्वशुल्वं तु द्रावितं द्रावितं क्षिपेत् ।
 इत्येवं शतधा कुर्याद्विव्यं भवति काञ्चनम् ॥४८॥

॥ ताम्रवेधः ४ ॥

पीतगन्धकचूर्णं तु नागवल्या द्रवैस्त्र्यहम् ।
 भावितं तेन ताम्रस्य पत्रलेपं तु कारयेत् ॥४९॥
 शुष्कं रुद्ध्वा पुटे पच्यादारण्योपलकैः शुभैः ।
 शाकवृक्षत्वचा मर्द्यं द्रवै रक्ताश्वमारकैः ॥५०॥
 पूर्वताम्रस्य पत्राणि कल्केनानेन लेपयेत् ।
 रुद्ध्वा तीव्राग्निना धाम्यमेवं धारयते कृते ॥५१॥
 तत्ताम्रं जायते स्वर्णं जाम्बूनदसमममम् ।
 काञ्चनीमूलचूर्णं तु हरितालं मनःशिला ॥५२॥

टङ्कणं माक्षिकं तुल्यं वासापुष्पद्रवैस्त्र्यहम् ।
 मर्दितं लेपयेत्तेन ताम्रपात्रं मुशोधितम् ॥५३॥
 शनैर्मन्दाग्निना ताप्यं शुष्कलेपं च दापयेत् ।
 पुनस्ताप्यं पुनर्लेप्यं सप्तथैत्थं प्रयत्नतः ॥५४॥
 ततस्तीव्राग्निना धाम्यं जायते काञ्चनं शुभम् ।

॥ ताम्रवेध ५ ॥

तालं ताप्यं दरदकुण्ठी सूतरुं सार्धभागं ॥५५॥
 खले कृत्वा निदिनमपित कारुमाच्या द्रवेथ ।
 तेनालेप्यं रविशशिदलं सर्परं वह्निपत्रं ॥५६॥
 शुल्पातीतं भवति कनकं सौमलं पांथिकानाम् ।
 ॥ ताम्रवेध ६ ॥

ज्वालामुखीद्रवैर्मर्द्यं पलैकं शुद्धपारदम् ॥५७॥
 दिनान्ते निक्षिपेत्स्मिन्यादांशं मृतमभ्रम् ।
 ताम्रचूर्णस्य पादांशं पादांशं फुल्लतोरिका ॥५८॥
 सर्वं ज्वालामुखीद्रवैर्मर्दयेद्दिनसप्तम् ।
 * तद्रौलं वज्रभूपायां रत्ना तीव्राग्निना यमेत् ॥५९॥
 तत्खोटं भागमेकं तु शुद्धताम्रं चतुष्टयम् ।
 अंधभूपागतं धाम्यं समुद्धृत्य ततः पुनः ॥६०॥
 द्राव्यं प्रकम्भूपायां पुनर्जीरोत्यतैस्त्रे ।
 दालयेच्च पुमर्द्राव्यमेवं कुर्यात्त्रिसप्तथा ॥६१॥
 जायते कनकं दिव्यं नात्र कार्या विचारणा ।

॥ ताम्रवेध ७ ॥

गन्धकं श्वेतपालाशफलद्रवैर्विभावयेत् ॥६२॥
 शतवारं प्रयत्नेन शोष्यं पेष्यं पुनः पुनः ।
 शतवारं प्रयत्नेन तेन पत्राणि लेपयेत् ॥६३॥
 सम्यक् शुद्धस्य ताम्रस्य रत्ना गजपुटे पचेत् ।
 समुद्धृत्य पुनर्गम्य ततः पत्राणि कारयेत् ॥६४॥
 पुनर्लेप्यं पुनः पाच्यं पुनरावर्तयेत्प्रमात् ।
 एवं त्रिसप्तथा कुर्याद्दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥६५॥

॥ ताम्रवेधः ॥

भागा द्वादश तारस्य शुल्वस्य भागपोडश ।
 आवर्त्य कारयेत्पत्रं लिप्त्वा रुध्वा पुटे पचेत् ॥६६॥
 महिन्दीपत्रनिर्यासैरेवं वाराणि पोडश ।
 रसगन्धशिला भागान्क्रमदृद्ध्या विमर्दयेत् ॥६७॥
 दिनमङ्कोलतैलेन पूर्ववच्च क्रमेण तु ।
 लिप्त्वा रुध्वा धमेद्गाढं पुनःपत्रं च कारयेत् ॥६८॥
 पुनर्लेप्यं पुनःपाच्यं यावत्कांस्यं क्षयं व्रजेत् ।
 अष्टवर्णं भवेद्धेम नात्र कार्या विचारणा ॥६९॥

॥ पारदवेधः रसवेधः ॥

औषधीकरुणी नाम प्रायस्काले प्रजायते ।
 नीलपुष्पा श्वेतपत्रा पिन्डिलातिरसा तु सा ॥७०॥
 तद्वत् पारदे शुद्धे धाम्यमाने विनिक्षिपेत् ।
 वज्रमूपास्थिते चैव यावत्सप्तदिनावधि ॥७१॥
 जायते कनकं दिव्यं रस एव न संशयः ।

॥ रसवेधः ॥

पलं सूतं पलं गन्धं कृष्णीन्मत्तद्रवैस्त्रयहम् ॥७२॥
 मर्दितं वज्रमूपायां रुध्वा वज्रं पिधाय च ।
 दिनान्ते तत्समृद्धृत्य तद्वन्मर्द्यं च पाचयेत् ॥७३॥
 एवं सप्तदिनं कुर्यान्मृतो भवति वै रसः ।
 तद्रसं पन्नगं स्वर्णं चन्द्रार्कैर्विष्टयेत्क्रमात् ॥७४॥
 समांशं चान्ध्रितं धाम्यं दिव्यं भवति काञ्चनम् ।

॥ ताम्रवेधः ॥

गतामध्ये रसमूपा चाग्रगते सर्वतोऽग्निः ॥७५॥
 चक्रयंत्रमिदं प्रोक्तं सर्वनाम्नार्थकोविदैः ।
 मासिकं रसकं तुल्यं रसकार्यं च सन्धयम् ।
 मातुल्यैर्दिनं मर्द्यं मृद्गान्ठे पाचयेद् दिनम् ॥७६॥
 यावत्कृद्गमवर्णं स्यात्तारच्युल्यां विपाचयेत् ।
 सिवाक्षौद्राणं संपुक्तं तत्कल्कं मर्दयेद्दिनम् ॥७७॥

पुनर्मृत्खर्परं पच्याह्नोक्षीरेण समायुतम् ।	
चालयन् दिनमेकं तु अवतार्य विलेपयेत्	॥७८॥
शुद्धानि शुल्बपत्राणि रुन्ना तीत्राणिना धमेत् ।	
ततः पत्रीकृतं लेप्यं तद्वद्धाम्य द्वापिना	॥७९॥
इत्येवं च पुनः कुर्यात्पीतवर्णं भवेत्तु तत् ।	
मुनिपुष्पैस्त्र्यह भाव्या अतिरक्ता मनःशिला	॥८०॥
अनया पूर्वशुल्ब तु पत्र कृत्वा प्रलेपयेत् ।	
अन्धमूपागतं श्मातं कङ्कणितैलके क्षिपेत्	॥८१॥
इत्येवं तु त्रिधा कुर्याद्दिव्यं भवति काञ्चनम् ।	
अनेनैव प्रकारेण तारारिष्टं तु रञ्जयेत्	॥८२॥
जायते कनक दिव्यं जाम्बूनदसमममम् ।	
सहस्रवेधी फल्गु । ताम्र तारवेध	
शुद्धसुतपलक तु कर्पूरु गन्धरुस्य च	॥८३॥
स्निग्धखले विनिक्षिप्य देवदालीरसप्लुतम् ।	
मर्दयेत्तु कराङ्गुल्या जायते गन्धपिष्टिका	॥८४॥
धान्याभ्ररुस्य भार्गवकं भागाष्टौ शुद्धपारदम् ।	
कुण्डगोलरुसयुक्तं मर्दनात्पिष्टिका भवेत्	॥८५॥
एतत्पिष्टिद्वयं मर्द्यं जम्बीरोत्थं द्वैर्दिनम् ।	
पालाशमूलकवायेन मर्दयेच्च दिनत्रयम्	॥८६॥
ब्रह्ममूलं गुडं गुड्यां उर्णां टङ्कणरु समम् ।	
पिष्ट्वा क्षीद्रेण सयुक्तं पूर्वापिण्ड विलेपयेत्	॥८७॥
रुन्ना तीत्राणिना धाम्यं खोटो भरति तद्रसः ।	
पाच्यं प्ररुट्मूपायां काच टङ्कणरु क्षिपेत्	॥८८॥
एव पुनः पुनः शोभ्य यावद्भवति निर्मलम् ।	
ततश्च मन्त्रं धाम्य दत्त्वा नाग पुनः पुनः	॥८९॥
त्रिगुणं वाहयेदेव रसरत्नस्य पद्मगम् ।	
कृष्णाश्रैः पुटितैरेव तखोट रञ्जयेत्त्रमात्	॥९०॥
मूर्पायां धाम्यमान तच्छतवार पुनः पुनः ।	
दत्त्वा दत्त्वाभ्रकं कृष्णं रञ्जिता जायते ध्रुवम्	॥९१॥

सहस्रांशेन तेनैव चन्द्रार्क काञ्चनं भवेत् ।

॥ सहस्रवेधो रस' ताव्रवेधः ॥

स्त्वम्भिता गन्धपिष्टी या गन्जजारणवर्जिता ॥९२॥

पलैकं मर्दयेत्तस्या जम्बीराणां द्रवैर्दिनम् ।

ब्रह्मवार्थैस्त्र्यहं पश्चात्तत्समं गुडटङ्कणम् ॥९३॥

ऊर्णां गुञ्जां क्षिपेत्तस्मिन्सर्वमेकत्र मर्दयेत् ।

छायाशुष्कां वर्तीं कुर्यान्महदग्निगतां धमेत् ॥९४॥

तं खाठं शोधयेत्पश्चात् श्वेतटङ्कणकाचकैः ।

शोधयेद्धमनेनैव खोटो भवति निर्मलः ॥९५॥

तं खोट कुटिलं गन्धं प्रतिरूपं प्रलेपयेत् ।

अन्धमूपागतं धाम्यं यावत्खोटावशेषितम् ॥९६॥

अनेन क्रमयोगेन वङ्गं निर्वाप्य प्मुणम् ।

ततो गन्धं च नागं च वाहयेच्छङ्खुणं पुनः ॥९७॥

शुल्वचूर्णं पलैरुं तु सिद्धचूर्णेन संयुतम् ।

रुध्वा तं च धमेत् खोटं गंधकं तेन मर्दयेत् ॥९८॥

रुध्वा गजपुटे पच्यादेवं वारांश्चतुर्दश ।

अनेन पूर्ववत्खोटं द्रावितं योजयेच्छनैः ॥९९॥

यावत्कुङ्कुमवर्णं स्यात्तावद्रंज्यं क्षिपन्क्षिपन् ।

ततः स्वर्णं च गन्धं च खोटं तुल्यं पृथक्पृथक् ॥१००॥

ततो रुध्वा धमेत्तीव्रं यावत्खोटावशेषितम् ।

इत्येवं त्रिगुणं बाह्यं स्वर्णं गन्धरुसंयुतम् ॥१०१॥

पुनः स्वर्णेन तुल्येन समावर्तं तु कारयेत् ।

पुनर्द्विगुणहेम्ना तु त्रिगुणेन ततः पुनः ॥१०२॥

त्रिधैव सारितः सूतः सहस्रांशेन विध्यते ।

द्रुतं शुल्व न संदेहो दिव्यं भवति काञ्चनम् ॥१०३॥

॥ सितस्वर्णं वेध ॥

पूर्वं यच्छोधितं खोटमारत्यं स्वर्णतुल्यरूपं ।

सूक्ष्मचूर्णं ततः कृत्वा त्रिगुणे शुद्धपारदे ॥१०४॥

दत्त्वा निरुध्य मूपायां स्वेदयेन्मृदुवह्निना ।

तस्यैव द्रवते गर्भं तावत्स्येयं मयत्नतः	॥१०५॥
अथवा दोलिकायन्त्रे स्वेदयेद् द्रुतसूतकम् ।	
अनेन शतमांशेन सितं स्वर्णं विलेपयेत्	॥१०६॥
त्रिदिनं दोलिकायन्त्रे अर्कपत्रैश्च वेष्टितम् ।	
काञ्जिकैः स्वेदयेत्तं तु अन्यमूपागतं धमेत्	॥१०७॥
स्वर्णं भवति रूपाह्वयं पद्मर्णोत्कर्षणं परम् ।	
॥ शतवेधी वर्णवर्धनम् ॥	
शोधितं सूतखोटं च भागमेकं समाहरेत्	॥१०८॥
स्वर्णं षोडशभागं स्यादन्धमूपागतं धमेत् ।	
पूर्ववत्क्रमयोगेन वेधयेद्रसगर्भकः	॥१०९॥
तेनैव शतमांशेन पद्मर्णं पूर्ववद्भवेत् ।	
॥ ताम्रवेध ॥	
अर्कक्षीरेण धान्याभ्रं याम पिष्ट्वा तथान्धयेत्	॥११०॥
कपोताख्ये पुटे पच्यात्पुनर्मथ्यं पुनः पचेत् ।	
एवं विंशपुटैः पत्रं तदभ्रं षोडशांशकम्	॥१११॥
शुद्धसूते प्रदातव्यं पत्रमूपोदरेण तत् ।	
अर्कपत्रद्रवैः पूर्वं रुचा स्वेयं दिनत्रयम्	॥११२॥
तुपाग्निना मयत्नेन समुद्रृत्याथ निक्षिपेत् ।	
तस्मिन्नभ्रं द्रवं चैव दत्त्वा तद्वत्पचेत् व्यहम्	॥११३॥
इत्येवं जारयेत्सूते यावत्तुल्याभ्रकं भवेत् ।	
तिलपर्णी रसेनैव तत्सूतं चाभ्रकं पुनः	॥११४॥
मर्दयेत्तप्तखल्वे तु यावद्भवति गोल्फः ।	
पृथक्सूतेन तुल्येन गंधपिष्टीं तु कारयेत्	॥११५॥
स्तम्भिता गन्धपिष्टी या गन्धजारणवर्जिता ।	
तत्पिष्टी स्वर्णपिष्टी च रसाभ्रं गोल्फं तथा	॥११६॥
समांशं त्रितयं मथ्यं द्रवैः कार्पासजैर्दिनम् ।	
तद्गोलं चतुर्लं कृत्वा वस्त्रे नवाय शोपयेत्	॥११७॥
पाचयेद् गन्धतैले तु यावन्तुंहुमसंनिभम् ।	
संजातं तत्समुद्रृत्य पिष्ट्वा निर्गुण्डिजैर्द्रवैः	॥११८॥

तेनैव चाष्टमांशेन नागपत्राणि लेपयेत् ।	
पिष्ट्वा कार्पासपत्राणि तत्कल्केन च लेपयेत्	॥११९॥
नागपत्राणि रुध्वाथ भृधराख्ये पुटे पचेत् ।	
समृद्धृत्य पुनर्लेप्यमष्टमांशेन तेन वै	॥१२०॥
कार्पासपत्रकल्केन लिप्त्वा रुध्वा पुटे पचेत् ।	
ऊर्ध्वाधः परिवर्तेन अहोरात्रात्समुद्धरेत्	॥१२१॥
अष्टमांशं पुनर्दत्त्वा पूर्वकल्कं च मर्दयेत् ।	
दिनं निर्गुण्डिजैर्द्रावैस्तद्गोलं लेपयेद्बहिः	॥१२२॥
कार्पासपत्रकल्केन रुध्वा गजपुटे पचेत् ।	
एवं पुनः -पुनः कुर्यान्मर्दनं पुटपाचनम्	॥१२३॥
म्रियते कुङ्कुमाभं तन्नागं दशपुटैः क्रमात् ।	
अनेन चाष्टमांशेन द्रुतं शुल्बं तु वेधयेत्	॥१२४॥
तेन शुल्बेन तारं तु अष्टमांशेन वेधयेत् ।	
जायते कनकं शुल्बं देवाभरणमुत्तमम् ।	
नागरंजनमिदं विशेषतः शुल्बसूतरविचन्द्रोपधनम् ।	
धर्मकामसुखभाजनैर्जनः साव्यतामखिललोकरक्षणे	॥१२५॥

इति श्री पार्वतीपुत्रश्रीनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरांतर्गते घादिषण्डे ऋद्धिखंडापरनामके रंजनादि चंद्रार्कवेधनं नाम षष्ठोपदेश ॥ ६ ॥

— ०: —

॥ अथ श्री वादिखंडे सप्तमोपदेशः ॥

धातुसत्वयुतपिष्टिकाक्रमस्तभनं च निगडेन लेपनं ।	
खोटवन्धकृतविद्रुतिं तथा वेधयुक्तिरखिला निगद्यते	॥१॥
॥ पिष्टिगोलं ॥	
दिव्यौषधद्रवैर्मयं तप्तखल्वे दिनत्रयम् ।	
शुद्धं सुतं ततो धर्मे शोष्यं स्वच्छं समाहरेत्	॥२॥
स्वर्णनागार्ककान्तं च तीक्ष्णं वद्रं च रूप्यकम् ।	
यथेष्टैकं विचूर्ण्यादीं व्योमसत्वमथापि वा	॥३॥
पूर्वसूतेन संतुल्य याममलेन मर्दयेत् ।	

वर्गाभ्या पीतरक्ताभ्यां कङ्कुणीतैलकैः सह ।	
भावयेद्विवसान्पच सूर्यतापे पुनः पुनः	॥२९॥
जारित सूतखोट तु कल्केनानेन सयुतम् ।	
वालुना हृष्टिमभ्यस्थं श्रावसंपुटभध्यगम्	॥३०॥
त्रिदिन पाचयेच्चुल्या कल्क देय पुनः पुनः ।	
रञ्जितो जायते सूतः शतवेधी न संशयः	॥३१॥
तारे ताम्रे भुजङ्गे वा चन्द्रार्के वाऽथ योजयेत् ।	
जायते कनक दिव्य जाम्बूनदसमप्रभम्	॥३२॥

अथवा पिष्टिल्लोटस्य सादृश्यं जारणं च चिना द्रव्येणाह ।

रसखोटं द्रावणम् अथवा पिष्टिल्लोटस्य जारणं विना द्रावणं माह ।

पिष्टिल्लोटं सूक्ष्मचूर्णं स्त्रीपुष्पेण तु भावयेत् ।	
दिनत्रय खरे धर्मे शुकौ वा नालिकेरजे	॥३३॥
मीनाक्षी कदलीरन्द श्वेता रक्ता पुनर्नवा ।	
शिलाजतु ससिन्धूत्थ नारीपुष्पेण मर्दयेत्	॥३४॥
पूर्ववद्भावित खोटं तस्मिन्पिण्डे विनिक्षिपत् ।	
पूर्ववद्भावित खोटं तस्मिन्पिण्डे विनिक्षिपेत् ॥	॥३५॥
मुक्तं तत्पिण्डकल्केन रज्ज्वा पिण्डं च बन्धयेत् ।	
भूर्जपत्रं त्र्यहं पच्याद्दोलायन्त्रे सक्राञ्जिके	॥३६॥
द्रुतं सूतं भवेत्साक्षात्पुनस्तस्मिन् द्रावयेत् ।	
पूर्ववद्भावित खोटं खोन्पाद पुनः पुनः	॥३७॥
निक्षिपेत्पूर्वपिण्डे तु तद्वत्पच्याद्दिनत्रयम् ।	
एव पुनः पुनर्देयं पिष्टिल्लोटं सुभावितम्	॥३८॥
आरोटस्य समं यावत्तावद् देयं द्रुतं भवेत् ॥	

रसद्रावणम्

आर्द्रक मूलक शृङ्गी लथुनं टिङ्गुमासिरम्	॥३९॥
त्रिफारं पचलवणं कांक्षी कासीसगन्धकम् ।	
अम्लवर्गेण संयुक्तं मर्द्यं पिण्डं तु कल्पयेत्	॥४०॥
तस्मिन् पिण्डे यथा पूर्वं द्रुतं सूतं तु कारयेत् ।	
मार्जारी चेश्वरी गुञ्जा हुनशृङ्गी क्षीररन्दकम्	॥४१॥

एतेषां पिण्डमध्ये तु पूर्ववद्भावयेद्रसम् ।
द्रुतसूतमिदं ख्यातं सर्वकर्मसु योजयेत् ॥ ४२॥

तार ताम्रवेधः द्रुतसूत गोलः

द्रुतसूतस्य भागौ द्वावेकं कृष्णाभ्रसत्वकम् ।
भागं रसकसत्त्वस्य कृष्णोन्मत्तद्रवैर्दिनम् ॥ ४३॥

मर्दितं कारयेद्गोलं गोलपादं मृतं पविम् ।
दत्त्वाथ मर्दयेद्यामं सर्वमुन्मत्तवारिणा ॥ ४४॥

रुध्वाथ भूधरे पच्यात्पुटेकेन समुद्धरेत् ।
पूर्वांशं द्रुतसूतं तु तं दत्त्वा मर्दयेत्पुनः ॥ ४५॥

धत्तूरोत्यद्रवैर्यामं तद्रत्पच्याच्च भूधरे ।
इत्येवं सप्तवाराणि सूतं दत्त्वा पुनः पुनः ॥ ४६॥

भूधरे पाचयेद्यन्त्रे भस्मीभवति तद्रसः ।
तेनैव शतभागेन क्षौद्रेण सह पेपयेत् ॥ ४७॥

चन्द्रार्कजातपत्राणि अन्धमूपागतं धमेत् ।
स्वर्णं भवति रूपाढ्यं जाम्बूनदसमप्रभम् ॥ ४८॥

नागवेधः

तद्भस्म गन्धकं तुल्यमन्धमूपागतं धमेत् ।
वेध्यं तेन शतांशेन नागं भवति काञ्चनम् ॥ ४९॥

चन्द्रार्कवेधः

रसकाभ्रकयोः सत्त्वं द्रुतं सत्त्वं समं समम् ।
त्रयाणां पलमेकं तु सिद्धचूर्णेन संयुतम् ॥ ५०॥

मर्द्यमुन्मत्तकद्रावैर्दिनैकं चांधितं धमेत् ।
तत्त्वोटं चूर्णितं मर्द्यं मातुलुङ्गाम्लगन्धकैः ॥ ५१॥

रुध्वा गजपुटे पच्यादेवं वारांस्त्रयोदश ।
मर्द्यं मर्द्यं पचेद्गुध्वा आरष्योत्पलकैः क्रमात् ॥ ५२॥

चन्द्रार्कशतभागेन मधुनाक्तेन तेन वै ।
लिप्त्वा रुध्वा धमेद्गाढं स्वर्णं भवति शोभनम् ॥ ५३॥

ताम्रवेधः

रसकाभ्रकयोः सत्त्वं द्रुतसूतं च टङ्कणम् ।

सर्वमेतत्समं मर्द्यं कृष्णोन्मत्तद्रवैर्दिनम्	॥५४॥
छायाशुष्कां वर्तीं कृत्वा महदग्निगतां धमेत् ।	
तत्खोटं शोधयेत्पश्चात्सितकाचेन टङ्कणैः	॥५५॥
स्वर्णेन च समावर्त्य समेन जारयेत्ततः ।	
पूर्वा विडवटी या तु तामेकैकां प्रदापयेत्	॥५६॥
धमन्मगटमूपायां यावल्भूतावशेषितम् ।	
ततः शुद्धसुवर्णेन सारयेत्सारणात्रयम्	॥५७॥
वेध्यं तेन शतांशेन शुल्यं भवति काञ्चनम् ।	
तारवेधः	
भागैकं द्रुतमूतस्य सारणा यन्त्रके क्षिपेत्	॥५८॥
तस्माच्चतुर्गुणं नागं शुद्धं तद्भावितं पृथक् ।	
तस्मिन्यन्त्रे विनिक्षिप्य जातं खोटं समाहरेत्	॥५९॥
तत्तुल्यं माक्षिकं शुद्धमेकीकृत्य विमर्दयेत् ।	
दिनं घत्सूर्जैर्द्रावैर्मृद्नाडे पाचयेत्ततः	॥६०॥
यावत्कुङ्कुमवर्णं स्यात्तावच्चूल्यां समुद्धरेत् ।	
एतस्यैव पलैकं तु सिद्धवर्णेन संयुतम्	॥६१॥
रुद्धा ध्माते भवेत्खोटं मध्यम्लैर्मर्दयेद्दिनम् ।	
आरण्योत्पलमैरेव रुद्धा मधुपुटेः पचेत्	॥६२॥
अनेन मधुयुक्तेन तारपत्राणि लेपयेत् ।	
रुद्धा धाम्यं पुनर्लेप्यं त्रिभिर्वारैस्तु काञ्चनम्	॥६३॥
जायते दिव्यरूपाढ्यं सत्यं शंकरभाषितम् ।	
माक्षिकस्य त्वभावे तु वैकान्तं वात्र योजयेत्	॥६४॥
तारवेधः	
द्रुतमूतं द्विहुलं च कङ्कटं गन्धकं त्रिला ।	
एकद्वित्रिचतुःपंचपलानि क्रमतो भवेत्	॥६५॥
गोपितेन तु तन्सर्वं मर्द्यं यामचतुष्टयम् ।	
शुद्धानि नागपत्राणि समेमानेन लेपयेत्	॥६६॥
रुद्धा गजपुटे पन्यात्समुद्धृत्याथ मर्दयेत् ।	
समेन पूर्वकल्केन रुद्धा तद्वत्पुटे पचेत्	॥६७॥

एवं शतपुटैः पक्वो म्रियते पन्नगो ध्रुवम् ।
 अनेन शतभागेन तारवेधात्तु काञ्चनम् ॥६८॥
 तारवेधः

तेन वा मृतनागेन ह्यम्लपिष्टेन लेपयेत् ।
 समाशं स्वर्णपत्रं तु रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥६९॥

नागं पुनः पुनर्दयमेवं देयं पुटत्रयम् ।
 अनेन मृतहेम्ना तु द्रुतं तारं तु वेधयेत् ॥७०॥
 सहस्रांशेन तस्तिद्धं दिव्यं भवति काञ्चनम् । ॥७१॥

खोटवद्धरसः

द्रवैस्तूम्वरुवल्यास्तु धान्याभ्रं सप्तधाऽतपे ।
 भाषयेत्खोटयेत्पश्चात् कर्पिके द्रुतमूतके ॥७२॥

मापमात्रं क्षिपेदेतत्तप्तखले विमर्दयेत् ।
 गोस्तनाकारमूपायां क्षिप्त्वा मृद्वग्निना पचेत् ॥
 बालुकायंत्रमध्ये तु जीर्णं वापं पुनः क्षिपेत् ।
 इत्येवं जारयेत्तल्यं खोटवद्धो भेद्रसः ॥७३॥

खोटवद्धरसेन ताम्रवेधः

अस्य वद्धस्य मापैकं मापार्धं शुद्धहाटकम् ।
 शुद्धसूतस्य मापार्धं सर्वमेकत्र मर्दयेत् ॥७४॥

त्रिदिनं मातुलुंगाम्लैरेतत्कल्केन लेपयेत् ।
 कर्पिकं नागपत्राणि वृश्चिकाल्यास्तथा द्रवैः ॥७५॥

लिप्त्वा तत्पातनायंत्रे पाचयेद्दिवसनयम् ।
पिष्ट्वा दिनावधि ॥७६॥

अनेन तारपत्राणि कर्पमेकं मलेपयेत् ।
 पूर्ववत्पातनायंत्रे पाचयेद्दिवसनयम् ॥७७॥

अनेनैव द्रुतं शुल्वं सहस्रांशेन वेधयेत् ।
 जायते कनकं दिव्यं देवोभरणभूषणम् ॥७८॥

तारताम्रवेधो कल्क

क्षीरेणोत्तरवारुण्यास्त्रिदिनं शुद्धपारदम् ।
 मर्दयेत्तप्तखले तु वज्रमूपांधितं पुटेत् ॥७९॥

करीपाशौ दिवारात्रौ त्रिदिनं वा तुपाग्निना ।	
समुद्धृत्य पुनर्मर्त्यं तद्द्रुवाथ पाचयेत्	॥८०॥
तद्वन्मर्द्यं पुनः पाच्यं त्रियते पाण्डुरो रसः ।	
आद्रकं तुवरी सिन्धु कङ्कगुणीतैलकं मधु	॥८१॥
अम्लवेतसमेतैस्तु तद्रसं मर्दयेद्दिनम् ।	
गोलकं वन्धयेद्वस्त्रे दोलायत्रे त्र्यहं पचेत्	॥८२॥
कङ्कगुणीतैलमभ्ये तु बद्धो भरति तद्रसः ।	
तद्रसं हाटकं नागं समं रुचा धमेद्दृढम्	॥८३॥
तत्खोटं सूक्ष्मचूर्णं तु चूर्णांशं द्रुतसूतकम् ।	
अम्लैर्मर्द्यं भवेद्गोलकं चांजिकैः स्वेदयेद्दिनम्	॥८४॥
गन्धकस्य त्रयो भागा गन्धतुल्यं सुवर्चलम् ।	
कृष्णाभ्रकं तु भागैकं सर्वं स्तन्येन पेपयेत्	॥८५॥
अनेन लेपितं गोलकं अधमृपागतं धमेत् ।	
यावत् स्रुतावशेषं स्यात्तारद्धान्यं पुनः पुनः	॥८६॥
पूर्वचूर्णं पुनर्दत्त्वा तद्भ्रज्यं क्रमेण तु ।	
इत्येव हाटकं यावज्जारितं त्रिगुणं भवेत्	॥८७॥
स्वर्णेन च समावर्त्यं सारणात्रयसारितम् ।	
चद्राकं वैशयेत्तेन शतांशात्कांचनं भवेत्	॥८८॥
ताम्रवेधो कल्कः	
पिष्टीखोटसमं स्वर्णं स्वर्णतुल्यं च पन्नगम् ।	
कान्तलोहं व्योमसत्त्वं एतैकं पद्ममार्थिभ्यम्	॥८९॥
एकीकृत्य धमेत्तावयावत्स्वर्णावशेषितम् ।	
दत्त्वा त्रिडवर्गं चैत्रं सारयेत्सारणात्रयम्	॥९०॥
शतांशेन हानेनैत्रं शुल्वं भरति नाञ्चनम् ॥	
तारताम्रवेधा कल्कः	
सुवर्णं रजतं ताम्रं धातुं तीक्ष्णं च माक्षिभ्यम् ।	
कृष्णाभ्रकस्य सत्त्वं च समं रुचा धमेद्दृढम्	॥९१॥
तत्खोटं सूक्ष्मचूर्णं तु पादागं द्रुतपारदम् ।	
दत्त्वाथ मर्दयेद्दम्यैर्यावद्भवति गोलकम्	॥९२॥

गोलकस्य चतुर्भागा भागैकं मृतवज्ररुम् । मर्दयेत्तप्तखल्वे तु दिनैकं कन्यकाद्रवैः	॥९३॥
रुध्वाथ भूधरे पन्यादिनांते तु समुद्धरेत् । तन्मध्ये द्रुतमृतं च पुनः कन्यासु मर्दयेत्	॥९४॥
पूर्ववद् भूधरे पच्यादेवं देयं तु सप्तधा । द्रुतमृतं क्रमेणैव मर्दनं च पुटं तथा	॥९५॥
तद्भस्म गंधतुल्यं च ह्यंधमूपागतं धमेत् । जायते खोटवद्धं तु रंजनं चास्य कथ्यते	॥९६॥
कृष्णाभ्रसत्वं वंगं च द्वंद्वं मेलापयेद् द्रुतम् । तुल्यांशमंधमूपायां धमात् खोटं भवेत्तु तत्	॥९७॥
तत्खोटं पलमेकं तु सिद्धचूर्णेन संयुतम् । मर्दयेद् गंधकाम्लेन रुध्वा गजपुटे पचेत्	॥९८॥
पुनर्मर्द्य पुनः पाच्यं एवं चारांश्चतुर्दश । अनेन पूर्वखोटे तु द्राघितं रंजयेत्क्रमात् ।	॥९९॥
रंजयेच्छतवाराणि भवेत्कुंकुमसन्निभम् । सुवर्णेन समावर्त्य सारयेत्सारणात्रयम्	॥१००॥
सहस्रांशेन तेनैव तारारिष्टं च वेद्येत् । चन्द्रार्कं ताप्यशुल्यं तु दिव्यं भवति कांचनम्	॥१०१॥
नागस्य रौप्यस्य च वेधकरः कल्क	
तीक्ष्णं शुल्यं समं चूर्ण्य वज्रमूपांधितं धमेत् । तत्खोटं पलमेकं तु सिद्धचूर्णेन संयुतम्	॥१०२॥
मर्दयेद् गंधकाम्लेन रुध्वा गजपुटे पचेत् । पुनर्मर्द्य पुनः पाच्यमेवं चारांश्चतुर्दश	॥१०३॥
तदेयं द्राघिते स्वर्णं शतवारं पुनः पुनः । पक्वबीजं भवेत्तत्तु द्रुतमृते समं दिनम्	॥१०४॥
मर्दयेदम्लयोगेन तस्य भागचतुष्टयम् । एवं वज्रस्य भागैकं तप्तखल्वे दिनावधि	॥१०५॥
मर्दयेत् कन्यकाद्राचैस्तद्रुध्वा भूधरे पचेत् । द्रुतमृतं पुनस्तुल्यं दत्त्वा मर्द्य पुटे ततः	॥१०६॥

इत्येव सप्तधा देय द्रुतसूत पुटातरुम् ।	
ततस्त मर्दयेदम्लै रुचा मूपा पुटेत्तथा	॥१०७॥
पुनर्मर्द्य पुनः पाच्य पष्ट्याविक्रशतनयम् ।	
पुट देय प्रयत्नेन जायते सिन्दुरप्रभम्	॥१०८॥
सहस्राशेन नागस्य द्रुतस्य रजतस्य च ।	
देयो वेधो भवेत्स्वर्णं दिव्याभरणमुत्तमम्	॥१०९॥
तारवेध	
गधक सूक्ष्मचूर्णं तु चणकाम्लेन भावयेत् ।	
शतवार प्रयत्नेन स्त्रीपुष्पेण तु सप्तधा	॥११०॥
द्रुतपारदमध्ये तु किञ्चित्कर्पूरसयुतम् ।	
गधरु दापयेद् घर्मे वापयेत्ताम्रखल्वके	॥१११॥
कर्पूर गधक चैव किञ्चित्किञ्चित्पुनः पुनः ।	
त्रिसप्ताह प्रदातव्य जायते गन्धपिष्टिका	॥११२॥
कडुकोशातकीबीज चाण्डालीरुन्दसयुतम् ।	
स्तन्येन पेपित तुल्य पिष्टीं तेन प्रलेपयेत्	॥११३॥
वाधे तु मृत्तिका लेप्या सर्वतोऽंगुलमात्ररुम् ।	
शोपित भूधरे पच्याद्दूर्वाधः परिवर्तयेत्	॥११४॥
जायते स्तभित गोल समुद्धृत्याथ त पुनः ।	
तुल्याशे सपुटे हेम्नि लिप्त्वा मूपाधित धमेत्	॥११५॥
अनेन चाष्टमाशेन तारे वेध प्रदापयेत् ।	
तत्तार जायते दिव्य जाम्बूनदसमप्रभम्	॥११६॥
चन्द्रार्कवेध	
अथवा स्तभित गोल स्वर्णं सपुटवर्जितम् ।	
तस्यैव भागाश्चत्वारो भागैरु मृतमज्जकम्	॥११७॥
मर्दयेत्कन्यकाद्रावैर्दिनमेरु ततः पुनः ।	
अधित भूधर पच्याद्यावद्यामचतुष्टयम्	॥११८॥
समुद्धृत्य पुनस्तस्मिन्पूर्वांश पूर्वमृत्तम् ।	
दत्त्वा मर्द्य पुनेत्तद्देव दुर्पान् त्रिसप्तधा	॥११९॥
तस्मिन्भस्मपलमेक पारद गधरुस्य तु ।	

अंधमूपागतं ध्मातं तत्त्वोटं पन्नगं समम्	॥१२०॥
पन्नगस्य समं स्वर्णं त्रयाणां त्रिगुणं क्षिपेत् ।	
द्रुतमूतं च तत्सर्वमम्लवर्गेण मर्दयेत्	॥१२१॥
दिनांते वज्रमूपायां रुध्वा धाम्यं प्रयत्नतः ।	
जायते पन्नगं स्वर्णं त्रयोत्थं जायते क्रमात्	॥१२२॥
सारथेच्च त्रिधा हेम चन्द्रार्कं वेधयेत्ततः ।	
सहस्रांशेन तेनैव दिव्यं भवति काञ्चनम्	॥१२३॥
सितस्वर्णं वेधः	
हेमार्कतीक्ष्णचूर्णं च समं रुध्वा धमेद् दृढम् ।	
तत्त्वोटं भागमेकं तु त्रिभागं द्रुतमूतरुम्	॥१२४॥
मर्दयेद् गंधकाम्लेन रुध्वा सम्यक्पुटे पचेत् ।	
पुनर्मर्द्यं पुनः पाच्यमेवं वारांश्चतुर्दश	॥१२५॥
अनेन शतमांशेन सितहेम च वेधयेत् ।	
जायते कनकं दिव्यं कंशुणीतिलसेचनात्	॥१२६॥
वद्धे द्रुते रसवरे वरहेन्नि जीर्णं	
दृष्टो मया दशगुणः सुखसाध्यलाभः ।	
वज्रे मृते गगनसत्वयुते नराणां	
तत्रैव भूरिगुणितं फलमस्ति सत्यम्	॥१२७॥

इतिथो पार्यंतीपुत्रश्रीनित्यनायसिद्धिप्ररचिते रसररत्नाकरांतर्गते वादिखण्डे
ऋद्धिखंडापरनामके द्रुतमूतप्रयोगो नाम सप्तमोपदेशः ॥ ७ ॥

— ०: —

॥ अथ श्री वादिखंडे अष्टमोपदेशः ॥

कार्पासारुकरंज घृतमुनिर्भङ्गात्तुंगजाभिज्ञैः	
सुग्मत्रोपयसा च मूरणभर्तृशैवैश्च मूलैः फलैः ।	
तक्राक्तैर्द्रुतसुखर्षरगतं वंगं निर्विन्धान्मुहु-	
र्यात्पञ्चदिनं तदेव विमलं वादे सदा योजयेत्	॥१॥
वंगनिर्महोष्णम् (वंगशोषनं)	
अथवा वंगचूर्णं तु मापैर्भङ्गातज्ञैः फलः ।	
समं रत्ने दिनं मर्द्यं भङ्गात्तुलसंपुत्रम्	॥२॥

- तत्पिण्डं माहिषे शृङ्गे क्षिप्त्वा रज्जा महापुटे ।
 पत्वेत्समात्समुद्भृत्य पुनस्तद्वच्च मर्दयेत् ॥३॥
 इत्येवं सप्तधा कुर्यात् खोटं पाकं च मर्दनम् ।
 तद्वंगं मलनिर्मुक्तं स्तंभकर्मणि योजयेत् ॥४॥
 वंगस्तंभनम् १
- तीक्ष्णपापाणसत्त्वं च द्रुतवंगे द्रुतं क्षिपेत् ।
 चतुःषष्टितमांशेन स्तंभमायाति निश्चितम् ॥५॥
 वंगवेध २
- श्वेताभ्रं श्वेतकाचं च टंक्रणं शंखपुष्पिका ।
 विषं च तुल्यतुल्यांशं चूर्णं भाव्यं त्रिसप्तधा ॥६॥
 काकमाचीद्रवैः क्षीरैः स्नुहीरैश्चातपे रारे ।
 द्रुते वंगे प्रदातव्यं प्रतिवापं च सेचयेत् ॥७॥
 पुत्रजीवोत्थतैलेन सप्तवारं पुनः पुनः ।
 तत्तारं जायते दिव्यं यावच्चंद्रार्कतारकम् ॥८॥
 वंगवेधः ३
- श्वेताभ्रं श्वेतकाचं च विषसंघटंक्रणम् ।
 स्नुहीक्षीरैर्दिनं मर्द्यं श्वेतवंगस्य पत्रकम् ॥९॥
 लेप्यं पादांशकलेन चाथमूपागतं धमेत् ।
 आदाय द्रावयेद् भूमौ पूर्वतैलेन सेचयेत् ॥१०॥
 पत्रादिलेपसेकं च सप्तवाराणि सेचयेत् ।
 तद् वंगं जायते तारं शंखकुंदेन्दुसन्निभम् ॥११॥
 वंगवेधः ४
- समं तालं शिलां पिप्पला देवदाल्या द्रवैर्दिनम् ।
 द्रवैरीश्वरलिङ्ग्याश्च दिनमेकं त्रिमर्दयेत् ॥१२॥
 नागं धगं समं द्राव्यं तन्चूर्णं पलपञ्चनम् ।
 पूर्वकलेन संतुल्यं समालोह्यांघितं पुटेन् ॥१३॥
 एवं पुनः पुनः पाच्यं पूर्वकलेन संयुतम् ।
 भवेत्षष्टिपुटैः सिद्धं वंगस्तंभनं परम् ॥१४॥
 शतमांशेन दातव्यं वेधात्तारं करोत्यलम् ॥१५॥

वंगवेधः ५

सूतकं तालमेकैकं नृकपालं द्विभागरूपम् ।
 सर्वतुल्यं विषं योज्यं पंचांगं रक्तचित्रकात् ॥१६॥
 विषतुल्यं क्षिपेच्चूर्णं बज्रीक्षीरेण भावितम् ।
 मासमात्रं दिवारत्रौ तद्वापं षोडशांशतः ॥१७॥
 दत्ते वारत्रयं वंगे तारं भवति शोभनम् ॥१८॥

धंगवेधः ६

गोरंभा ह्यौषधी नाम नरमूत्रेण पेपयेत् ।
 तेन पिण्डद्वयं कृत्वा तत्रैकस्योपरि क्षिपेत् ॥१९॥
 क्षारत्रयस्य चूर्णं तु तत्पृष्ठे वंगचूर्णरूपम् ।
 क्षारत्रयं ततो दत्त्वा पिण्डं तस्योपरि क्षिपेत् ॥२०॥
 मुरं वध्वा पुटे पच्यात्स्वांगशीतं समुद्धरेत् ।
 एवं वारत्रयं कुर्यात्तारं भवति शोभनम् ॥२१॥
 वसंतेजायते सा तु गोरंभा पीतपुष्पिका ।
 तस्या मध्यमकांडार्धं श्वेतकापांसवद्भवेत् ॥२२॥
 वसंतपुष्पिकां वापि तदभावे नियोजयेत् ।
 चाला नाम समाख्याता कथ्या धूलीसमा तथा ॥२३॥

धंगवेधः ७

श्वेतपालाशकल्पः सौम्यकरणयोगाः
 श्वेतपालाशपुष्पाणि छायाशुष्पाणि चूर्णयेत् ।
 एकत्रिंशत्तिवारेण मेपीक्षीरेण भावयेत् ॥२४॥
 तच्चूर्णं षोडशांशेन द्रुते वंगे प्रदापयेत् ।
 तारं भवति रूपादयं शंखकुन्देन्दुसन्निभम् ॥२५॥

धंगवेधः ८

तल्पुष्पं हरितालं च मेपीक्षीरेण पेपयेत् ।
 तद्वापं षोडशांशेन द्रुते वंगे प्रदापयेत् ॥२६॥
 तारं भवति रूपादयं शंखकुन्देन्दुसन्निभम् ।

धंगवेधः ९

तत्रेण तानि पुष्पाणि भावयिन्वा त्रिगुणतया ॥२७॥

तेन कल्फेन वंगस्य पत्राणि परिलेपयेत् ।	
अंभ्रमूपागतं धाम्पमेत्रं कुर्यान्निसप्तथा	॥२८॥
तत्तार जायते दिव्यं धर्मज्ञामफलमदम् ।	
अगस्तिपत्ररसयोगेन वंगत्रेध. १०	
रसो मूपरूपापाण फट्किरीनीलमंजनम्	॥२९॥
अगस्तिपत्रनिर्यासैः मर्व मर्द्य दिनावधि ।	
भाण्डमध्ये निधायथ पाचयेद्दीपत्रहिना	॥३०॥
अगस्तिपत्रनिर्यासं जीर्णे जीर्णे प्रदापयेत् ।	
दिनाते तत्समुद्भूत्य द्रुते वंगे प्रदापयेत्	॥३१॥
निशदंशेन तत्तारं जायते देवभूषणम् ।	
वंगत्रेध. १२	
तारंण द्वंद्वयेद्वज्रं स्वर्णेन द्वंद्वितं यथा	॥३२॥
अस्य द्वंद्वस्य भागौ द्वौ त्रिभागं शुद्धपारदम् ।	
अम्लेन मर्दयेत्तावत्राद्यद्भवति गोलम्	॥३३॥
मेपशृंग्यास्तु पंचांगं स्त्रीस्तन्येन तु पेपयेत् ।	
अनेन वेष्टयेद् गोलं तद्बहिर्निगडेन च	॥३४॥
स्वेदादिधमनांतं च कर्तव्यं हेमपिष्टिवत् ।	
उत्तरावारुणीक्षीरैस्तत्बोटं च मलेपयेत्	॥३५॥
मूपामध्ये निधायथ तारं दत्त्वा समं समम् ।	
दत्त्वा विडवर्ती चैव धमेत्सुतावशेषितम्	॥३६॥
एवं पुनः पुनस्ताप्यमेकविंशतिवारकम् ।	
दत्त्वा समं समं जार्यं त्रिधा तारंण सारयेत्	॥३७॥
इदमेव सहस्रांगं द्रुते वंगे विनिक्षिपेत् ।	
तद् वंगं जायते तारं वंगस्तंभं शिवोदितम्	॥३८॥
वंगत्रेध ६३	
रक्तपारदभागैकं भागैकं शंखचूर्णकम् ।	
श्वेताभ्रकस्य सत्त्वं च सम्पद्भागद्वयं भवेत्	॥३९॥
टंफणस्य च भागैकं सर्वमेतन्नित्यम् ।	
वज्रीक्षीरेण संमर्द्यमेवं वारांश्चतुर्दश	॥४०॥

- अनेन शतमांशेन द्रुतं वंगं च वेधयेत् ।
 स्तंभते नात्र संदेहस्तारं भवति शोभनम् ॥४१॥
 वंगवेध १४
- हेमसूताद्यथा जातं पिष्टीखोटं तु शोभनम् ।
 तथैव तारसूतेन पिष्टीखोटं तु कारयेत् ॥४२॥
- तत्खोटं तारवंगं च सत्वं श्वेताभ्रजं समम् ।
 जार्यं विडवटीं दत्त्वा यावत्खोटावशेषितम् ॥४३॥
- जारणेन त्रिधा सार्यं द्रुते शुल्वे नियोजयेत् ।
 शतांशेन तु तत्तारं जायते संभ्रुभापितम् ॥४४॥
 वंगवेधः १५
- द्रुतं सूतं तीक्ष्णचूर्णं समांशं तप्तखल्वके ।
 द्रुतं द्रुतं तीक्ष्णचूर्णं समांशं तप्तखल्वके ॥४५॥
- गोलकस्य चतुर्भागा भागैकं मृतवन्नकम् ।
 तप्तखल्वे दिनं मर्द्यं द्रुतं द्रुतं तीक्ष्णचूर्णं ॥४६॥
- अंधितं भूधरे पच्याद्दिनांते तत्समुद्धरेत् ।
 पूर्वतुल्यं द्रुतं मृतं दत्त्वा मर्द्यं च पूर्ववत् ॥४७॥
- पूर्ववद् भूधरे पच्यादित्येवं सप्तधा क्रमात् ।
 द्रुतमृतं प्रदातव्यं मर्दनं च पुटं क्रमात् ॥४८॥
- अनेन षोडशांशेन द्रुतं वंगं तु वेधयेत् ।
 जायते दिव्यरूपाढ्यं तारं कुंदेन्दुसन्निभम् ॥४९॥
 वंगवेधः १६
- षोडशांशेन यद्दत्तं वंगं तस्यापरो विधिः ।
 तत्तुल्यं गंधकं रुद्ध्वा ध्याते खोटं प्रजायते ॥५०॥
- तत्खोटं तीक्ष्णचूर्णं च समभागं प्ररूपयेत् ।
 ताभ्यां तुल्यं द्रुतं मृतं तत्सर्वं तप्तखल्वके ॥५१॥
- मर्दयेद्द्रुतं द्रुतं मृतं तत्सर्वं तप्तखल्वके ।
 रुद्ध्वाथ भूधरे पच्यादहोरात्रात्समुद्धरेत् ॥५२॥
- पूर्वांशं द्रुतमृतं च दत्त्वा तद्वन्न मर्दयेत् ।
 तं रुद्ध्वा च पुटेत्तद्देवं कुर्यान्निसमथा ॥५३॥

अंधमूपागतं धाम्य तत्त्वोट जायते रसः ।	
तुल्येन तीक्ष्णवूर्णन मर्दयेच्चाधितं धमेत्	॥५४॥
अनेन क्रमयोगेन तीक्ष्ण देय पुनः पुनः ।	
यावत्सप्तगुणं तीक्ष्णं दत्त्वा दत्त्वा वमेद्धि तन्	॥५५॥
त खोट सारयेत्पश्चात्क्षारणैव त्रिधा क्रमात् ।	
लक्षाशेनैव तेनैव वगमेध प्रदापयेत् ।	
शंखकुन्देन्दुसनाशं तार भवति शोभनम्	॥५६॥
ताम्रस्य रौप्यम् १	
मधुसंजीवनी पिष्ट्वा गर्दभस्य तु मूत्रतः ।	
सप्ताहं तेन मूत्रेण भावयित्वा ततः पुनः	॥५७॥
तेनैव मर्दयेत्स्रुत तप्तखल्वे दिनत्रयम् ।	
तत्तल्य गवक्र दत्त्वा ह्यधमूपागत धमेत्	॥५८॥
तत्त्वोट जायते दिव्य रजन तस्य कल्पते ।	
वग श्वेताभ्रसत्त्व च द्वंद्वमेलापसयुतम्	॥५९॥
मूपामन्ये तु तत्त्वोटं पलमात्र विवूर्णयेत् ।	
मर्दयेद् गवक्राम्लेन रत्रा गजपुत्रे पनेत्	॥६०॥
पुनर्मर्दयेत् पुनः पाच्यमेव वाराश्वतुर्दश ।	
अनेन पूर्वखोटं तु रंजयेत्सप्तवारम्	॥६१॥
यथा वगाभ्रस्रुतै तथा नागाभ्रस्रुतैः पुनः ।	
रंजयेत्सप्तवाराणि मृक्षमवूर्णं तु फारयेत्	॥६२॥
द्रुतमृतेन संयुक्तं द्रावयेत्पूर्ववत्क्रमात् ।	
द्रुतस्य जारयेत्तारं दोलास्त्रेदेन यत्नतः	॥६३॥
त्रिपट्गुणं यदा तार जीर्णं भवति पारदे ।	
सारयेत्सारणास्तिस्र सहस्राशेन धेययेत्	॥६४॥
द्रुत शुल्बं भवेत्तारं शखकुन्देन्दुसन्निभम्	॥६५॥
ताम्रस्य तारम्	
श्वेताभ्रस्रुतस्य सत्त्व तु कान्तसत्त्वं तथायमम् ।	
वंगं तारं च वैजांतं कदरं नागमेव च	॥६६॥
तुल्याशमधमूपाया माते खोट विवूर्णयेत् ।	

द्रुतसूतेन संमर्द्य यावदम्लेन गोलकम्	॥६७॥
गोलकस्य चतुर्भागा भागैकं मृतवज्ररुम् ।	
मर्दयेत्तप्तखल्वे तु दिनैकं कन्यकाद्रवैः	॥६८॥
रुध्वाथ भूधरे पन्थादेवं कुर्यान्निसप्तधा ।	
तत्तुल्यं गंधकं दत्त्वा चांधमृपागतं धमेत्	॥६९॥
रजतेन समावर्त्य सारणात्रयसारितम् ।	
सहस्रांशेन शुल्वस्य द्रुतस्योपरि दापयेत्	॥७०॥
तत्तारं जायते दिव्यं पुटे दत्ते न हीयते	॥७१॥
ताम्रस्य वंगस्य च वेध. ३	
वज्रेण सारितं यत्तु सूतभस्म पुराकृतम् ।	
तेनैव चाम्लपिष्टेन तारपत्रं चतुर्गुणम्	॥७२॥
लिप्त्वा रुध्वा पुटे पन्थात्समुद्भूत्याथ मर्दयेत् ।	
पादांशं भस्मसूतं च दत्त्वा रुध्वा पुटे पचेत्	॥७३॥
एवं चतुःपुटैः पत्रं तत्तारं म्रियते ध्रुवम् ।	
तेनैव षोडशांशेन द्रुतं ताम्रं तु वेधयेत् ॥	
अथवा द्रावितं वंगं तारं भवति शोभनम्	॥७४॥
ताम्रस्य तारं ४	
तारवन्मारयेद् वंगं तेन ताम्रं तु वेधयेत् ।	
तत्तारं जायते दिव्यं षोडशांशे न संशयः	॥७५॥
ताम्रस्य तारं ५	
शुद्धसूतसमां राज्जीं मर्दयेत्कन्यकाद्रवैः ।	
त्रिदिनं तप्तखल्वे तु तत्सूतं खर्परोदरे	॥७६॥
चूल्यां चण्डाग्निना पान्थं प्रक्षिपेत्कन्यकाद्रवैः ।	
त्रिदिनांते समुद्भूत्य सैन्धवं तच्चतुर्गुणम्	॥७७॥
दत्त्वा विमर्दयेद्यामं पातनायंत्रके पचेत् ।	
चतुर्यामात्समुद्भूत्य क्षालयेदारनालकैः	॥७८॥
अधोस्थितं समादद्यात् शुद्धः स्यात्पारदः शुभः ।	
एतत्सूतं मृतं वंगं श्वेताभ्रसत्त्वटङ्कणम्	॥७९॥ ~
विषं च तुल्यतुल्यांशं तालसत्त्वं चतुःसमम् ।	

मर्द्यं स्नुह्वर्षसत्वाभ्यां खल्वके दिवसनयम्	॥८०॥
तद्वटीः काचकृप्यांतः क्षिप्त्वा कूर्पीं मृदा लिपेत् ।	
सच्छिद्रं बालुकायंत्रे हंडीं मंदाग्निना पचेत्	॥८१॥
शुष्के द्राघे मुखं रुध्वा शनैर्यामाष्टकं पचेत् ।	
स्वांगशीतं समुद्धृत्य द्रुतं शुल्यं तु वेधयेत् ॥	
चतुःषष्टितमांशेन तारं भवति शोभनम्	॥८२॥

तार करणम् ६

पलं सूतं पलं तालं तालस्थानेथवा शिला ।	
कृष्णोन्मत्तद्रवैर्मर्द्यं त्रिदिनाते समुद्धरेत्	॥८३॥
वज्रमृपागतं रुध्वा चक्रयंत्रे दिनं पचेत् ।	
पुनर्मर्द्यं पुनः पाच्यमेवं सप्तत्रिंशे कृते	॥८४॥
तन्मृतं वंगतारार्कैः क्रमेणापेष्टयेत्समैः ।	
रुध्वा तीव्राग्निना धाम्यं तारं भवति शोभनम्	॥८५॥

ताम्रस्य तारं ७

शुद्धसूतत्रयो भागा भागैर्कं ताम्रपत्रकम् ।	
स्त्रीस्तन्ये मर्दयेद्यामं जायते तारपिष्टिका	॥८६॥
धीजान्युत्तरवारुण्या स्त्रीस्तन्येन तु पेपयेत् ।	
तेनैव लेपयेत्पिष्टीं वज्रमृपां निरोधयेत्	॥८७॥
दिनैर्कं भूधरे पच्यात्पुनलिप्त्वा च पाचयेत् ।	
इत्येवं सप्तधा पाच्यं पिष्टीस्तंभो भवेद् दृढः	॥८८॥
द्वात्रिंशांशेन तेनैव शुल्ये यंत्रं प्रदापयेत् ।	
दशांशं च क्षिपेत्तारं रौप्यं भवति शोभनम्	॥८९॥

तारजोडक १

शंकाटी शंखचूर्णं तु गौमूत्रैः सारनालकैः ।	
पिष्ट्वा तत्फलमध्ये तु तप्तं तप्तं निषिचयेत्	॥९०॥
शुल्यपत्रं भवेद्यावज्जीर्णं तत्र समुद्धरेत् ।	
मध्वाज्यटंक्रणैः सार्वं मृपाप्रत्ये गतं धमेत्	॥९१॥
तारार्धेन समावर्त्य शुद्धं तारं भवेत्तु तत्	॥९२॥

दलयोग्यताम्रकरणं (ताम्रशुद्धिः)

अर्कापामार्गन्दलीक्षारमम्लेन लोलितम् ।

तेन लिप्तं ताम्रपत्रं धाम्यं मूपागतं पुनः ॥९३॥

पत्रं कृत्वा प्रलिप्याथ तद्द् धाम्यं पुनः पुनः ।

इत्येवं सप्तधा कुर्यात् वादे स्यादलयोग्यकम् ॥९४॥

दलयोग्य ताम्रकरणं २ (ताम्रशुद्धिः)

अथवा ताम्रपत्राणि सुतप्तानि निपेचयेत् ।

लोणारनालमध्ये तु शतधा पूर्ववद्भवेत् ॥९५॥

दलयोग्य ताम्रं ३

पलाशमूलजं क्षारं फट्किरी चाम्लपेपितम् ।

ताम्रपत्राणि संलिप्य द्रावयेत्पत्रयेत्पुनः ॥९६॥

इत्येवं सप्तधा कुर्यादलयोग्यं भवेत्तु तत् ।

॥९७॥

ताम्रस्य तारं ८

सुशुद्धं तालकं सूतं सामुद्रलवणं समम् ।

द्वियामं मर्दयेत्खल्वे नवभाण्डगतं पचेत् ॥९८॥

मन्दाग्रीं चालयेत्चावद्यावत्कृष्टिर्भवेत्तु तत् ।

ततः सामुद्रलवणं तालांशं मर्दयेत्पृथक् ॥९९॥

यावच्चिट्चिटीशब्दो निवर्तेत समाहरेत् ।

चूर्णितं मृण्मये यंत्रे लवणार्धमथो क्षिपेत् ॥१००॥

तत्पृष्ठे पूर्वत्रितयं तन्मध्ये लवणार्धकम् ।

क्षिप्त्वा मृल्लवणैः संधिं लिप्त्वा शुष्कं विचूर्णयेत् ॥१०१॥

यामद्वादशपर्यंतं भाण्डपृष्ठे दृढाग्निना ।

तत्सत्त्वं मृतमृताभं ऊर्ध्वलग्नं समाहरेत् ॥१०२॥

चध्वा वस्त्रेथ दंडाग्रे कुंतवेधं नियोजयेत् ।

दशांशे तु द्रुते ताम्रे ढालयेदधिगोमये ।

तारार्धेन समावर्त्य शंखकुन्देन्दुसन्निभम् ॥१०३॥

तारजोटकः २

इत्येवं मर्दयेन्नागं फान्तलोहाष्टभागरुम् ।

मूपायां द्वंद्वलिप्तायां सर्वचूर्णं दृढं धमेत् ।

तत्खोटं समतोरणं द्रावितं तारतां व्रजेत् तारजोटक ३	॥१०४॥
ताम्रायस्कातनागं च चूर्णितं पूर्ववद्धमेत् । तारार्धेन समावर्त्य तारं भवति शोभनम् तारजोटक ४	॥१०५॥
तारं वंगं तथा कांस्यं समं द्राव्यं स टंकरणम् । अस्य खोटस्य भागैकं त्रिभागं शुद्धताम्रकम् समावर्त्य कृत खोटं समे तारे विमिश्रयेत् । तत्तारं जायते शुद्धं हिमकुंदेन्दुसन्निभम् तालसत्त्वेन ताम्रवेधः	॥१०६॥ ॥१०७॥
मुण्डलोहस्य चूर्णं तु ग्राहयेद्भागपञ्चरुम् । तद्गर्भे तालसत्त्वं तु भागैकं सन्निवेशयेत् टंकरणं श्वेतकाचं च ऊर्ध्वं दत्त्वा निरोधयेत् । ध्मातं तीव्रं तु संचूर्ण्य पुनः सत्त्वं तु दापयेत् काचं टंकरणकं दत्त्वा मूपायां चांधितं धमेत् । इत्येवं पंचधा कुर्यात् सत्त्वं दत्त्वा पुनः पुनः तत्तुल्यं शुद्धतारं च मृत्तौत्थं वंगभस्मरुम् । त्रितयं तु समावर्त्य ताम्रारे द्राविते समे वेधो देयो दशांशेन मीजं पादं च योजयेत् । तत्तारं जायते दिव्यं शंखकुंदेन्दुसन्निभम् तालसत्त्वेन ताम्रवेधः	॥१०८॥ ॥१०९॥ ॥११०॥ ॥१११॥ ॥११२॥
शुद्धमृतं मृतं वंगं श्वेताम्रं टंरणं समम् । तथा मूपरुपापाणं पचानां च चतुर्गुणम् योजयेत्तालकं शुद्धं स्नुवर्कपयसा दृढम् । सर्वं दिनत्रयं मर्द्यं काचकृप्यां निवेशयेत् सम्यग् मृदस्त्रलिप्ताया मुशुष्कायां पचेत्ततः । सच्छिद्रे बालुकायत्रे कृप्यामारोषितं पचेत् शुष्के द्रवे मुखं रुन्वा लोणमृत्तिकया दृढम् । ततश्चण्डाग्निना पच्याद्यावत् पौडश्यामरुम्	॥११३॥ ॥११४॥ ॥११५॥ ॥११६॥

स्वांगशीतं समुद्धृत्य स्फोटयेत्काचकृपिकाम् ।	
ऊर्ध्वलग्नं तालसत्त्वं संग्राह्यं तेन वेधयेत् ।	॥११७॥
पोडशांशेन शुद्धं तु ढालयेदधिगोमये ।	
ततः शुद्धेन तारेण समावर्त्य समेन तु ॥	
तत्तारं जायते शुद्धं हिमकुन्देन्दुसन्निभम् ।	
ताम्रस्य तारं	
तालकं सावुणीतुल्यं पिष्ट्वा भ्रष्टं च खर्परे	॥११८॥
चालयन्नेव लम्बग्रीं यावत्कृष्णं भवेत्तु तत् ।	
मृष्टिसकाचकूप्यांतः क्षिप्त्वा तस्यां क्षिपेत्पुनः	॥११९॥
भर्जितं लवणं चैव तालकाद्दशमांशकम् ।	
पूर्ववद्वालुकायंत्रे पक्त्वा सत्त्वं समाहरेत् ॥	॥१२०॥
सावुणीसत्त्वपादांशं दत्त्वा पिष्ट्वा पचेत्पुनः ।	
पूर्ववद् वालुकायंत्रे कृपिकामष्टयामकम्	॥१२१॥
तत्सत्त्वं तिलतैलं च समांशे पिशिते पचेत् ।	
चालयेद्वह्नीपात्रे तु तैलं यावत्तु जीर्यते	॥१२२॥
इत्येवं सप्तधा पाच्यं समं तैले पुनः पुनः ।	
तद्वच्च सप्तधा पाच्यं सिद्धं कथकेन समं समम्	॥१२३॥
चतुःषष्टितमांशेन द्रुतं शुद्धं तु वेधयेत् ।	
वेधयेत् कुंतवेधेन ढालयेदधिगोमये ।	
पादांशं दापयेद् बीजं तारं भवति शोभनम्	॥१२४॥
तारजोडः ५	
टंकरणं शुद्धतालस्य दशांशेन दापयेत् ।	
मेपीक्षीरैस्तथाज्यैश्च खले मर्द्यं दिनत्रयम्	॥१२५॥
दिनमेरुदतैलेन मर्द्यं कूप्यां निवेशयेत् ।	
पूर्ववत्पाचयेद्यंत्रे द्रवे शुष्के निवेशयेत्	॥१२६॥
ग्राह्यं पोडशयामांते सत्त्वं मृदुतरं महत् ।	
पोडशांशेन तेनैव शुद्धं तेन वेधयेत्	॥१२७॥
तारार्थं च द्रुतं द्राव्यं शुद्धं भवति पूर्ववत्	॥१२८॥
तारजोडः जोडो ६	
पण् निष्कं ताम्रमावर्त्य आगुपापाणनिष्कम् ।	

तत्खोटं समतारेण द्रावितं तारतां व्रजेत् तारजोटक ३	॥१०४॥
ताम्रायस्कांतनागं च चूर्णितं पूर्ववद्धमेत् । तारार्धेन समावर्त्य तार भवति शोभनम् तारजोटक ४	॥१०५॥
तारं वंगं तथा कांस्यं समं द्राव्यं स टंरुणम् । अस्य खोटस्य भागैरुं त्रिभागं शुद्धताम्ररुम् समावर्त्य कृत खोटं समे तारे विमिश्रयेत् । तत्तारं जायते शुद्धं हिमकुंदेन्दुसन्निभम् तालसत्त्वेन ताम्रवेध.	॥१०६॥ ॥१०७॥
मुण्डलोहस्य चूर्णं तु ग्राहयेद्भागपञ्चरुम् । तद्गर्भे तालसत्त्वं तु भागैरुं सन्निवेशयेत् टंरुणं श्वेतकाचं च ऊर्वं दत्त्वा निरोधयेत् । ध्मातं तीत्रं तु संचूर्ण्य पुनः सत्त्वं तु दापयेत् काचं टंरुणकं दत्त्वा मृपायां चाधितं धमेत् । इत्येवं पंचधा कुर्यात् सत्त्वं दत्त्वा पुनः पुनः तत्तुल्यं शुद्धतारं च मृतोत्थं वंगभस्मरुम् । नित्यं तु समावर्त्य ताम्रारे द्राविते समे वेधो देयो दशांशेन वीजं पादं च योजयेत् । तत्तारं जायते दिव्यं शंखकुंदेन्दुसन्निभम् तालसत्त्वेन ताम्रवेध.	॥१०८॥ ॥१०९॥ ॥११०॥ ॥१११॥ ॥११२॥
शुद्धसूतं मृतं वंगं श्वेताम्रं टंरुणं समम् । तथा मृपकपापाणं पचानां च चतुर्गुणम् योजयेत्तालकं शुद्धं स्तुर्धरुपयसा दृढम् । सर्वं दिनत्रयं मर्चं काचकृष्णा निवेशयेत् सम्यग् मृद्वस्त्रलिप्ताया मुशुष्कायां पचेत्ततः । सच्छिद्रे बालुकायत्रे कृष्यामारोपितं पचेत् शुष्के द्रुपे मुखं रुचा लोणमृत्तिभ्या दृढम् । ततश्चण्डामिना पच्याद्यावत् पौडश्यामरुम्	॥११३॥ ॥११४॥ ॥११५॥ ॥११६॥

- स्वांगशीतं समुद्धृत्य स्फोटयेत्काचकूपिकाम् ।
 ऊर्ध्वलग्नं तालसत्त्वं संग्राह्यं तेन वेधयेत् ॥११७॥
- पोडशांशेन शुल्वं तु ढालयेद्विगोमये ।
 ततः शुद्धेन तारेण समावर्त्य समेन तु ॥
 तत्तारं जायते शुद्धं हिमकुन्देन्दुसन्निभम् ।
 ताम्रस्य तारं
- तालकं सायुणीतुल्यं पिष्ट्वा भ्रष्टं च खर्परे ॥११८॥
 चालयन्नेत्र लम्बणीं यावत्कृष्णं भवेत्तु तत् ।
 मृष्टिसकाचकूप्यांतः क्षिप्त्वा तस्यां क्षिपेत्पुनः ॥११९॥
 भर्जितं लवणं चैव तालकादशमांशकम् ।
 पूर्ववद्वालुकायत्रे पत्वा सत्त्वं समाहरेत् ॥१२०॥
 सायुणीसत्त्वपादांशं दत्त्वा पिष्ट्वा पचेत्पुनः ।
 पूर्ववद् वालुकायत्रे कूपिकामष्टयामकम् ॥१२१॥
 तत्सत्त्वं तिलतैलं च समांशे पिशिते पचेत् ।
 चालयेद्योहपात्रे तु तैलं यावत्तु जीर्यते ॥१२२॥
 इत्येवं सप्तधा पाच्यं समं तैले पुनः पुनः ।
 तद्द्रव्यं सप्तधा पाच्यं सिद्धं कथकेन समं समम् ॥१२३॥
 चतुःषष्टितमांशेन द्रुतं शुल्वं तु वेधयेत् ।
 वेधयेत् कुंतवेधेन ढालयेद्विगोमये ।
 पादांशं दापयेद् वीजं तारं भवति शोभनम् ॥१२४॥
 तारजोडः ७
- टंक्रुणं शुद्धतालस्य दशांशेन दापयेत् ।
 मेपीक्षीरैस्तथाज्यैश्च खल्वे मर्द्यं दिनत्रयम् ॥१२५॥
 दिनमेरंडतैलेन मर्द्यं कूप्यां निवेशयेत् ।
 पूर्ववत्पाचयेद्यत्रे द्रवे शुष्के निवेशयेत् ॥१२६॥
 ग्राह्यं पोडशयामांति सत्त्वं मृदुतरं महत् ।
 पोडशांशेन तेनैव शुल्वकं तेन वेधयेत् ॥१२७॥
 तारार्धं च द्रुतं द्राव्यं शुद्धं भवति पूर्ववत् ॥१२८॥
 तारजोडः जोडो ६
- पण् निष्कं ताम्रमावर्त्य आसुपापाणनिष्कम् ।

- प्रदेयं कुंतवेयेन ह्यर्धमीजं भवेद्दलम् । ॥१२९॥
तालकं टंफणं सर्जिखारं चैवापामागजम् ।
वज्रिदुग्धैः समं मय्यं खल्वे यामचतुष्टयम् ॥१३०॥
अनेन चार्धभागेन ताम्रपत्राणि लेपयेत् ।
अंघ्रिमृपागतं ध्मातं एवं वारत्रये कृते ॥
तारार्धेन समावर्त्य शुद्धतारं भवेत्तु तत् ॥१३१॥
ताम्रस्य तार
गुंजाकार्पासशिगूणां तैलमेरुस्य चाहरेत् ।
तस्मिन्तैले द्रुतं ताम्रं ढालयेच्च त्रिसप्तथा ॥१३२॥
पडंशं दापयेद् वीजं शुद्धतारं भवेत्तु तत् ।
शिगूमूलमलिप्ताया मृपायां द्रावयेत्ततः ॥१३३॥
धातुमृद्भ्रकरणम् १
अर्धपामार्गजदली भस्मतोयेन लोलयेत् ।
तद्वस्त्रगालितं ग्राह्यं स्वच्छं तोयं तदातपे ॥१३४॥
शोषितं लवणं तस्मात्समादाय प्रयत्नतः ।
रौप्ये वा यदि वा स्वर्णे द्राप्तिं शतमांशतः ॥१३५॥
तदेव दापयेद्वाप्यं ढालयेत्तिलतैलके ।
इत्येवं तु त्रिधा कुर्यादत्यंतं मृदुतां व्रजेत् ॥१३६॥
धातुमृद्भ्रकरणम् २
अश्वगोर्माहृपीणां च सुरं शृंगं समाहरेत् ।
तच्चूर्णवापमात्रेण अत्यंतं मृदुता व्रजेत् ॥१३७॥
धातुमृद्भ्रकरणम् ३
गजदंतस्य चूर्णं वा शुष्कं वाथ नृणा मलम् ।
कठिने दापयेद्वापं भरेन्मृदुतरं महत् ॥१३८॥
दलस्य निर्मलीकरणम्
नानाविधानि कार्याणि भूषणानि दलेन वै ।
श्वेतं रक्तं च वर्षाभूमूलं पिष्टारनालकैः ॥१३९॥
पिष्ट्वाथ लवणं किञ्चित् क्षिप्त्वा तत्रैव पेपयेत् ।
तत्किञ्चिद्दलजातं तु घटिकाधांसमुद्धरेत् ॥१४०॥
वर्षयन्लवणाम्लाभ्यां धाम्यमग्नौ पुनः पचेत् ।

इत्येवं तु त्रिधा कुर्यात् दलं भवति निर्मलम् ॥१४१॥
दलस्य निर्मलीकरणम्

फट्करीचूर्णमादाय स्वर्परे ह्यधरोत्तरम् ।
दत्त्वा दलस्य संरुध्य सम्यग्जपुटे पचेत् ॥१४२॥

आदाय रज्जुकां बध्वा दालयंत्रे दिनं पचेत् ।
विचारनालभाण्डे तु शुभ्रं भवति शंखवत् ॥१४३॥

अभिनवसुखसाध्यैः साधने युक्तिर्भर्गदितमिह सुसिद्धं स्तंभनं शुद्धवंगे ।
सुगममपि च तारं सूतशुल्वारयोगैः दलमतिमलहीनं वार्तिकानां हितार्थं ॥१४४॥

इतिश्री पार्वतीपुत्रश्रीनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरांतर्गते घादिद्वण्डे
श्रद्धिखंडापरनामके बंगस्तंभनादिदलकरणं नाम अष्टमोपदेशः ॥ ८ ॥

— ०: —

॥ अथ श्री वादिखंडे नवमोपदेशः ॥

वज्रेण हेममिलितेन तु रंजितेन सूतेन हेममिलितेन सु रंजितेन ।
योगैः सुसुंदरतरैः कनकाद्रिरूढं कृत्वाथ शकपदहेतुमखांश्च कुर्यात् ॥१॥

वज्रद्वंद्वमेलापनम् १

अयस्कांतमुरं गुंजां तयोर्द्विगुणगंधकम् ।
स्त्रीस्तन्यैः पेपितं लेप्यं मृपायां द्वंद्वमेलकम् ॥२॥

वज्रद्वंद्वमेलापनम् २

गंधकं शशदंताथ भ्रामरस्य मुखं तथा ।
अम्लवेतः शिलाधातुः सर्वं तुल्यं प्रपेपयेत् ॥३॥

मृपालेपेन तेनैव वज्रद्वंद्वं मिलत्यलम् ॥४॥

वज्रद्वंद्वमेलापनम् ३

महिषीकर्णनेत्रोत्थमलं चूर्णं च दंरुणम् ।
स्त्रीस्तन्यं कर्कटास्थीनि शिलाजतुसमं समम् ॥

पिष्ट्वा मृपां प्रलेपेन वज्रद्वंद्वेषु मेलकम् ॥५॥

वज्रद्वंद्वमेलापनम् ४

भ्रमरास्थिवृक्षशांश्च दंरुणं कांतजं सुखम् ।
वालवत्सपुरीपं च स्त्रीस्तन्येन तु पेपयेत् ॥

तत्कलकलिप्तमूपायां वज्रद्वंद्वं मिलत्यलम् वज्रसूतमेलापनम्	॥६॥
भूनागं कांतपापाणं माक्षिकं टंकणं मधु । स्नुक्पयःकर्कटास्थीनि काचमर्कपयः समम्	॥७॥
स्त्रीस्तन्यैः पेपितं मर्वं मूपालेपं तु काग्येत् । तन्मध्यस्थं वज्रसूतं हठाद्भ्रमाते मिलत्यलम्	॥८॥
स्वर्णं वज्रमेलापनम्—द्वंद्वखोटः १ मृतवज्रस्य चत्वारो भागा द्वादशहाटकम् । नागस्य च त्रयो भागा पट् शुद्धस्य च पारदात्	॥९॥
एकीकृत्य तु तन्मर्द्यं दिनमम्लेन केनचित् । तप्तखले तु तत्कलकं समुद्धृत्य निरोधयेत्	॥१०॥
मूपायां द्वन्द्वलिप्तायां हठाद्भ्रमाते मिलत्यलम् स्वर्णवज्रमेलापनं २	॥११॥
क्षारैरुत्पलसारिण्या मृतं वज्रं विभावयेत् । दिनैकं शोधितं पिष्टं एकैकां कारयेद्वटीम्	॥१२॥
त्रिभागं पारदं चैत्र भागाश्चत्वारि हाटकम् । अम्लेन कारयेत्पिष्टीं तद्गर्भं तां क्षिपेद्वटीम्	॥१३॥
भूर्जपत्रेण तद्बन्धा धान्यराशीं विनिक्षिपेत् । पक्षमात्रात्समुद्धृत्य पूर्वमूपागतं धमेत्	॥१४॥
मिलत्येव न संदेहो धाम्यमानं पुनः पुनः स्वर्णवज्रमेलापनम्—द्वंद्वखोटः ३	॥१५॥
मृतवज्रस्य भागैकं स्वर्णपत्रेण वेष्टयेत् । सम्यक् षोडशभागेन मूपायां पूर्ववत्क्षिपेत्	॥१६॥
स्वर्णतुल्यं सितं काचं अथवा नृरुपालकम् । चूर्णयित्वा क्षिपेत्तम्यां रुग्णा तीव्राग्निना धमेत्	॥१७॥
समुद्धृत्य पुनर्देयं काचं वा नृरुपालकम् । लिप्त्वा मूपां धमेत्तदेवं मूपामु सप्तम्	॥१८॥
हेम्ना मिलति तद्ब्रजं इत्येवं मेलयेत्पुनः । यावन्मिलति पादांशं मुक्तेण मृतवज्रम्	॥१९॥
॥ इति वज्रहाटकयोर्द्वंद्वखोटः ॥	

ताम्रवेधः (सहस्रवेधो)

- द्विभागं द्वंद्वखोटस्य त्रिभागं द्रुतसूतकम् ।
 मर्दयेदम्लयोगेन दिनांते तं च गोलकम् ॥२०॥
- मेपशृंग्यास्तु पंचांगं स्त्रीस्तन्येन तु पेपयेत् ।
 अनेन वेधयेद् गोलं तद्वह्निर्निगलेन च ॥२१॥
- स्वेदादिमेलनांतं च कारयेद्देमपिष्टिवत् ।
 मेपशृंगीभवैः (क्षी) क्षारैस्तत्खोटं मर्दयेत्क्षणम् ॥२२॥
- मूपांतर्लेपयेत्तेन तत्तुल्यं हाटकं क्षिपेत् ॥
 यावज्जीर्णं धमेत्तावत्पुनः स्वर्णं च दापयेत् ॥२३॥
- जारयेद्धमनेनैव दत्त्वा विडवटीं क्रमात् ।
 एवं त्रिंशद्वर्णं यावत्तावत्स्वर्णं च जारयेत् ॥२४॥
- स्वर्णेन तु समावर्त्य सारणात्रययोगतः ।
 तेनैव वेधयेच्छुल्वं सहस्रांशेन कांचनम् ॥
 जायते दिव्यरूपाढ्यं जांबूनदसमप्रभम् ॥२५॥

लक्षवेधो वज्रकलकः—

- अथ अस्यैव खोटस्य सितस्वर्णे रंजनमाह
 वज्रमूपागतं ध्मातं द्वंद्वखोटं हठाग्निना ।
 माक्षिकाद्द्रौतसत्त्वं वा सत्त्वं वा माक्षिकोद्भवम् ॥२६॥
- स्तोकं स्तोकं क्षिपेत्तस्मिन्ध्माते जीर्णं पुनः पुनः ।
 यावत्तत्कुंकुमाभं स्यात्तावद्वज्रं समुद्धरेत् ॥२७॥
- लक्षांशेन तु तेनैव सितहेमं तु वेधयेत् ।
 जायते कलकं दिव्यं देवाभरणमुत्तमम् ॥२८॥

लक्षवेधो कलक — सितस्वर्णे

- वैक्रांतं माक्षिकं तुल्यं रसकांजनर्गरिकम् ।
 विमला चैव वैडूर्य एतेप्येकं पलार्धकम् ॥२९॥
- नागचंगार्किकेप्वेकं यथालाभं पलार्धकम् ।
 द्वंद्वचूर्णं ततो रुध्वा वज्रमूपागतं धमेत् ॥३०॥
- पूर्ववद् गंधकाम्लेन मर्द्य रुध्वा पुटे पचेत् ।
 चतुर्दशपुटीरेवं वालार्किसदृशं भवेत् ॥३१॥

अनेन वज्रखोटं तु यथापूर्वं तु रंजयेत् ।
तद्द्रव्यं सितं हेम लक्षांशत्कांचनं भवेत् ॥३२॥

लक्षवेधी करकः ताग्रे

अथवा द्वंद्वखोटं तु सूक्ष्मचूर्णं तु कारयेत् ।
एतत्खोटं शुद्धचूर्णं अंधमूपागतं धमेत् ॥३३॥

आरोटरसितस्तुल्यं जम्बीरैर्मदयेत् दिनम् ।
वस्त्रे बध्वा दिनं स्पेद्यं दोलायंत्रे सर्वांगिके ॥३४॥

सवस्त्रं पाचयेत्पश्चाद् गंधतैले दिनावधि ।
ततो वस्त्रात्समुद्धृत्य निगडेन तुले पचेत् ॥३५॥

स्वेदादि धमनान्तं च कारयेद्धेमपिष्टिवत् ।
तत्खोटं तु समुद्धृत्य रंजयेत्तन् निगद्यते ॥३६॥

तीक्ष्णं शुल्वं समं चूर्ण्य अंधमूपागतं धमेत् ।
तत्खोटं पलमेकं तु सिद्धचूर्णेन संयुतम् ॥३७॥

चूर्णं रुध्वा धमेद्गाढं तत्खोटं मर्दयेत्पुनः ।
पूर्ववद्गंधकाम्लेन पुटान्दद्याच्चतुर्दश ॥३८॥

अनेन पूर्वखोटं तु मुषामध्ये च पूर्ववन् ।
यावत्कुंकुमवर्णं स्यात्तावद्धारं शनैः शनैः ॥३९॥

स्वर्णेन च समावर्त्य सारणात्रयसारितम् ।
अनेन लक्षभागेन द्रुतं शुल्वं तु वेधयेत् ॥४०॥

जायते कनकं दिव्यं सत्यं शंकरभाषितं ॥४१॥

कोटियेधि करक — ताग्रे ताग्रे

कैपिकं द्रुतमृतस्य हृष्टगुंजं तु हाटकम् ।
चतुर्गुंजं मृतं वज्रं हंसपाया द्रवैर्दिनम् ॥४२॥

मर्दयेत्तप्तखल्वे तु वज्रमूपांश्रितं पचेत् ।
भूधराख्यपुष्टैकेन समुद्धृत्याथ मर्दयेत् ॥४३॥

हंसपाया द्रवैरेवं तप्तखल्वे दिनावधि ।
पूर्ववद्भूधरे पन्यादेवं त्रतपुष्टैः पचेत् ॥४४॥

रक्तवर्णं भवेद् भस्म गर्वयोगेषु योजयेत् ॥४५॥

तत्रपारदे अभ्रजारणम्

द्रवैर्वतुलपत्रायाः सोमवल्या द्रवैश्च वा ।	
धान्याभ्रं सप्तधा भाव्यं ततो जारणमारभेत्	॥४६॥
गोस्तनाकारमूपायां सूतं शुद्धं विनिक्षिपेत् ।	
पूर्वाभ्रं षोडशांशं च मूपायां चणकद्रवैः	॥४७॥
वालुकाभाण्डमध्ये तु चूल्यां मृद्भिना पचेत् ।	
अभ्रके चणकद्रावं जीर्णं जीर्णं क्षिपेत्पुनः	॥४८॥
इत्येवं जारयेत्तुल्यं पारदे गगनं क्रमात् ।	

अभ्रपिष्टी

सोमवल्लीरसैर्यामं मर्द्यं धान्याभ्रकं ततः	॥४९॥
रुध्वा वनोत्पलैर्दद्यात्क्रमादेवं पुटत्रयम् ।	
सप्तधा भावयेद् धर्मं सोमवल्या द्रवैर्दिनम्	॥५०॥
श्वेताया शरपुंखाया मूलैर्गोक्षीरवर्षितैः ।	
कल्कितैर्भृण्मयं पात्रं लिप्त्वा तत्राभ्रकं क्षिपेत्	॥५१॥
तन्मध्ये निक्षिपेत्सूतं तत्पृष्ठे चाभ्रकं पुनः ।	
सोमवल्लीद्रवैः पूर्वं तत्पात्रं चातपे खरे	॥५२॥
धारयेच्चरते दीर्यं जायते व्योमपिष्टिका ।	

कोटिषेधि कलरु — तात्रे

पूर्वोक्ता गंधपिष्टी या स्तंभिता जारणं विना	॥५३॥
तथा ह्यभ्रकपिष्टी च अभ्रसत्वं तृतीयकम् ।	
चतुर्थं रक्तभस्मापि पूर्वं वज्रेण यत्कृतम्	॥५४॥
चत्वारः प्रतिरूपांशं जारितं पारदं पलम् ।	
सर्वमेतत्तत्खले हंसपाद्या द्रवैर्दिनम्	॥५५॥
मर्दितं तत्समुद्धृत्य पचेत्कच्छपयंत्रके ।	
यावत्सूतावशेषं तु तावज्जार्यं पुटेन वै	॥५६॥
अस्य सूतस्य तुल्यांशं वज्रद्वंद्वं निषोजयेत् ।	
दोलास्वेदेन पक्तव्यं यावद् भवति गौलकम्	॥५७॥
जारयेत्कच्छपे यंत्रे यावत्सूतावशेषितम् ।	
इत्येवं षड्गुणं जार्यं वज्रद्वंद्वं प्रयत्नतः	॥५८॥
तेनैव वज्रद्वंद्वेन सारयेत्सारणात्रयम् ।	

अनेन कोटिभागेन द्रुतं शुल्वं तु वेधयेत् ॥	
जायते कनकं दिव्यं देवाभरणभूषणम् चंद्रार्कवेधः	॥५९॥
भागैकं मृतवज्रस्य मुद्गमृतस्य षोडश ।	
मर्दयेदम्लवर्गेण तप्तखल्वे दिनावधि	॥६०॥
पक्वबीजस्य पत्राणि तुल्यान्येतेन लेपयेत् ।	
सुपक्वभानुपत्रैस्तु लिप्तपत्राणि वेष्टयेत्	॥६१॥
शरावसंपुटे रुध्वा निखनेच्चूलिमध्यतः ।	
त्रिदिनं ज्वालयेत्तत्र वह्निमल्पालपशः क्रमात्	॥६२॥
ततो निगडलिप्तायां मूपायां तेन रोधयेत् ।	
कारिपवह्निना पंच्यात् अहोरात्रात्समुद्धरेत्	॥६३॥
मधुना मर्दयेत्किञ्चित् ततस्तेन शतांशतः ।	
लिप्त्वा चंद्रार्कपत्राणि बंधमूपागतं धमेत् ।	
स्वर्णं भवति रूपाढ्यं सत्यं शंकरभाषितम् सहस्रवेधो कल्कः—ताम्रे	॥६४॥
मृतवज्रस्य भागैकं भागैकं हाटकस्य च ।	
त्रिभागं द्रुतमृतस्य सर्वं स्तन्येन मर्दयेत्	॥६५॥
तद्गोलं वेधयेद्वस्त्रे गंधतैले ज्यहं पचेत् ।	
ततस्तुल्येन स्वर्णेन समावर्तं तु कारयेत्	॥६६॥
दत्त्वा विडवटीं चैव एकविंशतिवारकम् ।	
एकविंशतुणे जीर्णे सारयेत्सारणात्रयम्	॥६७॥
सहस्रांशेन तेनैव शुल्वे वेधं प्रदापयेत् ।	
जायते कनकं दिव्यं देवाभरणभूषणम् शतवेधो कल्कः—	॥६८॥
शुद्धमृतं मृतं वज्रं हंसपाद्या द्रवैः समम् ।	
मर्दयेत्तप्तखल्वे तु त्रिदिनांते समुद्धरेत्	॥६९॥
बीजैर्दिव्यौषधानां च पिष्ट्वा मूपां मलेपयेत् ।	
तत्र पूर्वसं क्षिप्त्वा रुध्वा तत्करिपायिना	॥७०॥
समुद्धृत्य पुनस्तस्मिन् शुद्धमृतं समं क्षिपेत् ।	
हंसपाद्या द्रवैर्मर्द्यं पूर्ववद् दिवसत्रयम्	॥७१॥

तद्गोलं पूर्वमूपायां रुध्वा गजपुटे पचेत् ।	
जायते भस्म सूतोयं सर्वकर्मसु योजयेत्	॥७२॥
अस्य तुल्यं शुद्धसूतं सूतपादं च टंरुणम् ।	
सर्वमम्लैर्दिनं मर्द्य कृत्वा गोलं समुद्धरेत्	॥७३॥
रक्तकार्पासयोर्बीजं राजिका यवर्चिचिका ।	
बंध्याककोटकी चैव पिष्ट्वा गोलं प्रलेपयेत्	॥७४॥
ऊर्ध्वाधो लवणं दत्वा रुध्वा मूपां विशोपयेत् ।	
कारीपाभौ दिवारात्रौ पाचयित्वा समुद्धरेत्	॥७५॥
पूर्वकल्केन तद्गोलं क्षिप्त्वा रुध्वाथ पूर्ववत् ।	
पुटे पच्याद्दिवारात्रौ एवं कुर्याच्च सप्तधा	॥७६॥
ततस्तेनैव कल्केन लिप्त्वा रुध्वाथ शोपयेत् ।	
सम्यग्गजपुटे पच्यात्ततो मूपागतं धमेत्	॥७७॥
शतमांशेन तेनैव चंद्राकौ वेधयेद् द्रुतम् ।	
जायते कनकं दिव्यं देवाभरणभूषणम्	॥७८॥

शतवेधी कल्कः ताम्रे

अथवा भस्मसूतं तत्कार्यं टंरुणसंयुतम् ।	
अंधमूपागतं ध्मातं खोटं भवति शोभनम्	॥७९॥
खोटतुल्यं शुद्धहेम सर्वमेरुत्र द्रावयेत् ।	
चंद्राकं वेधयेत्तेन पूर्ववत्कांचनं भवेत्	॥८०॥

शतवेधि कल्क — तारे ताम्रे

वज्रभस्म स्नुहीक्षीरैर्दिनमेकं विमर्दयेत् ।	
रुध्वा गजपुटे पच्यात् एवं शतपुटैः पचेत्	॥८१॥
तत्तुल्यं पारदं शुद्धं क्षिप्त्वा मर्द्य दिनत्रयम् ।	
देवदाल्या द्रवैरेवं तद्गोलं चांधितं पुटेत्	॥८२॥
कारीपाभौ दिवारात्रौ समुद्धृत्याथ मर्दयेत् ।	
देवदाल्या द्रवैस्त्र्याहं तद्गुध्वा पुटे पचेत्	॥८३॥
एवं दशपुटैः पाच्यं वज्रतुल्यं च हाटकम् ।	
क्षिप्त्वा कांचनरुद्रावैर्मर्दयेद्दिवसत्रयम्	॥८४॥
पूर्ववत्पुटपाकेन एवं दशपुटैः पचेत् ।	

स्वर्णतुल्यं ततस्तीक्ष्णं चूर्णं कृत्वा नियोजयेत्	॥८५॥
मर्दयेत्त्रिफलाद्रावैस्तत्सर्वं दिवसत्रयम् ।	
पुटयेत्पूर्वयोगेन एवं दशपुटैः पचेत्	॥८६॥
तीक्ष्णतुल्यं मृतं नागं दत्त्वा सर्वं विमर्दयेत् ।	
वासारक्ताश्वमारोत्थद्रावैः खलरे दिनत्रयम्	॥८७॥
रुध्वा गजपुटे पच्यात् पुनर्मर्द्यं च पाचयेत् ।	
एवं दशपुटैः पच्यं समुद्धृत्याथ मर्दयेत्	॥८८॥
अम्लवर्गेण तत्सर्वं मर्द्यं यामचतुष्टयम् ।	
रुध्वा गजपुटे पच्यात् पुनर्मर्द्यं च पाचयेत्	॥८९॥
एवं दशपुटैः पाच्यं सिंदूरसदृशं भवेत् ।	
अनेन शतमाशेन चंद्रार्कं धेवयेद् द्रुतम्	॥९०॥
अथवा मधुनाक्तेन चंद्रार्कौ लेपयेत्ततः ।	
जायते फनकं दिव्यं पुटे दत्ते न हीयते	॥९१॥
अथवा तारपत्राणि मधुनाक्तेन लेपयेत् ।	
चतुःषष्टितमांशेन दिव्यं भवति कांचनम्	॥९२॥
शतषेधि षट्क—तारे ताम्रे	
चतुःषष्टिगुणं सूतं भागैकं मृतवज्रम् ।	
मर्दयेदम्लवर्गेण तप्तखल्वे दिनत्रयम्	॥९३॥
भागत्रयं हेमपत्रं अनेनैव प्रलेपयेत् ।	
रुध्वाथ भूधरे पच्यात्समुद्धृत्याथ मर्दयेत्	॥९४॥
शुद्धेन सूतराजेन त्रिगुणेन च संयुतम् ।	
अम्लवर्गैश्चपहं मर्द्यं रुध्वाथ भूधरे पुटेत्	॥९५॥
पुनर्मर्द्यं पुनः पाच्यं एतद्विंशतिवारम् ।	
अनेन शतमांशेन चंद्रार्कं मधुना सह	॥९६॥
लिप्त्वा रुध्वा धमेद् गाढं दिव्यं भवति काञ्चनम्	॥९७॥
षोडशवेधो षट्क—तारे	
पूर्वाक्तं भस्मसूतेन अम्लपिष्टेन लेपयेत् ।	
चतुर्गुणं स्वर्णपत्रं रुध्वा गजपुटे पचेत् ॥	
पादांशेन पुनस्तस्मिन् भस्मसूतं नियोजयेत्	॥९८॥

मर्दयेदम्लवर्गेण तद्द्रुध्वा पुटे पचेत् ।
एवं चतुःपुटैः पक्वं त्रियते हाटकं शुभम् ॥९९॥

तेनैव षोडशांशिन द्रुतं तारं तु वेधयेत् ।
अथवा पत्रलेपेन दिव्यं भवति कांचनम् ॥१००॥

शतवेधो कल्क'—ताम्रे

मृतवज्रस्य भागैकं शुद्धसूतस्य षोडश ।
देवदाली शंखपुष्पी रसैर्मर्द्य दिनत्रयम् ॥१०१॥

वज्रमूपागतं रुध्वा दिनैकं भूधरे पचेत् ।
समुद्धृत्याथ तद्वाचैर्दिनं मर्द्य निरुध्य च ॥१०२॥

दिनैकं भूधरे पन्थात् तद्वन्मर्द्य च पाचयेत् ।
इत्येवं सप्तधा कुर्याज्जायते भस्म सूतकम् ॥१०३॥

तद्भस्म सूतकं तुल्यं वज्रमूपांधितं धमेत् ।
तत्खोटं जायते दिव्यं रंजयेत्तन्निगद्यते ॥१०४॥

तीक्ष्णं शुल्वं समं चूर्ण्य अंधमूपागतं धमेत् ।
तत्खोटं सिद्धचूर्णं तु गंधकाम्लेन मर्दयेत् ॥१०५॥

पूर्ववत्क्रमयोगेन पुटान्दद्याच्चतुर्दशः ।
अनेन पूर्वखोटं तु द्रुतं वाप्यं पुनः पुनः ॥१०६॥

तद्भस्म गंधकं तुल्यं वज्रमूपांधितं धमेत् ।
दशवारेण तत्खोटं जायते कुंकुमप्रभम् ॥१०७॥

स्वर्णेन च त्रिधा सार्यं शतवेधी भवेच्च तत् ।
द्रुतशुल्वे प्रदातव्यं दिव्यं भवति कांचनम् ॥१०८॥

सहस्रवेधी कल्क—तारारिटे

पूर्वोक्तं भस्मसूतं तु पल्लैकं समपन्नगम् ।
कांतपात्रगतं मर्द्य दिनैकं लोहमुष्टिना ॥१०९॥

मृद्वग्निना तु तत्पात्रे मर्दयेत्पाचयेच्छनैः ।
यावन्मिश्रं समुद्धृत्य रुचा गजपुटे पचेत् ॥११०॥

मर्द्य वासारसैः पच्यादेवं वारचतुर्दश ।
गोपितेन पुनर्मर्द्य देयं पुटचतुर्दश ॥१११॥

तत्तुल्यं स्वर्णचूर्णं च दत्त्वा पितेन मर्दयेत् ।

दिनांते तत्समुद्धृत्य क्रामणेन समायुतम्	॥११२॥
सहस्रांशेन तेनैव ताराखण्डं तु वेधयेत् ।	
जायते कनकं दिव्यं देवाभरणमुत्तमम्	॥११३॥
सहस्रवेधी कल्कः—ताम्रस्य तारं	
नागस्थाने यदा वंगं पूर्ववत्क्रमयोगतः ।	
तारचूर्णेन संयुक्तं शुल्बे वेधं प्रदापयेत् ॥	
सहस्रांशेन तत्तारं भवेत्कुन्देन्दुसन्निभम्	॥११४॥
कोटिवेधी कल्कः—ताम्रे	
द्रुतमृतेन वज्रेण वज्रैः शुद्धरसेन वा ।	
मृतमृतेन वज्रेण वज्रैः शुद्धरसेन वा	॥११५॥
दिव्ययोगवरैः खोटं पूर्वं नानाविधं तु यत् ।	
प्रोक्तं तत्खोटमेकं तु द्रावयेत्पिष्टिखोटवत्	॥११६॥
द्रुतं तु पारदं दिव्यं मृत्युदारिद्र्यनाशनम् ।	
अथास्य द्रुतसूतस्य जारयेत्पक्वबीजकम्	॥११७॥
क्रमेण पङ्गुणं यावत्कच्छपारुये विडान्विते ।	
वक्ष्यमाणप्रकारेण न्योमसत्वं यथाजरेत्	॥११८॥
जारितं तत्रिधा सार्धं पक्वबीजेन वै क्रमात् ।	
अनेन कोटिमांशेन द्रुतशुल्बं तु वेधयेत्	॥११९॥
जायते कनकं दिव्यं देवाभरणभूषणम्	॥१२०॥
शब्दवेधी कल्कः	
अथास्य कोटिवेधस्य रसेन्द्रस्यापरो विधिः ।	
विष्णुक्रांता च चक्रांका कंटारी चैव चिंचिका	॥१२१॥
एतासां द्रवमादाय मूपालेपं तु कारयेत् ।	
तस्यां पूर्वरसं सिप्त्वा धमेद् द्रावं क्षिपन् क्षिपन्	॥१२२॥
वज्रं तत्रैव दातव्यं द्रवत्येव न संशयः ।	
ततस्तस्मात्समुद्धृत्य दोलायत्रे व्यहं पचेत्	॥१२३॥
उद्धृत्य विडलिप्तायां मूपायां प्रकटं धमेत् ।	
प्रसत्येव न संदेहो तीव्रध्मावानलेन च	॥१२४॥
वज्रं वा पन्नरागं वा जार्यं दशगुणे रसे ।	

कारयेद्वज्रवीजेन शब्दवेधी भवेद्रसः ॥१२५॥

अथवा मारिते तस्मिन्जारणं सारयेत्पुनः ।

उच्चटा मीननयना सर्पाक्षी रक्तचित्रकम् ॥१२६॥

एतासां निक्षपेद् द्रावं हुते मूपागते रसे ।

इंद्रनीलं क्षीपेत्तत्र द्रवत्येव न संशयः ॥१२७॥

पूर्ववत्स्वेदनेनैव विद्ययोगेन जारयेत् ।

इत्येवं त्रिगुणं जार्यं इंद्रनीलं क्रमेण तु ॥१२८॥

तद्रसं वक्त्रमध्ये तु यः करोति नरोत्तमः ।

स पूज्यो देवदेवानां खेचरत्वेन मोदते ॥१२९॥

तस्य मूत्रपुरीषाभ्यां सर्वलोहानि कांचनम् ।

जायते दिव्यरूपाढ्यं सत्यं शंकरभाषितम् ॥१३०॥

इत्येवं विष्टिखोटं परिरसमपरं संकरैः खोटवद्धं

जातं तद्द्रावितं वै मृतमथ विमलं स्वर्णराशिं करोति ॥

किंवा सा पक्ववीजं ग्रसति यदि द्रुतो जायते कोटिवेधी

वज्राभ्रं रत्नजातं चरति यदि रसः खेचरत्वं प्रदत्ते ॥१३१॥

इतिश्री पार्वतीपुत्रश्रीनित्यनाथसिद्धचिरचिते रसरत्नाकरांतर्गते धादिखण्डे
ऋद्धिखंडापरनामके चक्रयोगेन हेमकरणं नाम नवमोपदेशः ॥ ९ ॥

—o:—

॥ अथ श्री वादिखण्डे दशमोपदेशः ॥

लोहैर्महारसवरैर्विडपक्ववीजं कृत्वाथ पारदवरे विधिवच्च जार्यं ॥

योज्यं तथा सकलसारणरुर्मयोगे तद्द्रश्यते विविधवीजविडाधिकारम् ॥१॥

पक्ववीजकरणम् १

स्वर्णं ताम्रं समं शुद्धं द्रावितं लेपयेत्पुनः ।

साम्भलेन ताप्यकल्केन धमेत्स्वर्णावेशेपितम् ॥२॥

एवं दशगुणं वाह्यं ताप्यं वा तुल्यसत्वरूपं ।

पक्ववीजमिदं ख्यातं स्वर्णशेषं समाहरेत् ॥३॥

पक्ववीजकरणम् २

नागाभ्रं द्वंद्वितं तुल्यं स्वर्णं वाह्यं द्विपद्गुणम् ।

पूर्ववत्स्वर्णशेषं तु ग्राह्यं स्यात्पक्ववीजरूपम् ॥४॥

पञ्चबीजकरणम् ३

स्वर्णं पीताभ्रसत्वं च तुल्यांशं द्वंद्वितं धमेत् ।
ताप्यं तालकवापेन स्वर्णशेषं समाहरेत् ॥
एवं दशगुणं सत्वं वाह्यं स्यात्पञ्चबीजरूपम् ॥५॥

पञ्चबीजकरणम् ४

रसकाभ्रकयोः सत्वं ताभ्रं नागं ऋमोत्तरम् ॥६॥
चूर्णितं द्वंद्वलिप्तायां मूपायां चांघ्रितं धमेत् ॥
तत्खोटं माक्षिकं तुत्थं अम्लैः पिष्ट्वा पुटे पचेत् ॥७॥
समुद्धृत्य पुनश्चाम्लैर्मर्त्यं रुचा पुटे पचेत् ।
एवं पंचपुटैः पक्वं द्रुते स्वर्णे तु वाहयेत् ॥
धमेद्दशगुणं यावत्तावत्स्यात्पञ्चबीजरूपम् ॥८॥

नागबीजकरणम्

लोहस्य कुट्टयमानस्य सुतप्तस्य दलानि वै ।
पतंति तानि स्वीकृत्य ख्यातोयं लोहपर्पटः ॥९॥
लोहपर्पटमाक्षीकं कंडुष्टं विमलाभ्ररूपम् ।
मृत्तुल्वं शिलासूतं दरदारुस्तुहीपयः ॥१०॥
एतैः समं नागचूर्णं मर्त्यं रुचा पुटे पचेत् ।
पुनर्मर्त्यं पुनः पाच्यं यावद्द्वारांश्चतुर्दश ॥११॥
एवं शतगुणं वाह्यं शुद्धहेम्नि धमन् धमन् ।
तत्स्वर्णं नागबीजं स्याद्गोरोचननिभं भवेत् ॥१२॥

अथपञ्चबीजानां रजनमाला

पञ्चबीज रजनम्

खर्परस्थे द्रुते नागे ब्रह्मबीजदलानि हि ।
क्षिप्त्वाग्निं ज्वालयेच्चंडं ब्रह्मदेहेन चालयेत् ॥१३॥
चतुर्षामाक्षु तद् भस्म जातं पात्रात्समुद्धरेत् ।
रुचा गजपुटे पच्यात् पादांशं गंधकं पुनः ॥१४॥
दत्वाम्लमर्दितं पच्यादेवं वारांश्चतुर्दश ।
रक्तवर्णं भवेद्भस्म तद् भागं खर्परे क्षिपेत् ॥१५॥
भागत्रयं शिलाचूर्णं पृथक्पात्रं विनिक्षिपेत् ।
पंचांगं वासनाचूर्णं त्वक्चूर्णं चार्जुनस्य वै ॥१६॥

शाककिंशुककोरंटगिगूणां पुष्पमाहरेत् ।	
नागिनी नागकन्या च कुमारी चाहिमारकम्	॥१७॥
सर्वेषां प्रतिभागैकं शिलामध्ये विनक्षिपेत् ।	
सर्वं चतुर्गुणैर्मूत्रैश्छागजैः क्वाथमाचरेत्	॥१८॥
पूर्वोक्तनागभूतेश्च खर्परस्थस्यसंक्षिपेत् ॥	
चालयेत्पाचयेच्चूल्यां यावत्सप्तदिनावधि	॥१९॥
यत्नेन मृतनागेन वापो देयो द्रुतस्य च ॥	
पक्वबीजस्य वारांस्त्रीन् रंजितं जायते शुभम्	॥२०॥
तद्वाग्भस्मोपयोगः	
दलानां चैव बीजानां पिष्टीस्तंभे विशेषतः ॥	
उच्चाटे क्रामणे योज्यं पूर्वोक्तं मृतनागरुम्	॥२१॥
पक्वबीजरंजनकं तैलम्	
मंजिष्ठा ब्रह्मपुष्पं च पुष्पं च करवीरकम्	॥२२॥
सर्वासां वृक्षजातिनां रक्तपुष्पाणि चाहरेत् ॥	
खादिरं देवदारुं च द्विनिशा रक्तचंदनम्	॥२३॥
सर्वं लाक्षारसैः पिष्ट्वा क्षिप्त्वा तैलं चतुर्गुणम् ॥	
पनेत्तैलावशेषं तु तस्मिस्तैले निषेचयेत् ॥	
त्रिसप्तधा पक्वबीजं रंजते जायते शुभम्	॥२४॥
तारबीजं करणम् १	
गर्भद्रावैः प्रयोक्तव्यं तथा सर्वत्र सारणे ॥	
समेन जारयेत्सूतं द्विगुणेन तु सारयेत्	॥२५॥
त्रिगुणेन ह्यनेनैव कर्तव्यं प्रतिसारणम् ॥	
सारितं क्रामणेनैव वेधकाले नियोजयेत्	॥२६॥
विमला तीक्ष्णवृर्णं च सत्तं श्वेताभ्रकस्य च	
रसकं तारमाक्षीकं समभागं त्रिवृर्णयेत्	॥२७॥
चूर्णाच्चतुर्गुणं वंगे द्वंद्वमेलापकं धमेत् ॥	
मर्दयेद्दम्बयोगेन रुन्धा गजपुष्टे पनेत्	॥२८॥
एवं पंचपुष्टैः परवं तदस्तारे तु वाहयेत् ॥	
धमन्द्रगुणं पारुत्तारं तारबीजम्	॥२९॥

तारवीजम् २

ताप्येन मारयेद् वंगं यथा तालेन मारितम् ॥

तद् द्वात्रिंशद्वर्णं तारे बाह्येत्तालवापतः ॥

ताम्रवीजं तु तच्छ्रेष्ठं सारणे रंजने हितं

॥३०॥

तारवीजम् ३

कुटिलं विमला तीक्ष्णं समं चूर्णं प्रकल्पयेत् ॥

ध्मातव्यं द्वंद्वलिप्तायां खोटमम्लेन पेपितम्

पुटितं पंचवारं तु तारे बाह्यं शनैर्धमेत् ॥

यावद्दशगुणं तनु तारवीजं भवेच्छुभम् ॥

॥३१॥

॥३२॥

तारवीजम् ४

वंगं श्वेताभ्रसत्वं च तारमाक्षिकसत्वरुम् ॥

द्वंद्वमूषागतं धाम्यं त्रितयं चूर्णितं समम्

बाह्यं दशगुणं तारे तारमाक्षिकवापतः ॥

तत्तारं जायते वीजं सर्वकार्यकरक्षमम्

॥३३॥

॥३४॥

तारवीजरंजनम्

यथामासैः श्वेतपुष्पैर्नानावृक्षसमुद्भवैः

रसं चतुर्गुणं योज्यं कंगुणीतैलवापतः ॥

पचेत्तैलावशेषं तु तस्मिंस्तैले निपेचयेत्

द्रावितं तारवीजं तु एकविंशतिवारकम् ॥

रंजितं जायते तनु रसराराजस्य रंजरुम्

॥३५॥

॥३६॥

॥३७॥

सारणा तैलम्

ज्योतिष्मती करंजाक्ष कटुतुंगीसमुद्भवम् ॥

तैलमेकं समादाय मण्डूरुवसया समम्

वूर्मसूकर मेपाहिजल्लकामत्स्यजापि वा ॥

एतेष्वेका वसा ग्राह्या पूर्वतैलं समाहरेत्

रक्तवर्गं पीतवर्गं कार्यं क्षीरैश्चतुर्गुणैः ॥

पुष्पाणां रक्तपीतानां एकैकानां द्रवं हरेत्

एतद्द्वंद्वविभागं स्यात्पूर्ववाथचतुष्टयम् ॥

पाटलीकाकतुंडयुत्थं महाराष्ट्रीद्रवं तथा

॥३८॥

॥३९॥

॥४०॥

॥४१॥

- प्रत्येकं भागमेकैकं पूर्वतैलवसायुतम् ॥
 योज्यं भागद्वयं तत्र भूलतामलताप्यरुम् ॥४२॥
- द्वंद्वमेलापयोरेकं तैलात् षोडशकांशकम् ॥
 प्रत्येकं योजयेत्तस्मिन् सर्वमेकत्र पाचयेत् ॥४३॥
- ग्राह्यं तैलावशेषं तु वस्त्रपूतं सुरक्षयेत् ॥
 विख्यातं सारणातैलं रसराजस्य कर्मणि ॥४४॥
- क्रामण सत्वम् १
- नागं वंगं मृतं तुल्यमम्लेन च वटीकृतम् ।
 क्रामणार्थं प्रयोक्तव्यं वैद्यकाले रसस्य तु ॥४५॥
- क्रामण सत्वम् २
- सौराष्ट्रीं भावयेद् धर्मं गवां पित्तैः त्रिधाततः ॥
 तत्सत्त्वं सोमवद् ग्राह्यं क्रामकं योजयेद्रसे ॥४६॥
- क्रामण सत्वम् ३
- मनःशिला विपं ताप्यं महिपीकर्णजं मलम् ॥
 काकविट् खररक्तं च क्रामणं स्नुरूपयोनितम् ॥४७॥
- क्रामण सत्वम् ४
- नररक्तार्कदुग्धं च टंकरुं भूलता शिला ॥
 समांशं क्रामकं योज्यं वैद्यकाले रसस्य तु ॥४८॥
- क्रामण सत्वम् ५
- इन्द्रगोपं विपं कांतं नररक्तं स्नुहीपयः ॥
 रसकं दरदं तैलं सर्वमेकत्र मर्दयेत् ॥
 क्रामकं क्षेपलेपाभ्यां वैद्यकाले नियोजयेत् ॥४९॥
- क्रामण सत्वम् ६
- रसं धान्याभ्रकं सत्त्वं कारुविट् हरितालरुम् ॥
 नयनं सहदेवानां भूनागश्च समं समम् ॥५०॥
- पिण्डितं क्रामणे सिद्धं क्षेपे लेपे नियोजयेत् ॥५१॥
- क्रामण सत्वम् ७
- कदलीरुंदं सौवीरं कंदकारोरसप्लुतम् ॥
 क्रामणं सर्वधातूनां सर्वद्वंद्वेषु मेलनम् ॥५२॥

क्रामणं विना रससिद्धेर्निष्फलता क्रामणेन विना सूतो न क्रमेद्देहलोहयोः ॥ उक्तस्थानेषु योगेषु तस्मात्सर्वेषु योजयेत् ॥ इति क्रामणम् ॥ ॥ अथ चञ्जादिजारणे मृपालेपार्थं विद्वयोनाः ॥ महाविडः १—रसे रत्नादिजारणे दग्धं शंखं रविक्षीरैर्भाषितं शतधातपे ॥ ततः पंचपुटैः पक्वं रुध्वा रुध्वाथ संपुटे तत्समं टंकणं क्षिप्त्वा ह्यम्लवर्गेण भावयेत् ॥ राजावर्तं प्रवालं च दरदं गंधकं शिला पंचानां तु समं चूर्णं शंखतुल्यं नियोजयेत् ॥ सर्वं तदम्लवर्गेण मर्दयेद्विषसत्रयम् अयं महाविडः ख्यातो खोटानां जारणे हितः ॥ मृपालेपं तु सर्वत्र जारणे योजयेत्सदा तत्क्षणाज्जरते सूतो वज्ज्रादीनि न संशयः विडः २—रसबुभुक्षितकारणे त्रिक्षारं पंचलवणं नवसारं कटुत्रयम् ॥ इंद्रगोपं घनं शिशु सूरणं वनसूरणम् भावयेदम्लवर्गेण त्रिदिनं ह्यातपे खरे ॥ अनेन मर्दितः सूतो भक्षयेदष्टलोहकम् विड. ३—सर्पजारणे व्योपं गंधकं कासीसं स्वर्णपुष्पी सुवर्चलम् ॥ सज्जी टंकणं सौवीरं संधवं शिशुजैर्द्रवैः ॥ दशाहं भावयेद् घर्मे विडोयं जारणे हितः विडः ४— दग्धशंखं रविक्षीरैर्भाषितं शतधातपे ॥ ततः पंचपुटैः पक्वं जारणे विडमुत्तमम् विड ५—अम्रसत्वजारणे त्रिक्षारं पंचलवणं अम्लप्रेतससंयुतम् ॥ अनेन मर्दयेत्सूतमभ्रसत्वं चरत्यलम् विड. ६—सर्पलोहजारणे गौमूत्रं गंधकं घर्मे शतवारं विभावयेत् ॥	॥५३॥ ॥५४॥ ॥५५॥ ॥५६॥ ॥५७॥ ॥५८॥ ॥५९॥ ॥६०॥ ॥६१॥ ॥६२॥ ॥६३॥
--	--

शियुमूलद्रवैस्तद्द्रव्यं शंखं विभावयेत् ॥	॥६४॥
एतद्गंधकशंखाभ्यां समांशं विपसैधवम् ॥	
एतैर्विमर्दितं सूतं ग्रसते सर्वलोहकम् ॥	॥६५॥
वह्निमुखो विडः ७—सर्वजारणे	
टंकरणं शतधा भाव्यं द्रवैः पालाशवृक्षजैः ॥	
विडो वह्निमुखो नाम हितः सर्वस्य जारणे	॥६६॥
विड ८	
गंधकं नवसारं वा मुखं कांतस्य चातपे ॥	
शतधा मूत्रवर्गेण भावितं स्याद् विडं पृथक्	॥६७॥
ज्वालामुखो विडः ९	
त्रिक्षारं गंधकं तालं भूखगं नवसारकम् ॥	
सैधवं च समं सर्वं मूत्रवर्गेर्दिने पचेत्	॥६८॥
ज्वालामुखो विडो नाम हितः सर्वत्र जारणे	॥६९॥
विडः १०	
गंधकं शतधा भाव्यं वनशियुशिफाद्रवैः ॥	
जंबीरैर्नवसारं वा भावितं स्याद्विडं पृथक्	॥७०॥
वडवानल विडः ११	
वासकैरंडकदली देवदाली पुनर्नवा ॥	
वासापालाश निचुलं तिलं कांचन मोक्षकम्	॥७१॥
एतान्समूलानादाय नातिशुष्कान्निखण्डयेत् ॥	
पंचांगं मूलकं दग्ध्वा तिलकाण्डं च तत्समम्	॥७२॥
एतत्सारैः पूर्वकल्कं मूत्रवर्गेण भावयेत् ॥	
वस्त्रपूतं द्रवं पच्यात् मृद्वग्री लोहपात्रके	॥७३॥
वाष्पाणां बुद्बुदानां च वृहनां उद्गमो यदा ॥	
तदा कासीस सौराष्ट्री क्षारत्रयं कट्टयम्	॥७४॥
गंधकं पंचलवणं नवसारं च हिंशुलम् ॥	
एतेषां निक्षिपेच्चूर्णं तस्मिन्पात्रेथ चालयेत्	॥७५॥
गुडपाकं समुत्तार्य लोहसंपुटके क्षिपेत् ॥	
सप्ताहं भूमिर्गर्भेथ धान्यराशौ तथा पुनः ॥	
सप्ताहं संस्थितः सिद्धो विडोयं वडवानलः	॥७६॥

- विडः १२—सत्वजारणे
 भावयेन्नितुलक्षारं देवदालीदलद्रवैः ॥
 एकविंशतिवारं तु विडोयं सत्वजारणे ॥७७॥
- तीव्रानलविडः १३—सुवर्णजारणे
 देवदालीशिफाविजं गुंजासंधवटंरुणम् ॥
 समांशं नितुलक्षारमम्लवर्गेण सप्तधा ॥७८॥
 कोशातरीदलरसैर्भावयेद्दिनसप्तरुम् ॥
 तीव्रानलो नाम विडो विहितो हेमजारणे ॥७९॥
- विडः १४—हेमजारणे
 मूलकार्द्विकवह्नीनां क्षारं गोमूत्रलोलितम् ॥
 वस्त्रपूतं द्रवं ग्रोहं गंधकं तेन भावयेत् ॥८०॥
 शतवारं खरे धर्मं विडोयं हेमजारणे ॥८१॥
- विडः १५—हेमजारणे
 त्रिक्षारं पंचलवणं शंखं तालं मनःशिला ॥
 दिनैरुमम्लवर्गेण पक्वं स्याद्हेमजारणे ॥८२॥
- विडः १६—हेमजारणे
 गंधकं नवसारं च जंवीराम्लेन मर्दयेद् ॥
 शतवारं खरे धर्मं विडोयं हेमजारणे ॥८३॥
- विड—१७ सर्वजारणे
 कन्याहयारिधत्तूरद्रवैर्भाव्यं तु गंजरुम् ॥
 शतधा तं खरे धर्मं विडोयं सर्वजारणे ॥८४॥
 अनेन ग्रसते शीघ्रं शुक्तिसंभवसंपुटे ॥८५॥
- विड १८—अध्रक प्रासार्थं
 संधवं गंधकं तुल्यं ताम्रवह्नीद्रवैः प्लुतम् ॥
 अनेन विडयोगेन गगनं ग्रसते रसः ॥८६॥
- सिद्धविड १९—हेमजारणे
 शिलागंधकसिंधृत्यं मत्पेकं च पलं पलं ॥
 पलत्रयं च भूनागं सर्वमेकरु मर्दयेत् ॥८७॥
 शोषयेच्च पुनर्दयं भूनागानां पलत्रयम् ॥
 तद्वन्मर्द्यं पुनः शोष्यं पाचयेन्मंदवह्निना ॥८८॥

एवमष्टगुणं दत्त्वा मर्द्यं पान्यं विचूर्णयेत् ॥

अयं सिद्धविडो योज्यो जारणे हेमकर्मणि

॥८९॥

सम्यक् संस्कृतगंधकाद्युपरसं सत्त्वं ततो व्योमजं

पश्चान्माक्षिकसत्वहाटकवरं गर्भद्रुतीं द्रावितम् ॥

रागै रंजितधीजजालमखिलं वाह्यां द्रुतिं द्वंद्वितां

सूते सर्वमिदं क्रमेण विधिना सिद्धैविडैर्जारयेत्

॥९०॥

प्रथमं गंधकं जायं । द्वितीयं उपरसं सत्यानि । तृतीयं व्योमं सत्वजारणं ।

चतुर्थं माक्षिकं सत्वजारणम् । पंचमं हेमजारणम् ।

षट्पंचानां गर्भद्रुतिः कार्या तदनंतरं यथाविधि बीजं देयम् ॥

इतिथी पार्थतीपुत्रथीनित्यनाथसिद्धधिरचिते रसरत्नाकरांतर्गते वादिक्लण्डे

ऋद्धिसंज्ञापरनामके एकबीजं चर्गसाधनं नाम दशमोपदेशः ॥ १० ॥

—:—

॥ अथ श्री वादिखंडे एकादशोपदेशः ॥

रसस्य १८ संस्काराः

सिद्धैः सूतवरस्य कर्मविविधं ख्यातं विचित्रैः क्रमैः

साध्यासाध्यविवेकतो ह्यनुभवन् दृष्ट्वा समस्तं मया ॥

युक्त्याष्टादशधा विशेषविधिना स्वेदादिवेधांतकं

दक्षाणां सुखसाध्यमेव सुखदं संतन्यते सांप्रतम्

॥११॥

१ स्वेदनं

७ नियामश्च

१३ वायुद्रुतिस्तथा

२ मर्दनं

८ दीपनं च

१४ रंजनं

३ मूर्च्छां

९ अनुवासनम्

१५ सारणं चानु

४ उत्थापनं

१० जारणं

१६ सारणा

५ पातनं त्रिधा

११ चारणं चैत्र

१७ प्रतिसारणा

३ निरोधनं

१२ गर्भं (द्रुति)

१८ कामणं देहलोहेषु

कर्तव्यं च क्रमेण च ॥ २—३ ॥

धान्याम्लकरणम्

नानाधान्यैर्यथामासै स्तुपर्जन्यन्वितैः ॥

मृद्भागदं पूरितं रक्षेद्यावदभ्यत्वमाप्नुयान्

॥१४॥

तन्मध्ये भंगराट् मुंडी विष्णुशंता पुनर्नवा ॥

मीनासी चैव सर्पासी सददेवी शताररी

॥१५॥

त्रिफला गिरिवर्णी च हंसपादी च चित्रम् ॥	
समूलं खण्डयित्वा तु यथालाभ निवेशयेत् ॥६॥	
पूर्वाम्लभाण्डमध्ये तु धान्याम्लरुमिदं भजेत् ॥	
स्वेदनादिषु सर्वत्र रसराराजस्य योजयेत् ॥	
अत्यम्लमारनालं वा तदभागे नियोजयेत् ॥७॥	
१ स्वेदनम्—	
त्र्युषणं लवणं राजी चित्रकं त्रिफलाद्रिकं ॥	
महोत्रला नागवला मेघनादः पुनर्नवा ॥८॥	
मेपशृंगी चित्रक च नवसारं समं समम् ॥	
एतत्समस्तं व्यस्तं वा पूर्वाम्लेनैव मर्दयेत् ॥९॥	
तत्तुल्येन लिपेट्स्त्रे यावद्गुलमानरुम् ॥	
तन्मध्ये निक्षिपेत्सूतं वध्वा पच्याद्दिनत्रयम् ॥	
दोलायंत्रे म्लसंयुक्ते स्वेदितो जायते रसः ॥१०॥	
२ मर्दनम्—	
प्रक्षाल्य कांजिकैः सोष्णैस्तमादाय विमर्दयेत् ॥	
अत्यम्लमारनाल तत्तदभागे नियोजयेत् ॥११॥	
गृहधूमैष्टिकाचूर्णं दग्धोर्णा लवणं गुडम् ॥	
राजिका त्रिफला वन्या चित्रक वृहती कणा ॥१२॥	
वंश्याकर्कोटकी चाथ व्यस्त वाथ समस्तम् ॥	
काथयेदारनालेन तेन मर्त्यं त्र्यह रसम् ॥	
प्रक्षाल्य काजिकेनैव समादाय त्रिमूर्च्छयेत् ॥१३॥	
३ मूर्च्छनम्—	
मेपशृंगी कृष्णधूर्तो बला श्वेतापराजिता ॥१४॥	
वन्याक्षित्रिफला चैव सर्पाक्षी सूरण वचा ॥	
गोजिव्हा चांगुली नीली मुरुडी क्षीरन्दम् ॥१५॥	
राजिका कारुमाची च रविक्षीर च वाचनम् ॥	
व्यस्ताना वा समस्तानां द्रावैश्चैवा विमर्दयेत् ॥१६॥	
यामैक रसराराजं च मूपायां सन्निरोधयेत् ॥	
पुटैकेन पचेत्तं तु भूधरे वाथ मर्दयेत् ॥१७॥	

सर्वद्रावैर्यथापूर्वं रुध्वा रुध्वा त्रिपाचयेत् ॥
इत्येवं सप्तधा कुर्याज्जायते मूर्च्छितो रसः ॥१८॥

४ उत्थापनम्—

जलैः सोष्णारनालैर्वा लोलनादुत्थितो भवेत् ॥
अथवा पातनायंत्रे पाचनादुत्थितो भवेत् ॥
एवमुत्थापितः सूतस्त्रिधा पात्यः क्रमेण तु ॥१९॥

५ ऊर्ध्वपातनम्—

काकमाची जया ब्राह्मी चांगेरी रक्तचित्रकम् ॥
अंकोली राजवृक्षश्च तिलपर्णी कुमारिका ॥२०॥

मण्डूकी चित्रकं पाठा काकजंधा शतावरी ॥
भृपाटली देवदाली निर्गुंडी गिरिकर्णिका ॥२१॥

शण्णुष्याद्रकं शृंगी गोजिव्हा क्षीरकंदकम् ॥
नीली चैपां समस्तानां व्यस्तानां च द्रवैर्दिनम् ॥२२॥

ताम्रपादयुतं सूतं मर्दयेदम्लकैः सह ॥
तत्पिष्टः पातयेद्यंत्रे चोर्ध्वपातनके पुनः ॥२३॥

आदाय मर्दयेच्चत्ताम्रचूर्णेन संयुतं ॥
पातयेन्मर्दयेच्चैव ताम्रं दत्वा पुनः पुनः ॥

इत्येवं सप्तधा कुर्यान्मर्दनं पातनं क्रमात् ॥२४॥
उर्ध्वलग्नं समादाय अधःपातेन पातयेत् ॥२५॥

६ अधःपातनम्—

त्रिफला राजिका शिगुस्त्र्युषं लवणचित्रकम् ॥
सूततुल्यं तु तत्सर्वं कांजिकैर्मर्दयेदिनम् ॥२६॥

तेन लिपेद्दूर्ध्वभांडं पृष्ठे देयं पुटे लघु ॥
अधःपातनयंत्रे तु पातितं तु समुद्धरेत् ॥२७॥

७ तिर्यक्पातनम्

त्रिफला राजिका शिगुस्त्र्युषं लवणचित्रकम् ॥
धान्याभ्रकं रसं सर्वं मर्दयेद्दारनालकैः ॥२८॥

नष्टपिष्टं तु तत्पात्यं तिर्यग्यंत्रे द्वादशदिना
८ निरोधनम्—

लवणेनाम्युपिष्टेन हंडिकांतर्गतं रम्य ॥

क्षिप्त्वा तत्र मुखं रसा मृदा कृषीं च लेपयेत् ॥
दीपाग्निना दिनं पच्यान्मुखमुद्घाटयेत्पुनः ॥४॥

जीर्णं गंधं च कर्पूरं दत्त्वा तद्वच्च जारयेत् ॥
एवं शतगुणे जीर्णं गंधकं जारयेद्भसे ॥५॥

गंधकजरणम् (१०० गुणित)

कासीसं चैव सौराष्ट्री सज्जीक्षारेण मोदकम् ॥
शिग्रुतोयेन संयुक्तं कृत्वा भाव्यमनेन वै ॥६॥

सप्ताहं चूर्णितं गंधं तं गंधं जारयेत्पुनः ॥
इष्टिकागर्तमध्ये तु सम्यक् शुद्धरसं क्षिपेत् ॥७॥

मुखं स्वच्छेन वस्त्रेण छादयेत्तस्य पृष्ठतः ॥
दशांशं गंधकं दत्त्वा श्रावणेण निरोधयेत् ॥८॥

पृष्ठे लघुपुटं देयं जीर्णं गंधं पुनः क्षिपेत् ॥
एवं शतगुणं जार्यं गंधकं पारदे शनैः ॥९॥

पक्वबीज जारणम् १

तं रसं तप्तखले तु क्षिपेद्वस्त्रेण गालितम् ॥
पादांशकं पक्वबीजं दत्वाम्लैर्मर्दयेद्दिनम् ॥१०॥

तं क्षिपेच्चारणाद्यत्रे जमीरससंयुतम् ॥
तं यत्र धारयेद् घर्मं जारितो जायते रसः ॥११॥

पक्वबीज जारणम् २

सविडं कलयेद्यत्रे दिनैकं तु पुटे पचेत् ॥
जारितं स्यात्पुनर्बीजं दत्त्वा जार्यं च पूर्ववत् ॥
जारयेच्च पुनस्तद्वदेवं जार्यं सधं द्रमात् ॥१२॥

पक्वबीज सारणा

जारितं सारणायत्रे क्षिपेत्तैलं रसान्वितम् ॥
द्रावितं नालमूपाया पक्वबीजरसान्वितम् ॥१३॥

तद्यत्रे धारयेदेवं सारितो जारयेद्भसः ॥
सारितं तत्पुनर्मर्षं पूर्ववत् निटसंयुतम् ॥१४॥

जारयेत्कच्छपे यत्रे जीर्णं बीजे तु भारयेत् ॥
पूर्वस्तारणायत्रे बीजेन द्विगुणेन वै ॥१५॥

पुनस्तं जारयेत्तद्वृत्तधैव प्रतिसारयेत् ॥

त्रिगुणेन तु वाजेन पूर्ववज्जारयेत्पुनः

॥१६॥

रसस्य मुखगंधन १

तद्रसं तालकं तुल्य तैलं धत्तूरसभवम् ॥

दिव्यौषधीगणद्रावं सर्वं मर्द्य दिनावधि

॥१७॥

वज्रमूपांधितं पन्यात्करीपाप्रौ दिनावधि ॥

पुनर्दिव्यौषधीद्रावैर्मर्द्य पाच्यं दिनावधि ॥

इत्येवं च पुनः कुर्यात्सूतो वद्वसुखो भवेत्

॥१८॥

तद्रसवधनम्

तं रसं धौतमाक्षीकं तीक्ष्णं शुल्बं रसः शशी ॥

समांशं देवदाल्युत्पलैर्मर्द्यं दिनावधि

॥१९॥

त्रिदिनं मधुसर्पिर्भ्यां मर्दितं गोलमीकृतम् ॥

वज्रमूपागतं रूचां शोष्यं तीक्ष्णान्ना धमेत्

॥२०॥

खदिरांगास्पोगेन खोटवद्धो भवेद्रसः ॥

तत्खोटं टंरुणैः काचैः शोधयेद्द्वै धमन्ममन्

॥२१॥

तेजःपुंजो रसो वद्धो वालार्जसदृशो भवेत् ॥

॥२२॥

तद्रसेन सुवर्णस्वरणम् (रौप्यवेध)

तद्रसं सिन्धुकेनैव घेष्टयित्वा प्रपूजयेत् ॥

शतांशं तु द्रुते तारे क्रामणेनैव संयुतम्

॥२३॥

तत्तारं जायते स्वर्णं जांघनदसमप्रभम् ॥

अष्टानवति भागं स्यादित्येव वेधको मतः

॥२४॥

रसस्य मुखस्वरणम् २

अथ वक्ष्ये रसेद्रस्य नासितस्य मुरसं त्रमात् ॥

येन व्योमादिवैक्रांतं चरत्याश्वभिषेचितम्

॥२५॥

अम्लवेतसजरीरजीजपूररभूरुगैः ॥

त्रिदिनं मर्दमेत्सूतं भूनागैश्च दिनत्रयम् ॥

तप्तखल्वे दिनं मर्द्यं सूतस्येत्थं मुग्धं भवेत्

॥२६॥

रसस्य मुग्धस्वरणम् ३

मध्यगर्तसमायुक्तं कारयेद्विष्टिनाद्वयम् ॥

धान्याभ्रं गंधकं शुद्धं मन्थेकं दग्निष्कम्

॥२७॥

कपोताख्ये पुटे पच्यात् क्षीरैर्याम विमर्दयेत्	॥३८॥
रुन्वाधः पूर्ववत्पच्यादेव वारचतुष्टयम् ॥	
त्रिधा च मूलकद्रावै रभारदद्रैस्त्रिधा	॥३९॥
अपामार्गं काममाची मीनाक्षी भृगराण्मुनिः ॥	
पुनर्नवा भेयनादो विदारिश्चित्रं तथा	॥४०॥
नमादेपा द्रवैरेव मर्दनं पुटपाचनम् ॥	
एकैकेनैकरारं च दत्त्वा तद्भावयेत्पुनः	॥४१॥
शतावरी तालमूली कदली तदुलीयनम् ॥	
अर्कः पुनर्नवा शिष्टुर्वचिंचा हनुनमात्	॥४२॥
प्रतिद्वैदिनैकं तु भावितं चारणे हितम्	॥४३॥

चारणयोग्याभ्रकरणम् २

अर्कक्षीरैस्तु वान्याभ्रं याम मर्त्यं निरुय च ॥	
कपोताख्ये पुटे पच्यादेव वाराश्चतुर्दश	॥४४॥
कदली मुसली शिष्टुर्व्याजोष्ठांर्फील्लरुम् ॥	
नागवल्ली कुबेराक्षी भूम्यपामार्गतुवरः	॥४५॥
एपामेरुद्रव ग्राह्यं काजिके व्योमसपुतम् ॥	
सर्पमेतत्क्षिपेद् भाडे तन्मध्ये पाचयेत् यद्दम्	॥४६॥
पूर्वाभ्रं दोलिनायत्रे समुद्रन्याध शोपयेत् ॥	
कासीस तुवरी सिष्टुष्टनं च समं समम्	॥४७॥
सर्वमेतद्दशांशं तु क्षिप्त्वा तस्मिन्निमर्दयेत् ॥	
दिनैकं तप्तखले तु क्षिप्त्वा तस्मिन्निमर्दयेत्	॥४८॥
दिनैकं तप्तखले तु तदभ्रं चारणे हितम्	॥४९॥

चारणयोग्याभ्रकरणम् ३

शतवारं द्रुतं नाग मुडीद्राने विनिक्षिपेत् ॥	
तेन द्रावेण घान्याभ्रं मदितं सप्तमा पुत्रम्	॥५०॥
मर्त्यं मर्त्यं निरुयाध कपोतारणे पुटे पचेत् ॥	
तत्तुल्यं गन्धं दत्त्वा पूर्वोक्तैर्मुष्टिनाद्वैः	॥५१॥
सस्तन्यैर्गन्धपूरोत्सर्गैर्भव्यं दिनारणि ॥	
एतदभ्रं तु सप्तस्य चारणे पञ्च हितम्	॥५२॥

सिद्धोपध्वः--सिद्धमूलिकाः

अभ्रकजारणे सिद्धमूलिकायर्गमाह

व्याघ्रपादी हंसपादी कदलयत्रिकुमारिकाः ॥

बृहती लांगली वज्री खण्डजारीन्द्रवारुणी ॥५३॥

बंध्याकर्कोटकी मूषा सर्पांसी शंखपुष्पिका ॥

मण्डूकी अग्निमथनी विख्याता सिद्धमूलिका ॥५४॥

एताः समस्ता व्यस्ता वा चोक्तस्थाने नियोजयेत् ॥५५॥

समुखसूते अभ्रचारणम्

अथातः समुखे सूते पूर्वाभ्रं षोडशांशकम् ॥

दत्त्वा मर्द्यं तप्तखल्वे सिद्धमूलीद्रवैर्दिनम् ॥५६॥

ततस्तं चारणायंत्रे जंबीररससंयुतम् ॥

घर्मे धार्यं दिनैकं तु चरत्येव न संशयः ॥५७॥

लक्ष--कोटिवेधो रसः--

चारितं बंधयेद्वेत्ते दोलायंत्रे दिनावधि ॥

सिद्धमूलीद्रवैर्युक्तैः पातनाजीर्यते ह्यलं ॥५८॥

अजीर्णं चेत्यचेयंत्रे कच्छषारुये दिनावधि ॥

अष्टमांशं विडं दत्त्वा चरत्येव न संशयः ॥५९॥

अनेन क्रमयोगेन चार्यं जार्यं पुनः पुनः ॥

जीर्णं शतगुणे सम्यक् सदृग्भांशेन विध्यति ॥६०॥

सदृस्रगुणिते जीर्णे लक्षवेधी भवेद्रसः ॥

तद्द्वल्लक्षगुणे जीर्णे कोटिवेधी भवेद्रसः ॥६१॥

लक्ष--कोटिवेधो रसः--

कृष्णाभ्रं वा सुवर्णं वा यथाशक्त्या तु जारयेत् ॥

पूर्ववत्क्रमयोगेन फलं स्यादुभयोः समम् ॥६२॥

कोटिवेधी रौप्यपरो रसः--

अनेनैव क्रमेणैव तारं वा श्वेतमभ्रकम् ॥

जारयेत्तु यथाशक्त्या तागर्कर्मणि नश्यते

कोटिवेधी रसः--

पूर्वस्पर्करुजिने साग्नादि यथाक्रमम् ॥

वर्तव्यं रसरारजस्य पेरनं कामणं तथा

चंद्रार्कं जारयेत्सर्वं ताम्रं वा तारवर्मणि ॥	
एवं शतगुणे जीर्णे सहस्रांशेन वेधयेत्	॥६५॥
सहस्रगुणिते जीर्णे पूर्ववत्सारणात्रयम् ॥	
कृत्वा जार्यं पुनस्तद्विचारयेच्च त्रिधा पुनः	॥६६॥
इत्येवं च पुनः सार्यं पुनः सार्यं च जारयेत् ॥	
मुखबंधादि वेधांतं कारयेत्पूर्ववद्रसे	॥६७॥
तेनैव लक्षभागेन दिव्यं भवति कांचनम् ॥	
यदा लक्षगुणे जीर्णे त्रिधा सार्यं च जारयेत्	॥६८॥
इत्येवं सप्तधा कार्यं वेधयेच्च ततो मुखम् ॥	
पूर्ववत्क्रामणांतं च कृतोसी जायते रसः	॥६९॥
कोटिवेधी तु चंद्रार्कं सत्यं शंकरभाषितम्	॥७०॥
निर्मुख रसचारणा १—	
अथ निर्मुखसूतस्य वक्ष्ये चारणजारणे ॥	
शुद्धसूते तु वैक्रांतं मारितं पोडशांशम्	॥७१॥
क्षिप्त्वा मर्त्यं तप्तखले सिद्धमूली रसैस्त्रयहम् ॥	
संस्कारेण ह्यनेनैव निर्मुखधरति ध्रुवम्	॥७२॥
निर्मुख रसचारणा २—	
अथवा तप्तखले तु भूलतासंयुतं रसम् ॥	
मर्दयेत्त्रिदिनं पश्चात्पात्यं पातनयत्रके	॥७३॥
संस्कारेण ह्यनेनापि निर्मुखं चरति क्षणात्	॥७४॥
अध्वजारणाक्रमेण वेध--	
अस्यैव जारणायोग्या व्योमसंस्कार उच्यते ॥	
धान्याभ्रमम्लवर्गेण दोलायत्रे त्र्यहं पचेत् ॥	
स्नुहीसीरैस्ततो मर्त्यं यामैरं चाधितं घमेत्	॥७५॥
कपोत्ताख्यपुटैरेन तमाद्रायाध मर्दयेत् ॥	
मूलरु वदलीमंदं मीनाक्षी काश्माविज्ञा	॥७६॥
मुनिरार्द्रैर्बर्षाभ्रमेधनादापमार्गम् ॥	
परं दध्न द्रवैरेषा पृथग्देयं पुट लघु	॥७७॥
दोलायत्रे ततः पच्याद्द्विजीरैर्दिनावधि ॥	

वचा निवंधूममारं कासीसं च सुचूर्णितम्	॥७८॥
अभ्रस्य पौडशांशेन प्रत्येकं मिश्रयेत्ततः ॥	
मर्दयेत्ताम्रखल्वे तु चणकाम्लैर्दिनावधि	॥७९॥
नवसारैरयःपात्रं लेपयेत्तत्र निक्षिपेत् ॥	
पारदं साधितं साभ्रं चणकाम्लं च कांजिकम्	॥८०॥
मृद्वग्निना पचेच्चुल्यां रसश्चरति तत्क्षणात् ॥	
जारयेत्पूर्वयोगेन ततश्चार्यं च जारयेत्	॥८१॥
मात्रा युक्तिर्यथापूर्वं स्येयं निर्गुखजारणा ॥	
कृष्णाभ्रकं सुवर्णं च जार्यं स्याद्धेमकर्मणि	॥८२॥
तारं वा श्वेतमभ्रं वा जार्यं स्यात्तारकर्मणि ॥	
सारणादि क्रामणान्तं यथापूर्वं तु जारयेत्	॥८३॥
कर्तव्यं सूतराजे तु तद्वद् भवति कांचनम् ॥	
श्वेतेन जारयेत् श्वेतं यथावीजं तथांकुरम्	॥८४॥
प्रोक्तं यथा सुगमसाधितपीतगंधं	
कृष्णाभ्रहेमरजतं सितमभ्रकं च ॥	
संसार्य तद्रसवरे वरवार्तिकेन्द्रः	
कुर्यान्महारुनरुभारसहस्रसंख्यम्	॥८५॥

इतिश्री पार्यशीपुत्रध्रीनित्यनाथसिद्धिविरचिते रसरत्नाकरांतर्गते वादिखण्डे
 अदिखंडापरत्नामके गंधकाभ्रहेमरजतजारणं नाम द्वादशोपदेशः ॥ १९ ॥

—:—

॥ अथ श्री वादिखण्डे त्रयोदशोपदेशः ॥

दृष्टयोगफलसिद्धिदं ध्रुवं पारदस्य वरजारणे हितम् ॥	
सत्वपातनमनेकयोगतो द्वंद्वमेलमभिपेकर्यरुम्	॥१॥
सत्यपातनं, द्वंद्वमेलनं, अभिपेकः	
अध्रकसत्वपातनात्पूर्वं संशोधनम्	
मुस्ताकायेन सप्ताहं कुर्याद्धान्याभ्रकं प्लुतम् ॥	
शिमुग्रणरंभानां फंदस्यैरुस्य च त्रैः	॥२॥
पंढारीमूलजंभीन्द्रावैर्वाप्यं परिप्लुतम् ॥	
इत्थं प्लुतस्याभ्ररुस्य पादांशं टंकरणं सिद्धं	॥३॥

- दिनैक मर्दयेत्त्वल्वे युक्तमम्लेन केनचित् ॥४॥
 अभ्रकादीना सत्वपातनम् १
- गुजागुग्गुलुत्राक्षोर्णासज्जीसर्जरसं गुडम् ॥
 क्षुद्रमीन यवक्षारं काचपिण्यासुररणम् ॥५॥
 भूलता त्रिफला वह्निः क्षीरकद पुनर्नवा ॥
 धतूरोलागली पाठा वला गधकृत्तिकरुम् ॥६॥
 गोक्षीर पंचलवण सर्पवृश्चिपिप मधु ॥
 पड्विंदुः क्षुद्रशवृकमस्थोनि शशरुस्य च ॥७॥
 पारावतमल त्र्यप इंद्रगोप च शिशुम् ॥
 गोधूम सर्पप तुल्य छागीदुग्नेन मर्दयेत् ॥८॥
 एतद्व्यस्त समस्त वा याममात्रेण पिण्डितम् ॥
 अस्य पिण्डस्य भागैक द्विभाग शोथिताभ्रम् ॥९॥
 पचमाहिपभागैक सर्वमेव लोलेत् ॥
 कर्पांशा वणिः कार्याः किंचिन्डायविशोपिताः ॥१०॥
 खदिरागारसतप्ते कोष्ठीयत्रे क्षिपन् क्षिपन् ॥
 वटिकाः पचपचैर चकनालेन सधमन् ॥११॥
 समाप्ती किट्टमादाय स्फोण्येत्स्वागशीतलम् ॥
 वहुलं सत्प्रमादाय शेषन्निद्र त्रिचृणयेत् ॥१२॥
 चूर्णादर्थं पूर्वेपि ड तद्वन्माहीपपञ्चकम् ॥
 एकीकृत्य धमेत्तद्वत्सत्व तत्तत्समाहरत् ॥१३॥
 इत्येव च पुनः कुर्यात्त्रिंशत् सत्व त्रिमुचति ॥
 अनेन त्रययोगेन कातसत्व च माक्षिरुम् ॥१४॥
 कठिनोपरसाश्चान्ये शुद्धा भूनागमृत्तिना ॥
 मुंचति सत्वसत्रात् प्राहयेत्तत्पृथक् पृथक् ॥१५॥
 सत्वजारणार्थे—सत्वस्य मृद्वकरणम्
 अभ्रसत्व समादाय समाशं काचन्रणम् ॥
 दत्ता दत्ता त्रिवारं तु वज्रमृपागत धमेत् ॥१६॥
 अम्लवर्गं स्नुहीपत्र चींचामीज सत्कलं ॥
 कल्पयेत्तत्र तन्सत्वं सत्त्वार निपचयत् ॥१७॥

- मृदुशुभ्रं भवेत्सत्त्वं सप्तवारं निपेचयेत् ॥१८॥
 अब्रसत्वपातनम् २
- धान्याभ्रं दशभागं स्यात् शुद्धनागं त्रिभागकम् ॥
 टंकणं माक्षिकं सूतं भागैकैकं सुशोधितम् ॥१९॥
 ऊर्णा सज्जी यवक्षारं भागं भागं विमिश्रयेत् ॥
 मर्द्यं मूत्राम्लवर्गाभ्यां यथाप्राप्तं दिनावधि ॥२०॥
 अजापंचांगसंयुक्तं पूर्ववत्सत्वपातनम् ॥
 कृत्वादाय मृदु साक्षान्निर्मलं योजयेदधः ॥२१॥
 माक्षिक सत्वम् १--गुंजानिभं
 दोलायंत्रे सारनाले माक्षिकं स्वेदेयद्दिनम् ॥
 चूर्णितं मधुसर्पिर्भ्यां लोहपात्रे दिनं पचेत् ॥२२॥
 आदाय भावयेद् घर्मे वज्रीक्षीरैर्दिनावधि ॥
 गृहधूमैर्धृतैः शौद्रैः संयुक्तं मर्दयेद्दिनम् ॥२३॥
 अंधमूपागतं ध्मातं सत्त्वं गुंजानिभं भवेत् ॥२४॥
 माक्षिक सत्वम् २--इंद्रगोपवर्णं
 कदलीकंदतोयेन माक्षिकं शतधातपे ॥
 भावितं पाचयेद्यामं साज्यैर्वातारितैलकैः ॥
 पूर्ववद्धमनात्सत्त्वं इंद्रगोपनिभं भवेत् ॥२५॥
 माक्षिक सत्वम् ३--मणिनिभं
 स्नुह्यर्कपयसा स्तन्यैर्माक्षिकं मर्दयेद्दिनम् ॥
 कंबुपुं टंकणं चैव प्रतिपादांशमिश्रितम् ॥२६॥
 मूकमूपागतं ध्मातं सत्त्वं मणिनिभं भवेत् ॥२७॥
 माक्षिक सत्वम् ४--शुकतुंडनिभं
 कदलीकंदं तुलसी जंजीराणां द्रवैः क्रमात् ॥
 भावयेन्माक्षिकं श्लक्ष्णं प्रतिद्रावेण सप्तधा ॥
 रुध्वा ध्माते पतेत्सत्त्वं शुकतुंडनिभं शुभम् ॥२८॥
 माक्षिक सत्वम् ५--शुक्लनिभं
 मूत्रवर्गाम्लवर्गैश्च द्विसप्ताहं विभावयेत् ॥
 माक्षिकं तीव्रघर्मणं दिनैरम्लैश्च मर्दयेत् ॥२९॥
 मिनपंचरुसंयुक्तैर्वटी कृत्वा धमेद् दृढम् ॥

- व्योमवद् वंकनालेन सत्त्वं शुल्बनिभं भवेत् ॥३०॥
 माक्षिक सत्वम् ६--किंशुकनिभम्
 स्तन्यैः कंकुष्ठैश्चैव कदलीतीयसंयुतैः ॥
 मित्रपंचकसंयुक्तैर्माक्षिकं दिनसप्तकम् ॥३१॥
 भावितं मर्दयेद्यामं दिनं वातारि तैलकैः ॥
 मृद्वग्निना पचेद्यामं यावद्भवति गोलकम् ॥
 सत्त्वं किंशुकपुष्पाभं व्योमवद्भ्रमनाद् भवेत् ॥३२॥
 विमला सत्व पातनम् ७
 विमलानां च शुद्धानां सम्यक्स्याताप्यवद्विधिः ॥३३॥
 माक्षिकस्य धीतसत्वम् ८
 सुशुद्धं माक्षिकं चूर्णं मर्द्यमम्लेन केनचित् ॥
 क्षालयेदारनालैस्तु ह्यधस्थं स्वर्णचूर्णवत् ॥३४॥
 जायते तत्समुद्गत्य धीतसत्वमिदं भवेत् ॥
 योजयेद्वापने चैव वीजानां यत्र यत्र वै ॥३५॥
 माक्षिक सत्वम्--लाक्षानिभम् ९
 माक्षिकं पंचमित्राक्तं सप्ताहान्ते वटीकृतम् ॥
 पूर्ववद्भ्रमनेनैव सत्त्वं लाक्षानिभं भवेत् ॥३६॥
 मन शिला सत्वम्--हेमनिभं १
 अगस्त्यशिष्टुजैस्तोयैस्त्र्यहं भाव्या मनःशिला ॥
 तालकौपथयोगेन सत्त्वं हेमनिभं भवेत् ॥
 मन शिला सत्वम् २--वालार्ककिरणोपमम्
 गोमूत्रैर्मातुलुंगाम्लैर्दिने भाव्या मनःशिला ॥
 तां रक्तपीतपुष्पाणां रसैः पित्तैश्च भावयेत् ॥३७॥
 दिनाति मर्दयेद्यामं मित्रपंचकसंयुतम् ॥
 गुटिकां काचकूप्यंतः क्षिप्त्वा तां काचकूपिकाम् ॥
 सर्वतोऽगुलमानेन बह्वृत्तिक्रिया लिपेत् ॥३८॥
 शुष्कां तां बालुकापत्रे शनैर्मृद्वग्निना पचेत् ॥
 शुष्के द्रवे निरुध्याप सम्यक् मृद्ववर्णमृतम् ॥३९॥
 चंडाग्निना पचेत्तारयावद् द्वादशायामकम् ॥
 स्वांगशीतं समुद्गत्य भित्वा कृपीं समाहरेत् ॥४०॥

ऊर्ध्वलघ्नं शिलासत्वं त्रालार्ककिरणोपमम् हरिताल सत्वम् १—स्फटिकोपमम्	॥४१॥
भागा षोडश तालस्य विपं पारदंरुणम् ॥ श्वेताभ्रवंगयोश्चूण प्रतिभागं विमिश्रयेत्	॥४२॥
सर्वं स्नुहार्कपयसा मर्दयेद्विसनयम् ॥ शिलावद् ग्राहयेत्सत्वं तालकात्स्फटिकोपमम्	॥४३॥
हरिताल सत्वम् २ स्नुक्क्षीरकटुतुव्युत्थैस्ताल भान्यं द्विसप्तधा	॥४४॥
तिलसर्पपशिशूणि लवणं मित्रपंचकम् ॥ एभिस्तुल्यं पूर्वतालं दिनमेकं विमर्दयेत्	॥४५॥
छिद्रमूपागतं ध्मातं भूधरे सत्वमाहरेत् हरिताल सत्वम् ३	॥४६॥
लाक्षा राजी गुडं शिशुष्टंकरणं लवणं तिलाः ॥ एभिस्तुल्यं शुद्धतालं मर्दयेद्रविदुग्धकैः	॥४७॥
दिनं वा वज्रिणीदुग्धैः कुप्मांडस्य द्रवैस्तथा ॥ तेन कल्केन लिप्तांतच्छिद्रमूपां निरोधयेत्	॥४८॥
पुटाद्वा धमनाद् ग्राहं सत्वं पातालयंत्रके हरिताल सत्वम् ४	॥४९॥
तालकादष्टमांशेन देयं सूतं च टंरुणम् ॥ कुप्मांडस्य रसैः स्नुहाः क्षीरैर्मर्द्यं दिनत्रयम् ॥	
तद्गोलं छिद्रमूपांतग्राहं सत्वं च पूर्ववत् तुल्य सत्वम् १—किंशुकप्रभम्	॥५०॥
लाक्षाभया च भूनागं शृहध्रमं जटाकणा ॥ निशाटंरुणमध्वाज्यान्येभिस्तुल्यं च तुल्यरुम्	॥५१॥
सर्वं मर्द्यमजाक्षीरैरंध्रमूपागतं धमेत् ॥ सत्वं किंशुकपुष्पाभं जायते नात्र संशयः	॥५२॥
तुल्य सत्वम् २ हरिद्राम्बरणांकोलं तंडुली गंधर्कं गुडम् ॥ मध्वाज्यटंरुणं तुल्यं तुल्यमेभिः समं भवेत्	॥५३॥
स्तन्येन मर्दयेत्सर्वं छिद्रमूपां विलेपयेत् ॥	

- तत्रैव मुंचते सत्वं वैक्रांतं रसबंधकम् ॥६६॥
 वैक्रांतं सत्वम् ३—(शंखकुन्देन्दु सन्निभम्)
 वैक्रांतानां पलैकं तु कर्पैकं टंकणस्य च ॥
 रविक्षीरैर्दिनं भाव्यमथ शिशुद्रवैर्दिनम् ॥६७॥
 गुंजा पिण्याक वक्षीनां प्रतिकर्षं नियोजयेत् ॥
 एतेन गुलिकां कृत्वा कोष्ठीयंत्रे धमेद् दृढम् ॥६८॥
 शंखकुन्देन्दुसंकाशं सत्वं वैक्रांतजं भवेत् ॥६९॥
 वैक्रांतं सत्वम् ४—इंद्रगोपसमम्
 वैक्रांतं वज्रकंदं च समं स्नुक्पयसा समम् ॥
 महिपीनवनीतं च सक्षौद्रं मर्दयेद्दिनम् ॥
 पूर्ववद्धमनात्सत्वमिंद्रगोपनिभं भवेत् ॥७०॥
 गैरिकं सत्वम्
 गैरिकं रक्तवर्गेण पीतवर्गेण भावितम् ॥
 सप्ताहं मर्दयेद्यामं मित्रपंचकसंयुतम् ॥
 तद्दृष्टी कोष्ठीकायंत्रे सत्वं मुंचति निर्मलम् ॥७१॥
 सौराष्ट्री सत्वम्
 सितो सिता च सौराष्ट्री गोपित्तैर्भावयेत्तु ताम् ॥
 शतवारं प्रयत्नेन मित्रपंचकसंयुतम् ॥
 धमनान्मुंचते सत्वं क्रामकं कोष्ठीयंत्रके ॥७२॥
 सस्यकं सत्वम्
 सस्यकं चूर्णितं भाव्यं दिनं शशकरक्तकैः ॥
 स्त्रीमूत्रैर्वाथ गोमूत्रैस्तत्पादांशां निशां क्षिपेत्
 मर्द्यं करंजतैलेन यामैकं गोलकं च तत् ॥७३॥
 अंधमूपागतं धाम्यं घटिकार्थं दृढाग्निना ॥
 इंद्रगोपकसंकाशं सत्वं मुंचति शोभनम् ॥७४॥
 कासीस सत्वम्
 चतुर्विधं तु कासीसं रक्तं पित्तं सितासितम् ॥
 मर्दयेत्पित्तवर्गेण तिक्तकोशातकीद्रवैः ॥७५॥
 कासमर्दद्रवैश्चैव मित्रपंचकसंयुतैः ॥
 तद्दृष्टीः कोष्ठीकायंत्रे धमाने सत्वं विमुंचति ॥७६॥

राजावर्त सत्वम्
 राजावर्तमयः पात्रे पाचयेन्माहिपैर्धृतैः ॥
 पयोभिश्च दिनं पच्यान्मित्रपंचकसंयुतम् ॥७७॥
 रजन्याः पंचगव्येन पिण्डीवद्धं तु कारयेत् ॥
 खदिरांगारसंयोगात् कोष्ठ्यां सत्वं विमुंचति ॥७८॥
 स्रोतोऽजन सत्वम्
 बल्मीकशिवराकारं भंगे नीलोत्पलशुति ॥
 घर्षणे गैरिकच्छायं स्रोतोऽजनमिदं भवेत् ॥७९॥
 राजावर्तकवत्सत्वं ग्राह्यं स्रोतोऽजनादपि ॥८०॥
 इति सत्वपातनविधिः
 :-:0:-

. ॥ अथ द्वन्द्वमेलापनम् ॥
 व्योमसत्व मेलापनम्
 व्यामसत्वस्य चूर्णं तु यत्किञ्चिद्दातुचूर्णकम् ॥
 द्वन्द्वमेलापलिप्तायां मूपायां तद् द्वयं समम् ॥८१॥
 ध्मातव्यमरिवर्गेण सिद्धे मिलति तत्क्षणम् ॥८२॥
 सर्वसत्वमेलापनम् १
 विपं टंकरुंजाश्च सुरं शृंगं च भेषजम् ॥
 मंहुकवसया पिष्ट्वा मूपालेपं तु कारयेत् ॥८३॥
 तस्यां मिलति सत्वानि चूर्णानि विविधानि च ॥
 त्रिक्षारं धातकीपुष्पं गुग्गुलुं च समं समम् ॥
 स्त्रीस्तन्यैः पेपितो लेपो द्वन्द्वमेलापने हितः ॥८४॥
 सर्वसत्नमेलापनम् २
 वर्षाभूः कदलीकंदः कारुमाची पुनर्नवा ॥
 शृंजा नरकपालं च टंकरुं पेपयेत्समम्
 अनेन पूर्ववद्वेषादेमाश्रं मिलति क्षणान् ॥८५॥
 सर्वलोद्ध सर्वसत्व महारसमेलापनम् १
 तारं च व्योमसत्वं च अनेनैव तु मेलयेत् ॥
 लांगली चमरीकेशान्दुःशकार्पासयोः फलम् ॥८६॥
 भूलतामिद्रगोपं च पाषाणभेदिका समम् ॥
 नारीस्वग्न्येन संपेष्य मूपालेपं तु कारयेत् ॥८७॥

सर्वलोहानि सत्वानि तथा चैव महारसाः ॥	
मिलन्ति नात्र संदेहो तीव्रधामानलेन तु	॥८८॥
सर्वमेलापनम् २	
विषं छुद्धं दरीमांसं टंकणं समपेषितम् ॥	
मूपालेषमनेनैव कृत्वा तत्र विनिक्षिपेत् ॥	
यत्किञ्चिद् द्वंद्वयोगं तु धमनेन मिलत्यलम्	॥८९॥
सर्वमेलापनम् ३	
कंगुणीतैलसंपिष्टमपामार्गस्य भस्मकम् ॥	
तेन मलितमूषायां द्वंद्वं क्षिप्त्वा धमेद्धटात् ॥	
मिलत्येव न संदेहस्तत्तन्मारकवापनात्	॥९०॥
सर्वद्वय मेलापनम्	
हेमाभ्रं नागताप्याभ्रं शुल्वाभ्रं गंधकेन च ॥	
सिन्धुत्थार्हिगुलाभ्यां तु तीक्ष्णाभ्रं धमनाद् दृढम्	॥९१॥
नागाभ्रं शिलया युक्तं वंगाभ्रं तालकेन च ॥	
ताराभ्रं वंगतालाभ्यां तालवत्सर्वसत्वकम्	॥९२॥
मिलत्येव न संदेहः पूर्वमूषागतं क्षणात् ॥	
वंगाभ्रसत्व मेलापनम् १	
श्वेताभ्रकस्य सत्त्वं तु वंगचूर्णं समं समम्	॥९३॥
कदलीकंदतोयेन मर्दयेदृंकणैः सह ॥	
अंधमूषागतं ध्मातं वंगाभ्रं मिलति क्षणात्	॥९४॥
वंगाभ्रसत्व मेलापनम् २	
गुंजा भरकपालं च टंकणं वनशिमुकम् ॥	
स्त्रीस्तन्येन समं पिष्ट्वा मूपालेषं तु कारयेत्	॥९५॥
वंगं श्वेताभ्रसत्त्वं च चूर्णितं तत्र निक्षिपेत् ॥	
रुध्वा ध्माते मिलत्येव तारकर्मणि जारयेत्	॥९६॥
वंगाभ्रसत्व मेलापनम् ३	
अभ्रसत्त्वं चिचूर्ण्योदौ तत्पादांशं तु टंरुणम् ॥	
पारदं टंरुणांशं च कारुमाचीद्रवैर्दिनम्	॥९७॥
पिष्ट्वा तद् गोलकं पेप्यमभ्राशैर्वगपत्रकैः ॥	
पूर्वमूषागतं ध्मातं वंगाभ्रं मिलति क्षणात्	॥९८॥

॥ अथ अभिषेकः ॥

अभिषेकः १

सम्यगावतितं नागं पलैकं कांजिके क्षिपेत् ॥

पलानां शतमात्रे तु शतवारं द्रुतं द्रुतम्

॥९९॥

अनेन कांजिकेनैव शतवारं विभावयेत् ॥

यत्किञ्चिच्चारणावस्तु ततस्तं जारयेद्रसे ॥

अभिषेको ह्ययं ख्यातः कथ्यते तु मतांतरम्

॥१००॥

अभिषेकः २

त्रिहारां पंचलवणं कांक्षीकासीसंगंधकम् ॥

माहिषं कांजिकैर्युक्तं ताम्रपात्रे दिनत्रयम्

॥१०१॥

स्थितं घर्मं पुनस्तस्मिन् द्रुतं नागं विनिक्षिपेत् ॥

तारकर्मणि वंगं वा शतवाराणि सेचयेत्

॥१०२॥

तद्द्रव्यं ताम्रपात्रस्थं अभिषेकं विदुर्बुधाः ॥

अनेन चारणावस्तु शतवाराणि भावयेत्

॥१०३॥

सारणायां संकेतः

द्वंद्वितं व्योमसत्त्वं च बीजानि विविधानि च ॥

द्वंद्वितं वज्रबीजं च भावितं सारयेत्सदा

॥१०४॥

स्वर्णादि लोहमखिलं कृतशुद्धचूर्णं योज्यं पृथग्गगनसत्त्ववरे समांशं ॥

तद्द्वंद्वितं चरति सूतवरोभिषिक्तं विप्रो यथा मधुरपायसमाज्ययुक्तम् ॥१०५॥

इतिथी पार्ष्णीपुत्रश्रीनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरांतर्गते वादिखण्डे ऋद्धिखंडापरनामके अश्रकादिसत्त्वपातनादि अभिषेकांतं नाम त्रयोदशोपदेशः ॥१३॥

—:०:—

॥ अथ श्री वादिखण्डे चतुर्दशोपदेशः ॥

सूतेन सत्त्वरचितेन च जारितेन

पकारुयबीजगुणसंख्यमुसारितेन ॥

विज्ञाय यस्तु मतिमान् स तु चार्तिकेन्द्र-

शंद्रास्त्रैषत्रिभिना कनकं करोति

॥१॥

चारणम्

स्वर्णे नागं समावर्त्य मापमात्रं तु घर्षयेत् ॥

तप्तखट्वे ततस्त्वस्मिन्पलभेकं रसं क्षिपेत्

॥२॥

सिद्धमूलीद्रवं दत्त्वा मर्दयेत्कांजिकैर्दिनम् ॥
 धर्मे वा तप्तखल्वे वा ततो ग्रासं तु दापयेत् ॥३॥
 चतुःपष्ठचंशकं पूर्वं द्वंद्वं सत्त्वं विभावितम् ॥
 दत्त्वा मर्द्यं दिनैकं तु चारणायंत्रके क्षिपेत् ॥४॥
 सजंवीरैर्दिनं धर्मे धारितं चरति ध्रुवम् ॥५॥

जारणम्

त्रिक्षारं पंचलवणं अम्लवर्गे स्तुहीपयः ॥
 गोमूत्रैर्लोलयेत्सर्वं तेन वस्त्रं घनं लिपेत् ॥६॥
 तन्मध्ये जारितं सूतं वध्वा भूर्जेन वेष्टयेत् ॥
 सिद्धमूल्यम्लसंयुक्तं दोलायंत्रे त्र्यहं पचेत् ॥७॥
 उद्धृत्योष्णारनालेन क्षालयेत्त्रोहपात्रके ॥
 वस्त्रसूतं ततः कृत्वा सोष्णपात्रे विमर्दयेत् ॥८॥
 हस्तेनैव भवेद्यावत् सुधीतं पारदं पुनः ॥
 चतुर्गुणेन वस्त्रेण क्षालयेन्निर्मलो भवेत् ॥९॥
 अजीर्णे च पुनर्मर्द्यमम्लं दत्त्वा दिनावधि ॥
 दोलायां स्वेदयेत्तद्द्वद्भवेज्जीर्णं न संशयः ॥१०॥

ग्रासग्राही रसः

इष्टिका गुडदग्धोर्णां शृहधूमं च सर्जिका ।
 संधवेन युतं सर्वं षोडशांशं रसस्य तु ॥११॥
 दत्त्वा ततोम्लवर्गेण धर्मे मर्द्यं दिनावधि ॥
 इष्टिकादम्लवर्गेण दोलायंत्रे दिनं पचेत् ॥
 जीर्णे जीर्णे त्विदं कुर्याद् ग्रासग्राहो भवेद्रसः ॥१२॥

बीजानां जारणम्

द्वात्रिंशांशं ततो ग्रासं दत्त्वा चार्द्यं च जारयेत् ॥
 पूर्ववत्स्वेदनांतं च कृत्वा ग्रासं तृतीयरूपम् ॥१३॥
 षोडशांशं मदातव्यं तज्जीर्णे चाष्टमांशकम् ॥
 जारयेत्पूर्वयोगेन ह्येवं ग्रासं चतुष्टयम् ॥१४॥
 ततः कच्छपयंत्रेण जारयेत्तन्निगद्यते ॥
 ऊर्ध्वाधश्चाष्टमांशेन ग्रासे ग्रासे विडं क्षिपेत् ॥१५॥
 चतुर्थांशं ततो ग्रासं ग्रासं देयं समं पुनः ॥

जीर्णे जीर्णं समं देयमेवं जार्यं च षड्गुणम् ॥१६॥
 रागाणां ग्रहणार्थं च ग्रासे ग्रासे तु पूर्ववत् ॥
 इत्येवं द्वंद्वयोगानां सत्वानां च विशेषतः ॥१७॥
 स्वर्णादि सर्वलोहानां वीजानां जारणाहितम् ॥
 कर्तव्यं वक्ष्यते तत्र मात्रायुक्तिश्च पूर्ववत् ॥१८॥
 जारणम्

अभावे व्योमसत्वस्य कांतपापाणसत्वकम् ॥
 तीक्ष्णपापाणसत्वं चा द्वंद्वितं व्योमसत्ववत् ॥१९॥
 जारयेत्पूर्वयोगेन सर्वेषां स्यात्फलं समम् ॥
 इत्येवं षड्गुणं द्वंद्वं यत्किञ्चिज्जारयेद्रसे ॥२०॥

सिद्धबीजकरणं तेन सारणम्

जारितं सिद्धबीजेन सारयेत्तन्निगद्यते ॥
 ताप्यसत्वं घोपताम्रं शुद्धहेम समं समम् ॥२१॥
 आवर्त्य द्वंद्वलिप्तायां मूपायामंधितं पुनः ॥
 समुद्धृत्य पुनर्धाम्यं मूपायां प्रकृतं धमेत् ॥२२॥
 माक्षिकाद्दौतसत्वं च स्तोत्रं स्तोत्रं विनिसिपेत् ॥
 स्वर्णशेषं भवेद्यावत्तावत्पाच्यं च तत्पुनः ॥२३॥
 पूर्ववच्च धमेत्तावद्यावत्स्वर्णावशेषितम् ॥
 ताप्यसत्वेन ताम्रेण द्वंद्वमेवं पुनः पुनः ॥२४॥
 षड्वारं धमनेनैव ग्राह्यं स्वर्णावशेषितम् ॥
 सिद्धबीजमिदं रुधातं दाडिमीपुष्पवद् भवेत् ॥२५॥
 अनेन सिद्धबीजेन पूर्ववत्सारणात्रयम् ॥
 कृत्वाथ जारयेत्तद्वृज्जीर्णं बध्वा मुरं तथा ॥२६॥
 बंधनं शोधनं चैव क्रामणं चैव पूर्ववत् ॥
 चंद्रार्कं द्राघिते योज्यं सदृशंशेन कांचनम् ॥२७॥

॥ इति द्वंद्वसत्त्व जारणक्रमेण वेधः ॥

मैघकजारणम्--१६ गुणितम्

अथातः शुद्धसूतस्य जारणे पूर्वभावितम् ॥

अथ शुद्धस्य सत्वस्य जारयेत्पूर्वभाषितम् ॥	
गंधकं तु तुलायंत्रे पश्चात्सर्वं ग्रसत्यलम्	॥२८॥
मुखनालान्विता ऊर्ध्ववक्त्रा स्याद् द्वादशांगुला ॥	
दृढा लोहमयी कुर्यादनया सदृशी परा	॥२९॥
एकस्यां निक्षिपेत्सूतं अन्यस्यां गंधकं समम् ॥	
एकस्या मुखमध्ये तु ह्यपरस्या मुखं क्षिपेत्	॥३०॥
लिप्त्वा मृल्लवणैः संधि गंधकाधः पुटं लघु ॥	
रसस्याधो जलं स्थाप्यं गंधधूमं पिवत्यलम्	॥३१॥
जीर्णं गंधे समुद्घाट्य तुल्यं गंधं च दापयेत् ॥	
इत्येवं षोडशगुणं गंधं जार्यं पुनः पुनः ॥	
जारितः सूतराजोयं वासनामुखितो भवेत्	॥३३॥
॥ इति गंधकधूम पातनेन रसस्य वासनामुखं भवति ॥	

वासनामुखितरसजारणम्

व्यामसत्वं ताप्यसत्वं शुल्वं शुद्धं समं समम् ॥	
आवर्त्य द्वंद्वलिप्तायां मूपायामथ चूर्णयेत्	॥३४॥
भावयेदभिषेकेण पूर्ववत्शतवारकम् ॥	
पूर्ववच्चारयेदेतद्वासनामुखिते रसे	॥३५॥
तद्गन्जार्यं प्रयत्नेन यावद् भवति षड्गुणम् ॥	
तत्सूते सारितं जार्यं सिद्धवीजं तु पूर्ववत्	॥३६॥
मुखं च बंधनं कृत्वा वेधायान्तं प्रदापयेत् ॥	
क्रामणेन समायुक्तं चंद्रार्कं कांचनं भवेत् ॥	
सहस्रांशेन तत्सत्यं रसोयं कामरुमरुः	॥३७॥

॥ इति वासनामुखिते सूते जारणायोमेन वेधः ॥
गंधकं जारणं

पूर्ववत् शुद्धमृतस्य पूर्वसंस्कृतगंधकम् ॥	
जारयेच्छुणं सम्यक् तुलायंत्रेण पूर्ववत्	॥३८॥
तिक्तकोशातक्रीडावं लांगलीद्रापसंपुतम् ॥	
दापयेत्पूर्वमृतस्य खल्वं मर्द्यं दिनात्रधि	॥३९॥
पादांशं परुचीजं च चारयित्वाथ जारयेत् ॥	

पूर्ववद् विद्ययोगेन एवं जार्यं समक्रमात्	॥४०॥
त्रिधाथ पक्षवीजं तु सारयित्वाथ जारयेत् ॥	
तारे वेधं शतांशेन दापयेत्कांचनं भवेत्	॥४१॥
सहस्रवेधी रसः	
तारं स्यादष्टानवति भागाः स्वर्णस्य भागकम् ॥	
भागैकं वेधकं सूतं संख्येयं शतवेधके	॥४२॥
रसकस्य तु यत्सत्त्वं चूर्णितं वाभिषेकितम् ॥	
पूर्ववत् क्रमयोगेन रसे चार्यं च जारयेत्	॥४३॥
यावदष्टगुणं पश्चात् समं कृष्णाभ्रसत्त्वकम् ॥	
चार्यं जार्यं क्रमेणैव पक्षवीजं चतुर्गुणम्	॥४४॥
जारयेच्च पुनः सूते कच्छपाख्ये विडान्विते ॥	
रागग्रहणपर्यंतं कृत्वा प्रक्षाल्य तं रसम्	॥४५॥
उन्मत्तमुनिपत्राणि रजनी काकमाचिका ॥	
धान्याम्लैः पेपपेक्षल्यं तद्रवैर्मर्दयेद्रसम्	॥४६॥
सप्ताहं तप्तखल्ये तु कच्छपे तु दिनं पचेत् ॥	
ततो दिव्यौषधैरेव मर्दयेद्दिवसत्रयम्	॥४७॥
तं रुध्वा वज्रमूपायां त्रिदिनं तुपवद्भिना ॥	
स्पेदितं च पुनर्मर्द्यं तद्रुध्वा धोद् दृढम्	॥४८॥
कुक्कुटांडनिभं वद्धं जायते चूर्णयेत्पुनः ॥	
ब्रह्मपुष्पद्रवमर्द्यं दिनैकं चांधयेत्पुनः	॥४९॥
पचेद् गजपुटेप्येवं देयं पुटचतुष्टयम् ॥	
वृश्चिकालया द्रवैरेवं तद्रत्पुटचतुष्टयम्	॥५०॥
कुंकुमसुरसेनैव तद्रत्पुटचतुष्टयम् ॥	
मातुलुंगरसेनैकं पुटं दत्त्वा समाहरेत्	॥५१॥
सहस्रांशेन तेनैव तं शूल्यं तु वेधयेत् ॥	
शुद्धं वा द्रावितं नागं वेधं स्यात्क्रामणेन वै ॥	
तत्सर्वं जायते स्वर्णं देवाभरणमुत्तमम्	॥५२॥

स्वर्णबीजम् १

स्वर्णाकं तीक्ष्णनागं च सम्यक् सस्याभ्रकस्य च ॥

वैक्रांतस्य च सत्वं च चूर्णं कुर्यात्समं समम्	॥५३॥
द्वंद्वमेलापलिप्तायां मूपायामंधितं धमेत्	
समुद्धृत्य तु तत्त्वोटं मूपायां मरुतं धमेत्	॥५४॥
वापो मासिकचूर्णेन दत्ते देयः शनैः शनैः ॥	
यावत्स्वर्णावशेषं स्यादर्कायां (स्यादर्काद्यान्) दापयेत्पुनः	॥५५॥
पूर्ववत्क्रमयोगेन धमेत्स्वर्णावशेषितम् ॥	
इत्येवं च पुनः कुर्याज्जायते स्वर्णबीजम्	॥५६॥
स्वर्णबीजम् २	
अभ्रसत्वायसं ताम्रं चूर्णं कृत्वा समं समम् ॥	
शुद्धताप्यस्य चूर्णं च ताम्रस्य द्विगुणं भवेत्	॥५७॥
मूपायां द्वंद्वलिप्तायां रुध्वा तीत्राग्निना धमेत् ॥	
तत्त्वोटं सूक्ष्मचूर्णं च रुध्वा गजपुटे पचेत्	॥५८॥
एवं पंचपुटैः पक्वं द्रुते स्वर्णे च वाहयेत् ॥	
धमेत्मकटमूपायां यावद्दशगुणं शनैः	॥५९॥
ताप्यचूर्णं अदोतव्यं किंचित्किंचित्तु चापयेत् ॥	
स्वर्णशेषं समुद्धृत्य स्यादिदं स्वर्णबीजरूपम्	॥६०॥
स्वर्णबीजयोगेन वेधः	
स्वर्णबीजं समं सूते जारयेद्रभ्रसत्ववत् ॥	
ततस्तेन शतांशेन मधुनाक्तेन लेपयेत्	॥६१॥
समं चंद्रार्कपत्राणि वैष्ट्येच्चार्षिकपत्रकैः ॥	
दोलायत्रे सारनाले दशाहं पाचयेच्छनैः ॥	॥६२॥
उद्धृत्यावर्तयेत्तानि दिव्यं भवति कांचनम्	॥६३॥
स्वर्णबीजम् ३	
मृततीक्ष्णार्कभागं च ताप्यचूर्णं समम् ॥	
एतद्वाद्यं द्रुते स्वर्णे यावद्दशगुणं शनैः ॥	
स्वर्णशेषं समादाय स्यादिदं स्वर्णबीजरूपम्	॥६४॥
स्वर्णबीजम् ४	
तीक्ष्णं कांतं मृतं चैव शुभ्रं तारं समं समम् ॥	
मूपायां द्वंद्वलिप्तायां रुध्वा तीत्राग्निना धमेत्	॥६५॥
तत्त्वोटं द्राविते स्वर्णे वाद्यं दशगुणैः शनैः ॥	

पूर्ववत्ताप्यचूर्णेन स्वर्णबीजमिदं परम् स्वर्णबीजयोगेन वेधः ॥	॥६६॥
यथेष्टं स्वर्णबीजैकं पादांशं जारयेद्रसे ॥	
पूर्ववत्क्रमयोगेन सत्वबीजेन सारयेत् सारिते जारयेत्तदनुसार्येण जारयेत् ॥	॥६७॥
प्रतिसार्य ततो जार्यं मुखं वध्या च बंधयेत् पंचांशं दशयोगेन तारेवेधं प्रदापयेत् ॥	॥६८॥
क्रामणेन समायुक्तं दिव्यं भवति कांचनम् स्वर्णबीजस्य जारणं वेधश्च १	॥६९॥
नागं रसरसत्वं च ताम्रं भागं क्रमोत्तरम् ॥ ध्मापितं वाहयेत्स्वर्णे पद्मगुणं वापयेच्छनैः	॥७०॥
स्वर्णशेषं तु तज्जार्यं समांशं पारदे क्रमात् ॥	
यथापूर्वं मारणादि बंधनांतं च कारयेत् अनेन पट्टिभागेन पूर्ववत्कांचनं भवेत्	॥७१॥
स्वर्णबीजरूपं तस्य जारणं वेधश्च २	॥७२॥
ताप्येन मारयेच्छुद्धं यथागंधेन मारितम् ॥ तत्ताम्रं वाहयेन्नागे मूपामध्ये धमन् धमन्	॥७३॥
शनैः शतगुणं यावत्ताप्यचूर्णं क्षिपन्क्षिपन् ॥	
तत्ताम्रं वाहयेत्स्वर्णे द्वात्रिंशद्गुणितं क्रमात् स्वर्णशेषं तु तद्बीजं समांशं जारयेद्रसे ॥	॥७४॥
अनेनैव तु बीजेन सारयेज्जारयेत्पुनः पूर्ववत् क्रमयोगेन बंधनांतं च कारयेत् ॥	॥७५॥
क्रामणेन समायुक्तं सहस्रांशेन वेधयेत् ॥ चंद्रार्कं जायते स्वर्णं देवाभग्णमुत्तमम्	॥७६॥
स्वर्णबीजं तस्य जारणं वेधश्च १ लक्षत्रेधी रसकाभ्रकयोः सत्वं ताम्रचूर्णं क्रमोत्तरम् ॥	
मूपायां द्वंद्वलिप्तायां रुचा ध्माते समुद्धरन् ॥ तत्त्वोटांशं ताप्यचूर्णं दत्त्वा चाम्प्रेन मर्दयेत् ॥	
रुचा लघुपुटे पन्यादेवं पंचपुटैः पचेत् तच्चूर्णं वाहयेत्स्वर्णे धाम्यमाने शनैः शनः ॥	॥७८॥

सहस्रगुणितं यावत्तद्वीजं जारयेद्रसे	॥७९॥
यावच्छतगुणं यत्नादनेनैव तु सारयेत् ॥	
जारणं सारणं चैव बंधनांतं च पूर्ववत्	॥८०॥
कृत्वाथ लक्षभागेन तारं भवति कांचनम्	॥८१॥
स्वर्णबीजं तज्जारणं वेधश्च वेधश्च दशसहस्रवेधी ४	
अभ्रसत्वं रविं नागं क्रमवृद्ध्या विचूर्णयेत् ॥	
मूपायां द्वंद्वलिप्तायां रुध्वा तीव्राग्निना घमेत्	॥८२॥
तत्समं ताप्यचूर्णं तु सर्वमम्लेन मर्दयेत् ॥	
रुध्वा पंचपुटैः पच्यात् तच्चूर्णं बाह्येद् द्रुतम्	॥८३॥
स्वर्णं शतगुणं यावत्तावत्स्वर्णं च जारयेत् ॥	
युक्त्या शतगुणं यावत्त्रिधानेनैव सारयेत्	॥८४॥
सारिते जारणं कुर्याद् बंधनांतं च पूर्ववत् ॥	
अयुतांशेन तेनैव तारं भवति कांचनम्	॥८५॥

कोटिवेधी रसः

अथवा पूर्वचूर्णं तु सहस्रगुणितं द्रुते ॥	
स्वर्णं बाह्यं क्रमेणैव तद्वीजं जारयेद्रसे	॥८६॥
सहस्रगुणितं यावत् त्रिधा तेनैव सारयेत् ॥	
सारितं जारयेत्पश्चात् पुनः सार्यं च जारयेत्	॥८७॥
सप्तशृंगखलिकायोगात्सारितं जारयेद् बुधः ॥	
मुखं यध्वा रसं यध्वा कोटिवेधी भवेद्रसः ॥	
क्रामणेन समायुक्तं चंद्रार्कं कांचनं भवेत्	॥८९॥

॥ इतिस्वर्णरीप्यबीजजारणयोगेन वेधः ॥

शतवेधी तारबीजम् वेधः १

विमला तालकं तीक्ष्णं भागवृद्ध्या विचूर्णयेत् ॥	
मूपायां द्वंद्वलिप्तायां सत्खोटं मुचिचूर्णयेत्	॥९०॥
अम्लैर्मथ्यं पुटे पच्यादित्येवं पंचधा पुटेन् ॥	
तारे दशगुणं चाणं तालचूर्णं त्रिपन्निमन्	॥९१॥
एतद् बीजं समं सुने जारयेत्पूर्ववत्क्रमात् ॥	
ततस्तु तारबीजेन सारयेत्सारणानयम्	॥९२॥

- तेनैव तु शतांशेन द्रुतं ताम्रं तु वेधयेत् ॥
 शंखकुंदेन्दुसंकाशं तारं भवति गोभनम् ॥९३॥
- शतवेधी तारवीजम् वेधः २
- मृतवंगं तालसत्वं समं चूर्णं प्रकल्पयेत् ॥
 द्विरष्टशुणितं तारे वाहयेत्तं धमन् धमन् ॥९४॥
- तद्वीजं जारयेत्सूते यावद्दशगुणं क्रमात् ॥
 ततस्तं तारवीजेन सारयेत्सारणात्रयम् ॥९५॥
- सहस्रांशेन चानेन ताम्रवेधं प्रदापयेत् ॥
 तत्ताम्रं जायते तारं शंखकुंदेन्दुसन्निभम् ॥९६॥
- शतवेधी तारवीजम् ३
- श्वेताभ्रतालयोः सत्वं रसरस्य च सत्वकम् ॥
 चतुर्थं तारमाक्षीकं समं चूर्णं प्रकल्पयेत् ॥९७॥
- चूर्णतुल्यं वंगचूर्णं सर्वमेकत्र तं धमेत् ॥
 द्वंद्वमेलापलिप्तायां जातं खोटं विचूर्णयेत् ॥९८॥
- अम्लपिष्टं पुटे पच्यादित्येवं पंचधा पुटेत् ॥
 तच्चूर्णं वाहयेत्तारे यावद्दशगुणं धमेत् ॥९९॥
- तत्तारं रसरस्य समं जार्यं क्रमेण वै ॥
 पूर्ववच्च त्रिधा सार्यं शतवेधी भवेद्रसः ॥१००॥
- तारवीजं दशसहस्रवेधी
- एवं सत्वाभ्रसत्वं(?) च चूर्णं द्वंद्वं च पूर्ववत् ॥
 पादांशं तालकं दत्त्वा अम्लैः पिष्ट्वा निरुध्य च ॥१०१॥
- पचेत्पंचपुटैरेवं तारे वाह्यं द्विपङ्गुणम् ॥
 एतद्वीजं समं जार्यं प्रत्येकं दशभागकम् ॥१०२॥
- वंगं श्वेताभ्रसत्वं च प्रत्येकं दशभागकम् ॥
 तारारख्या विमला तीक्ष्णं प्रत्येकं पंचभागिकम् ॥१०३॥
- द्वंद्वमेलापलिप्तायां मूपायां तं धमेद् दृढम् ॥
 अम्लपिष्टं पुटे पाच्यं पंचवारं पुनः पुनः ॥१०४॥
- तद्वाह्यं तारभागस्य तारचूर्णं क्षिपन् क्षिपन् ॥
 तद्वीजं रसरस्य जार्यं शतगुणं क्रमात् ॥१०५॥

सारयेत्तारवीजेन विधिना सारणात्रयम् ॥
 अनेनैवायुतांशेन द्रुतं ताम्रं तु धेधयेत् ॥
 जायते रजतं दिव्यं शंखकुन्देन्दुसन्निभम् ॥१०६॥

इत्थं रसे फनकृत्रीजमनंतयोगैः
 कृत्वा भिपुरु तमखिलं विधिवच्च जार्यम् ॥
 तेनैव हेमनिचयं रजतं च कृत्वा
 दारिद्र्यदाहमरिलेषु जनेषु कुर्यात् ॥१०७॥

इतिश्री पार्वतीपुत्र नित्यनाथसिद्ध विरचिते रसरत्नाकरांतर्गते वादिखण्डे
 ऋद्धिखंडापरनामके द्वंद्वसत्वाद्दि बीजजारणं हेमजारणं हेमतारकरणं नाम
 ॥ चतुर्दशोपदेशः १४ ॥

—०:—

॥ अथ श्री वादिखण्डे पंचदशोपदेशः ॥

बीजसाधनमनेकयोगतो गर्भयोग्यमथ रंजने हितम् ॥
 जारितस्य नरपारदस्य वै तन्समस्तमधुना निगमते ॥१॥

॥ अथ गर्भद्राघणयोग्यं बीजरकरणम् ॥

बीजसाधनम् १

गंधकं माक्षिकं नागं सर्वं तुल्यं विचूर्णयेत् ॥
 त्रिगुणं बाह्येत्स्वर्णं द्राघितं तु धमन् धमन् ॥२॥
 पूतिबीजं (प्रतिबीजं) मिदं स्थूलं गर्भं द्राघति तत्क्षणम् ॥३॥

बीजसाधनम् २

नागं स्वर्णं समं ताप्यं शिलाचूर्णं क्षिपन् क्षिपन् ॥
 जीर्णं नागे पुनर्देयं एतं वारनयं शनैः ॥
 एतद् बीजं द्रवत्येव रसगर्भं तु मर्दनात् ॥४॥

बीजसाधनम् ३

ताप्यसत्त्वं मुरर्णं च धमेत्ताप्यं क्षिपन्क्षिपन् ॥
 इत्येवं त्रिगुणं वायं ताप्यसत्त्वं च हाटके ॥
 तद्बीजं रसरजस्य गर्भं द्राघति तत्क्षणम् ॥५॥

बीजसाधनम् ४

ताप्यसत्त्वं मुरर्णं च समांसं द्राघयेत्ततः ॥

कंटवेधीकृतं पत्रं गंधेन लवणेन च	॥६॥
क्षिप्त्वा साम्लेन तत्पच्यात्पुटे हेमावशोपितम् ॥	
एतद्बीजं रसेन्द्रस्य गर्भं द्रवति मर्दनात्	॥७॥
बीजसाधनम् ५	
संधनेन समं ताप्यमम्लैर्मर्द्यं पुटे पचेत् ॥	
पुनर्मर्द्यं पुनः पाच्यं यावद्द्वादशवारकम्	॥८॥
अस्य तुल्यं मृतं नागं सर्वमम्लेन पेपयेत् ॥	
अनेन स्वर्णपत्राणि लिप्त्वा लिप्त्वा धमेद् दृढम्	॥९॥
द्रुतं च धापयेत्तं तु सप्तवारं पुनः पुनः ॥	
एतद्बीजं रसेन्द्रस्य गर्भं द्रवति मर्दनात्	॥१०॥
॥ इति गर्भद्रावकयोग्यं बीजकरणम् ॥	
बीजसाधनम् ६	
शिला सौवर्चलं ताप्य गंधकासीसटंकणम् ॥	
मर्दयेच्चणकाम्लैश्च सर्वमेतद्दिनावधि	॥११॥
रसस्यैतत् पोडशांशं दत्त्वा बीजं च दापयेत् ॥	
मुच्यते यत्र यत्रैव तत्तद् द्रवति तत्क्षणात्	॥१२॥
इति गर्भद्रावक योगः	
गर्भद्रावित बीजसूते प्रासः	
अपामार्गपलाशोत्थ भस्मक्षारं समाहरेत् ॥	
टंरुणं च यवक्षारं कासीसं च सुवर्चलम्	॥१३॥
सामुद्रं संधवं राजी माक्षिकं नवसारकम् ॥	
कर्पूरं कांजिकं तुल्यं स्नुहार्क्षीरमर्दितम्	॥१४॥
मृपालेपमनेनैव कृत्वा कुर्याद्दिनेन च ॥	
लेपमंगुलमानेन मृपायंत्रमिदं भवेत्	॥१५॥
गर्भद्रावितबीजात्तु सूतमत्र विनिसिपेत् ॥	
रुध्वां स्वेद्यं दिनैकं तु कारीपात्रो ग्रसत्यलम्	॥१६॥
रसरंजकं १ (अथ रंजकबीजम्)	
ताप्यसत्त्वाभ्रयोः सत्त्वं द्वंद्वितं द्रावयेत्पुनः ॥	
मृतशुल्बं ताप्यचूर्णं तस्मिन्वाह्यं शनैः शनैः	॥१७॥
त्रिगुणे वाहिते तस्मिन् रंजितं वाहितं तु तत् ॥	॥१८॥

रसरंजकम् २

गोमूत्रै रक्तवर्गं तु पिष्ट्वा तेनैव भावयेत् ॥
 हिंगुलं माक्षिकं गंधं शिलाचूर्णं समं समम् ॥१९॥
 भावितं सप्तवाराणि शोष्यं पेप्यं पुनः पुनः ॥ ।
 तीक्ष्णं ताम्रं समं चूर्ण्य पूर्ववद् द्वंद्वमेलितम् ॥२०॥
 तस्मिन् द्रुतं पूर्वचूर्णं वापयित्वाथ सेचयेत् ॥
 रक्तवर्गसमायुक्ते तैले ज्योतिष्मतीभवे ॥
 इत्येवं दशधा कुर्यात्स्यादिदं रसरंजकम् ॥२१॥

रसरंजकम् ३

रक्तवर्गेण गोमूत्रैर्भावयेदरदं निधा ॥
 समांशे चिमले ताम्रे द्राविते वाहयेद्दमन् ॥
 सप्तधा दरदं तं तु स्यादिदं रसरंजकम् ॥२२॥

रसरंजकम् ४

स्वर्णनागं ज्योमसत्वं समांशं द्वंद्वमेलितम् ॥
 शिला गैरिक माक्षिकं रसरं रक्तवर्गकम् ॥२३॥
 समांशं चूर्णयेत्सर्वं वापो देयो हनेन वै ॥
 पूर्वद्वंद्वितखोटस्य द्रावितस्य पुनः पुनः ॥२४॥
 दशवारं कृते वापे रंजकोयं रसस्य च ॥२५॥

नागवेधः

यवचिचारसैर्भाव्या रक्तवर्णा मनःशिला ॥
 विश्वारं प्रयत्नेन तेन कल्केन छेपयेत् ॥२६॥
 नागपत्रं पुटे पचाद् याञ्चूर्णमुपागतम् ॥
 रसकस्य तु भागांस्त्रीन्भागैरुं दरदस्य च ॥२७॥
 शिलागंधविषाणां च त्रयाणामेकभागकम् ॥
 पेपयेन्मातुलंगाम्लैस्तेन कल्केन छेपयेत् ॥२८॥
 मूपागर्भे क्षिपेत्तत्र पूरनागं क्षिपेत्ततः ॥
 द्रुतं यावत्समुद्भूत्य लिप्त्वा मूपां पुनर्धमेत् ॥२९॥
 इत्येवं सप्तधा धाम्यं नागं व्यर्णनिभं भवेत् ॥

प्राचणं जारणं वेध (सहस्रवेधी)

पीताभ्रकस्य सत्वं तु पूरनागं च तत्समम् ॥३०॥

द्वंद्वितं पूर्वयोगेन ह्यभिपिक्तं च कारयेत् ॥	
समुखे सूतराजे तु पूर्ववत् पद्गुणं क्रमात्	॥३१॥
ततस्तस्य रसेन्द्रस्य गर्भद्रावणवीजकेम् ॥	
पादांशं दापयेत्त्वले मातुलुंगद्रवैः सह	॥३२॥
मर्दयेच्चणकाम्लैर्वा गर्भद्रावणकेन वा ॥	
द्रवत्येव तु तद्गर्भे मृपायंत्रेथ जारयेत् ॥	॥३३॥
इत्येवं द्रावितं जार्यं यावद् वीजसमं रसे ॥	
सारणादित्रयेणांतं पूर्ववत्कारयेत् क्रमात्	॥३४॥
तारारिष्टमहिं शुल्बं यथेष्टैकं तु वेधयेत् ॥	
सहस्रांशेन तेनैव दिव्यं भवति कांचनम्	॥३५॥

सहस्रवेधी रसः

स्वर्णेन द्वंद्वितं वज्रं पूर्ववच्चाभिपेकितम् ॥	
जारयेत्समुखे सूते समांशं अभ्रसत्ववत्	॥३६॥
जारितं जारयेत्तेन स्वर्णवज्रेण वै त्रिधा ॥	
मुखं वध्वा रसं वध्वा क्रामणेन तु योजयेत् ॥	
चंद्रार्के तु सहस्रांशं दिव्यं भवति कांचनम्	॥३७॥

गंधनागद्रुतिः

ष्टपस्य मूत्रमादाय गजस्य महिपस्य वा ॥	
तन्मध्ये सूतनागं तु द्रावितं सप्तधा क्षिपेत्	॥३८॥
ततस्तस्यैव पत्राणि कंटवैध्यामि कारयेत् ॥	
गंधकं चूर्णितं शुद्धं पत्राणां तु चतुर्गुणम्	॥३९॥
अलक्तकेन संसिक्तं कार्पासपत्रवत्कृतम् ॥	
तस्य शुष्केस्य पृष्ठे तु नररोमाणि दापयेत्	॥४०॥
तत्पृष्ठे चूर्णितं गंधं ततो नागदलानि च ॥	
गंधकं नररोमाणि तत्कार्पासं च पृष्ठतः	॥४१॥
अनेन कारयेद्द्विर्ति वहिः सूत्रेण घेष्टयेत् ॥	
करंजतैलमध्ये तु दशरात्रं तु धारयेत्	॥४२॥
भ्रज्वाल्य चोभयाग्रे तु द्रुतं तैलं समाहरेत् ॥	
भाण्डे सकांजिके चैव तस्माद्बुद्धृत्य रसयेत् ॥	

काचकूप्यां प्रयत्नेन गंपनागद्रुतिस्त्वियम् तत्र पूर्वैरसशोधनम्	॥४३॥
शुद्धसूतं दृढं मर्द्यं रजनीचूर्णसंयुतम् ॥ चूर्णं यावद् भवेत्कृष्णं क्षालयेदुष्णमाजिकैः	॥४४॥
एवं त्रिसप्तधा कुर्यात्ततो जारणमारभेत् ॥ पश्चात् गंधनागद्रुतिजारणा	
अम्लैर्मनःशिलां पिष्ट्वा तेन लेपं तु कारयेत् गोस्तनाकारमूपायामस्यां पूर्वैरसं क्षिपेत् ॥	॥४५॥
चतुःषष्ट्यंशतः पूर्वा देया गंधद्रुतिः क्रमात् रुध्वा मूपां विशोष्याथ गर्ते गोमयपूरिते ॥	॥४६॥
मूपार्थं विन्यसेत्तत्र करीपतुपरान्दना कपोतारुख्यं पुटं देयं स्वांगशीतं समुद्धरेत् ॥	॥४७॥
दद्यादजीर्णशंकायां सिंहवल्लीरसस्य तु चतुर्विंशदुममाणं तु तद्द्वद्वर्ते पुटे पचेत् ॥	॥४८॥
एवं पुनः पुनर्जार्थं गंधनागद्रुतिः क्रमात् त्रिगुणं जारितः सूतो भवेज्जांघनदमभः ॥	॥४९॥
अस्य सूतस्य पादांशं पक्रीजं सुचूर्णितम् ॥ मर्दयेच्चणकोम्लेन यामाद् गर्भे द्रवत्यलम्	॥५०॥
तेन जारितरसेन वेध मूपार्थं व्रगंतं द्राव्यं पूर्वैश्च स्वेदनेन वै ॥	
जीर्णं बीजं पुनर्देत्या द्राव्यं गर्भं च जारयेत् एवं बीजं समं जार्थं पत्रं वा रंजने क्रमात् ॥	॥५१॥
गर्भं द्रावणबीजं वा यथैकं तु जारयेत् ततस्तु त्रिगुणं रीतिस्तारं वाहं धमन् धमन् ॥	॥५२॥
तारारिष्टं भवेत्तच्च कृत्वा पत्रं मलेपयेत् सक्षौद्रं पूर्वसूतेन द्वात्रिंशानेन तत्पुनः ॥	॥५३॥
षोडशमर्दलैः पश्यादोलायंत्रे समांजिकैः दशाहाते समुद्धृत्य द्रापितं कांचनं भवेत्	॥५४॥
सूते ष्योममस्यचारणजारण समुद्धे निर्मुते वाय रसराजे तु नारयेत् ॥	॥५५॥

पूर्ववद्बयोमचूर्णं तु चारितं जारयेत् क्रमात् ॥५६॥
 चतुःपष्टिगुणं यावत्ततः सार्यं च जारयेत् ॥
 चारयेज्जारयेत्तद्वत् यावत् पष्टिगुणं भवेत् ॥
 ततो माक्षिकसत्त्वं च पादांशं तत्र जारयेत् ॥५७॥
 ॥ इति चारणं जारणम् ॥

गर्भे द्रावणं

महारसैश्वोपरसैर्यत्किञ्चित्सत्वमाहरेत् ॥
 तन्मध्यगं तु पादांशं सूते दत्त्वा विमर्दयेत् ॥५८॥
 तप्तखल्वे चतुर्यामं गर्भद्रावकसंयुतम् ॥
 तत्तत्सर्वं द्रवत्येव मूपायंत्रेथ जारयेत् ॥५९॥
 इत्येवं सर्वसत्वानि द्रावयोगाच्च जारयेत् ॥

गर्भद्रावितानां जारणं

रंजितं पक्वरीजं च शुद्धं ताम्रं च हाटकम् ॥६०॥
 गर्भद्रावणवीजं च मृततीक्ष्णं समं समम् ॥
 सर्वं च मर्दितं खोटं कृत्वा धाम्यं पुनः पुनः ॥६१॥
 क्षिपेन्माक्षिकचूर्णं च ताम्रे तीक्ष्णे क्षयं गते ॥
 समुद्धृत्य तु तद् वीजं पादांशं पूर्वपारदे ॥६२॥
 पूर्ववद् द्रावयेद् गर्भे मूपायंत्रेथ जारयेत् ॥
 द्वात्रिंशद् गुणितं वीजं क्रमेणानेन जारयेत् ॥
 जीर्णे गर्भे तत् सूतं रंजयेत्तन्निगृते ॥६३॥

जारितानां पुनः रंजनं

गंधेन यन्मृतं नागं पक्ववीजस्य साधनम् ॥
 तन्नागं हेमसंतुल्यमंधमूपागतं धमेत् ॥६४॥
 तच्चूर्णमभिषिक्तं च पादांशं दापयेद्वसे ॥
 मर्दयेदम्बुवर्गेण गर्भद्रावणैरेन वा ॥६५॥
 तप्तखल्वे चतुर्यामं मूपायंत्रेथ जारयेत् ॥
 अनेन क्रमयोगेन जारयेत्तं कलागुणम् ॥६६॥

बीजद्रावणं रंजनं सारणं (खोटिविधी)

मृतं शुद्धं मृतं तीक्ष्णं स्वर्णे वाद्यं तु पद्मगुणम् ॥

एतद् वीजं ततो जार्यं क्रमाद्यावच्चतुर्गुणम्	॥६७॥
पूर्ववद् द्रावितं खले मूपायंत्रे च पूर्ववत् ॥	
वद्धरागस्तदा सूतो जायते कुंकुमप्रभः	॥६८॥
इत्येवं रंजनं सूते कृत्वा सार्यं त्रिधा क्रमात् ॥	
सारितं जारयेन्मूत्रे मूपायंत्रे पुटन्पुटन्	॥६९॥
जारितं सारयेत्पश्चात्सारितं चैव जारयेत् ॥	
अनेन क्रमयोगेन सप्तशंखलिकाक्रमात्	॥७०॥
ततस्तस्य मुखं बध्वा पूर्ववद् बंधयेच्च तम् ॥	
क्रामणेन समायुक्तं कोटिभागेन धेधयेत् ॥	
दुतं ताम्रं तु तद्विष्यं भवेत्स्वर्णं न संशयः	॥७१॥

सहस्रधेधी रसः

हिंगुलोत्थितसूतं च भूनागैर्मर्दयेत् त्र्यहम् ॥	
तप्तखल्वे ततः पात्यं ऊर्ध्वलघ्नं समाहरेत्	॥७२॥
पादांशं जारयेत्तस्य द्वंद्वितं व्योमसत्वमम् ॥	
ततोमांसिरुसत्वं च पादांशं तत्र जारयेत्	॥७३॥
पूर्ववद् द्वंद्वयोगेन मानापाकं च पूर्ववत् ॥	
महारसैश्वोपरसैर्यत्सत्त्वं पातितं पुरा	॥७४॥
तत्सत्त्वं च पृथक्पादं सूते दत्त्वा विमर्दयेत् ॥	
तप्तखल्वे दिनैकं तु गर्भद्रावणसंयुतम्	॥७५॥
द्रवत्येव ततो जार्यं मूपायंत्रं तु पूर्ववत् ॥	
जीर्णं जीर्णं पुनर्दयं प्रतिसत्त्वं क्रमेण वै	॥७६॥
ततस्तथैव पादांशं गर्भद्रावणशीजकम् ॥	
पूर्ववद् द्रावितं जार्यं क्रमेणानेन पट्टगुणं	॥७७॥
सारणादि क्रामणांतं वारे धेधं प्रदापयेत् ॥	
सहस्रांशेन तत्स्वर्णं भवेज्जांघूनदमभम्	॥७८॥

गंधय जारणम्

शाकटक्षस्य पत्राणां क्षीमलानां द्रवं हरेत् ॥	
द्रवं च ब्रह्मपुष्पाणां विष्णुनांताद्रवं तथा	॥७९॥
द्रवैरेभिः शृङ्गं भावयेद्दिनमस्रम् ॥	

पूर्ववद्वयोमचूर्णं तु चारितं जारयेत् क्रमात् ॥५६॥
 चतुःपष्टिगुणं यावत्ततः सार्यं च जारयेत् ॥
 चारयेज्जारयेत्तद्वत् यावत् पष्टिगुणं भवेत् ॥
 ततो माक्षिकसत्त्वं च पादांशं तत्र जारयेत् ॥५७॥

॥ इति चारण जारणम् ॥

गर्भे द्रावणं

महारसैश्वोपरसैर्यत्किञ्चित्सत्वमाहरेत् ॥
 तन्मध्यगं तु पादांशं सूते दत्त्वा विमर्दयेत् ॥५८॥
 तप्तखल्वे चतुर्यामं गर्भद्रावणसंयुतम् ॥
 तत्तत्सर्वं द्रवत्येव मूपायंत्रेथ जारयेत् ॥५९॥
 इत्येवं सर्वसत्वानि द्रावयोगाच्च जारयेत् ॥

गर्भद्रावितानां जारणं

रंजितं पक्कवीजं च शुद्धं ताम्रं च हाटरुम् ॥६०॥
 गर्भद्रावणवीजं च मृततीक्ष्णं समं समम् ॥
 सर्वं च मर्दितं खोटं कृत्वा धाम्यं पुनः पुनः ॥६१॥
 क्षिपेन्माक्षिकचूर्णं च ताम्रे तीक्ष्णे क्षयं गते ॥
 समुद्धृत्य तु तद् वीजं पादांशं पूर्वपारदे ॥६२॥
 पूर्ववद् द्रावयेद् गर्भे मूपायंत्रेथ जारयेत् ॥
 द्वात्रिंशद् गुणितं वीजं क्रमेणानेन जारयेत् ॥
 जीर्णे गर्भे त्तं सूतं रंजयेत्तन्निगत्रते ॥६३॥

जारितानां पुन रंजनं

गंधेन यन्मृतं नागं पक्कवीजस्य साधनम् ॥
 तद्भागं हेमसंतुल्यमधमूपागतं धमेत् ॥६४॥
 तच्चूर्णमभिपिक्तं च पादांशं दापयेद्रसे ॥
 मर्दयेद्मल्लवर्गेण गर्भद्रावणकेन वा ॥६५॥
 तप्तखल्वे चतुर्यामं मूपायंत्रेथ जारयेत् ॥
 अनेन क्रमयोगेन जारयेत्तं कलागुणम् ॥६६॥

बीजद्रावणं रंजनं सारणं (कोटिधेर्धा)

मृतं शुल्पं मृतं तीक्ष्णं स्वर्णं वाह्यं तु पट्गुणम् ॥

एतद् बीजं ततो जार्यं क्रमाद्यावच्चतुर्गुणम् ॥६७॥

पूर्ववद् द्रावितं खल्वे मूपायंत्रे च पूर्ववत् ॥

वद्धरागस्तदा सूतो जायते कुंकुमप्रभः ॥६८॥

इत्येवं रंजनं सूते कृत्वा सार्यं त्रिधा क्रमात् ॥

सारितं जारयेन्मूत्रे मूपायंत्रे पुटन्पुटन् ॥६९॥

जारितं सारयेत्खत्सारितं चैव जारयेत् ॥

अनेन क्रमयोगेन सप्तशंखलिकाक्रमात् ॥७०॥

ततस्तस्य मुखं बध्वा पूर्ववद् बंधयेच्च तम् ॥

क्रामणेन समायुक्तं कोटिभागेन वेधयेत् ॥

द्वृतं ताम्रं तु तद्विष्यं भवेत्स्वर्णं न संशयः ॥७१॥

सहस्रवेधो रसः

हिगुलोत्थितसूतं च भूनागैर्मर्दयेत् त्र्यहम् ॥

तप्तखल्वे ततः पात्यं ऊर्ध्वलग्नं समाहरेत् ॥७२॥

पादांशं जारयेत्तस्य द्वंद्वितं व्योमसत्त्वकम् ॥

ततोमासिकसत्त्वं च पादांशं तत्र जारयेत् ॥७३॥

पूर्ववद् द्वंद्वयोगेन मात्रापाकं च पूर्ववत् ॥

महारसैथोपरसैर्यत्सत्त्वं पातितं पुरा ॥७४॥

तत्सत्त्वं च पृथक्पादं सूते दत्त्वा विमर्दयेत् ॥

तप्तखल्वे दिनैकं तु गर्भद्रावणसंयुतम् ॥७५॥

द्रवत्येव ततो जार्यं मूपायंत्रं तु पूर्ववत् ॥

जीर्णे जीर्णे पुनर्दयं प्रतिसत्त्वं क्रमेण चै ॥७६॥

ततस्तथैव पादांशं गर्भद्रावणबीजरुम् ॥

पूर्ववद् द्रावितं जार्यं क्रमेणानेन पद्गुणं ॥७७॥

सारणादि क्रामणांतं तारे वेधं प्रदापयेत् ॥

सहस्रांशेन तत्स्वर्णं भवेज्जातूनदमभम् ॥७८॥

गधक जारणम्

शाकटक्षस्य पत्राणां कोमलानां द्रवं हरेत् ॥

द्रवं च ब्रह्मपुष्पाणां विष्णुक्रांताद्रवं तथा

द्रवैरेभिः शृङ्गं भवयेद्दिनसप्तकम् ॥

इष्टिकागर्भमध्ये तु सुशुद्धं पारदं क्षिपेत्	॥८०॥
मुखं स्वच्छेन वस्त्रेण छादयेत्तस्य पृष्ठतः ॥	
दशांशं पूर्वगंधं तु दत्त्वा श्रावणेन रोधयेत्	॥८१॥
पृष्ठे लघुपुटं देयं जीर्णं गंधं पुनः क्षिपेत् ॥	
तद्वज्जार्यं पुटेनैव पुनर्देयं च गंधकम्	॥८२॥
एवं जार्यं समं गंधं ततो यंत्रात्समुद्धरेत् ॥	
अथवा गंधतुल्यं तु जार्यं तेन रसस्य तु	॥८३॥
जारयेत्पूर्वयोगेन काचरूप्यंतरेपि वा	॥८४॥
इति गंधकजारणा	

तस्य गंधजीर्णरसस्य जारणायोगेन कोटिवेधोकरणम्

अस्यैव रसराजस्य समांशं व्योमसत्वकम् ॥	
द्वंद्वितं पूर्ववज्जार्यं मात्रायुक्तिश्च पूर्ववत्	॥८५॥
ततो रसकसत्वं च जार्यमष्टगुणं रसे ॥	
तीक्ष्णशुल्बोरगं चैव क्रमादष्टगुणं रसे	॥८६॥
प्रत्येकं जारयेद्यत्नादभिपिक्तं तु पूर्ववत् ॥	
पक्वबीजं ततो जार्यं द्वात्रिंशद्गुणितं क्रमात्	॥८७॥
अथास्य रसराजस्य गर्भद्रावणबीजकम् ॥	
तप्तखल्वै समं दत्त्वा गर्भद्रावकसंयुतम्	॥८८॥
मर्दयेद्दिनमेकं तु गर्भं द्रवति तद् द्रुतम् ॥	
मूपायंत्रे ततो जार्यं पूर्ववत्स्वेदनेन वै	॥८९॥
तज्जीर्णं रंजकं बीजं तुल्यं दत्त्वाथ पूर्ववत् ॥	
द्रावयेत् द्रवगर्भं तु तद्वज्जार्यं क्रमेण वै	॥९०॥
यावच्चतुर्गुणं यत्नाद् द्रुतं गर्भेयं जारयेत् ॥	
अनेन क्रमयोगेन भवेद्भाक्षानिभो रसः	॥९१॥
ततस्तं पक्वबीजेन सारितं जारयेत् क्रमात् ॥	
प्रतिसारणकं कुर्याज्जारयेचायं सारयेत्	॥९२॥
सप्तशुल्बलिकायोगान्मुसं वध्याय वंधयेत् ॥	
क्रामणेन समायुक्तं शुल्बे वंधं प्रदापयेत्	॥९३॥
नागे वा कोटिभागेन दिव्यं भवति कांचनम्	॥९४॥

रसबीजकरणम्

- तित्तिणी ब्रह्ममाण्डूकी द्वैर्धान्याभ्रकं क्रमात् ॥ ॥९५॥
 मर्दयेत् त्रिदिनं चाथ भावयेत् तित्तिणीद्रवैः
 घर्मे दिनत्रयं यावत् शोष्यं पेप्यं पुनः पुनः ॥ ॥९६॥
 मृत्वर्षरे शुद्धसूतं क्षिप्त्वा सोष्णं तु कारयेत्
 गंधकं त्रुटिमात्रं तु पूर्वाभ्रं त्रुटिमात्रकम् ॥ ॥९७॥
 दत्त्वा दत्त्वा च मृदुश्री पचेत्स्यादभ्रपिष्टिका
 एकवीरारसैर्भाव्यं गंधं घर्मे त्रिसप्तथा ॥ ॥९८॥
 तं गंधकं स्निग्धभाण्डे द्राव्य मृदुग्निना क्षिपेत्
 तन्मध्ये पूर्वपिष्टिं तु दोलायंत्रे विधौ पचेत् ॥ ॥९९॥
 पङ्गुणं जारयेदेवं गंधकं मृदुवह्निना
 तद्रसं भागमेकं तु पञ्चबीजस्य षोडश ॥ ॥१००॥
 भागा सुरंजितस्यैव चूर्णोक्तराथ द्वंद्वयेत्
 पूर्ववद् द्वंद्वलिप्तायां मूपायां धमनेन च ॥ ॥१०१॥
 रसबीजमिदं ख्यातं चूर्णितं चाभिपेचयेत्
 रसबीजस्य जारणम्
 अथातः शुद्धसूतस्य काचकूप्यां गतस्य च ॥ ॥१०२॥
 पूर्ववद् भावितं गंधं जार्यं तस्यैव पङ्गुणम्
 जारयेद्वा तुलायंत्रे गौरीयंत्ररूपेण वै ॥ ॥१०३॥
 तस्यैव रसराजस्य पादांशं रसबीजकम्
 पूर्ववद् द्रावयेद् घर्मे मूपायंत्रेथ जारयेत् ॥ ॥१०४॥
 अनेन क्रमयोगेन द्राव्यं जार्यं पुनः पुनः
 द्विरष्टगुणितं यावद् रसबीजं रसस्य वै
 तेन महत्प्रवेधः
 भागद्वयं शुद्धतारं भागैकं शुद्धहाटम् ॥ ॥१०५॥
 समावर्त्य तु तत्पत्रं कृत्वा पूर्वं रसेन वै
 छेपयेन्मधुनाक्तेन सहस्रांशेन तत्पुनः ॥ ॥१०६॥
 घेष्टयेदर्कजैः पत्रंदोलायंत्रे सनांजिके
 दशाहं पाचितं द्राव्यं दिव्यं भवति पांचनम् ॥ ॥१०७॥
 ॥ इति रस्तेगंधकजारणपूर्वकसप्तबीजजारणादियोगेन घेधः ॥

समुखेसूते जारणैर्वंध-कोटिवेधी

सुशुद्धं नागचूर्णं तु पूर्ववचाभिषेकितम् ॥	
समुखे सूतराजेन्द्रे जारयेद्भ्रसत्ववत्	॥१०८॥
पट्टत्रिंशद्गुणितं यावत्तावज्जार्यं क्रमेण वै ॥	
गर्भद्रावणबीजं च पूर्ववद् द्रावितं क्रमात्	॥१०९॥
जारयेत्त्रिगुणं तस्य बीजं यद्रंजकं पुनः ॥	
समं जार्यं पुनः जार्यं पञ्चबीजेन वै क्रमात्	॥११०॥
सप्तशृंखलिकायोगान्मुखं रश्वाथ बंधयेत् ॥	
क्रामणेन समायुक्तं कोटिवेधी भेद्रसः	॥१११॥

कोटिवेधी रस रौप्यकरणम्

नागवज्जारयेद् वंगं पट्टत्रिंशद्गुणितं क्रमात् ॥	
पूर्ववद्द्रावितं गर्भं तारबीजं तु जारयेत्	॥११२॥
त्रिगुणं तु भेशावत्तस्तेनैव सारयेत् ॥	
सप्तशृंखलिकायोगान्मुखं वशाथ बंधयेत्	॥११३॥
क्रामणेन समायुक्तं ताम्रे वेधं प्रदापयेत् ॥	
कोटिभागेन तत्तारं भवेत्तुन्देन्दु सन्निभम्	॥११४॥

कोटिवेधी रस. (ताम्रे नागे वेध)

समुखे निर्मुखे वाथ सूतराजे तु जारयेत् ॥	
द्वंद्वितं व्योमसत्त्वं तु यावदष्टगुणं तथा	॥११५॥
ततो रससत्त्वं च जार्यमष्टगुणं तथा ॥	
पञ्चबीजं समांशं च जारयेद्भ्रसत्ववत्	॥११६॥
स्वर्णेन द्वंद्वितं वज्रं समांशेन तु जारयेत् ॥	
पूर्ववत्कृच्छ्रे यत्र त्रिदयोगिन वै तथा	॥११७॥
गर्भद्रावणबीजं च पादांशं तप्तखल्वेकं ॥	
मर्दयेन्मातुर्लिगाम्लैर्गर्भं द्रवति तन्तुणान्	॥११८॥
गर्भद्रावणयोगं वा दत्त्वा द्रवति मर्दनान् ॥	
मूपायंत्रेण तन्मूर्तं पचेत्कारीपचद्दिना	॥११९॥
जीर्णं बीजं पुनर्द्राव्यं जारयेद् द्रारयेत्पुनः ॥	
एवं चतुर्गुणं जार्यं गर्भं द्रावणबीजसम्	॥१२०॥

ततस्तु रंजकं वीजं तद्गुज्जार्यं समं क्रमात् ॥ ॥१२१॥
 सारणादि क्रामणांतं पूर्ववत्कारयेत्क्रमात्
 तारे ताम्रे भुजंगे वा कोटिभागेन योजयेत् ॥ ॥१२२॥
 करोति कनकं दिव्यं देवाभरणमुत्तमम्
 धूमवेधी रस

समुखे सूतराजेन्द्रे जारयेद्भ्रसत्ववत् ॥ ॥१२३॥
 स्वर्णादिमुण्डपर्यंतं अष्टलोहं पृथक् क्रमात्
 प्रत्येकमष्टगुणितं अभिवेकं च पूर्ववत् ॥ ॥१२४॥
 अभ्रादिसत्वं यत्सर्वं प्रत्येकं त्रिगुणं क्रमात्
 पृथग्जार्यं कूर्मयंत्रे विडयोगेन पूर्ववत् ॥ ॥१२५॥
 ततस्तु पादपादांशं गर्भद्रावणबीजरूप
 पूर्ववद्द्रावितं जार्यं त्रिगुणं तु यदा भवेत् ॥ ॥१२६॥
 ततस्तु पक्वबीजेन सारयेज्जारयेत्त्रिधा
 इत्येवं सप्तधा कुर्यान्मुखं वध्वाथ वंधयेत्
 धूमावलोकवेधी स्यात्ताम्रं भवति कांचनम् ॥ ॥१२७॥

एवं चारणजारणं बहुविधं कृत्वा रसे संक्रमं
 गर्भं द्रावणबीजकं च विधिना गर्भे द्रुतं कारयेत् ॥
 जीर्णे रंजनसारणामुत्तमथो वध्वाथ वध्वा रसं
 कुर्यात्कांचनमभ्रमेरुसदृशं दानाय भोगाय वै ॥ ॥१२८॥

इतिश्री पार्वतीपुत्र नित्यनाथसिद्ध विरचिते रसरत्नाकरांतर्गते वादिखण्डे
 ऋद्धिखंडापरनामके जारणादिगर्भद्रावणं नाम पंचदशोपदेशः १५ ॥

— ०: —

॥ अथ श्री वादिखण्डे षोडशोपदेशः १६ ॥

यासां छेदेन रक्तं प्रवहति सततं प्रायशो रक्तभूर्मा ।
 संग्राह्या भूलतास्ता विपद्गन्धनदं पातयेतेषु सचम् ॥
 तपुक्तया पारदेन्द्रे चरति यदि समं सारणार्मयोगै-
 वंद्योयं कोटिवेधी समरनिरजने योजयेद् भास्करे वा ॥१॥

भूनाग सत्वम् १

भूलता कांतपापाणं चूर्णं कृत्वा समं समम् ॥
तत्सत्वमभ्रवद् ग्राह्यं तत्रत्यैरौषधैः सह

॥२॥

भूनाग सत्वम् २

सौवीरं कांतपापाणं तीक्ष्णं पापाणचूर्णकम् ॥
एतेषां तुल्यभूनागचूर्णमैकत्र कल्पयेत्
अभ्रवद् ग्राहयेत्सत्वं तत्रत्यैरौषधैर्वधमन्

॥३॥

॥४॥

भूनागसत्वम् ३

कांतपापाणं सौवीरचूर्णं स्याद्भूलतासमम् ॥
अभ्रवद्ग्राहयेत्सत्वं रसराजस्य वधम्

॥५॥

भूनागसत्वम् ४

सौवीरं कांततीक्ष्णानां चूर्णं भूनागमृत्समम् ॥
धार्यं भाण्डे क्षिपेत्स्मिन् सजीरा भूलता पुनः
उदकैः सेचयेन्नित्यं यावत्तद्भक्षयति वै ॥
तत्सत्वं अभ्रवत्पिण्डं बध्वा सत्वं समाहरेत्

॥६॥

॥७॥

भूनागसत्वम् ५

कांतपापाणचूर्णं तु भूलताचूर्णसंयुतम् ॥
अजामूत्रैस्त्रिसप्ताहं भावयेदातपे खरे ॥
तत्पिण्डं धारयेत्कोष्ठ्यां सत्वं ग्राह्यं शुशोभनम्

॥८॥

भूनागसत्वम् ६

गोमूत्रं रजनी राजी लवणं क्लृपयेत्समम् ॥
तेन सिञ्च्यात्तु भूनागं खरे वर्मे द्रवत्वलम्
षड्भुष्टं तद्द्रवं तुल्यं कृत्वा सन्ध्या समाहरेत् ॥
व्योमत्रक्रमयोगेन रसवध्दरं भवेत्

॥९॥

॥१०॥

भूनागसत्वम् ७

गंधकं रसकं चूर्णं भूलताचूर्णतुल्यम् ॥
वज्रमूपांधितं ध्मात् मत्वं भवति शोभनम्
एतत्सत्वं विदुर्गार्धं पूर्वव्याभिषेचितम्

॥११॥

॥१२॥

॥ इति भूनागसत्वपाननत्रिधिः ॥

भूनागतैलम्

दिनं भूनागसंतुल्यं मर्द्यं सौवीरमंजनम् ॥

पंचमाहिपसंमिश्रं कृत्वाथ वटकीकृतम् ॥

तस्मात्पातालयंत्रेण तैलं ग्राह्यं पुटेन वै

॥१३॥

भूनागतैलम्

भूलतास्तु गवां मूत्रैः क्षालयेत्तायिराहरेत् ॥

तैलं पातालयंत्रेण तत्तैलं जारणे हितम्

॥१४॥

गुह्यसूतः (अस्य जारणेन कोटिवेधः भवति

तप्तखल्वे शुद्धसूतं जीवद्भूनागसंयुतम् ॥

त्रिदिनं मर्दयेद्वाहं तत्समस्तं समुद्धृतम्

॥१५॥

भूनागचूर्णयुक्तायां मूपायां तन्निवेशयेत्

तदूर्ध्वं भूलताचूर्णं दत्त्वा रुध्वाथ शोपयेत्

॥१६॥

गतान्तर्गोमयं सार्धं क्षिप्त्वा मूपां निवेशयेत् ॥

पादमात्रं तु तां गर्भं करीयं तुपवह्निना

॥१७॥

पुटे पच्याद्दिनैकं तु समुद्धृत्याथ दापयेत् ॥

ऊर्ध्वाधो भूलताचूर्णं दत्त्वा तद्वत्पुटे पचेत्

॥१८॥

मासमात्रमिदं कुर्याद्भवेदग्निसहो रसः ॥

जारते मूर्तिवद्धस्य राक्षसो वड्वामुखं

॥१९॥

ग्रसते सर्वलोहानि सत्वानि विविधानि च ॥

वज्रादि सर्वलोहानि दत्तानि च मृतामि च ॥

गुह्यसूतमिदं रपातं वक्ष्यते चास्य जारणात्

॥२०॥

गुह्यसूतजारणम्

अस्यैव षोडशांशेन दत्त्वा भूनागसत्वम् ॥

तप्तखल्वे दिनं मर्द्यं ततः सिद्धत्रिडान्मितम्

॥२१॥

भूनागतैललिप्तायां मूपायां तन्निवेशयेत् ॥

रुध्वा स्पेद्यं करीपाप्रौ जीर्णसत्त्वं च पूर्ववत्

॥२२॥

दत्त्वा मर्द्यं तप्तखल्वे विडं देयं दग्नांशतः ॥

पूर्वप्रलिप्तमूपायां जारयेत्स्वेदनेन वै

॥२३॥

एवं सत्त्वं समं जार्यं पूर्वप्रकृत्येन वा ॥

गर्भद्रावेण वीजं च पूर्ववत् पट्टगुणं शनैः	॥२४॥
जारयेद् द्रावितं गर्तं मूपायंत्रे तु पूर्ववत् ॥	
ततस्तु रंजकं वीजं जार्यमस्यैव पट्टगुणम्	॥२५॥
ततस्तु पक्वबीजेन सप्तशृंखलिकाक्रमात् ॥	
सारणं जारणं कुर्यान्मुखं वध्वा तु बंधयेत्	॥२६॥
अनेन कोटिभागेन चंद्रार्कं कांचनं भवेत् ॥	॥२७॥

गुह्यसूतजारणेन कोटिवेधः

गुह्यसूतं सुवर्णं च तुल्यमभ्लेन मर्दयेत् ॥	
यावद् गोलं तु तं कृत्वा सारणायां तु मध्यतः	॥२८॥
द्वयोस्तुल्यं तु भूनागसत्त्वं मूपागतं द्रुतं ॥	
तस्मिन् सत्वे तु तं ढाल्यं सर्वं खोटं भवेत्तु तत्	॥२९॥
भूनागतैललिप्तायां मूपायां चांधितं पुटेत् ॥	
यावत्सूतावशेषं स्यात्तावद्दुष्टपुटैः पचेत्	॥३०॥
एवं पुनः पुनः कुर्यात् लिप्त्वा मूपागतं पुटम् ॥	
अथवा विडलिप्तायां मूपायां चांधितं पुटेत्	॥३१॥
यावत्सूतावशेषं स्यात्तावद्दुष्टपुटैः पचेत् ॥	
गर्भद्रावणवीजं च समं तस्यैव सारयेत्	॥३२॥
सारणायंत्रमध्ये तु पूर्ववज्जारयेत्ततः ॥	
ततो व्योमादिसत्वानि तुल्यतुल्यानि तस्य वै	॥३३॥
मारितानि पृथग्भूयो जारितानि च कारयेत् ॥	
ततस्तु रंजकं वीजं सारितं तस्य जारयेत्	॥३४॥
चतुर्गुणं यथापूर्वं लिप्तमूपागतं पुटेत् ॥	
तत्सार्यं पक्वबीजेन यथापूर्वं क्रमेण वै	॥३५॥
सप्तशृंखलिकायोगान्मुखं वध्वाथ बंधयेत् ॥	
कोटिभागेन तेनैव ताम्रं भवति कांचनम्	॥३६॥

गुह्यसूतेन शतवेधो रसः

भूनागसत्त्वसंतुल्यं गुह्यसूतं तु मर्दयेत् ॥	
दिव्योपधीद्रवैर्मथं तप्तसत्त्वे दिनत्रयम्	॥३७॥
तत्सर्वं वज्रमूपायां रुध्वा संधिं विनोपयेत् ॥	

कारीपात्री दिवारात्री त्रिशतं वा तुपाग्निना	॥३८॥
स्वेदयेन्मृदुपाकेन समुद्धृत्याथ मर्दयेत् ॥	
दिव्यौषधीद्रवैरेव तप्तखल्वे दिनावधि	॥३९॥
ततो रुध्वा धमेद् गाढं खोटं भवति तद्रसः ॥	
गुब्बसूतं पुनस्तुल्यं दत्त्वा तस्मिन्दिनत्रयम्	॥४०॥
मर्दयेत्स्वेदयेत्तद्वत् कुर्याद् वधं च पूर्ववत् ॥	
तुल्येन कांजिकेनैव सारयेच्चाथ तेन वै ॥	
वैधयेच्छतभागेन चंद्रार्कं कांचनं भवेत्	॥४१॥

॥ इति भूनागसत्वगुब्बसूताभ्यां हेमकरणम् ॥

अथ रक्तवैक्रांतयोगेन सस्वर्णेन जारितरसस्य अयुतवेधित्वम्

रक्तवर्णं तु वैक्रांतं सुशुद्धं पलमानकम् ॥	॥४२॥
व्याघ्रीकंदोदरे पच्याद् दोलायां ह्यमूनकैः	
अर्धयामात्समुद्धृत्य व्याघ्रीकंदद्रवैः पुनः ॥	॥४३॥
भावयेत्सप्तधा घर्मे पश्चात्तत्समकांचने	
शुद्धसूतं पलैकं तु त्रयमेकत्र मर्दयेत् ॥	॥४४॥
व्याघ्रीकंदद्रवैश्चाश्वमूत्रैर्यामिचतुष्टयम्	
तद्गोलं हंडिकायंत्रे यामं लम्बग्निना पचेत् ॥	॥४५॥
उद्धृत्य मर्दयेद्यामं पूर्वद्रवैः समूनकैः	
शतं पलं स्वर्णपत्रे अनेनैव तु लेपयेत् ॥	॥४६॥
रुध्वा लघुपुटैः पच्याद्दिशद्वारं पुनः पुनः	
व्याघ्रीकंदद्रवैश्चाश्वमूत्रैश्चैव तु मर्दयेत् ॥	॥४७॥
एतत्स्वर्णं सार्भिपित्तं सत्पत्रसमुखे रसे	
चारयेज्जारयेदेवं यावच्छतगुणं शनैः ॥	॥४८॥
तद्रसं चाश्वमूत्रेण व्याघ्रीकंदद्रवेण च	
वीजैर्दिव्यौषधीनां च तप्तखल्वे निमर्दयेत् ॥	॥४९॥
त्रिदिनांते समुद्धृत्य वज्रमृपाधितं पुटेत्	
दिवारात्री करीपात्री त्रिरात्रं च तुपाग्निना ॥	
एवं पुनः पुनः कुर्यान्मर्दनं पुष्टपाचनम्	॥५०॥
सप्तधा तत्प्रयत्नेन तद्रसो घ्नियते शुक्लम् ॥	

अनेनैवायुताशेन ब्रामणातेन वेधयेत्	॥५१॥
चंद्रार्क वा द्रुत ताम्र नाग वा काचनं भवेत् ॥	
चारित पूर्वसूत यन्मारणेन विना तु तद्	॥५२॥
मारयेत्पक्वीजानि त्रिधा त जारयेत्क्रमात् ॥	
पूर्ववद्वधन्त्व च कृत्वा त ब्रामणेन वै	॥५३॥
योजयेत्सभागेन चंद्रार्के द्राघिते तु तम् ॥	
स्वर्ण भवति रूपाढ्य शभुना परिकीर्तितम्	॥५४॥
पीतवैक्रातयोगेन सस्वर्णेन षोडशेधो रस	
पीतवर्णं तु वैक्रात शुद्धं भाव्य दिनावधि ॥	
व्याघ्रीद्रवाश्वमूत्राभ्या व्याघ्रीकंदगत पचेत्	॥५५॥
दोलायत्रे दिवारात्र समुद्धृत्याथ चूर्णयेत् ॥	
एतच्चूर्णं पलैरु तु सूते दशगुणे क्षिपेत्	॥५६॥
व्याघ्रीकंदद्रवैश्चाश्वमूत्रैर्मर्द्य दिनावधि ॥	
अनेन लेपयेत्स्वर्णपत्रं शतपल पुनः	॥५७॥
वज्रमूषागत रत्ना निदिन तुपत्रङ्किना ॥	
स्वेदयेद्वा दिवारात्री कारीपाप्राप्तयोद्धरेत्	॥५८॥
व्याघ्रीकंदश्वमूत्राभ्या मर्द्य तद्रूपुटे पचेत् ॥	
एव शतपुटैः पक्व अभिषिक्त च कारयेत्	॥५९॥
समुखे रसराजेन्द्रे चार्थमेतच्च जारयेत् ॥	
व्योमसत्वप्रमेणैव यायत् शतगुणं शनैः	॥६०॥
मूषायत्रैर्था जायं यथापूर्वं प्रमेण वै ॥	
तत्रस्थस्य रसेन्द्रस्य गर्भद्रावणजीजम्	॥६१॥
पूर्ववद् द्राघित गर्ते क्रमाज्जार्य चतुर्गुणम् ॥	
तत्रस्थं पक्वीजेन जारयेत्सप्तशतलैः	॥६२॥
मुख वध्या रस वध्या षोडशेधो भवेद् रसः	॥६३॥
शृष्णनेत्रातजारणेन सस्वर्णेन शतषेधिरस-सारकरणं	
कृष्णवर्णं तु वैक्रात व्याघ्रीन्द्रोदर क्षिपेत् ॥	
अश्वमूत्रैर्दिनं स्वेद्य तद्भागैरु त्रिचूर्णयेत्	॥६४॥
शुद्धसूतस्य भागैः तप्तखले दिनावधि	

व्याघ्रीकंदद्रवैश्चाश्वमूर्त्रैश्चैव तु मर्दयेत्	॥६५॥
तारं दत्त्वा पडंशेन पुनस्तद्वच्च मर्दयेत् ॥	॥६६॥
सर्वतुल्यं पुनः सूतं दत्त्वा तत्रैव मर्दयेत्	॥६७॥
जातं गोलं समुद्धृत्य निगलेन तु लेपयेत् ॥	॥६७॥
वज्रमूपागतं रुध्वा त्रिदिनं तुपवह्निना	॥६८॥
स्वेदयेद्वा दिवारात्रौ निर्वाते करिपाग्निना ॥	॥६८॥
उद्धृत्य मर्दयेच्चाथ वीजैर्दिव्योपधीद्रवैः	॥६९॥
त्रिदिनं तप्तखल्वे तु हयमूत्रेण संयुतम् ॥	॥६९॥
पूर्ववल्लेपितं रुध्वा तद्वत्पाच्यं पुटेन वै	॥७०॥
अनेन क्रमयोगेन सप्तधा पाचयेत्पुटैः ॥	॥७०॥
अनेन वेधयेत्तान्नं द्रावितं शतमांशतः ॥	॥७०॥
पूर्ववत् क्रामणं दत्त्वा तारं भवति शोभनम्	
श्वेत वैक्रांतयोगेन तारकरणम् लक्षवेधी रसः	
श्वेतवर्णं तु वैक्रांतं सुशुद्धं पूर्ववत् क्रमात् ॥	॥७१॥
रक्तवैक्रांतयोगेन तारं तेनैव मारयेत्	॥७२॥
तत्तारं जारयेत् सूते तद्वच्चतुष्टयैः शनैः ॥	॥७२॥
तद्वन्मार्थं पुटेनैव भवेद्युतवेधरुः	॥७३॥
तद्वत् वै तारबीजेन सारितं जारयेत्क्रमात् ॥	॥७३॥
मुखं बध्वा रसं बध्वा लक्षवेधी भवेद्रसः	॥७४॥
दृते ताम्रे प्रदातव्यं तत्तारं जायते शुभम्	॥७४॥
ताम्रवर्णवैक्रांतयोगेन स्वर्णकरणम् लक्षवेधी रसः	
ताम्रवर्णं तु वैक्रांतं शुद्धहिगुलसंयुतम् ॥	॥७५॥
मर्दयेदम्लवर्गेण तप्तखल्वे दिनत्रयम्	॥७६॥
अनेन स्वर्णपत्राणि प्रलिप्तानि पुटे पचेत् ॥	॥७६॥
समुद्धृत्य पुनर्मर्शमम्लवर्गेण संयुतम्	॥७७॥
पचेत्सप्तपुटैरेवं तद्भस्म पलमात्ररुम् ॥	॥७७॥
शुद्धसूतपलैरुं तु दिव्योपधीद्रवैस्त्रयदम्	॥७८॥
मर्दितं कारयेद् गोलं निर्मलेन च लेपयेत् ॥	॥७८॥
रुध्वा दिनत्रयं स्पेधं करीपनुपरदिना	॥७८॥

ततो दिव्यौषधीद्रावैर्मदितं निगलेन च ॥	
रुध्वा लिप्त्वा धमेद् गाढं बंधमायाति निश्चितम्	॥७९॥
अनेन शतमांशेन तारं भवति कांचनम्	॥८०॥
रक्तवैक्रांतयोगेन सहस्रवेधी रसः	
रक्तवैक्रांतसत्त्वं तु सहहेम्ना तु चूर्णयेत् ॥	
द्वंद्वमेलापलिप्तायां मूपायां चांधितं धमेत्	॥८१॥
तत्प्रोटं वाभिपिक्तं तु समुखे जारयेद्गसे ॥	
अभ्रसत्वप्रकारेण जारयेत्पारदं समम्	॥८२॥
तद्रसं पक्वबीजेन सारयेत्पूर्ववन्निधा ॥	
तद्वच्च जारणा कार्या मुखं वध्वाथ बंधयेत्	॥८३॥
सहस्रांशेन तेनैव तारं भवति कांचनम्	॥८४॥
रक्तवैक्रांतयोगेन सहस्रवेधी रसः	
रक्तवैक्रांतसत्त्वं च शुद्धसूतं समं समम् ॥	
मर्द्य दिव्यौषधीद्रावैस्तप्तखल्वे दिनत्रयम्	॥८५॥
ततो निगललिप्तायां मूपायां चांधितं पुटेत् ॥	
करीपायौ दिवारारौ त्रिदिनं च तुपाग्निना	॥८६॥
समुद्धृत्य पुनर्लेप्यं तद्गोलं निगलेन च ॥	
मूपांते लवणं दत्त्वा रुध्वा संधिं विशोपयेत्	॥८७॥
पुनश्च लवणं दत्त्वा रुध्वा संधिं विशोपयेत् ॥	
लेपयेत् शंखचूर्णेन तां मूपां सर्वतोऽंगुलम् ॥	
फोष्ठीयंत्रे हठाद् धाम्यं बद्धो भवति तद्दूरसः	॥८८॥
तारे ताम्रे भुजंगे वा सहस्रांशेन वेधयेत् ॥	
जायते कनकं दिव्यं देवाभरणमुत्तमम्	॥८९॥
चपलाभेदाः	
रक्ता पीता सिता कृष्णा चपला तु चतुर्विधा ॥	
वैक्रांतस्य प्रकारेण शोष्याः स्यु रसबंधकाः	॥९०॥
चपलायोगेन वेधः	
लांगली करवीराग्नि गिरिर्णी च टंकरणम् ॥	
सौवीरांजनतुल्यांशं नारीस्तन्येन पेपयेत्	॥९१॥
बज्रमूपोदरं तेन लेपयेत्सर्वतोऽंगुलम् ॥	

चपला रक्तपीता वा भागमेकं विचूर्णयेत्	॥९२॥
सुवर्णभागाश्चत्वारो द्विभागं शुद्धपारदम् ॥	
दिव्यौषधीद्रवैर्मर्द्यं सर्वमेतद्दिनत्रयम्	॥९३॥
पूर्वमूर्पां निरुध्याथ छायाशुष्कं धमेद्धठात् ॥	
तत्सर्वं जायते खोटं शतांशेन तु तेन वै	॥९४॥
सुशुद्धं वेधयेन्नागं भवेद् गुंजानिभं तु तत् ॥	
नागेनानेन शुल्बं तु शतांशेनैव वेधयेत्	॥९५॥
अरुणाभं भवेच्छुल्बं तेन शुल्बेन वेधयेत् ॥	
शुद्धतारं शतांशेन तत्तारं कांचनं भवेत्	॥९६॥
तद्वच्च जारणा कार्या मुखं बध्वाथ बंधयेत् ॥	
सहस्रांशेन तेनैव तारं भवति कांचनम्	॥९७॥
सुशुद्धं वेधयेन्नागं भवेद्गुंजानिभं च तत् ॥	
नागेनानेन शुल्बं तु शतांशेनैव वेधयेत्)	॥९८॥
चपलायोगेन शतवेधी रसः	
पट्टभागं चपलाचूर्णं तारं स्यात्सप्तभागकम् ॥	
भागाष्टकं सुवर्णं च नवभागं च पारदम्	॥९९॥
सर्वं दिव्यौषधीद्रवैर्मर्दयेद्दिवसत्रयम् ॥	
तद्गोलं निगलेनैव सर्वतो लेपयेद् घनम्	॥१००॥
लांगली करवीराग्नि ग्रन्थविष्ठा समं समम् ॥	
पेपयेन्मातुर्लिगाम्लैस्तेन मूर्पां प्रलेपयेत्	॥१०१॥
तद्बुध्वा पूर्ववद्गोलं धमेत्खोटं भवेत्तु तत् ॥	
तेनैव तु शतांशेन नागेरेधं प्रदापयेत्	॥१०२॥
तेन नागेन शुल्बं च शतांशेनैव वेधयेत् ॥	
ताम्रेण वेधयेत्तारं पूर्ववत्कांचनं भवेत्	॥१०३॥
चतुःषष्टिवेधी रसः	
पलैकं शुद्धसूतं च काचपात्रे त्रिनिक्षिपेत् ॥	
पूर्ववज्जारितं गंधं क्षिपेत्तस्मिन्पलत्रयम्	॥१०४॥
जंबीराणां द्रवं दत्त्वा गंधतुल्ये शनैः पचेत् ॥	
बालुकाभाण्डमध्ये तु यावज्जीर्यति गंधरुम्	॥१०५॥

पूर्वसंस्कृतधान्याभ्रं पलमैकं च तत्र वै ॥	
क्षिप्वा जंभीरनीरं च विडं दत्वाथ पाचयेत्	॥१०६॥
जीर्णं यावद् भवेत्तत्तु ह्यम्लं तावत्क्षिपन्यचेत् ॥	
तस्मिन्स्वर्णं पलैकं तु चूर्णितं चाभिषेकितम्	॥१०७॥
क्षिपेत्तस्मिन्विडं चाथ देयं जंभीरसंयुतम् ॥	
पचेज्जीर्णं भवेत्प्रावत्तत्रैव मृदुवह्निना	॥१०८॥
विडमम्लं क्षिपन्नेव जीर्णं चोद्धृत्य मर्दयेत् ॥	
त्रिदिनं तप्तखल्वे तु दिव्यौषधीद्रवैर्युतम्	॥१०९॥
मूलमीश्वरलिङ्गयुतं शिशुमूलं च पेपयेत् ॥	
वज्रमूपामनेनैव लिप्त्वा पूर्वसं क्षिपेत्	॥११०॥
रुन्वा स्वेद्यं करीपाप्राग्दोरात्रात्समुद्धरेत् ॥	
पूर्ववन्मर्दितं रुध्वा धमेद् वद्धो भवेद्रसः	॥१११॥
चतुःषष्टितमांशेन दत्ते तारमनेन वै ॥	
वेधयेज्जारयेद् दिव्यं क्रांचनं सिद्धसमतम्	॥११२॥
गंधकजारणान्नेन वेध.	
शतनिष्कं शुद्धमूतं दशनिष्कं तु गंधकम् ॥	
क्षणं कन्याद्रवैर्मर्त्यं पातनायंगं पचेत्	॥११३॥
ऊर्ध्वलघ्नं समादाय गंधकं दशनिष्कम् ॥	
दत्त्वा मर्द्यं पुनस्तद्वर्धने पच्यात् समुद्धरेत्	॥११४॥
एवं पुनः पुनः कुर्यादेकविंशतिवारकम् ॥	
गौरीयंत्रे तु तत्सूतं क्षिप्वा देयं तु गंधकम्	॥११५॥
भावितं पूर्वयोगेन त्रिंशत्यंशेन चूर्णितम् ॥	
रुध्वा लघुपुटे पच्याज्जीर्णं गंधं प्रदापयेत्	॥११६॥
एवं पुनः पुनर्जायं यथाशक्तित्रयेण वै ॥	
जीर्णे शतगुणे गत्रे शतरेषी भवेद्रसः	॥११७॥
सहस्रगुणिते जीर्णे सहस्रांशेन वेधयेत् ॥	
लक्षजीर्णे लक्षरेषी ऋटिरेषी भवेद्रसः	॥११८॥
जीर्णे कोटिशुणे गत्रेप्येव स्यादुत्तरोत्तरम् ॥	
सारयेत्पक्षबीजेन पूर्ववन्नारयेत्प्रमात्	॥११९॥

सुखं वध्वा रसं वध्वा तारे वेधं प्रदापयेत् ॥

जायते कनकं दिव्यं देवाभरणभूषणम्

॥१२०॥

॥ इति गंधकजारणवेधः ॥

भूसत्वकैः परमगुह्यतमैः समूतैर्वैक्रांतकैः सचपलै रसगंधकैश्च ॥

दृष्ट्वानुभूय सकलं सुखसाध्ययोगैः सम्यक् सुवर्णकरणं गदितं सुधीनाम् ॥१२१॥

इतिश्री पावंतीपुत्र नित्यनाथसिद्ध विरचिते रसरत्नाकरांतगते वादिखण्डे

श्रद्धिखंडापरनामके भूनागसत्त्वादि सिद्धयोगैः स्वर्णकरणं नाम

षोडशोपदेशः १६ ॥

—:०:—

॥ अथ श्री वादिखण्डे सप्तदशोपदेशः १७ ॥

वज्राभ्रसत्त्ववराहाटकलोहजालं

कुर्णाद् द्रुतं द्रवभवं किलबंधयोग्यम् ॥

नानाविधैः सुगमसंस्कृतयोगराजै-

स्तद्वक्ष्यते परमसिद्धिकरं नराणाम्

॥१॥

अभ्रकद्रुतिः १

शुद्धकृष्णाभ्रपत्राणि पीलुतैलेन लेपयेत् ॥

घर्मं शोष्याणि सप्ताहं लिप्त्वा लिप्त्वा पुनः पुनः

॥२॥

त्रिदिनं चाम्लवर्गेण तद्रच्छोष्याणि चाथ वै ॥

स्नुह्यकार्जुनवज्रीणां कटुंतुल्या समाहरेत्

॥३॥

क्षारं क्षारत्रयं चैतदष्टकं त्रिणितं समम् ॥

वज्रकंदं क्षीरकंदं बृहती कंटकारिका

॥४॥

वनहृताक एतेषां द्रवैर्भाज्यं दिनत्रयम् ॥

अनेन क्षारकल्केन पूर्वपत्राणि लेपयेत्

॥५॥

आतपे कांस्यपात्रे तु स्थाप्यं लेप्यं पुनः पुनः ॥

एवं दिनत्रयं कुर्याद् द्रुतिर्भवति निर्मला

॥६॥

अभ्रकद्रुति २

अम्लवर्गेण पत्राणि क्षिपेद् घर्मं दिनत्रयम् ।

तयान्यान्यभ्रपत्राणि क्षालयेत् क्षीरकंदकैः

॥७॥

- क्षारैर्वावद् भवेत्कल्कस्तत्कल्कैः पूर्वपत्रकम् ॥
 लिप्त्वा लिप्त्वा क्षिपेद् घर्मं वांस्यपात्रे विशोषयेत् ॥८॥
- सप्ताहान्नात्र संदेहो रसरूपा द्रुतिर्भवेत् ॥९॥
 अधकद्रुतिः ३
- कासांडाफलचूर्णं तु मित्रपंचरुसंयुतम् ॥
 एतत्तुल्यं च धान्याभ्रमम्लैर्मर्द्यं दिनावधि ॥
 अंधमूपागतं ध्यातं द्रुतिर्भवति निर्मला ॥१०॥
 अधकद्रुतिः ४
- धान्याभ्रकं सगोमांसमभ्रपादं च संधवम् ॥
 स्नुहार्कपयसा द्रवैर्मुनिभिर्मर्दयेत् ज्यहम् ॥११॥
 तद्गोलं कदलीकंदे क्षिप्त्वा वाह्ये मृदा लिपेत् ॥
 करीपाग्री ज्यहं पच्याद् द्रुतिर्भवति निर्मला ॥१२॥
 अधकद्रुतिः ५
- अगस्त्यपत्रनिर्यासैर्मर्द्यं धान्याभ्रकं दिनम् ॥
 तद्गोलं निक्षिपेत् कंदे सुरणोत्थे निरुध्य च ॥१३॥
 तत्कंदं निखनेद् गोष्ठभूमौ मासात्समुद्धरेत् ॥
 कंदोदराद् द्रुतिर्ग्राह्या सूततृल्या तु निर्मला ॥१४॥
 अधकद्रुतिः ६
- धान्याभ्रकं दिनं मर्द्यमजमार्यां द्रवैर्दिनम् ॥
 स्यापयेन्मृग्मये पात्रे ज्यहाद् घर्मं भवत्यलम् ॥१५॥
 अधकद्रुतिः ७
- सप्ताहं मृनितोयेन धान्याभ्रं संधत्रं शिला ॥
 मर्दयेद्भाबयेद् घर्मं ततो दार्वां सुवर्चलम् ॥१६॥
 मरिचं अभ्रपादांशं मूर्वापत्ररसैर्दिनम् ॥
 मर्दयेद्भृङ्गशुल्बैर्द्रवैर्भाव्यं दिनावधि ॥१७॥
 शरावसंपुटे तं तु रुन्वा ध्याते द्रुतिर्भवेत् ॥१८॥
 अधकद्रुतिः ८
- धान्याभ्रकं प्रयोक्तव्यं कारिनीरीजशुल्बम् ॥
 स्नुहीक्षीरेण सप्ताहं घर्मं ताप्यं द्रुतिर्भवेत् ॥१९॥

अध्रकद्रुति ९

वज्रवल्लीद्रवैर्मर्द्य धान्याभ्रं समुवर्चलम् ॥
तुल्यं त्रिदिनपर्यतं ततस्तं स्यासंपुटे ॥२०॥

रुध्वा ध्माते द्रवत्येव रसरूपं न संशयः ॥
इत्येवं रसरूपं च जायते नैव संशयः ॥२१॥

अध्रकद्रुति १०

उदुंबरोद्भवैः क्षीरैरभ्रपत्राणि पाचयेत् ॥
स्थाल्यां वा पाचयेदेतान् भवंति नवनीतवत् ॥२२॥

ततस्तं घटकं कृत्वा छिद्रमूपां निरुन्य च ॥
यामत्रयं धमेद् गाढं अधोभाण्डे द्रुतिः पतेत् ॥२३॥

अध्रकद्रुति. ११

काकोदुंबरिजैः क्षीरैर्मर्द्य धान्याभ्रकं दिनम् ॥
वनमूपकबीजानि त्वग्ज्यांन्यभ्रकैः समम् ॥२४॥

मर्दयित्वा र्धयामं तं द्राव्यं पातालयंत्रकैः ॥
अहोरात्रं पुटं देयं द्रुतिर्भवति निर्मला ॥२५॥

अध्रकद्रुति. १२

कपितिदुजातफलैः समं धान्याभ्रकं दृढम् ॥
मर्दयेद्दिनमेकं तु काचकूप्यां निवेशयेत् ॥२६॥

नरकेशैर्मुखं रुध्वा कूपिकां लेपयेन्मृदा ॥
पुटेत्पातालयंत्रेण दिनांते द्रुतिमाप्नुयात् ॥२७॥

अध्रकद्रुतिः १३

धान्याभ्रकसमांशेन चूर्णं गुंजाफलस्य तु ॥
स्नुहीक्षीरेण सप्ताहं भावितं घमनाद् भवेत् ॥२८॥

अध्रकद्रुतिः १४

रक्तोत्पलस्य नीलोत्पद्रवैर्मर्द्य दिनत्रयम् ॥
धान्याभ्रकं घमेद्रुन्वा वज्रमूपागतं घमेत् ॥२९॥

पेगीफलस्य चूर्णेन तुल्यं धान्याभ्रकं त्र्यहम् ॥
भाव्यं घर्मे स्नुहीक्षीरैर्ध्मात् संपुटगं द्रवेत् ॥३०॥

अध्रकसत्त्वद्रुतिः १

अथवा छागमूत्रेण भासयेत्कपितिदुजम् ॥

फलचूर्णं तु तच्छुष्कं द्रुते सत्वे प्रवापयेत्	॥३१॥
द्वित्रिवारप्रयोगेण द्रुतिर्भवति निर्मला	॥३२॥
अध्रकसत्वद्रुतिः २	
नरकेशोद्भवैस्तैलैः सेचयेद्भ्रसत्वकम् ॥	
तद्गोलं गोमयैर्लिप्त्वा वज्रमूपांतरे क्षिपेत् ॥	
हठाद् ध्माते द्रवत्येव तिष्ठते रसराजवत्	॥३३॥
अध्रकसत्वद्रुतिः ३	
भावयेन्नरमूत्रेण क्षीरकंदस्य चूर्णकम् ॥	
दशवारं प्रयत्नेन शोष्यं पेप्यं पुनः पुनः	॥३४॥
तेनावापं द्रुते सत्वे दत्त्वा दत्त्वा च संधमेत् ॥	
यावत्तद्भवतां याति तावद्देयं पुनः पुनः ॥	
लोहं च द्रवते तेन हठाद् ध्माते न संशयः	॥३५॥
अध्रकसत्वद्रुति ४	
पंचांगं देवदाल्युत्थं चूर्णं भाव्यं च तद्द्रवैः ॥	
शोष्यं पेप्यं पुनर्भाव्यं शतवारं प्रयत्नतः	॥३६॥
तच्छूर्णं दशमांशेन द्रुते सत्वे प्रतापयेत् ॥	
तत्पुनर्जायते बद्धो वापो देयः पुनः पुनः	॥३७॥
अध्रकसत्वद्रुतिः ५	
क्षीरकंदद्रवैर्भाव्यं शतधा क्षीरकंदकम् ॥	
तद्वापेन द्रवैस्तत्वं लोहानि सरुलानि च	॥३८॥
अध्रकसत्वद्रुतिः ६	
सर्वं धान्याम्लसंधानैर्भाव्यमध्रकसत्वकम् ॥	
नितुलक्षारसंयुक्तं ध्मातं तिष्ठति सूतवत्	॥३९॥
सुवर्णद्रुतिः १	
इंद्रगोपकचूर्णं तु देवदालीफलद्रवैः ॥	
भाषितं चैरुविशाहाद् द्रुते हेन्नि प्रवापयेत्	॥४०॥
किंचित्किंचित्समं यावत् तावत्तिष्ठति सूतवत्	॥४१॥
सुवर्ण-रौप्यद्रुति २	
शतधा नरमूत्रेण भावयेद्देवदालिकाम् ॥	
तच्छूर्णं वापमात्रेण द्रुतिः स्यात्सुवर्णवारिचोः	॥४२॥

तीक्ष्णलोहद्रुतिः १

सुरदालीभवं भस्म नरमूत्रेण भावितम् ॥
त्रिसप्तवारं तं क्षारं वापे तीक्ष्णद्रुतिर्भवेत् ॥४३॥

तीक्ष्णलोहद्रुतिः २

मेघशृंगी सकूर्मास्थि शिलाजतुनि वापयेत् ॥
सारं द्रुतिर्भवेत्सत्यं आवर्त्यादौ प्रदापयेत् ॥४४॥

सर्वधातुद्रुतिः १

गंधकं कांतपापाणं चूर्णयित्वा समं समम् ॥
द्रुते लोहे प्रतीवापो देयो लोहाष्टकं द्रवेत् ॥४५॥

सर्वधातुद्रुतिः २

देवदाल्या द्रवैर्भाव्यं गंधकं दिनसप्तकम् ॥
तेन प्रवापमात्रेण लोहं तिष्ठति सूतवत् ॥४६॥

सुवर्णद्रुतिः ३

अतिस्थूलस्य भेकस्य निवार्यात्राणि निक्षिपेत् ॥
उदरे टंकणं पूर्णं तद्रक्षेत्रांडमध्यगम् ॥४७॥

अष्टाहाद्ग्राहयेत्तस्मात्तैलं पातालयंत्रके ॥
तत्तैलं द्राविते स्वर्णे क्षिपेद् द्रुतिभवाप्नुयात् ॥४८॥

सुवर्णद्रुतिः ४

इंद्रगोपीश्वलाला च शशमण्डकपर्षसा ॥
अस्थीनि च समं पिष्ट्वा द्रुते हेम्नि प्रवापयेत् ॥४९॥

जायते रसरूपं तच्चिरकालं च तिष्ठति ॥५०॥

सुवर्णद्रुतिः ५

इंद्रगोपं कुलीरास्थि देवदाल्याश्च बीजरुम् ॥
चूर्णितं भावयेद् द्रवैर्देवदाल्युद्भवैर्दिनम् ॥५१॥

अनेन द्राविते हेम्नि वापो देयः पुनः पुनः ॥
तिष्ठते रसरूपं तच्चिरकालं शिरोदितम् ॥५२॥

तीक्ष्णलोहद्रुतिः ३

तीक्ष्णचूर्णं च सप्ताहं पकथानीफलद्रवैः ॥
लोलितं भावयेद् घर्मं क्षीरचंद्रद्रवैः पुनः ॥५३॥

- सप्ताहं भावयेत्सम्यक् स्नावसंपुटके तथा ॥
धामितं द्रवमायाति चिरं तिष्ठति सूतवत् ॥५४॥
कांतलोहद्रुतिः
- शृगालमेपकूर्माहिशल्लयानि च शिलाजतु ॥
एतत्सर्वं चूर्णयित्वा सुतप्ते कांतचूर्णके ॥
वापयेद् द्रवतां याति यथासूतं सुनिश्चितम् ॥५५॥
सर्वलोहद्रुतिः ३
- लोहचूर्णं यथेष्टैकं पनसस्य फलद्रवैः ॥
सप्ताहं भावयेद् घर्मे ह्यम्लवर्गेण मर्दयेत् ॥
द्रवते धमनेनैव लिपियोग्यं न संशयः ॥५६॥
सर्वलोहद्रुतिः ४
- गंधकं रक्तलवणं तुल्यं देयं पुनः पुनः ॥
द्रुतानां तप्तचूर्णानां सर्वेषां द्रावणं परम् ॥५७॥
सर्वलोहद्रुतिः ५
- पीतमण्डकगर्भं तु चूर्णितं टंकरणं क्षिपेत् ॥
रुध्वा भांडे क्षिपेद् भूमौ त्रिसप्ताहात्समुदरेत् ॥५८॥
तत्समस्तं विचूर्णाय द्रुते लोहे मवापयेत् ॥
तिष्ठति रसरूपाणि सर्वलोहानि नान्यथा ॥५९॥
माक्षिकसत्वद्रुतिः २
- एरंडोत्पेन तैलेन गुंजाक्षौद्रं च टंकरणम् ॥
मर्दितं तस्य वापेन सत्वं माक्षिकजं द्रवेत् ॥६०॥
सर्वरत्नानां सर्वलोहानां द्रुतिः
- क्षारत्रयं रामठं च चणकाम्लाम्लवेतसम् ॥६१॥
ज्वालामुखी चेश्वरकं स्थलकुंभीफलानि च ॥
सुदुर्लभयसा श्लक्ष्णं पिष्ट्वा तद्गोलकं क्षिपेत् ॥६२॥
वज्रमुख्यानि रत्नानि वस्त्रे बध्वा पचेद्दवात् ॥
दोलायंत्रेण धान्याम्ले भवेद्यामाष्टकं द्रुतम् ॥६३॥
वज्राभ्रकं नीलपुष्पं मुक्ताविद्रुममाक्षिकम् ॥
पीडूं वैदूर्यं माणिक्यं राजावर्तन्द्रनीलकम् ॥६४॥

वैक्रांतं स्फाटिकं चैव द्रवंति रससन्निभाः ॥

एतैरेवौषधैर्लोहजातं द्रवति वापनात्

॥६५॥

घञद्रुतिः १

वज्रबल्लयन्तरस्थं च कृत्वा वज्रं निरुधितम् ॥

जलभांडगतं स्वेद्यं सप्ताहाद् द्रवतां व्रजेत्

॥६६॥

घञद्रुतिः २

सूक्ष्मचूर्णं तु सप्ताहं वेतसाम्ले विनिक्षिपेत् ॥

सप्ताहादुद्धृतं तं वै पुटे रुध्वा तिर्भवेत्

॥६७॥

वैक्रांतद्रुतिः १

श्वेतवर्णं तु वैक्रांतमम्लवेतसभाषितम् ॥

सप्ताहान्नात्र संदेहः खरे घर्मं द्रवत्यलम्

॥६८॥

वैक्रांतद्रुतिः २ सधरत्नानां द्रुतिः

केतकीस्वरसं ग्राह्यं सैंधवं स्वर्णपुष्पिका ॥

इंद्रगोपकसंयुक्तं सर्वं भांडे विनिक्षिपेत्

॥६९॥

सप्ताहं स्वेदयेत्तस्मिन्वैक्रांतं द्रवतां व्रजेत् ॥

लोहाष्टकं च रत्नानि योगस्यास्य प्रभावतः

॥७०॥

कुरुते योगराजोयं रत्नानां द्रावणं परम्

॥७१॥

सधद्रुतीनां स्थापनाध्याः

कुंसुभतैलमध्ये तु संस्थाप्या द्रुतयः पृथक् ॥

तिष्ठन्ति चिरकालं तु प्राप्ते कार्यं नियोजयेत्

॥७२॥

इत्येवं द्रुतिसंचयं समुचितैः सारातिसारैर्मतैः

कृत्वा वार्तिकपुंगवोत्र सततं श्रीपारदे मेलयेत् ॥

तेनैवाद्भुतभक्षणं मुक्कनकं कृत्वाय विद्वद्रे

देयं दीनजने च दुःखविमुखं कुर्यात्समस्तं जगत्

॥७३॥

इति श्री पार्वतीपुत्र नित्यनायसिद्धविरचिते रसरत्नाकरांतर्गते यादिस्रग्धे

ऋद्धिरांडापरनामके द्रुतिकरणं नाम सप्तदशोपदेशः १७ ॥

॥ अथ श्री वादिखण्डे अष्टादशोपदेशः १८ ॥

द्रुतिरिह परिपाच्या जारयेत्पारदेन्द्रे मुनिगणितमथासौ सारितः कोटिवेधो ॥
अथपचिकृतवीजं रत्नगर्भं द्रुतं वा चरति यदि रसेन्द्रः स्यात्तदा शब्दवेधो ॥१॥

द्रुतीनां रसेन सह मेलापनम् १

पाशा बंध्या तालमूली नीलीसिंदूरचित्रका ॥

पद्मकंदं क्षीरकंदं समं नागवला तथा ॥२॥

एतेषां ग्राहयेत्स्वच्छं रसं वस्त्रेण गालितम् ॥

द्रुतिं संमुखसूतं च औषधीनां तथा द्रवम् ॥३॥

सर्वं क्षिप्त्वा घोषपात्रे शोषयेदातपे खरे ॥

द्रवः पुनः पुनर्देयो यावद्यामत्रयं भवेत् ॥४॥

मिलंति द्रुतयः सर्वाः पारदे नात्र संशयः ॥५॥

सवद्रुतिमेलापनं २

वज्रकंदामृता गुंजा द्रवैर्मर्द्यं च पूर्ववत् ॥

मिलंति द्रुतयः सर्वा रसराजे न संशयः ॥६॥

सर्वद्रुतीनां मेलापनं ३

कृष्णागुरु सिता हिंशु कस्तूरीब्रह्मजीरकम् ॥

तुल्यं चूर्णं दशांशेन सूते द्रुतियुते क्षिप्त्वा ॥७॥

मिलंति द्रुतयः सर्वा अनेनैव न संशयः ॥८॥

सर्वद्रुतीनां मेलापनं ४

कृष्णागुरु श्वेतहिंशु सिता लथुननाभयः ॥

पूर्ववन्मर्दनेनैव मिलंति द्रुतयो रसे ॥९॥

सर्वं द्रुतीनां मेलापनं ५

अश्वलालार्द्रकं निम्बपत्राणि लथुनं समम् ॥

टंकरणेन समामुक्तं पूर्ववद् द्रुतिमेलनम् ॥१०॥

सर्वं द्रुतीनां मेलापनं ६

माक्षिकं सविषं गुंजा टंकरणं स्त्रीरजः समम् ॥

स्त्रीस्तन्यं संपुतं पिष्ट्वा तेन मृषां प्रलेपयेत् ॥११॥

द्रुतियुक्तं रसं तत्र क्षिप्त्वा रुध्वा दिनावधि ॥

स्वेदयेत्कारिपाणिस्थं त्रिदिनं वा तुपाग्निना ॥

मिलति द्रुतयः सर्वा मीलिता जारयेत्ततः

॥१२॥

॥ इति सर्वद्रुतिमेलापनम् ॥

(१३ आरभ्य ५६ पर्यंत श्लोकाः खण्डिताश्चात्र)

लिप्त मूषा

द्रुतयो मीलिता येन मूषां तेनैव लेपयेत् ॥

तथा च जीवयोगेन ख्यातेयं लिप्तमूपिका

॥५७॥

शतवेधो रसः (द्रुतिजारणेन)

हेमकांतद्रुतिं तुल्यां मेलयेत्समुखे रसे ॥

पौडशांशं रसात्सर्वं लिप्तमूषांधितं पुटेत्

॥५८॥

सतुषेथ करीषामौ यावत्सूतावशेषितम् ॥

पुनश्च मेलयेत्तद्वत् सर्ववजारयेत्ततः

॥५९॥

एवं समां द्रुतिं सूते जारयेत्क्रमयोगतः ॥

ततस्तं पक्वबीजेन सारयेत्सारणात्रयम्

॥६०॥

मूषांध्रे तु तज्जार्यं मुखं वध्वाथ वंधयेत् ॥

तारारं ताम्रसंयुक्ते शतांशेन नियोजयेत्

॥६१॥

क्रामणेन समायुक्तं दिव्यं भवति कांचनम्

॥६२॥

सहस्रवेधो रस (द्रुतिजारणेन) १

हेमाभ्रशुल्वद्रुतयो द्विगुणं जारयेद्रसे ॥

पूर्ववत्क्रमयोगेन ततो रंजकबीजकम्

॥६३॥

मूषांध्रे समं जार्यं सारयेत्सारणात्रयम् ॥

मुखं वध्वा रसं वध्वा सहस्रांशेन वंधयेत् ॥

तारारं ताम्रसंयुक्तं दिव्यं भवति कांचनम्

॥६४॥

सहस्रवेधो रस (द्रुतिजारणेन) २

कांतशुल्व सुवर्णानां द्रुतयः समुखे रसे ॥

जारयेत्पूर्वयोगेन प्रत्येकं द्विगुणं क्रमात्

॥६५॥

ततो रंजकबीजानि द्विगुणं तस्य जारयेत् ॥

अथ चीजैस्त्रिधा सार्यं जारयेत्सारयेत्पुनः

॥६६॥

जारितोयं मुखं वध्वा रसं वध्वाथ वंधयेत् ॥

अयुताशेन तेनैव पूर्ववत्कांचनं भवेत् लक्षवेधी रस (द्रुतिजारणेन)	॥६७॥
कांतहेमाभ्रद्रुतयो यावत्पंचगुणं क्रमात् ॥ जारयेत्पूर्वयोगेन ततो रंजरुवीजरुम्	॥६८॥
जार्यं पंचगुणं तस्मिन्मूपायने प्रयत्नतः ॥ सारयेत्पक्षवीजेन त्रिधा तं जारयेन्पुनः	॥६९॥
पुनः सार्यं पुनर्जार्यं एव चारत्रये कृते ॥ मुखं बध्वा रसं बध्वा लक्षवेधी भवेद्रसः	॥७०॥
दशलक्षवेधी रस (द्रुतिजारणेन) आरत्नहेमद्रुतयः षड्गुणं जार्यते रसे ॥	
षड्गुणं रंजकं वीजं ततस्तस्यैव जारयेत् त्रिधा सार्यं पुनर्जार्यं एव चारचतुष्टयम् ॥	॥७१॥
मुखं बध्वा रसं बध्वा नागतैलेन वैधपेत् ॥ दशलक्षाशयोगेन दिव्यं भवति कांचनम्	॥७२॥
शतादारभ्य कोटिपर्यंतं चैव (द्रुतिजारणेन) मत्पेकं सूततुल्यांशमभ्रहेमद्रुतिद्वयम् ॥	
मैलितं पूर्वयोगेन जारयेत्तत्क्रमेण वै शतपेधी भवेत्सूतो द्विधा सहस्रवैधकः ॥	॥७३॥
त्रिगुणेषुतवेधी स्याल्लक्षपेधी चतुर्गुणे सम्यक् पंचगुणे जीर्णे दशलक्षाणि विध्यति ॥	॥७४॥
एव रसगुणे जीर्णे कोटिवेधी भवेद्रसः ततः सहस्रगुणं तस्य जार्यं रंजनीजरुम् ॥	॥७५॥
त्रिधाथ पक्षवीजेन सारयेत्पूर्ववत्क्रमात् जारणा सारणा कार्या पुनः सारणजारणे ॥	॥७६॥
अनेन क्रमयोगेन सहस्रशृङ्खलिनाप्रमात् मुखं बध्वा रसं बध्वा कोटिवेधी भवेत्तु सः ॥	॥७७॥
तारे च ताम्रसंयुक्ते भ्रामणात् नियोजयेत् रौप्यकरणम् (द्रुतिजारणेन)	॥७८॥
श्वेताभ्रतारयोपारद्रुतयः समुखे रसे ॥	

जार्याः समा यथापूर्वं तारवीजेन सारयेत् ॥
त्रिधा तं पूर्ववज्जार्यं मुखं बध्वाथ बंधयेत् ॥७९॥
(अत्र श्लोकैकः खण्डितः)

२० सहस्रवेधी रसः (रौप्यकरणम्) द्रुतिजारणे
कांततारारद्रुतयो द्विगुणाः समुखे रसे ॥
जारयेत्रिगुणा यावत्पक्षवीजेन चाथवा ॥८०॥
सारितं जारितं कुर्यात्पूर्ववच्छृंखलात्रयम् ॥
मुखं बध्वा रसं बध्वा अयुतांशेन बंधयेत् ॥८१॥
द्रुते वंगे तु तत्चारं भवेत्कुन्देन्दुसन्निभम् ॥८२॥
लक्षवेधी रसः (रौप्यकरणम्) द्रुतिजारणे

तारतीक्ष्णघोपजाता द्रुतयः समुखे रसे ॥
कुर्यात् चतुर्गुणा यावत् तारवीजेन सारयेत् ॥८३॥
चतस्रः शृंखला यावन्मुखं बध्वाथ बंधयेत् ॥
अनेन लक्षभागेन वंगस्तंभो भवेद् दृढः ॥८४॥
कोटिवेधी रसः (द्रुतिजारणं)

तारा कांतद्रुतयो जार्या सप्तगुणा रसे ॥
तत्सार्यं तारवीजेन सप्तशृंखलिका क्रमात् ॥८५॥
मुखं बध्वा रसं बध्वा कोटिवेधी भवेद्रसः ॥८६॥

कोटिवेधी रसः (स्वर्णकरणम्) द्रुतिजारणं २
समुखस्य रसेन्द्रस्य धान्याभ्रं पूर्वसंस्कृतम् ॥
चारयेज्जारयेत्तद्वत् समांशं चाथ तस्य वै ॥८७॥
पद्मगुणं द्वंद्विते व्योम्नि सर्वं जार्यं च पूर्ववत् ॥

ततो माक्षिकसत्वं च पादांशं तस्य गर्भतः ॥८८॥
द्रावयेज्जारयेत्तद्द्रावद्रसकृतत्वकम् ॥

पूर्ववद् द्रावितं जार्यं भूपायंत्रे तु तत्क्रमात् ॥८९॥
गर्भद्रावणकं वीजं द्रावितं जारयेत्पुनः ॥

भवेच्चतुर्गुणं यावत्पश्चाद्भ्रमृवर्णयोः ॥९०॥

द्रुतिं समसमां सूते द्वंद्वयित्वाथ जारयेत् ॥
पूर्ववत्क्रमयोगेन कांतहेम्नो द्रुति पुनः ॥९१॥

मत्येकं जारयेत्तुभ्यं स्वर्णतीक्ष्णद्रुतिस्तथा ॥

द्वंद्वितां जारयेत्तुल्यां ततो रंजकबीजकम्	॥९२॥
पूर्ववत्क्रमयोगेन जार्ये तस्मिन् चतुर्गुणम् ॥	
ततस्तं पक्वबीजेन सारयेत्सारणात्रयम्	॥९३॥
तदेव जारितं कुर्यान्मूपायंत्रे तु पूर्ववत् ॥	
इत्येवं सप्तवाराणि सारितं तत् त्रिधा त्रिधा	॥९४॥
पूर्ववज्जारणा कार्या ख्यातेयं सप्तशंखला ॥	
सारणा यत्र यत्रोक्ता विज्ञेया वार्तिकैः पुनः	॥९५॥
मुखं बध्वा रसं बध्वा कोटिवेधी भवेद्रसः ॥	
क्रामणेन समायुक्तं चंद्रार्कं कांचनं भवेत्	॥९६॥
कर्माष्टादशकेनैव क्रमाद्धेधः प्रकाशितः ॥	
समुखं निर्मुखं बंधं रसबंधं तयेरितम्	॥९७॥
गोपितं शंभुना सिद्धैः सूचितं न प्रकाशितम् ॥	
वार्तिकानां हितार्थाय मया तत्पद्मटीकृतम्	॥९८॥

॥ इति एकविंशति क्रमेण धेध. ॥

चञ्जबीजम्

चञ्जभस्म शुद्धहेम व्योमसत्वमयोरजः ॥	
चत्वारि समभागानि नागचूर्णं चतुःसमम्	॥९९॥
द्वंद्वमेलापलिप्तायां मूपायां चांधितं धमेत् ॥	
एकीभूते समुद्धृत्य मूपायां प्रकृतं धमेत्	॥१००॥
मासिकाद्दौतसत्वं च स्तोत्रं स्तोत्रं विनिक्षिपेत् ॥	
हेमवज्जावशेषं तु यावत्स्यादुद्धरेत्ततः	॥१०१॥
तस्मिन्नार्गं व्योमसत्वमयश्चूर्णं च पूर्ववत् ॥	
निक्षिपेद् द्वंद्वलिप्तायां मूपायां चांधितं धमेत्	॥१०२॥
मिथीभूतं समुद्धृत्य मूपायां प्रकृतं धमेत् ॥	
स्वर्णवज्जावशेषं तथावज्जातं समुद्धरेत्	॥१०३॥
एवं पुनः पुनर्जार्ये व्योमसत्वायसं फणी ॥	
पूर्ववत् क्रमयोगेन षड्गुणं जारयेत्पुनः	॥१०४॥
.....मासिकाद्दौतसत्वरूपम् ॥	
क्षिपन् क्षिपन्धमेत्तं तु बाह्यमेतं तु षड्गुणम्	॥१०५॥

वज्रबीजमिदं ख्यातं जारणे परमं हितम्	॥१०६॥
॥ इति वज्रबीज करणम् ॥	
वज्रबीजजारणेन स्पर्शवेधी शब्दवेधी रसः	
वासनामुखिते सूते द्वंद्वितं व्योममत्वक्रम ॥	
पूर्ववत् क्रमयोगेन षड्गुणं जारयेत्पुनः	॥१०७॥
तस्मिन् जार्यं वज्रबीजं व्योमसत्वक्रमेण वै ॥	
ग्रसते कच्छपे यंत्रे यथाजीर्णं तथा फलम्	॥१०८॥
द्विगुणेषुतवेधी स्यात्त्रिगुणे लक्षवेधकः ॥	
यदा चतुर्गुणं जीर्णं दशलक्षाणि विध्यति	॥१०९॥
कोटिवेधी पंचगुणे दशकोट्यस्तु षड्गुणे ॥	
अर्धुदांशात्सप्तगुणे शंखरेध्यष्टमे गुणे	॥११०॥
नवमे खर्वं वेधी स्याद्दशमे पञ्चवेधकः ॥	
त्रयोदशगुणे जीर्णे स्पर्शवेधी भवेद्रसः	॥१११॥
चतुर्दशगुणे जीर्णं भवेत्पापाणवेधकः ॥	
त्रिपंचगुणिते जीर्णे सशैलवनकाननाम्	॥११२॥
वेधयेन्मेदिनी सर्वा स भवेद् भूचरो रसः ॥	
एवं कालागुणे जीर्णे त्रैलोक्य व्यापको भवेत्	॥११३॥
खेचरो रसरारेन्द्रो मुखस्थः खेगतिप्रदः ॥	
जायते च यथाशक्त्या ततः सार्यं क्रमेण वै	॥११४॥
वज्रबीजेन तुल्येन प्रथमा सारणा भवेत् ॥	
पूर्ववज्जारणा कार्या द्विगुणेनानुसारयेत्	॥११५॥
तथैव जारयेद्भयः कर्तव्या प्रतिसारणा ॥	
त्रिगुणेन तु तैनेव मुखं बध्वाथ वंषयेत्	॥११६॥
द्विसहस्रादि लक्षांतं वेधकस्याप्ययं विधिः ॥	
इत्येवं च पुनः कुर्यात्सारणा कोटिवेधके	॥११७॥
दशकोट्याद्यर्धुदांते च जारिते वेधके रसे ॥	
त्रिप्रकारा प्रकर्तव्या सारणा तु त्रिधा त्रिधा	॥११८॥
चतुर्गुणा शंखरेरे तद्दर्घ्यं पंचधा भवेत् ॥	
षड्गुणा पञ्चवेदे तु मूलरेधे तु सप्तधा	॥११९॥

अष्टधा स्पर्शवेप्रे तु दशधा शब्दवेधके ॥

ततस्त्रयोदशगुणाः कलागुणे कलागुणाः ॥१२०॥

क्रमशः सारणा कार्या यथाशक्त्यानुसारतः ॥

मुखं ऽत्रा रस वध्वा पश्चाद्वेध प्रकल्पयेत् ॥१२१॥

चद्रार्के वा भुजंगे वा कामणेन समायुतम् ॥

इत्येव पद्मपर्यत संख्यापेधात्तु यो रसः ॥१२२॥

तद्वेष्टित मधूच्छिष्टैः कुतवेप्रे तु योजयेत् ॥

तत्सर्वं कनक दिव्य जायते शशुभाषितम् ॥१२३॥

॥ अथ त्रिविधवेध प्रकार वचनम् ॥

धूमवेध विधि

धूमवेप्रे रस पिष्ट्वा तेन वस्त्र प्रलेपयेत् ॥

ततो ज्योतिष्मतीतैले श्ल्या वर्ति कल्पयेत् ॥१२४॥

ज्वलितां ता ताम्ररूटे योजयेत्पत्रता गते ॥

तधूमगंधमात्रेण सर्वं भवति काचनम् ॥१२५॥

स्पर्शवेध विधि

स्पर्शवेधी रसो योसौ गुटिका तेन कारयेत् ॥

द्रुतानामष्टलोहाना क्षिप्त्वा मध्ये समुद्ररत् ॥

तद् भवेत्कांचन दिव्यमसंख्य नात्र संशयः ॥१२६॥

शब्दवेध विधि

शब्दवेधी रसो योसौ गुटिका तेन कारयेत् ॥

धारयेद्द्वारमये तु ततो लोहानि वेधयेत् ॥

तत्सर्वं जायते स्वर्णं श्रुते शब्दे न संशयः ॥१२७॥

पाषाणवेध विधि

पाषाणवेधको योसौ पर्वतानि तु तेन वै ॥

वेधयेदग्निना तप्तान् सर्वं भवति कांचनम् ॥१२८॥

मेदिनी वेध विधि

मेदिनीवेधको योसौ राजिमार्धार्धं मात्रकः ॥

तेनैव वेधयेत्पर्वी सशैलवनकाननाम् ॥

मेदिनी सा स्वर्णमयी भवेत्सत्य शिशोदितम् ॥१२९॥

त्रैलोक्य व्यापक विधिः

त्रैलोक्य व्यापको योसौ तं करे धारयेत्तु यः ॥	
स भवेत्स्वैचरो दिव्यो महाकायो महाबलः	॥१३०॥
स्वेच्छाचारी महावीरः शिशुतुल्यो भवेत्तु सः ॥	
तस्य मूत्रपुरीषाभ्यां सर्वलोढानि कांचनम्	॥१३१॥
जायंते नात्र संदेहस्तत्स्वेदस्पर्शनादपि ॥	
रसकायो महासिद्धः सर्वलोकेषु पूज्यते	॥१३२॥
अवध्यो देवदैत्यानां यावच्चंद्रार्कमेदिनी ॥	
भुंजानो दिव्यभोगांश्च क्रीडते भैरवो यथा	॥१३३॥
॥ इति धिविध वेध प्रकार कथनम् ॥	

रसबीजं शतवेधी

भागत्रयं शुद्धसूतं भागैकं मृत्तवज्रकम् ॥	
फाकिनी रजसा मर्द्यं तप्तखल्वे दिनावधि	॥१३४॥
तेनैव पादभागेन हेमपत्राणि लेपयेत् ॥	
व्योमवल्लीरसैः पिष्टं कांतटंरुणतालरुम्	॥१३५॥
अनेन चाष्टमांशेन पूर्वलिप्तानि लेपयेत् ॥	
रुध्वा स्नेहं दिवारारौ करीपाग्री ततः पुनः	॥१३६॥
कदलीवंदं सौवीरं टंरुणं च समं समम् ॥	
कंटकार्या द्रवैः पिष्ट्वा मूषा लेप्या त्वनेन वै	॥१३७॥
तन्मध्ये पूर्वपत्रवं यद्रुध्वा धाम्यं द्वादश्रिणा ॥	
तत्सर्वं जायते खोटं सौरीरं काचटंरुणम्	॥१३८॥
दत्त्वा दत्त्वा घमेत्खोटं जायते भास्करोपमम् ॥	
रसबीजमिदं रप्यातं घेधके जारणे हितम् ॥	
चंद्रार्कं शतवेधी म्यात्कांचनं कुरुते शुभम्	॥१३९॥

शतवेधी रसः

अथ वक्ष्ये रसेन्द्रस्य समांगस्य च भक्षणम् ॥	
पूर्वोक्तं रसबीजं तु समुप्ये चारयेदने	॥१४०॥
अभ्रसन्धमनारेण जारयेत्तन्त्रमेण वै ॥	
पंच पंचांगुणितं यदा प्रमति पारदः	॥१४१॥

- ततस्तेनैव बीजेन सारणाक्रामणात्रयम् ॥
 ततश्च जारितं कुर्यान्मुखं बध्वाथ बंधयेत् ॥
 शब्दवेधी भवेत्सो हि रसः शंकरभाषितम् ॥१४२॥
 रसबीजं शतवेधि
 समुखस्य रसेन्द्रस्य पक्षबीजं समांशकम् ॥
 जारयेच्चाभिपिक्तं तदभ्रसत्वक्रमेण वै ॥१४३॥
 मृतवज्रं षोडशांशं तस्मिन्मूत्रे चिनिक्षिपेत् ॥
 तालकं टंकणं कांतं तृतीयं चाष्टमांशकम् ॥१४४॥
 दत्त्वा तस्मिन्स्तदा खल्वे व्योमवल्लीद्रवैर्दिनम्
 तत्सर्वं मर्दितं कृत्वा छायाशुष्कं प्रयत्नतः ॥१४५॥
 द्वंद्वमेलापलिप्तायां मृपायां चांधितं धमेत् ॥
 करीपात्रौ द्विवारात्रौ ध्माते खोटं भवेत्तु तत् ॥१४६॥
 काच टंकण सौवीरैः शोधयेत्तं धमन् धमन् ॥
 रसबीजमिदं रूपातं पूर्ववत् शतपेधकम् ॥
 जायते रसरान्जोयं कुरुते कनकं शुभम् ॥१४७॥
 शब्दवेधी रसः
 अथवा समुखे सूते पूर्ववज्जारयेद्दिनम् ॥
 पंच पंचांशगुणितं यदा ग्रसति पारदः ॥१४८॥
 रसबीजेन चान्येन त्रिधा सार्यं क्रमेण वै ॥
 सारिते जारणा कार्या मुखं बध्वाथ बंधयेत् ॥
 शब्दवेधी भवेत्साक्षात्तान्त्रं स्वर्णं करोति वै ॥१४९॥
 ॥ इतिश्री रसबीजस्य जारणाक्रमेण ऐमक्रिया ॥
 रसबीजम्
 पक्षबीजस्य चूर्णं तु पूर्ववच्चाभिपिक्तम् ॥
 षोडशांशेन मृतस्य समुखस्य तु चारयेत् ॥१५०॥
 द्वंद्वगुह्यां मर्दनेनैव घर्मे चरति तत्क्षणात् ॥
 तद्बीजं जारयेत्तस्य स्पेदनैश्चाभ्रसत्ववन् ॥१५१॥
 अनेन क्रमयोगेन समं बीजं तु सारयेत् ॥
 तद्द्वद्वादशभागेन पक्षबीजं तु तस्य वै ॥१५२॥

चारयेन्मर्दयन्नेव कच्छपारये थ जारयेत् ॥	
अभ्रसत्वमकारेण समं यावच्च जारयेत्	॥१५३॥
ततस्तस्याष्टमांशेन पम्बरीजं तु दापयेत् ॥	
मर्दयेत्तप्तखले तत् चरत्येव हि तत्क्षणात्	॥१५४॥
तं सूतं सूरणे कंदे गर्भे सिप्त्वा निरुण्य च ॥	
लिप्त्वा कंदं पुटे पन्थाद्यथा कंदो न दहते	॥१५५॥
तत्रैव ग्रसते सूतो जीर्णे ग्रासं तु दापयेत् ॥	
अनेन क्रमयोगेन समरीजं समं पुनः	॥१५६॥
पादांशं पम्बरीजं तु दत्त्वा चार्थं च मर्दयेत् ॥	
मृपायंत्रे ततो जार्थं स्वेदनेन पुनः पुनः	॥१५७॥
अनेन क्रमयोगेन समरीजं च जारयेत् ॥	
एवं चतुर्गुणे जीर्णे पम्बरीजे तु पारदे ॥	
जायते हुंकुमाभस्तु रसेन्द्रो बलवत्तरः	॥१५८॥

धूमवेधी शब्दवेधी पाषाणवेधी रम

अभ्रकं भ्रामकं ब्राह्मी मृत्लोहाष्टकं तथा ॥	
महारसाथोपरसाः मृदुतुम्ब्याश्च गीजरम्	॥१५९॥
शंखनाभिर्मपशुंगी वज्रकंदं समं समम् ॥	
मयूरस्य तु रक्तेन सर्वं पान्यं दिनायधि	॥१६०॥
ततस्तं मर्दयेत्खोटं शिरिरक्ते दिनद्वयम् ॥	
अनेन मृत्पत्रं तु लेपितं काग्येत्ततः	॥१६१॥
मृपापाम्रफलाकारां द्विद्विलिप्तां तु काग्येत् ॥	
तन्मध्ये पूर्वमृतं तु पादांशं लिप्त्वा रज्ज्वरम्	॥१६२॥
अथवा वज्ररीजं च पूर्वम्लेन लेपितम् ॥	
अथवा द्वित्वं वज्रं समं स्वर्णेन धन्वतम्	॥१६३॥
तद्विभं पूर्वम्लेन पादांशं तत्र निक्षिपेत् ॥	
आन्त्रादिन पमेन्द्रं मृपायोमुग्रशायुना	॥१६४॥
त्रिचिर् त्रिचिर् त्रिष्ट वन्त्रा जीर्णे नम्मान्मृत्सेत् ॥	
शुनस्तद्विप्तमृपाया सिप्त्वा रतेण संयुताम्	
पूर्वमन्त्रमयोगेन जीर्णे तत्र ममुत्सेत् ॥	

ततस्तेनैव बीजेन सारणाक्रामणात्रयम् ॥	
ततश्च जारितं कुर्यान्मुखं बध्वाथ बंधयेत् ॥	
शब्दवेधी भवेत्सो हि रसः शंकरभाषितम्	॥१४२॥
रसबीजं शतवेधि	
समुखस्य रसेन्द्रस्य पक्वबीजं समांशरुम् ॥	
जारयेच्चाभिषिक्तं तदभ्रसत्वक्रमेण वै	॥१४३॥
मृतवज्रं पाडशांशं तस्मिन्सूते विनिक्षिपेत् ॥	
तालकं टंरुणं कांतं तृतीयं चाष्टमांशरुम्	॥१४४॥
दत्त्वा तस्मिन्सूते खले व्योमवल्लीद्रवैर्दिनम्	
तत्सर्वं मर्दितं कृत्वा छायाशुष्कं प्रयत्नतः	॥१४५॥
द्वंद्वमेलापलिप्तायां मूपायां चांधितं धमेत् ॥	
करीषाम्नी दिवारात्रौ ध्माते खोटं भवेत्तु तत्	॥१४६॥
काचं शंरुणं सौवीरैः शोधयेत्तं धमन् धमन् ॥	
रसबीजमिदं रूपातं पूर्ववत् शतश्रेधरुम् ॥	
जायते रसराजोयं कुरते कनकं शुभम्	॥१४६॥
शब्दवेधी रसः	
अथवा समुखे सूते पूर्ववज्जारयेदिनम् ॥	
पंच पंचांशगुणितं यदा ग्रसति पारदः	॥१४८॥
रसबीजेन चान्येन त्रिधा सार्यं क्रमेण वै ॥	
सारिते जारणा कार्या मुखं बध्वाथ बंधयेत् ॥	
शब्दवेधी भवेत्साक्षात्तान्नं स्वर्णं करोति वै	॥१४९॥
॥ इतिथी रसबीजस्य जारणाक्रमेण हेमक्रिया ॥	
रसबीजम्	
पक्वबीजस्य चूर्णं तु पूर्ववच्चाभिषिक्तम् ॥	
पोडशांशेन मृतस्य ममुग्वस्य तु चारयेत्	॥१५०॥
द्वयंगुल्यां मर्दिनेनैव धर्मे चरति तत्क्षणात् ॥	
तद्बीजं जारयेत्तस्य स्फोटनैश्चाभ्रसन्धवन्	॥१५१॥
अनेन क्रमयोगेन मर्मं बीजं तु सारयेत् ॥	
तद्द्वद् द्वादशभागेन पक्वबीजं तु तस्य वै	॥१५२॥

चारयेन्मर्दयन्नेव कच्छपाख्ये थ जारयेत् ॥	
अभ्रसत्वप्रकारेण समं यावच्च जारयेत्	॥१५३॥
ततस्तस्याष्टमांशेन पञ्चवीजं तु दापयेत् ॥	
मर्दयेत्तप्तखले तत् चरत्येव हि तत्क्षणात्	॥१५४॥
तं सूतं सूरणे कंदे गर्भे लिप्त्वा निरुध्य च ॥	
लिप्त्वा कंदं पुटे पच्याद्यथा कंदो न दहते	॥१५५॥
तत्रैव ग्रसते सूतो जीर्णे ग्रासं तु दापयेत् ॥	
अनेन क्रमयोगेन समवीजं समं पुनः	॥१५६॥
पादांशं पञ्चवीजं तु दत्त्वा चार्थं च मर्दयेत् ॥	
मृषायंत्रे ततो जार्यं स्वेदनेन पुनः पुनः	॥१५७॥
अनेन क्रमयोगेन समवीजं च जारयेत् ॥	
एवं चतुर्गुणे जीर्णे पञ्चवीजे तु पारदे ॥	
जायते कुंकुमाभस्तु रसेन्द्रो बलवत्तरः	॥१५८॥

धूमवेधो शब्दवेधो पापाणवेधो रम.

अभ्रकं भ्रामकं ब्राह्मी मृतलोहाष्टकं तथा ॥	
महारसाथोपरसाः कटुतुल्याथ बीजरुम्	॥१५९॥
शंखनाभिर्मेपशृंगी वज्रकंदं समं समम् ॥	
मयूरस्य तु रक्तेन सर्वं पान्यं दिनावधि	॥१६०॥
ततस्तं मर्दयेत्खोटं गिरिरक्ते दिनद्वयम् ॥	
अनेन मृतवज्रं तु लेपितं कारयेत्ततः	॥१६१॥
मृषामात्रफलाकारां द्विद्विलिप्तां तु काग्येत् ॥	
तन्मध्ये पूर्वमूत्रं तु पादांशं लिप्त्वावक्रम्	॥१६२॥
अथवा वज्रवीजं च पूर्वमूत्रेण लेपितम् ॥	
अथवा द्वंद्वितं वज्रं समं स्वर्णेन धनूतम्	॥१६३॥
तद्विषं पूर्वमूत्रेण पादांशं तत्र निक्षिपेत् ॥	
आच्छादितं धमेन्मर्दं मृषायोमुग्रयायुना	॥१६४॥
त्रिचिद् त्रिचिद् विटे दत्त्वा जीर्णे नम्नान्ममृदयेत् ॥	
पुनस्तद्विषमृषायां लिप्त्वा रक्तेण संपुनम्	
पूर्वमूत्रमयोगेन जीर्णे रक्ते ममृदयेत् ॥	

अनेन क्रमयोगेन वज्रं वा वज्रवीजकम्	॥१६५॥
स्वर्णद्वंद्वितवज्रं वा जारयेत्तत्पुनः पुनः ॥	
एकादशगुणं यावत्तावज्जार्यं रसेन्द्रके	॥१६६॥
मुद्गरां शंखनाभिं तु मातुलिगरसैर्दिनम् ॥	
मर्दयेल्लोलयेत्तेन मुक्ताचूर्णं मुशोभनम्	॥१६७॥
द्रावितं मौक्तिकं वाथ पूर्ववज्जारयेद्धमन ॥	
मूपाया विडलिप्तायां पादं पादं शनैः शनैः	॥१६८॥
एकादशगुणं यावत्तज्जार्यं कच्छपेन तत्	॥१६९॥
नीलोनिर्याससंतुल्यं शिखिपित्तं विमर्दयेत् ॥	
इद्रनीलं च नीलं च तेन लिप्त्वाथ जारयेत्	॥१७०॥
पूर्ववत्क्रमयोगेन धमनास्वेदनेन वा ॥	
विडलेपित्तमूपायामेकादशगुणं क्रमात्	॥१७१॥
द्रावितं चेन्द्रनीलं वा नीलं च द्रावितं क्रमात् ॥	
द्वंद्वितं रसरजस्य जार्यमभ्रद्रुतिर्यथा ॥	
इत्येवं जारयेन्नीलं द्रावितं कठिनं तु वा	॥१७२॥
शिखिपित्तनृरक्ताभ्यां लेपितं पद्मरागरुम् ॥	
जारयेद्रसरजस्य त्वेकादशगुणं क्रमात् ॥	
जार्यं वा द्रावितं तत्तु यथा चाभ्रद्रुतिः पुरा	॥१७३॥
रजनी तुल्यकं कृष्टं ब्रह्मपुष्पद्रवैर्दिनम् ॥	
भावितं तेन लिप्तं तु पुष्परागं तु जारयेत्	॥१७४॥
कठिनं द्रावितं वाथ रुद्रसंख्याक्रमेण वै ॥	
एवं रत्नैर्भवेत्तृप्तो रसरजो महाबलः	॥१७५॥
अनेनैव शताशेन मघृच्छिष्टेन लेपयेत् ॥	
शुद्धहाटकपत्राणि रज्जा गजपुटे पचेत्	॥१७६॥
इंद्रगोपसमाहारं तत्स्वर्णं जायते शृभम् ॥	
अनेनैव सुवर्णेन सारयेत्सारणात्रयम्	॥१७७॥
रत्नवृक्षं सूत्रराजं मूपायत्रे विनिसिपेत् ॥	
शनैः शनैर्धमेत्तावद्यावत्सूतावशेषितम्	॥१७८॥
मुखं धत्वा रसं रज्जा धूमनेयी भवेत्तु तद्	

अनेन क्रमयोगेन पुनः सारणजारणा ॥१७९॥

कर्तव्यास्त्रिप्रकारा वै मुखं बध्वाथ बंधयेत् ॥

शब्दवेधी रसेन्द्रोयं जायते खेगतिपदः ॥१८०॥

पुनश्च त्रिविधा कार्या सारणाज्जारणा क्रमात् ॥

तस्यैव तु रसेन्द्रस्य मुखबंधं च कारयेत् ॥१८१॥

तेनैव वेधयेत्सर्वं गिरिपापाणभूतलम् ॥

जायते कनकं दिव्यं जाम्बूनदसममभम् ॥१८२॥

सिद्धैर्भूचरखेचरा शिवमुखात्प्राप्ता महाजारणा

कृत्वा तां च रसे रसातलमिदं स्वर्गेन पूर्णं कृतम् ॥

तेषां कर्म विचार्य सारमखिलं स्पष्टीकृतं तन्मया

यः कश्चिद् गुरुतंत्रमंत्रनिरतस्तस्यैव सिद्धं भवेत् ॥१८३॥

इतिथी पार्वतीपुत्रनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरांतर्गते चादिखण्डे

अद्विसंडापरनामके द्रुतिवज्ररत्नजारणाक्रमेण पापाणवेधपर्यंतं

वेधविधिर्नामाष्टादशोपदेशः १८ ॥

—:०:—

॥ अथ श्री वादिखण्डे एकोनविंशोपदेशः १९ ॥

संतारे सारभूतं सकलमुखकरं सुप्रभूतं धनं वै

उत्साध्यं साधेन्द्रैर्गुरुमुखविधिना वक्ष्यते तस्य सिद्धयै ॥

रत्नादीनां विशेषात्करणमिदं शुभं गंधमादं समग्रं

ज्ञात्वा तत्तत्सुसिद्धं हनुमद्वपथगं पावनं पंडितानाम् ॥१॥

पञ्चरागकरणम्

चतुर्गुणेन तोयेन लाक्षां पिप्प्ला तु तद्वैः ॥

रसप्लवं शदपलं शृष मृदाप्लवं पचेत् ॥२॥

मृदप्रिना पादशेषं जातं यावद्य तस्य वै ॥

सिपेत्पलं पलं चूर्णं सज्जिदेकण लोभ्रकम् ॥३॥

किंचिन्पस्यात्ततः शीतं वागहृष्यां गुरसयेत् ॥

स्यून्मत्स्यत्वचं पन्पाद्दिशागत्रं जलेन तद् ॥४॥

धनीभूतं गमुर्गार्यं न्यातोयं मम्परन्त्रं ॥

एतत्कर्पूरद्वयं तस्याः काचकूप्यां विनिक्षिपेत् ॥५॥
 वर्षोपलास्तु तेनैत्र लालयित्वा सुपाचिते ॥
 मधुकतैलमध्ये तु क्षणं पक्वा समुद्धरेत् ॥
 जायंते पद्मरागाणि दिव्यतेजोमयानि च ॥६॥

इन्द्रनीलकरणम्

नीलीचूर्णं पलैकं तु पूर्वकूप्यां तु तद्द्रवम् ॥
 तद्द्रवं द्विपलं चूर्णं क्षिप्त्वा सर्वं विलोलयेत् ॥७॥
 क्षिप्त्वा वर्षोत्पलांस्तेन पूर्वतैलगतान्पचेत् ॥
 इन्द्रनीलानि तान्येव जायते नात्र संशयः ॥८॥

मरकतमणि करणम्

मञ्जिष्ठां तालकं नीली समचूर्णं प्ररूपयेत् ॥
 काचकूप्यां स्थितैर्द्रावैः सर्वमेतत्सुलोलयेत् ॥९॥
 वर्षोत्पलांस्तु तेनैव सिक्तवा पच्याच्च पूर्ववत् ॥
 सर्वं मरकतास्तेन समीचीना भवति वै ॥१०॥

गोमेदमणिकरणम्

मञ्जिष्ठायाः कपायेण पेपयेन्मत्स्यकज्जलम् ॥
 वर्षोत्पलांस्तु तेनैव सिक्तवा पच्याच्च पूर्ववत् ॥११॥
 गोमेदानि तु तान्येव प्रवर्तते न संशयः ॥१२॥

पुष्पराग करणम्

पिष्ट्वा तालकतुल्यं तु जलैकै(?) रसकुंडुमम् ॥
 तन्मध्ये चाष्टमांशं तु क्षिपेन्मत्स्योत्थकज्जलम् ॥१३॥
 तत्सर्वं पाचयेन्नामं अवतार्य मुरक्षयेत् ॥
 वर्षोपलांस्तु तेनैव सिक्तान्पन्याच्च पूर्ववत् ॥
 भवंति पुष्परागास्ते यथा खन्युत्थितानि च ॥१४॥

नीलमाणिक्य करणम्

नीलीचूर्णस्य तुल्यांशं क्षिपेन्मत्स्योत्थकज्जलम् ॥
 बीजकाष्ठं च तुल्यांशं जले स्थाप्यं दिनावधि ॥१५॥
 तत्सर्वं पाचयेन्नामवतार्य मुरक्षयेत् ॥
 वर्षोपलांस्तु तेनैव सिक्ताः पन्याच्च पूर्ववत् ॥
 नीलमाणिक्यसदृशास्ते भवंति न संशयः ॥१६॥

मुक्ताकरणम् १

प्रोक्तानि रंगद्रव्याणि काचकृष्णां पृथक् पृथक् ॥	
रक्षयित्वा प्रयत्नेन प्राप्ते कार्ये नियोजयेत्	॥१७॥
सूर्यकांतस्य मध्ये तु विलं कुर्यात्सुवर्तुलं ॥	
तथान्यं सूर्यकान्तं च कुर्यादाच्छादने हितम्	॥१८॥
सूक्ष्ममुक्ताफलान्यादौ द्रावयेत्पूर्वयोगतः ॥	
तद्द्रुतं सूर्यकांतस्य विले पूर्ये प्रयत्नतः	॥१९॥
सूर्यकान्तेनापरेण छादितं धर्मधारितम् ॥	
याममात्राद्भवेद्बद्धं मौक्तिकं चातिशोभनम्	॥२०॥
छिद्रं कृत्वा निवध्याथ सुशुभ्रे वस्त्रखण्डके ॥	
सुशुभ्रैस्तंडुलैः सार्धं कण्डयेत्तदुल्लखले	॥२१॥
लघुहस्तेन यामैकं तत उद्धृत्य क्षालयेत् ॥	
त्वचारिष्टफलानां तु जलेन सह पेपयेत् ॥	
तेनैव क्षालिते मुक्ताफलं भवति शोभनम्	॥२२॥

मुक्ताकरणम् २

मौक्तिकानि सुसूक्ष्माणि चूर्णितानि विनिक्षिपेत् ॥	
मसूताया इहायास्तु सद्यः क्षीरैः क्षणावधि	॥२३॥
तेनैव वर्तुलाकारा गुटिकाः कारयेत्ततः ॥	
काचपात्रे स्थिताः शोण्याः छायायां दिनमात्रकम्	॥२४॥
प्रोतयेद्भव्यालेन मालां कृत्वाय शोपयेत् ॥	
छायायां फठिना यावत्तावत्स्थाप्या विलंबिताः	॥२५॥
स्यूलस्य कृष्णमत्स्यस्य एककंदस्य चोदरात् ॥	
निवार्यानाणि तत्रैव पूर्वमालां निवेशयेत्	॥२६॥
उदरं सीरयेत्सूत्रेणैव भाण्डे निरुध्य तत् ॥	
यासमानात्समुद्धृत्य छायायां शोपयेत्पुनः	॥२७॥
कंदनं क्षालनं चैव पूर्ववत्कारयेच्छनैः ॥	
भवन्ति तानि शुभ्राणि सम्यक् मुक्ताफलानि वै	॥२८॥

मुक्ताकरणम् ३

मुक्ताधुक्तिं समादाय जलशुक्तिमयापि वा ॥

वर्षयेत्पृष्ठभागं तु तस्य क्राण्योपनुत्तये ॥२९॥
 ताः शुभ्राशूर्णयेच्छ्लेष्णमीडाक्षीरादिपूर्ववत् ॥
 कारयेत्क्षालनान्तं च मौक्तिकानि भवति वै ॥३०॥

मुक्ताकरणम् ४

सद्य उद्धृत्य मत्स्यस्य स्थूलस्य चक्षुषी हरेत् ॥
 एकैकं वधयेद्वस्त्रे ईडाक्षीरीर्दिनं पचेत् ॥३१॥
 छायायां शोषयेत्पश्चात् कण्डनं क्षालनं ततः ॥
 कारयेत्पूर्ववत्तानि मौक्तिकानि भवन्ति वै ॥३२॥

प्रवालकरणम् १

दग्धशखं च दरदं समं चूर्णं प्ररूपयेत् ॥
 प्रसूताया महिष्यास्तु पंचमे दिवसे हरेत् ॥३३॥
 क्षीरं तेनैव तन्मर्द्यं यामैरु पूर्वचूर्णम् ॥
 वर्तुला गुटिकां कृत्वा प्रोतयेत्ताम्रसूतके ॥३४॥
 रभागर्भदलेनैव मन्थमांशुप्रतर्जनी ॥
 वेष्टयित्वा तु तैर्ग्राह्या गुलिकास्ताः पृथक् पृथक् ॥३५॥
 आरत्यावर्त्य संस्थाप्या रंभापत्रैः प्रयत्नतः ॥
 छायाशुष्काः शुभाः प्रोत्यास्ताम्रमूत्रेण वै पुनः ॥३६॥
 मधुकं तप्ततैलाक्तं धूमेन स्पेदयेच्छनैः ॥
 जायते पद्मरागाभं प्रवालं नात्र सशयः ॥३७॥

प्रवालकरणम् २

दग्धः शंखः ससिन्दूरं समांशं चूर्णयेत्ततः ॥
 क्षीरैः सत्रप्रसूताया एडाया मर्दयेद् दृढम् ॥३८॥
 पूरयेच्च तृणोत्थे वा नाले वंशादिसंभवे ॥
 सुपक्वे चान्नभाण्डे तु यवागृवर्जिते क्षिपेत् ॥३९॥
 आच्छाद्य पन्थान्पन्दाश्रीं घटिमोन्ते समुद्धरेत् ॥
 प्रवाला नलिकागर्भे जायते पद्मरागवत् ॥४०॥

द्विगुल्यकरणम्

अशुद्धं पारदं भागं चतुर्भागं च टंफणम् ॥

उभौ क्षिप्त्वा लोहपात्रे क्षर्णं मृद्धाग्निना पचेत् ॥४१॥

तस्मिन्मनःशिलाचूर्णं पारदादशमांशतः ॥

क्षिप्त्वा चात्यमयोद्व्यां क्षवतार्यं मुशीतलम् ॥४२॥

कृत्वाथ खण्डशः क्षिप्त्वा काचकूप्यां निरुध्य च ॥

बल्लमृत्तिरुया सम्यक् काचरूपीं प्रलेपयेत् ॥४३॥

सर्वतोऽंगुलमानेन छायाशुष्कं तु कारयेत् ॥

वालुकायंरगर्भे तु द्विदिनं मृदुनाग्निना ॥४४॥

क्रम वृद्धाग्निना पश्चात्पचेद्दिवसपञ्चकम् ॥

सप्ताहात्तत्समुद्गत्य हिंशुलं स्यान्मनोहरम् ॥४५॥

सिन्दूर करणम्

चिंचात्वग्भस्मपादांशं द्रुते नागे विनिक्षिपेत् ॥

पाचयेल्लोहजे पात्रे लोहद्व्यां निघर्षयेत् ॥

चण्डाग्निना दिनैकं तु सिन्दूरं जायते शुभम् ॥४६॥

सिन्दूरकरणम् २

रक्तशास्त्रिन्यपामार्गकुटजस्य तु भस्मम् ॥

चतुर्थांशं द्रुते नागे दत्त्वा मर्द्यं दिनद्वयम् ॥४७॥

पूर्ववज्रोहपात्रे तु सिन्दूरं जायते शुभम् ॥४८॥

सिन्दूरकरणम् ३

भस्मना पूर्ववज्रागं शाकस्य वारिजस्य वा ॥

सिन्दूरं जायते दिव्यं यथेष्टं नात्र संशयः ॥४९॥

सिन्दूरकरणम् ४

पलानां द्विगतं नागं द्वायपेल्लोहमानने ॥

समूलयासकाभस्म पादांशं तत्र निक्षिपेत् ॥५०॥

पीतवर्णं भयेशरत्तारं पन्थ्यात् प्रचात्येत् ॥

ततः मुशीतर्दं दृश्या जल्पेन चालयेत्पुनः ॥५१॥

पन्मात्रा यदी दृश्या वाग्माभस्मोपनि क्षिपेत् ॥

छायाशुष्का समाह्वय मृद्भाटे ज्वने क्षिपेत् ॥५२॥

क्षिप्त्वा रुचा पौत्रुण्यां निर्वाणे मीत्राग्निना ॥

छिद्रं कुर्याद् भाण्डवक्त्रे शलाकां लोहजां क्षिपेत् ॥५३॥

रक्तवर्णां यदा स्यात्सा तावत्पच्यात्परीक्षयेत् ॥

सिन्दूरं जायते दिव्यं सिद्धयोग उदाहृतः ॥५४॥

सैधवकरणम्

नवभाण्डे पलशतं सामुद्रलवणं क्षिपेत् ॥

निष्कं निष्कं सूतगंधौ क्षिप्त्वा चण्डाग्निना पचेत् ॥५५॥

द्वियामान्ते क्षिपेत्स्मिद्धोहनाराचकं यदि ॥

रक्तवर्णं भवेत्तद्वै तदा बर्हिं निवारयेत् ॥५६॥

स्वभावशीतलं ग्राह्यं सिन्धुत्यै लवणं भवेत् ॥५७॥

सुवर्चल (संचळ) करणम्

आरनालं पलैकं तु द्विनिष्कं च सुवर्चलम् ॥

मापैकं गंधकं पिष्ट्वा सर्वं पात्रे तु धारयेत् ॥५८॥

पलैकं सैधवं तप्तं कृत्वा तत्र निपेचयेत् ॥

पुनस्ताप्यं पुनः सेच्यं द्रवो यावद्विशुष्यति ॥

सुवर्चलं भवेत्तावन् नात्र कार्या विचारणा ॥५९॥

हिंशुकरणम् १

हिंशुनागरमेकैकं लशुनस्य पलद्वयम् ॥

चतुष्पलं निम्बवीजं मापचूर्णं पलाष्टकम् ॥६०॥

सर्वतुल्या विल्वमज्जामजाक्षीरेण पेपयेत् ॥

तत्सर्वं बंधयेद्वाटं सार्द्रगोचर्मगर्भतः ॥

पञ्चमं धान्यराशी क्षिपेद् हिंशु भवेत्ततः ॥६१॥

हिंशुकरणम् २

बन्धूलवणनिर्घासं सामुद्रलवणं तथा ॥

त्वग्ज्वर्यं च कणा तुल्यं मेपीक्षीरेण पेपयेत् ॥६२॥

अस्य पिण्डस्य पादांसं शुद्धं हिंशु नियोजयेत् ॥

तत्सर्वं पूर्वबद्धं चर्मणा दिवसनयम् ॥६३॥

निर्वाने लंबितं रक्षेत् हिंशु स्याच्छुद्धं हिंशुवत् ॥६४॥

हिंशुकरणम् ३

पलैकैकं गुडं शुंठी द्विकं टंकणगुग्गुलम् ॥

परण्वीजमज्जा च तुषवर्ज्यं पलद्वयम्	॥६५॥
निस्त्वक्मापा पलद्वंद्वमेकीकृत्य प्रपेपयेत् ॥	
त्रिकर्षं हिंयु तन्मध्ये क्षिप्त्वा तोयेन लोलयेत्	॥६६॥
तत्सर्वं पूर्ववद्बद्ध्वा सप्ताहाद्विगुतां व्रजेत्	॥६७॥

हिंयुकरणम् ४

द्वेपले शुद्ध हिंयु स्यादीडाक्षीरं च विशतिः ॥	
गाधूममापयोश्चूर्णं प्रत्येकं तु चतुष्पलम्	॥६८॥
अलावुपात्रमध्यस्थं तत्सर्वं लोलितं क्षिपेत् ॥	
छायाशुष्कं भवेत्तावद्यावद्धिंयु शुभं भवेत्	॥६९॥

वंगकरणम् १

धतूरवीजचूर्णं तु वज्रीक्षीरेण भावयेत् ॥	
शोष्यं पेप्यं पुनर्भाव्यं एवं घर्मे त्रिसप्तधा	॥७०॥
तद्वाप्यं द्रुतनागस्य दशमांशेन दापयेत् ॥	
ढालयेत्स्नुक्पयोमध्ये तद्वंगं जायते शुभम् ॥	
भावयेद्गजनीमध्ये तद्वंगं जायते शुभम्	॥७१॥

वंगकरणम् २

भावयेद्गजनीचूर्णं वज्रीदुग्धेन सप्तधा ॥	
तद्वापं दशमांशेन द्रुते नागे प्रदापयेत् ॥	॥७२॥
तद्वापं द्रुतनागस्य दशमांशेन दापयेत् ॥	
तत् ढाल्यं त्रिफला क्वाथे पुनस्तद्वच्च वापयेत्	॥७३॥
टंकरणं नवसारं च दत्त्वा सेच्यं नृमूत्रके ॥	
द्रावितं च पुनर्ढाल्यं नृमूत्रे वंगतां व्रजेत्	॥७४॥

अम्लवेतसकरणम्

त्वग्नीजरहितं त्रिचाफलं कांजिकसंयुतम् ॥	
पक्त्वा कुर्याद्वस्त्रभूतं जग्नीराम्लं तु तत्समम्	॥७५॥
चांगेरीमातुलिगाम्लैर्यथाप्राप्तं समोदरेत् ॥	
वस्त्रभूतं तु तत्सर्वं पक्त्वादावशेषितम्	॥७६॥
सीराष्ट्री तुत्यक्कासीसं त्रिसार पटुपंचकम् ॥	

मूलसारं च तुल्यांशं सर्वं चूर्णं विनिक्षिपेत् ॥७७॥
 पूर्वपक्वे तु पादांशं पुनर्मृद्वग्निना पचेत् ॥
 घनीभूतं भवेत्प्राक्चटकेनैव चालयेत् ॥
 अम्लधेतुसमित्येतज्जायते शोभनं परम् ॥७८॥

साद्यीकरणम्

त्रिफला भ्रंगकोरंट भल्लात करवीरकम् ॥
 बीजाम्रसममेतेषां समांशं बोलम्जले ॥७९॥
 क्षिप्त्वा मर्द्य ताम्रपात्रे पंचाहाज्जायते मपी ॥
 तालपत्रेषु भूर्जेषु लिख्यते परमं दृढम् ॥८०॥

घृतकरणम्

नारिकेलात्फलरसं ग्राह्यं भागचतुष्टयम् ॥
 तन्मध्ये घृतमेकं तु क्षिप्त्वा भाण्डे विलोलयेत् ॥८१॥
 शतांशेन क्षिपेत्तस्मिन् रक्तशाकिनिमूलकम् ॥
 मृद्वग्निना पचेत्किञ्चित् तत्सर्वं जायते घृतम् ॥८२॥

घृतकरणम् २

घृतं तोयं समं कृत्वा विंशत्यंशेन चुन्नकम् ॥
 क्षिप्त्वा सर्वं तु मृद् भाण्डे क्षणं हस्तेन मर्दयेत् ॥
 घृतं तज्जायते सर्वं न चाग्निं सहते क्वचित् ॥८३॥

घृतकरणम् ३

मेपीमेदः पंचपलं तिलतैलं च तत्समम्
 पचेन्मृद्वग्निना तावत्प्राक्पेनं निवर्तते ॥८४॥
 द्विनिष्कं कांजिक तस्मिन् क्षिप्त्वा बह्वेण चालयेत् ॥
 पादांशं च घृतं तस्मिन् दद्यात्सर्वं घृतं भवेत् ॥८५॥

घृतकरणम् ४

तिलतैलं विपच्यादौ यावत्पेनं निवर्तते ॥
 गुग्गुलुं निक्षिपेत्तस्मिन् त्रिचिद्रंगनिगृह्ये ॥८६॥
 विंशत्यंशेन तोयस्य क्षिप्त्वा चुन्नं विलोलयेत् ॥
 जलतुल्यं पूर्वतैल मिश्रयेत्तन्मुनीतलम् ॥८७॥

मर्दयेन्मृण्मये पात्रे हस्तेन क्षणमात्रकम् ॥
घनीभूते घृतं चार्धं क्षिप्त्वा सर्वं घृतं भवेत् ॥८८॥

चन्दनकरणम्

संछेद्य निवृष्टं तु हस्तैकं रक्षयेदधः ॥
तस्य मूर्ध्नि विलं कुर्यात्तत्रैव नवगुगुलुम् ॥८९॥

पूरयेत्तेन काष्ठेन विलं रुन्वाथ छेपयेत् ॥
संधिं मृल्लवणेनैव शुष्कं गजपुटे पचेत् ॥९०॥

स्वभावशीतलं ग्राह्यं तन्मूलं चंदनं भवेत् ॥९१॥
कर्पूरकरणम्

पलत्रयं पचेद् भक्तं सम्यग्राजान्नतंदुलम् ॥
तद् भक्तं शीतलं कृत्वा गवां क्षीरैः प्रयत्नतः ॥९२॥

निष्कमात्रं च कर्पूरं क्षिप्त्वा तस्मिंश्च पेपयेत् ॥
शुष्कस्य वंशनालस्य स्थूलस्य तेन चोदरम् ॥९३॥

छेप्यमंगुलमानेन छायाशुष्कं च कारयेत् ॥
छित्वाथ कदलीपुष्पं तन्निर्यासेन पूरयेत् ॥९४॥

वंशनालं पुनर्वस्त्रखंडे रुन्वा च तन्मुखम् ॥
आतपे त्रिदिनं शोष्यं भूगर्ते निखनेत्ततः ॥९५॥

त्रिसप्ताहात्समुद्धृत्यं शोषयित्वा समाहरेत् ॥
कर्पूरं तस्य गर्भस्थं रक्षेत्कर्पूरभाजने ॥९६॥

कर्पूरं जायते दिव्यं यथावीजं न संशयः ॥९६॥
जवादीयांकस्त्रीकरणम्

पनसस्यार्धं पक्वस्य वीजान्येकस्य खण्डयेत् ॥
नवभाण्डे त्रिनिक्षिप्य निष्कं गुंडी पलं तथा ॥९७॥

चूर्णयित्वा क्षिपेत्तस्मिन् तत्सर्वं द्रवतां व्रजेत् ॥
तेन घृष्ट्वा क्षिपेत्तस्मिन् चतुर्निष्कं च चन्दनम् ॥९८॥

मृद्धग्रीं पाचयेत्तात्रावदारक्ततां गतम् ॥
तच्छीतलं काचपात्रे क्षिप्त्वा तस्योपरि क्षिपेत् ॥९९॥

चंपकं केतकी मरली जातीपुष्पाणि तत्पुनः ॥

दिनं शुभ्रपटे वध्वा मुखं तस्यैव रक्षयेत्	॥१००॥
ततः पुष्पाणि संत्यज्वा कस्तूरीं मापमात्रकाम् ॥	
मापैकं शुद्धकर्पूरं तस्मिन्नैव विनिक्षिपेत्	॥१०१॥
निक्षिपेद्विशदंशेन सम्यग्जावादिकामपि ॥	
तत्सर्वं मथितं पूर्वं सम्यग्जावादि भाजने	॥१०२॥
पेष्टयेन्मल्लिकापुष्पैस्तद्भांडं दिवसत्रयम् ॥	
सम्यग्भवति जावादि वर्णः परिमलैरपि	॥१०३॥
फस्तूरीकरणम्	
मधुकवैलं तैलं वा तिलोत्थं पलपंचकम् ॥	
मुण्डीद्रावं दशपलं सर्पिकेन योजयेत्	॥१०४॥
मल्लिका मालती जाती केतकी शतपत्रिका ॥	
अन्यानि च मुग्धीनि पुष्पाणि तत्र निक्षिपेत्	॥१०५॥
दिनैकं मुद्रितं रक्षेत् पुष्पं निष्पीट्य संत्यजेत् ॥	
सिक्कं विंशतिनिष्कान् क्षिप्त्वा तस्मिन्पत्रेच्छनैः	॥१०६॥
यावत्तैलावशेषं स्यात् कर्पूरं चार्धनिष्करुम् ॥	
निष्कं भाजार्जावादि क्षिप्त्वा तदवतारयेत्	॥१०७॥
अन्यपात्रे विनिक्षिप्य शीतलं तत्पुनः पत्रे ॥	
सगमात्रात्तदुत्तार्य क्षिपेज्जावादि भाजने	॥१०८॥
सांद्रं भवति तत्सर्वं यथाबीजं न संशयः ॥	
पुष्पाणि बटुलस्यैव रत्नमाल्यां समं समम्	॥१०९॥
तच्चूर्णमिष्टुदंशस्य कृत्वा नालस्य चोदरे ॥	
क्षिप्त्वा तस्य मुग्धं रुच्चाः तन्मज्जाभिर्मुद्रा पुनः	॥११०॥
पुष्टेत्पुष्पादिना तावधावद्गंधो न दृश्यते ॥	
द्रवंति तानि पुष्पाणि सुखं भिन्वा द्रवं हरेत्	॥१११॥
कम्पूरीचमं निलोमं सुस्तावृत्त्यं विगृणयेत् ॥	
मूर्धस्य दक्षभागेन सम्यक् कम्पूरिकां क्षिपेत्	॥११२॥
पूर्वदारेण तन्मूर्धं पंपितं गोलकीकृतम् ॥	
कस्तूरीमदनाकारा क्विचिन्कार्या मपत्तः	॥११३॥
तत्सर्वं छाद्यया शोष्यं मदना रक्षेत्तृपद् ॥	

गुटिकाः खण्डशः कृत्वा मदनैः सह मिश्रयेत् ॥

कस्तूरीचर्मणा वध्वा सम्यङ् मृगमदो भवेत् ॥११४॥

कुंकुम करणम् (कंकु) १

नारिकेरकपालं वा घृष्टं वा निम्बकाष्ठकं ॥

यत्किञ्चिच्छुभ्रकाष्ठं वा तोयेन सह कारयेत् ॥११५॥

तत्पादं रजनी चाथ तस्मिन्मध्ये विनिसिपेत् ॥

गैरिकं वा रजन्यर्थं तत्सर्वं कुंकुमं भवेत् ॥११६॥

कुंकुम करणम् (कंकु) २

पालाशपुष्पजं क्वाथं घर्मे धार्य तु खर्परं ॥

विंशत्यंशं क्षिपेत्तस्मिन् पेपितं शुभ्रतंडुलम् ॥११७॥

तंदुलार्थं तथा चुन्नं सर्वं काष्ठेन लोलयेत् ॥

घनीभूतं भवेद्यावत्तावद् घर्मे प्रचालयेत् ॥

ततस्तेनैव वटिकाः कृत्वा स्युः कुकुमोपमाः ॥११८॥

कुंकुमकरणम् (कंकु) ३

पालाशपुष्पपादांशं सम्यक्शुभ्रं च तंदुलम् ॥

पिष्ट्वाथ वटिकाः कार्यां शोष्याः स्युः कुकुमोपमाः ॥११९॥

दिव्यधूपः १

क्रमात्तरगुणं कुर्यात्कस्तूरी शशिकुंकुमम् ॥

नखमांसी सर्जरस मुस्ता कृष्णागुरुः सिता ॥१२०॥

चंदनं च दशैतानि चूर्णितानि विमिश्रयेत् ॥

चूर्णं तुल्यैर्गुग्गुलिभिः सर्भैरुन कुट्टयेत् ॥१२१॥

स्तोकं स्तोकं क्षिपेत्तैलं शिलायां लोहघृष्टिना ॥

दिनमेकं प्रयत्नेन वर्तिकां तेन कारयेत् ॥१२२॥

तद्ग्रज्वलितं कुर्याज्ज्वालां निवार्य तत्प्रणात् ॥

देवानां दिव्यधूपोयं मंत्राणां साधने हितः ॥१२३॥

दिव्यधूपः

पापाणभेदं चूर्णं तु गुग्गुलुं च पलं पलम् ॥

मांसी मुस्ता नखं योल चंदनागुग्गुनालकम् ॥१२४॥

लाक्षागुडं सर्जरसं सिताकर्पूरसंयुतम् ॥

प्रति निष्कद्वयं चूर्ण्य कस्तूरी कुंकुमं तथा ॥१२५॥
 मापैकैकं क्षिपेत्स्मिन् सर्वं कुट्यादुलूखले ॥
 तिलतैलं क्षिपेत्किञ्चिद्ब्रह्मदण्डेन तद् दृढम् ॥१२६॥
 यामैकं कुट्टयेत्सिद्धो दिव्यो घृषः शिवोदितः ॥
 देवादेवाकरो देवः पूर्ववद्वर्तकीकृतः ॥
 सर्वसौभाग्यजनकः सर्वमंत्रोद्यनायकः ॥१२७॥

पुष्पद्रुतिः

वन्नीक्षीरेण संयुक्तं शुद्धं वस्त्रं पुनः पुनः ॥
 आतपे शोषितं कुर्यादित्येवं दिनसप्तकम् ॥१२८॥
 जातीपुष्पपलैकं तु निष्कं चूर्णितदंकरणम् ॥
 क्षौद्रं निष्कत्रयं योज्यं सर्वमेकत्र लोलयेत् ॥१२९॥
 मृत्पात्रे धारयेद् घर्मं रम्ये वा फाचभाजने ॥
 आच्छादयेत्तु वस्त्रेण जलसिक्तेन तत्तणात् ॥१३०॥
 द्रवंति तानि पुष्पाणि युंज्याद्योगेषु तद्द्रवम् ॥
 अनेनैव प्रकारेण पुष्पाणां च पृथक् पृथक् ॥
 द्रुतिः कार्या मुग्धानां गंधरादेषु योजयेत् ॥१३१॥

धान्यवृद्धि करणम् १

मन्दारमूलमाद्रायां भरण्यां वा कुशोद्भवम् ॥
 ऊर्ध्वं संग्राह्य यत्नेन धनमाह्वये विनिसिपेत् ॥१३२॥
 प्रवातातिमुखं यत्तु तरकाष्ठं तु समाहरत् ॥
 धान्यस्य राशिगं कुर्याद्धान्यवृद्धिकरं परम् ॥१३३॥

धान्यवृद्धिकरणम् २

ऋतुनामस्य वामाग्नि हेम्नारेष्ट्याभिमन्त्रितम् ॥
 धान्याराशीं विनिसिप्य धान्यवृद्धिकरं परम् ॥१३४॥
 ॥ ॐ नमो भगवते ११ दिग्गते न्यादा ॥
 धनधान्यवृद्धिकरणम् ३

तस्यैव दक्षिणं नेत्रं हेम्नारेष्ट्य तत्रः सिपेत् ॥
 यस्मिन्कस्मिन्भवे द्रव्ये धान्ये वा वृद्धिकारकम् ॥१३५॥
 ॥ ॐ अनिलदेवि आगच्छ आगच्छ न्यादा ॥
 द्रव्यादि वृद्धि करणम्
 कृष्णाचित्रकमूले तु क्षिप्तं यस्मिन्नुवन्मृनि ॥

तत्सर्वं चाक्षयं नित्यं व्ययीकृत्य न क्षीयते	॥१३६॥
धनं धान्यं घृतं तैलं सुवर्णं नवरत्नकम् ॥	
यत्किञ्चिद् द्रव्यजातं तदक्षय्यं तिष्ठति ध्रुवम्	॥१३७॥
धान्यवृद्धिकरणम् ४	
मूलं सुश्वेतगुंजाया जलमध्ये विनक्षिपेत् ॥	
तन्मूलं धान्यराशौ च क्षिप्त्वा मंत्रविधानतः	॥१३८॥
तद्धान्यं वर्धते नित्यं भक्ष्यमाणं सहस्रशः ॥	
मन्त्रखण्डे यथा प्रोक्तं गुजामूलस्य साधनम् ॥	
तथैवात्र प्रकर्तव्यं सिद्धिर्भवति नान्यथा	॥१३९॥
आदौ सर्वं दिशांतरेषु गमनं कृत्वा गुरोः संमुखत्	
प्राप्तं भक्तिबलेन युक्तिविधिना सारातिसारं महत् ॥	
तत्सर्वं धनवर्धनं निगदितं भूयिष्ठमध्वां(?) क्वचिद्	
भूपानां विदुषां महामतिमतां विद्वान्भवेत्पालनैः	॥१४०॥
इति श्री पार्वतीपुत्रनित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरांतमते वादिखण्डे	
ऋद्धिरंडापरनामके ररनादिगंधवाहन धनवर्धनो नामैकोनविंशति	
तमोपदेशः ११ ॥	

०:—

॥ अथ श्री वादिखण्डे विंशतितमोपदेशः २० ॥

सांगोपांगमनेकयोगनिचयं सारं वरं बोद्धतं

युक्तं पारदबंधनं मृदुहठात् दृष्टं परं यन्मया ॥

तत्सर्वं सुगमं प्रवक्षिं सहसा सिद्धाननादागतं

प्रत्यक्षानुभवेन चार्तिरुग्णैः साम्राज्यदं वीक्ष्यतात्

॥१॥

पारदबंधनम् १

शुद्धपारदभागैकं टंकणेन समं समम् ॥

मर्दयेत्त्रिफलाववाधैर्नरमूर्त्रैर्युतैस्ततः

॥२॥

कर्पाशा गुलिकाः कृत्वा मापवृणैर्जलान्वितैः ॥

सुतादृष्टगुणैर्लिप्त्वा छायाशुष्कां धमेद् दृढम्

॥३॥

कोष्ठीयंत्रे बन्नाले फिट्टं भित्वा समाहरेत् ॥

- रसोसौ वर्तुलाकारः पण्डवद्धो भवत्यलम् ॥४॥
 पारदबंधनम् २
- आरण्यमल्लिकाद्रावैर्मूपां कन्याद्रवैश्च वा ॥
 द्रवैर्हरिणखुर्यां वा नरमूत्रपूतं रसम् ॥५॥
 त्रिदिनं मर्दयेत्खल्वे मूत्रं दत्त्वा पुनः पुनः ॥
 तद्वटीं मापपिष्टेन लिप्त्वा धाम्यं च पूर्ववत् ॥६॥
 तद्वत्सूतो भवेद्भद्रस्तच्छोभ्यं काचटकैः ॥७॥
 पारदबन्धनम् ३
- मर्कटीमूलजद्रावैः पारद मर्दयेद्दिनम् ॥
 मर्कटीमूलजे पिण्डे क्षिपेत्तन्मर्दित रसम् ॥८॥
 तत्पिण्डं चन्नमूपायां रसा तीव्राग्निना धमेत्
 जायते खोटत्रद्धोयं सर्वकार्यकरक्षमः ॥९॥
 पारदबन्धनम् ४
- अर्कमूलं रविसीरैः पिष्ट्वा मूपां घनं क्षिपेत् ॥
 तन्मध्ये जारितं सूतं क्षिप्त्वा रुन्नाथ रोषयेत् ॥१०॥
 मृष्मये संपुटे तं च निरुन्नाथोद्दसंपुटे ॥
 ततो गजपुटे पच्यात् पारदो बंधमाप्नुयात् ॥११॥
 पारदबन्धनम् ५
- जलकुम्भ्या द्रवैः सूतं मर्दयेद्विषसत्रपम् ॥
 जलकुम्भ्या दलैर्मूपा कृत्वा तत्र क्षिपेत्तु तत् ॥१२॥
 रुन्नाथ तां चन्नमूपायां छायाशुष्कां पुटेच्छु ॥
 उत्पलैकैकद्वया तु विशद्वारं पुटैः पचेत् ॥१३॥
 ततो गजपुटं देयं सम्पग्नद्धो भवेद्रसः ॥१४॥
 पारदबन्धनम् ६
- एकवीराद्रवैर्मर्द्य त्रिदिनं शुद्धपारदम् ॥
 एतवीराकंदकलैर्वन्नमूपां प्रलेपयेत् ॥
 तस्या पूर्वसं रुन्नाथ ध्माते घद्धो भवेद्रसः ॥१५॥
 पारदबन्धनम् ७
- आरक्तसीरकंदोत्पद्रवैस्त्रीन् स्तन्यसंपुतैः ॥

- त्रिदिनं पारदं मर्द्यं वज्रकंदश्चैस्त्रयहम् ॥१६॥
 क्षीरकंदस्य कल्केन वज्रमूपां प्रलेपयेत् ॥
 तत्र पूर्वसं रुध्वा ध्माते वद्धा भवेद्रसः ॥१७॥
 पारदवन्धनम् ८
 कृत्वा ताम्रमयं चक्रं त्रिस्तीर्णं चतुरंगुलम् ॥
 उन्नतं चांगुलीकं तु सुदृढं वर्तुलं समम् ॥१८॥
 गंधकं पारदं तुत्थं कुर्यात्खल्वेन कज्जलीम् ॥
 तत्कज्जलं ताम्रतुल्यं मूपामध्ये विनिक्षिपेत् ॥१९॥
 तं चक्रं मृषिकावक्त्रे दत्वा रुध्वाथ शोपयेत् ॥
 तं पचेद्धंडिकायंत्रे द्वियामं लघुवह्निना ॥२०॥
 उद्धृत्य ग्राहयेच्चक्रादसराजं पुनः पुनः ॥
 तत्तुल्यं टंक्रणं काचमूर्ध्वाधस्तस्य दापयेत् ॥२१॥
 अंधमूपागतं धाम्यमेवं वारत्रये कृते ॥
 रसेन्द्रो जायते वद्धो ह्यक्षीणो नात्र संशयः ॥२२॥
 पारदवन्धन ९
 शुद्धसूतं समं गंधं द्वाभ्यां तुल्यं च तालकम् ॥
 मर्द्यमुन्मत्तकद्रावैः खल्वे यामचतुष्टयम् ॥२३॥
 पातयेत्पातनायंत्रे दिनैकं मन्दवह्निना ॥
 ऊर्ध्वलग्रमधःस्थं च तत्सर्वं तु समाहरेत् ॥२४॥
 मर्द्यमुन्मत्तकद्रावैर्दृढं यामचतुष्टयम् ॥
 तद्गलं पूर्ववत्पोच्यं पुनरादाय मर्दयेत् ॥२५॥
 पुनःपाच्यं पुनर्मर्द्यं ऊर्ध्वाधःस्थं प्रयत्नतः ॥
 सर्वं यावदधो भाण्डे तिष्ठते तावतात्रधिः ॥२६॥
 तत्सर्वं पूर्ववन्मर्द्यं गोलं कृत्वाथ शोपयेत् ॥
 सम्यक् संपेपयेदम्लैर्नलिकं गुष्टमेत्र च ॥२७॥
 पीतांजनं वा पल्पं च तेन गोलं प्रलेपयेत् ॥
 वज्रमूपोदरे चाथ तेन कल्केन लेप्य वै ॥२८॥
 गोलकं तापयेच्च वंफनालेन तं धमन् ॥
 खोटचदो भवेत्साग्नात् तीत्रयामानलेन तु ॥२९॥

पारदबन्धनम् १०

पलं सूतं पलं नागं द्वाभ्यां तुल्या मनःशिला ॥

पूर्ववत्क्रमयोगेन खोटवद्धो भवेद्रसः

॥३०॥

पारदबन्धनम् ११

नागं तारं समं द्राव्यं तच्चूर्णं पलमात्रकम् ॥

शुद्धसूतं पलैकं च सर्वतुल्या मनःशीला ॥

पूर्ववत्क्रमयोगेन खोटवद्धो भवेद्रसः

॥३१॥

पारदबन्धनम् १२

पलं सूतं पलं तारं पिष्टमन्लेन केनचित् ॥

द्वाभ्यां तुल्या शिला योज्या पूर्वयोगेन पाचयेत्

॥३२॥

पारदबन्धनम् १३

तारवत् स्वर्णपिष्टीं च गंधकेन च पूर्ववत्

॥३३॥

पारदबन्धनम् १४

कृष्णाभ्रकस्य सत्वं च तीक्ष्णं कांतं च हाटकम् ॥

शुल्वं तारं च माक्षीकं समं मृक्षं विचूर्णयेत् ॥

वज्रमृपागतं रुध्वा ध्माते खोटं भवेत्तु तत्

॥३४॥

पारदबन्धनम् १५

श्वेताभ्रकस्य सत्वं च तारं तीक्ष्णं च माक्षिकम् ॥

समं चूर्ण्य कृतं खोटं खोटान्शं शुद्धं मूत्रकम्

हरितालं द्वयोस्तुल्यं मृक्षं मर्द्यं च पूर्ववत् ॥

महदप्रिगतं ध्मात् खोटं भवति तद्रसं

॥३५॥

पारदबन्धनम् १६

पारदं गंधकं तुल्यं मर्द्यं कन्यात्रवर्दिनम् ॥

तद्भोलं द्विगुणं गंधं दत्वा मृपाघरोत्तरम्

रुध्वा संधिं विशोष्याथ काष्ठीयत्रे हृदं धमन् ॥

तत्सूतं जायते खोटं गंधवद्धमिदं भवेत्

॥३६॥

पारदबन्धनम् १७

पंचांगं राजतृप्तस्य क्वाथमष्टावशेषितम् ॥

तद्भुवं तु रमे निष्वा पाच्यं यामद्वयं शुभम्

॥३७॥

- चोवावद्धो भवत्येष खोटो वै सर्वकार्यकृत्- ॥४०॥
 पारदबन्धनम् १८
- चन्द्रवल्या द्रवैर्मर्द्यं त्रिदिनं शुद्धपारदम् ॥
 टंकणेन तु संयोज्य वटिकां कारयेद् बुधः ॥ ॥४१॥
 कोष्ठयंत्रगतं ध्मातं खोटवद्धो भवेद्रसः
 पारदबन्धनम् १९
- भल्लातकानां तैलांतः पलमेकं क्षिपेद्रसम् ॥ ॥४२॥
 यावत्तैलं पचेत्तावद् रविक्षीरं क्षोपन् क्षीपन् ॥४३॥
 घट्टयेल्लोहदण्डेन खोटवद्धो भवेद्रसः ॥
 पारदबन्धनम् २०
- द्रवैः समूलकार्पास्या (कामाक्ष्या) त्रिदिनं मर्दयेत्समम् ॥ ॥४४॥
 टंकणेन पदांशेन वटिकाः कारयेल्लघु
 बल्मीकमृत्तिकामाप गोधूमानां च चूर्णकम् ॥ ॥४५॥
 समं मर्द्यादकेनैव मृपां तेनैव कारयेत्
 तदंतर्मर्दितं सूतं वटीं क्षिप्त्वा धमेद् दृढम् ॥ ॥४६॥
 खोटवद्धो भवेत्सोपि अंधमूपागतो रसः
 पारदबन्धनम् २१
- रसं पंचगुणं चैव द्विगुणं श्वेतटंकणम् ॥ ॥४७॥
 श्वेतवातारितैलानां मज्जामधस्य कोमला
 त्रिदिनं मर्दयेत्त्वल्लये नरमूत्रेण साधकः ॥ ॥४८॥
 ततो गोधूमचूर्णं तु क्षिप्त्वा कुर्याद्द्विटीः शुभाः
 विशोष्याथ धमेत्पश्चात् काचटंङ्गणयोगतः ॥ ॥४९॥
 खोटवद्धो भवेत्सूतस्तेजस्वी सर्वकार्यकृत्
 पारदमसम् १
- कर्कोटी लांगलीसंद्रवैर्मर्द्यं दिनत्रयम् ॥ ॥५०॥
 चंध्याकर्कोटकीकंदे तं रसं तु निवेशयेत्
 पंद्रवाक्षे मृदा लेप्यं सर्वतोऽगुलमानकम् ॥ ॥५१॥
 शुष्कं तुपुटे पन्थाद् त्रिदिनं परिवर्तयन्
 समुद्रतल्य पुनर्मर्द्यं पूर्वांद्रवैस्त्रयम् ॥

पूर्वत्पुटपाकेन पारदो जायते मृतः ॥५२॥

पारदभस्म २

हंसपाद्या द्रवैर्मर्द्य सप्ताह शुद्धपारदम् ॥

क्षीरकदोदरान्तर्व क्षिप्त्वा कद मृदा लिपेत् ॥५३॥

करीपात्री दिन पच्यात्पूर्ववन्मर्दयेत्पुनः ॥

कदे क्षिप्त्वा पचेत्तद्वृत्ततो मर्द्य च पूर्ववत् ॥५४॥

क्षीरकदोदरे रुन्वा मृदा लिप्तं च शोपयेत् ॥

सम्यग्गजपुटे पच्यात् मृतो भवति निश्चितम् ॥५५॥

पारदभस्म ३

हंसपादीक्षीरकद्रवैर्मर्द्य दिनत्रयम् ॥

रस तत्क्रोचपादात् क्षिप्त्वा पादं मृदा लिपेत् ॥५६॥

करीपात्री दिनं पच्यान्मर्गात्पूर्वद्रवैस्त्रयम् ॥

दिन तद्वत्पुटे पच्यात्पुनर्मर्द्यं च पाचयेत् ॥

जायते भस्मसूत्रोय सर्वकार्यकरक्षमः ॥५७॥

खोटघड्दरसस्य मुग्धकरणम्

उक्तानां खोटघड्दोना मुख कुर्यात्तदुच्यते ॥

त्रचा चंडालिनीकद त्रहसदण्डीयमूलम् ॥५८॥

गधम् टंक्रुण तुल्य भोजुदुग्नेन पपयेत् ॥

चणमात्रा र्नीं हृत्वा पूर्ववृत्ते द्रुते क्षिपत् ॥५९॥

ऐकामेना धमन्नेर त्रिकासप्तम् त्रमात् ॥

ग्रसते सर्वलोहानि यथेष्टानि न सशयः ॥६०॥

ग्रासो देयो यथागत्या पूर्ववन्मारयेत्पुनः ॥

मुख रत्वा नियुजीत तार ताम्र भुजगमे ॥६१॥

तत्सर्वं जायते स्वर्णं यथा दशगुणो मतः ॥

सिद्धयाग समारयात् सम्यग्दृष्ट्वा गुरीर्मुत्सान् ॥६२॥

ताम्रस्य स्वर्ण १

मृतभा गधम् शुद्ध तणज्योतीयमूलम् ॥

तत्सर्वं मातुर्गिगार्गदिनमेव सम समम् ॥६३॥

शुद्धानि ताम्रपत्राणि तेन क्लृप्तं त्रयेत् ॥

रुद्ध्वा गजपुटे पच्यात्पुनरुत्थाप्य लेपयेत् ॥६४॥
 एवं पुटत्रये पक्वं तत्ताम्रं कांचनं भवेत् ॥६५॥
 ताम्रस्य स्वर्णं २

रक्तस्त्रुहीपयोभिश्च ताम्रपत्राणि लेपयेत् ॥ ॥६६॥
 कारयेदप्रितप्तानि तस्मिन् क्षीरे निपेचयेत्
 इत्येवं सप्तधा कुर्याल्लेपतापनिपेचनम् ॥ ॥६७॥
 समावर्त्य तु तत्ताम्रं दिव्यं भवति कांचनम्
 सहस्रवेधो कल्कः १

रसकं दरदं गंधं गगनं कुनटी समम् ॥ ॥६८॥
 आरक्तस्त्रुकपयोभिस्तन्मर्दयेद्दिवसत्रयम्
 तेन वेध्यं द्रुतं ताम्रं नागं वा तारमेव वा ॥ ॥६९॥
 सहस्रांशेन तद्दिव्यं सुवर्णं जायते ध्रुवम्
 नागस्य स्वर्णम्

रक्तस्त्रुहीभवैः क्षीरै रजनीं मर्दयेत् त्र्यहम् ॥ ॥७०॥
 तेन नागस्य पत्राणि प्रलिप्तानि पुटे पनेत् ॥
 पुनर्लेप्यं पुनः पाच्यं सप्तधा कांचनं भवेत्
 सहस्रवेधो कल्कः २

पद्मिनी पत्रपुष्पाभा विज्ञेया स्थलपद्मिनी ॥ ॥७१॥
 भंगे रक्तं स्रवेत्क्षीरं ज्ञात्वा ताम्रद्वरेत्ततः
 पारदं गंधकं तालं माहिषी कुनटी समम् ॥ ॥७२॥
 पूर्वाक्तपद्मिनीयुक्तं मर्दयेद्दिवसत्रयम् ॥
 तेन शुद्धं भवेत्स्वर्णं सहस्रांशेन वेधितम्
 तारवीजकल्कः

नागं बंगं तीक्ष्णसारं तारं च क्रमदोत्तरम् ॥ ॥७३॥
 पंचानां तु समं ताम्रं सर्वं मृपागत धमेत्
 प्रकटं बंरनालेन यावत्ताराशेरितम् ॥ ॥७४॥
 तत्तार पद्मरागाभं जायते द्वात्रयेःपुनः
 वेध्यं रसकसत्वेन पंचमांशेन पत्नतः ॥

तद् भवेत्कांचनं दिव्यं सिद्धयोग उदाहृतः	॥७५॥
रौप्यकरणम् बंगस्य	
रक्तचित्ररूपंचांगं छायाशुष्कं विचूर्णयेत् ॥	
तद्वापं द्रुतबंगस्य रुध्वा रुध्वा त्रिवारकम्	॥७६॥
देयं तज्जायते तारं शंखकुन्देन्दुसन्निभम्	॥७७॥
स्वर्णकरणम् १	
रक्तचित्ररूमूलं तु काञ्जिकं शुद्धपारदम् ॥	
कगुणीतैलसंयुक्तं सर्वं कल्कं प्रलेपयेत्	॥७८॥
ताम्रपत्राणि तप्तानि तस्मिन् सिंचेत्रिसप्तधा ॥	
एतत्ताम्रं द्विपट्टं भागं तारं षोडशभागकम्	॥७९॥
एकीकृत्य समावर्त्य तेन पत्राणि कारयेत् ॥	
रक्तचित्ररूमूलानि भल्लाततैलपेषितं	॥८०॥
अनेन पूर्वपत्राणि प्रलिप्तानि पुटे पचेत् ॥	
एवं त्रिसप्तधा कुर्याद् दिव्यं भवति काञ्चनं	॥८१॥
सुवर्णकरणम् २	
नागिनीकंदं सूतेन्द्र रक्तचित्ररूमूलकम् ॥	
पिष्ट्वा तेनैव पत्राणि पूर्वोक्तानि प्रलेपयेत् ॥	
तद्दत्पच्यात्पुटैरेवं दिव्यं भवति कांचनम्	॥८२॥
ताम्रघटस्य स्वर्णत्व प्राप्तिः	
ज्योतिष्मतीभवैस्तैलैस्ताम्रकुंभं प्रपूरयेत् ॥	
सुखं रुध्वा क्षिपेद्भ्रूषीं पृष्ठे तुपपुटे सदा	॥८३॥
एवं षण्मासपर्यन्तं पुटयेद्दुद्धरेत् क्रमात् ॥	
बहिस्तुपपुटे पच्यात्त्रिदिनं तद्विवानिशम्	॥८४॥
तत्ताम्रं हाटकं तुल्यं समावर्तं तु कारयेत् ॥	
क्षिप्ते ज्योतिष्मतीतैले सर्वं भवति कांचनम्	॥८५॥
ताम्रस्य स्वर्णं ३	
क्षीरकंदभये क्षीरं तप्तं ताम्रं निषेचयेत् ॥	
शतवारं प्रयत्नेन तत्ताम्रं कांचनं भवेत्	॥८६॥

रौप्यस्य स्वर्णम्

गंधकं रसकं ताप्यं पारदं रक्तचंदनम् ॥ ॥८७॥
 मर्द्यं रुदंतिऋद्रावैरविच्छिन्नं दिनत्रयम्
 तेन तारस्य पत्राणि लिप्त्वा रुध्वा पुटे पवेत् ॥ ॥८८॥
 इत्येवं सप्तधा कुर्यात् दिव्यं भवति कांचनम्

ताम्रस्य स्वर्णम् ४

कृष्णाया वाथ पीताया देवदाल्या फलद्रवम् ॥ ॥८९॥
 विष्णुक्रांताद्रवं तुल्यं कृत्वा तेनैव मर्दयेत्
 सप्ताहं पारदं शुद्धं ततस्ताम्रं प्रलेपयेत् ॥ ॥९०॥
 रुध्वा गजपुटे पच्यात्तस्तीव्राग्निना धमेत् ॥ ॥९१॥
 दशांशं तद्रसं लिप्त्वा दिव्यं भवति कांचनं
 स्फुटितघातोर्मृदूकरणम् १

वसुभट्टरसेनाथ त्रिधा सिंचेत्सुतापितम् ॥ ॥९२॥
 लोणवत्स्फुटितो घातुर्मृदुः स्यात्सिक्थको यथा

बंगस्य रौप्यम्

देवदाल्या फलं मूलं ईश्वरीफलजद्रवम् ॥ ॥९३॥
 पिष्ट्वा तत्कल्करापेन द्रुत बंगं दृढं भवेत् ॥ ॥९४॥
 भूयो भूयस्त्वयं वाप्यस्तारं भवति शोभनम्
 ताम्रस्य स्वर्णम् तारस्य रौप्यम्

कृष्णपक्षे चतुर्दश्यामष्टम्यां ग्रहणेयवा ॥ ॥९५॥
 नृकपाले श्वेतगुंजां वापयेच्छुद्धभूमिषु
 सेचयेत्सलिलं नित्यं यावत्फलवती भवेत् ॥ ॥९६॥
 मंत्रपूजां ततःकृत्वा पुष्ये ग्राह्य फलानि वै

॥ अन्नमो भगवति श्वेतवह्नि श्वेत पर्वतयास्तिनि सत्यकार्यं कुरुकुरु
 अग्रहते नमोनम. स्वाहा ॥ अनेन मन्त्रेण सत्यंकार्याणि कुर्यात् ॥

शुद्ध ताम्रफलं श्वेतं रिगत्युत्तरकं नाम् ॥ ॥९७॥
 एनैकं पूर्ववीजानां सम्यग्रुध्वा धमेद् दृढम्

तद् भवेत्कांचनं दिव्यं सिद्धयोग उदाहृतः	॥७५॥
रौप्यकरणम् वंगस्य	
रक्तचित्ररूपंचांगं छायाशुष्कं विचूर्णयेत् ॥	
तद्वापं द्रुतवंगस्य रुध्वा रुध्वा त्रिवारकम्	॥७६॥
देय तज्जायते तारं शंखकुन्देन्दुसन्निभम्	॥७७॥
स्वर्णकरणम् १	
रक्तचित्रकमूलं तु कांजिकं शुद्धपारदम् ॥	
कणुणीतैलसंयुक्तं सर्वं कल्कं प्रलेपयेत्	॥७८॥
ताम्रपत्राणि तप्तानि तस्मिन् सिंचेत्रिसप्तश ॥	
एतत्ताम्रं द्विपट् भागं तारं षोडशभागकम्	॥७९॥
एकीकृत्य समावर्त्य तेन पत्राणि कारयेत् ॥	
रक्तचित्रकमूलानि भल्लान्तैलपेषितं	॥८०॥
अनेन पूर्वपत्राणि प्रलिप्तानि पुटे पचेत् ॥	
एवं त्रिसप्तधा कुर्याद् दिव्यं भवति काञ्चनं	॥८१॥
सुवर्णकरणम् २	
नागिनीकंदं सूतेन्द्र रक्तचित्रकमूलकम् ॥	
पिष्ट्वा तेनैव पत्राणि पूर्वीक्तानि प्रलेपयेत् ॥	
तद्वत्पच्यात्पुटेरेवं दिव्यं भवति कांचनम्	॥८२॥
ताम्रघटस्य स्वणेत्य प्राप्तिः	
ज्योतिष्मतीभवैस्तैलैस्ताम्रकुंभं प्रपूरयेत् ॥	
मुरवं रुध्वा क्षिपेद्भूमौ पृष्ठे तुपपुट सदा	॥८३॥
एवं षण्मासपर्यंतं पुटयेदुद्धरेत् क्रमात् ॥	
बहिस्तुपपुटे पच्यात्त्रिदिनं तद्विवानिशम्	॥८४॥
तत्ताम्रं हाटकं तुल्यं समावर्त्तं तु कारयेत् ॥	
क्षिप्ते ज्योतिष्मतीतैले सर्वं भवति कांचनम्	॥८५॥
ताम्रस्य स्वर्णं ३	
क्षीरकंदभवे क्षीरं तप्तं ताम्रं निषेचयेत् ॥	
शतवारं प्रयत्नेन तत्ताम्रं कांचनं भवेत्	॥८६॥

- तन्मध्ये कठिनं धातु त्रिधा सिंच्यात्सुतापितम् ॥
 मृदुत्वं याति नो चित्रं सूत्रयोग्यं न संशयः ॥१११॥
 कठिनधातोर्मृद्वकरणम् ३
- वसुभद्ररसेनाथ त्रिधा सिंच्य सुतापितम् ॥
 लोणवत्स्फुटितो धातुर्मृदुः स्यात्सिक्वकोपमः ॥११२॥
 कठिनधातोर्मृद्वकरणम्
- अतिस्थूलस्य भेकस्य निवार्यात्राणि तत्र वै ॥
 चूर्णितं टंकरणं क्षिप्त्वा तद्गण्डस्थं खनेद्भूवि ॥११३॥
 त्रिसप्ताहं समुद्धृत्य तद्वापे मृदुतां व्रजेत् ॥
 स्वर्णं वा यदि वा रौप्यं मृदु स्यात्पत्रयोग्यकम् ॥११४॥
 अध्रग्रासी रसः
- वृणज्योतीयमूलेन मातुर्लिगरसेन च ॥
 त्रिदिनं मर्दयेत्सूतं मगनं व्रसते क्षणात् ॥११५॥
 गुद्याख्यसूतेन नागवेधः
- भूनागसूक्ष्मचूर्णं तु टंकरणेन समं भवेत् ॥
 तच्चूर्णं तु द्रुते नागे चाद्यं शतगुणं धमन् ॥११६॥
 गुद्याख्यं तद्भवेत्सिद्धं ग्रासं तस्यैव वक्ष्यते ॥
 शिला गंधकं माक्षीकैर्भूनागद्रवपेपितैः ॥११७॥
 मृषागर्भं लिपेतेन गुद्याख्यं तत्र निक्षिपेत् ॥
 भुक्तं तस्मिन्निपेत्स्वर्णं स्तोत्रं स्तोत्रं धमन्धमन् ॥११८॥
 व्रसते भारसंख्या तु मृषा लेप्सा पुनः पुनः ॥
 मुंचत्यसौ द्रुते नागे गुद्याख्यं प्रकाशितम् ॥११९॥
 गुद्याख्यसूतेन गंगवेधः
- भूनागं टंकरणं तुल्यं सूक्ष्मचूर्णानि कारयेत् ॥
 तं चाहयेद् द्रुते वंगे यान्-उतगुणं धमन् ॥१२०॥
 ततः शतगुणं वंगं तस्यैवोपरि चाहयेत् ॥
 स्तोत्रं स्तोत्रं धमन्नेव व्रसते नात्र संशयः ॥१२१॥
 गुद्ययंगकरणं तेन वेधः
 तालकं सैषरं तुल्यं भूनागद्रवपेपितम् ॥

तत्ताम्रं जायते तारं शंखकुन्देन्दु सन्निभम् ॥ तारं तज्जायते स्वर्णं सुशुद्धा वद्धरीतिका वंगवेध.	॥१८॥
भूनागानां रसैर्मर्द्यं शुद्धं तालं दिनावधि ॥ तत्पिण्डं हंडिकामध्ये तालकांशं निरोधयेत् ताम्रपत्राणि तत्पश्चात् हंकणेन निरुध्य च ॥ हंडिका भस्मना पूर्वा रुन्वा चंडाग्रिना पचेत् पंचयामात्समुद्धृत्य निष्कटंरुणसंयुतम् ॥ मूकमूपागतं धाम्यं गुटिकां तां समुद्धरेत् स्वांगशीतं समाहृत्य मूपायां प्रकटं धरेत् ॥ वारत्रयं क्षिपेत्तस्मिन् वटिकां वेधनान्द्रुखम् मुखं तस्य भवेत्तीव्रं शुद्धं वंगं द्रवत्यलम् ॥ यदा न ग्रसते तस्माद्दृष्टी देया पुनः पुनः जीर्णे शतगुणे वंगे ततस्ताम्रस्य दापयेत् द्रुतस्य शतभागेन तत्तारं जायते शुभम्	॥१९॥ ॥१९०॥ ॥१९१॥ ॥१९२॥ ॥१९३॥ ॥१९४॥

नागमुल्लक्षणम्

गंधकं धूमसारं च फट्कुरी टंरुणं समम् ॥ एरंडबीजमज्जापि सर्वेषां द्विगुणा भवेत् भूनागाः सर्वतुल्याः स्युः सर्वमेकत्र मर्दयेत् ॥ चणमात्रा वटीः कार्या रुयातेयं वडवामुखा शुद्धनागं द्रुतं क्षेप्यं तैले एरंडके पुनः ॥ द्राव्यं द्राव्यं पुनः क्षेप्यं याचद्वारं शतं भवेत् पुनस्तस्मिन्द्रुते देया वटिका वडवामुखा ॥ द्वित्रिवारं प्रयत्नेन नागस्येत्यं मुखं भवेत् ग्रसते सर्वलोहानि सत्त्वानि विविधानि च ॥ यदा न ग्रसते तस्माद्दृष्टी देया पुनः पुनः	॥१९५॥ ॥१९६॥ ॥१९७॥ ॥१९८॥ ॥१९९॥
---	---

कठिनघातोर्मुक्कणम् २

मधूकपुष्पी यष्टीकं रंभाकंदं घृतं गुडम् ॥ तिलतैलमजाक्षीरं क्षौद्रं च तुल्यतुल्यकम्	॥२०॥
--	------

कामधेनुः ३

रसात्पादांशकं हेम पिष्टिं कुर्याच्च सुंदरात् ॥
विलिप्य कामधेनुं च नागद्रावे नियोजयेत् ॥१३६॥
तं नागं कुरुते रुक्मं वाञ्छितार्थेषु सिद्धिदम् ॥
गुटिकां कामधेनुं तां प्रत्यहं धारयेन्मुखे ॥
शस्त्रास्त्रैर्न च भिद्येत दिव्यदेहमवाप्नुयात् ॥१३७॥

तारवेधो षष्क

शिलया मारितो नागः सूतराजसमन्वितः ॥
रंजितो गंधरागेण समहेन्द्रा च सारयेत् ॥
तारवेधः प्रदातव्यो दिव्यं भवति कांचनं ॥१३८॥

नागवेध

शिलया रविदुग्धेन नागपत्राणि लेपयेत् ॥
मारयेत्पुटयोगेन दिव्यं भवति कांचनम् ॥१३९॥

सितस्वर्णवेध

मेपीक्षीराम्लवर्गाभ्यां दरदं घर्मभावितम् ॥
शतधा तत्प्रयत्नेन शोष्यं पेप्यं खरातपे ॥१४०॥
सितस्वर्णस्य पत्राणि लिप्त्वा लिप्त्वा पुटे पचेत् ॥
एवं त्रिसप्तधा कुर्याद् दिव्यं भवति कांचनं ॥१४१॥

गगनप्राप्तः

वृणजातीय मूलं तु मातुर्लिगरसेन च ॥
त्रिदिनं मर्दयेत्सूतं गगनं ग्रसते क्षणात् ॥१४२॥
सिद्धैर्गणैः सुरवरै रससिद्धि कामै
र्वदं दृठात्परममंत्रवलेन तैश्च ॥
तस्माद्दिशिष्टमनुजैः कृतमंत्रजापैः
कार्यं ततो रसवरे वाचन्धनं च ॥१४३॥

रतिभ्यो पाषांतीपुत्रनिरयनाथसिद्धयिरचिते रसरत्नाकरांगगते पादिषण्डे
ऋद्धिगंडापरनामके विंशतितमोपदेशः २० ॥

॥ इति विंशतितमोपदेशः २० ॥

मूषागर्भं लिपेत्तेन तद्वगं तत्र निक्षिपेत्	॥१२२॥
स्तोरुं स्तोकं क्षिपेत्तस्मिन् विडं दत्त्वा धमन्धमन् ॥	
भारसंख्या ग्रसत्येवं गुह्यवंगमिति स्मृतम्	॥१२३॥
द्रुते वगे विनिक्षिप्तं यावत्सख्या न संशयः ॥	
तावद् द्रुते न संदेहः सिद्धयोग उदाहृतः	॥१२४॥
क्षिप्त्वाथ माहिषे शृंगे मर्दयन्नग्निना पचेत् ॥	
निष्कमेरुं भवेद्यावत्तावन्मर्द्यं क्षिपन् क्षिपन्	॥१२५॥
तद् भवेद्रसतुल्यं तु समादायाथ तत्समम्	॥१२६॥

गुह्ययोगः

पारदं शुद्धहेमाय सत्वं भूनागसंभवम् ॥	
चत्वारिंशन्नागभागा मर्द्यं जवीरजद्रवैः	॥१२७॥
तद्गोलकं विशोष्याथ कल्के भूनागसंभवे ॥	
मूषागर्भं विलेप्यादौ तस्यां गोलं निरोधयेत्	॥१२८॥
घमेत्तीव्राग्निना तावद्यावन्नात्रावशेषितम् ॥	
सर्ववद्ग्रसते दत्ते गुह्यारयं योगमुत्तमम्	॥१२९॥

कामधेनु. १

अथातः संभवक्ष्यामि गुटिकाबंधमुत्तमम् ॥	
समजीर्णकृतं व्योम समतो रसं जारयेत्	॥१३०॥
रविसंख्यांशकं शुल्वं दत्त्वा पिष्टिं च कारयेत् ॥	
धान्याभ्रकसमं गंधं शुल्वे क्षिप्त्वा विमर्दयेत्	॥१३१॥
तयोर्मूषाकृतिं कृत्वा पिष्टिमध्ये विमोचयेत् ॥	
नरमांसेन सवेष्ट्य मापिष्ट्या तथैव च	॥१३२॥
पचेदतसितैलेन मासमात्रं तु साधकः ॥	
अक्षया कामधेनुश्च वंगस्तंभनकारिणी	॥१३३॥

कामधेनु. २

पारदे जार्यं कृष्णाभ्रं रुग्णमष्टगुणं यदि ॥	
रंजितं गंधरागेण नरमांसेन वेष्टितम्	॥१३४॥
मापिष्ट्या प्रलिप्याथातसीतैलेन पाचयेत् ॥	
कामधेनुरियं रयाता नागस्तंभनकारिणी	॥१३५॥